

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos post sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 15 fill.

Nyiltár hora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 257.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, március 31.

Győzelem.

Csalódtatok, ti győző vétkesek,
Csak két napig tartott a nyugalom.
Reátok tört a vad kétségbesés
A biborban égő szent hajnalon.
Győzött az Eszme, győzött minden ellen,
Mert bár tiporják, mégis győzhetetlen.

Lélekszabadság hőse újra él,
Mig oszlopán megáll ez a világ.
Jövők sötét, mint a felhőkebel,
De borúján remény villámlik át.
Bár százszor is kintpadra vonogassák:
Él, mert örök a Lélek és Igazság.

Óh gyáva kor, te fénytől rettegő,
Porig sujtád a jóság homlokát.
Vésted a kőszirt . . . Eltemetheted
A vulkánt, amely fűzfengert okád?
Hiába hittél csalfa képzeletnek:
Nem te győztél, a sir győzött felettéd.

Hol vértanu, hol szent bajnok pihen:
Nem pihen a föld, ott a sir mozog.
Mert a győzelem fegyverrel ott hiába áll
A szőlők, ti sápadt zsoldosok!
A sir mozog. Gyáván elfuffok onnan,
Midőn az élet a sírből kirobban.

. . . Mily zord napok! Elhinni oly nehéz,
Hogy késik bár, de eljő a tavasz.
Óh hiszem én, hogy jó a kikelet,
Óh hiszem én: a tél halála az!
Óh vallom én — lassu boldog sohajjal: —
Az éj öléből születik a hajnal!

Népek, világok, jogért epedők,
Rongyokra tépett, megcsúfolt hazák!
Eléritek ti még a szent idők
Virágokkal borított tavaszát.
Tietek az élet meleg sugára, —
Az elnyomóké a poklok halála.

Csécsei Imre.

Városok és vállalataik.

Arad, március 30.

Az aradi vízművek megváltása érdekében megindított tárgyalások képezik városunkban az első lépéseket arra, hogy a közszolgáltatásokat teljesítő üzemek városi kezelésbe mehessenek át. Az ez irányban indult mozgalom meglehetősen későn vezet nálunk gyakorlati eredményekre és számos magyarországi nagyváros már régebben megelőzött bennünket. Ezen nem igen lehet csodálkozni, sőt a késedelem miatt talán nem is panaszkodhatunk. Először azért, mert a múlt század hatvanas évei végén, mikor városaink az önmaguk dolgainak intézését kezükbe vették, egyáltalán nem voltak abban a helyzetben, hogy nagy anyagi befektetésekkel a közönség akkori kevés teherviselő képességével szemben saját kezelésükben intézményeket — melyeket akkoriban kockázatos üzemeknek tekintettek — létesítsenek és így kénytelenek voltak a később úgy teherre vált kizárólagossági jog megadásával a magántőkének adni meg a vállalkozások lehetőségét, az ilyen szerződések érvénytelenítése pedig mindenütt nehéz, bonyolult dolog volt. Másodszor pedig azért, mert más városok uttörő eljárásából sok tekintetben tanulságokat meríthetünk, e példák alapján egy új közszellemnek a kialakulása könnyebben ment s nem mi fizetjük a leckepezt a reformokért.

A városi közszolgáltatást kezelő magánüzemek kizárólagossági jogának megszüntetése a szerződések lejárt előtti időben csaknem mindenütt hosszadalmas és bírói eljárást vett igénybe. Az elődök nem igen értettek üzletekhez s az 1868—72 közötti években kötött szerződések olyanok, hogy azok magyarázata, tág tért enged a vitás kérdések egész serege felmerülésének. Így volt ez pl. Győrben a légszuszítási kérdésben, a hol huzamos idő, át — négy esztendeig — huzódott felhívás, pör tisztázta csak a város jogait, mikor az villamossági közműveket létesített. Ez a példa is alkalmas lehet Arad intéző köreinek arra, hogy mikép járjanak el, ha részvénytársasági üzemünket városi kezelésbe kívánják átvinni.

Ezek a példák azonban csak másodsorban fontosak. A mi első sorban fontos, az, hogy mindazok a városok, a melyek a közszolgáltatást teljesítő üzemeket megváltották, házi ke-

zelésbe vették, vagy pedig későbbi időkben ilyeneket létesítettek, elenyésző kivétellel nemcsak a lakosságnak a javát mozdították elő: olcsóbbá tevén a szolgáltatások árát, de a városi közpénztárnak is olyan előnyöket biztosítottak, a melyek a községi pótdadók csökkentésében jutottak kifejezésre. Ma már minden kétséget kizáró módon be van igazolva a nagyvárosok záró számadásai által, hogy azok a befektetések, melyeket a municipális közületek közszolgáltatási üzemek megváltásáért eszközöltek, gazdagon kifizetik magukat és a városoknak határozottan jó üzlet a vállalatok házi kezelésbe vétele.

E sorok írójának alkalmá volt a kérdéssel közelebbről foglalkoznia és bár ez idő szerint az összes városok adatai nem is állanak rendelkezésre, határozottan állíthatja, hogy az egy Pécs kivételével a városi üzemek mindenütt jól jövedelmeznek. A Mecsekhegy tövében levő város viszonyai azonban különlegesen s ha azokat a külön szempontból bíráljuk, látjuk, hogy ott is — bár csak közvetve — nagy a városi üzemkezelés haszna. Pécsen ugyanis minden kritikán alóli ivóvíz viszonyok voltak évek előtt. Állandó volt a hagymázjárvány a fertőzött víz használatának következtében s egyszer országra szóló tifusz-pusztítás kényszerítette a várost a gyökeres intézkedésre. 1.818.000 korona kölcsönpénzzel meg kellett, hogy csinálják a vízvezetékét. Ennek a törlesztése és kamatozása 86.556 koronát, üzemből tartása 31.631 koronát igényel, a fedezet azonban a vízhasználat után csak 78.500 koronát tesz s így a város évenként 39.687 koronát ráfizet a vállalatra, a mit 6%-os vízáddal fedez. De ezért a negyvenezer koronáért egészségessé tette a várost s az áldozat ezért a célért nem lehet nagy.

Körülbelül hasonló volt a helyzet Kolozsvárt is a nyolcvanas években. Régebbi emberek még emlékeznek, hogy a fertőzött víz miatti bajok országos arányú fajták és csak úgy lehetett segíteni a rettenetes állapotokon, hogy a vízvezetékét és csatornázást megcsinálták. Kincses Kolozsvár, a hagyományos neve dacára, szegény város: 64%-os pótdadóval dolgozik ma is, azelőtt még magasabbal dolgozott. De belevitte a kénytelenség az áldozatokba. 1894-ben 1.600.000 koronával vízművet és csatornát létesített, azt 1898-ban 240.000, 1905-ben 172.363

koronával kibővítette s így e célra összesen 2.012.360 koronával befejezte a nagy művet, mely a Hideg-Szamos egészséges, tiszta vizét szolgáltatja. És a szegény városnak nagy hasznot hajtó vállalatává nőtte ki magát ez az üzem, mely a lakosságnak annyira javára szolgál. A víz- és csatornaművek törlesztési, kamat- és fenntartási kiadásai 148.912 koronát tesznek, a bevétel pedig olcsó vízhasználati díjak mellett 259.360 koronára rug, úgy, hogy Kolozsvár házi pénztára e címen évenként 110 ezer 448 korona hasznot élvez. Mily nagy összeg ez oly városban, melynek lakossága 756 ezer korona évi állami adó után fizeti a községi adópótlékot, nem is kell magyarázni.

Hogy Szeged ráfizet a vízművére, az természetes. Először is a város területe roppant nagy, másodsor Szegeden mindent grandiózusan csinálnak és pl. az ő viztoronyuk maga egy arkhitektonikus drága csoda. De hogy a tiszaparti metropolisban zavaros, szüretlen tiszavízlet látott aradiak át tudják látni, mily előny és mily olcsó előny a ráfizetés dacára a mély kátlanban fekvő, nyáron elviselhetlen levegőjű városban a tiszta, jó ivóvíz, ahhoz kétség alig férhet.

A vízzel való ellátásnak városi üzemből tartása tekintetében még csak egy példát akarok itt felhozni: a győrit. Kisváros Győr, alig van többje negyvenezer lakosánál; olcsón csinálhatták meg a vízművet. Megcsinálták, persze ott is egészen adósságra. 747.354 koronát vettek kölcsön erre a célra. És ma úgy áll a helyzet, hogy az adósságtörlesztés, kamat, üzemből tartás 70.384 koronát tesz ki, a bevétel pedig 121.002 koronát, tehát a város házi pénztárának tiszta haszna e címen évi 50.618 korona. Győr így is 58% pótdadót fizet; nagy segítség tehát neki ez a jövedelem.

De ezek csak kisebb példák a városi üzemek városi kezelésének hasznossága mellett. Az igazi nagy példákért nem is kell messze mennünk. Temesvárt megtaláljuk a legeslegnagyobbat. Ez a velünk rivális szomszédváros az üzemei révén lesz nagygyá, gazdaggá. Pedig valamennyi üzemét kölcsön pénzen csinálja, valamennyit meg kellett váltania. Megvette a közúti villamos vasutat, megvette a villamos világítási áramtelepet, a légszuszítógépet. Roppanó pénzeket ölt bele ezekbe a vállalatokba. Némelyek azt is mondhatnák, hogy hazárdjáté-

Szabad házasság.

Írta: Kaszab Géza.

(Tavaszhajló este. A hónapos szoba szűkességében ketten ülnek. Messzi egymástól. Csak a konturok látszanak. A férfi: 25 esztendő, erős, megnyerő arcú. Az asszony: a nőknek nincsen koruk. Szép, molett. A háttérben sötétkéken villog a sötétbe egy nagy állóütkör.)

A férfi: Már unom a komédiát. Mindent unok. Nevetséges és ostoba dolog, hogy egymáshoz tapadva menjünk tovább, amikor mindketten érezzük, hogy valami eltaszít egymástól. Azt hiszem, hogy amikor megcsókol, maga is érzi, hogy ez így nem mehet tovább.

Az asszony: Hígyjen, amit akar.

A férfi: Maga igen közönyösen beszél. Emlekeztek vissza, mikor még fiatal volt az ismeretségünk, én beszéltem ilyen közönyösen. Azóta fordult a világ, féltetni kezdtem magat, talán volt is reá okom. Hiuságból, dacból féltettem. Csak azért, hogy más ne dicsekedhessék a maga csókjával. Hiszen egy elvált asszony amolyan közpréda: prédája a szószátyároknak, a hivatásos nőcsábítóknak, mindenkinek. És én megakartam mutatni, hogy maga csak az enyém. Mániává lett bennem ez a gondolat. Közönyösből gyengédé lettem, megpróbáltam lebilincselni. És amíg ezerszer lázadt fel bennem a régi indulat, a csapongó könnyűvérűség: maga egyre hidegebb lett. És most ott vagyunk, hogy maga nem szeret engem, én nem szeretem magát. De örült vagyok. Gyűlölöm, amikor megcsókolom,

de meg kell csókolnom. A hiuság örülete az egész. Maga pedig észrevette, hogy így állunk. Kínos, játszik velem, egyre hidegebb lesz. Idegeskedik, ha a közelébe érek. Mogorván fogad. Nem, édes, ez nem játék! Legyen vége az egész históriának!

Az asszony: Hát legyen vége! Maga tulajdonoson durva. Ilyen brutálisan nem volna szabad beszélnie. Én is unom az örökös szemrehányásokat, a civakodást. Hát legyen vége.

A férfi: Helyes. Ha akarja, holnap elköltözhetem. Udvarias vagyok; átengedem magának a lakásukat.

Az asszony: Nekem nincs szükségem a maga áldozataira. Maga sokkal kényelmesebb, semhogy a költözködés meg ne viselné. Majd elköltözködöm én. Nem holnap, hanem még ma.

A férfi: Ahogy tetszik.

(Mindketten elhallgatnak. Künn lassan szemezni kezd az eső. Az ablakon csillogó sávok látszanak, amint az utcai gázlámpa világot vet a lecsurgó vízecseppekre. Olyan csend van, hogy az eső kopogása is hallatszik. Az asszony fel kel és meg akarja gyújtani a lámpát.)

A férfi: Ne! Ne gyujtsa meg! Nem akarom látni!

Az asszony: Igaza van. Jobb, ha nem is látjuk egymást.

A férfi: (Indulatosan kitör.) Lássa, most igazat mondott. Sokkal igazabban, mint ahogy maga is gondolja. Tudom én, hogy jobb, ha nem látom magát. Jobb nekem és jobb magának. A legjobb azonban az lenne, ha behunyta sze-

mekkel nézném az egész világot. Nézném és nem látnám. Nem látnám azt az ezernyi szemérmertlenséget, amit maga napról-napra elkövet a női szabadság rovására. Ha anyakönyvvezető előtt állottunk volna össze egy életre, akkor magát is kötnék azok a társadalmi közhelyek, amelyeket a tisztességes asszonyok akkor is respektálnak, ha megcsalják az urukat. De így? Maga azt mondja, hogy nem érdemes tisztességesnek lenni, ha a társadalom úgy sem ismeri el tisztességes asszonynak. És amikor a mi kötésünket, a minden anyakönyvvezető kötésénél erősebbet megcsufolja, akkor még arra sem vigyáz, hogy meg ne sértse bennem a hiuságot. Szemérmertlenül, feltűnően teszi, mert számít reá, hogy én éppen olyan vak vagyok, mint a többi férjek. És nem gondol arra, hogy az én hiuságom, a férfi hiusága, ez a mindenen fölül álló hiuság rettenetes kinokat okoz még akkor is, ha csak képzelődésből is látja az emberek ajkán a gonyolódó mosolyt. Édesem, maga gyalázatosan gyalázatos!

Az asszony: Szemrehányások? Hát bizony, a tisztesség nem öncél. Senki sem tisztességes önmagáért. Az emberekért vagyunk tisztességesek valamennyien: az a hölgy is, aki három házibaratot tart és undorodva fordul el tőlem, mert törvényes formalítások nélkül lettem a maga felesége. És én is csak az emberekért vagyok tisztességes. Dacból, nyakasságból. Hogy megmutassam a házibaratos tisztességes asszonyoknak, hogy én, a tisztességtelen, tudok hü maradni ezer csábítás között is. A maga felté-

kot játszott. És a polgármester legutóbbi évi jelentéseiben, amelyeket a hivatalos „Városi Közlöny“-ben mindenki elolvashat, büszkén jelentti a polgármester, hogy ezekre a vállalatokra a város eddig egyetlen fillért se költött, az üzemnek megvételére felvett kölcsönöknek tízenkét évben megszabott törlesztési időre eső hányadait, az üzemek kibővítésére utólag felvett 1,020.000 korona újabb kölcsönökét saját bevételeiből fedezik a vállalatok, az egész utcavilágítás, aminek évi összege 118.892 koronát tesz, ingyen van s ezenfelül a vállalatok kötelesek évenként 50.000 koronát tisztán beszolgáltatni a házipénztárba, mely kötelezettségnek eddig nemcsak megfeleltek, de tartaléktőkék fölött is rendelkeznek.

Hasonlóképp áll a helyzet Kecskeméten. Ez a város, mely még nem nagyon rég alföldi parasztváros volt, meglepi intézményeivel a látogatót. Kada Elek, az újságíróból lett polgármester szinte csodákat mivel a város anyagi helyzetének javítása, városi intézményeinek létesítése terén. Itt ezekből csak a városi villamos műveket említem, a melyek 873.033 koronába kerültek s a melyek — természetesen kölcsönpénzből készülvén — 145.136 korona évi kiadást igényelnek. De az olcsó fogyasztási ár mellett úgy kijön a város az üzemével, hogy a városi utca és középület világítás (a színházat is beleértve) évenként csak 24.917 koronába esik; annyiba, a minél előbb sokkal többbe került a petroleum világítás. Ugyanez az eset Győrben, melynek villamos telepe 595.661 koronába került, melynek törlesztése és fentartása 135.923 koronát vesz igénybe s melynek bevételei, dacára annak, hogy a polgármester hivatalos jelentése szerint az áramdíjak a monarchia valamennyi áramszolgáltatási telepének árai között a legolcsóbbak, 203.401 koronát tesznek, úgy, hogy a város az az haszna a vállalaton 67.478 koronára rug.

Hozhatnék még fel több példát is, de egy újságírók szűkebb keretében nem terjeszkehetem ki a száraz számadatok végtelen felsorolására. Az eddig mondottakból is világos, hogy a közszolgáltatást teljesítő üzemek városi kezelésben önmagukat amortizálják, ha még olyan nagy áldozatot kell is hozni a birtokba vételükért, azonfelül a városi pénztárnak közvetlen anyagi hasznot biztosítanak, a szolgál-

tatást igénybe vevő lakosságnak pedig nagy előnyére szolgálnak.

Legyenek ezek a példák buzdítók arra, hogy ne krajcároskodjék Arad törvényhatósága, mikor üzemek birtokba vételéről van szó. És ne ijedezzen az adósságnak a nagysága miatt, mikor az forog kérdésben, hogy befektetéseket tegyen. Minden azon fordul meg: mire csináljuk az adósságot? Tíz nagyváros közt nekünk van a legkisebb adósságunk, mégis legnagyobb a pótdóánk. Miért? Mert tartozásaink nem produktív célokat szolgálnak. Mi öt millió korona adóssággal elmerülünk a pótdóban, Temesvár kilenc millió tartozás mellett 30% pótdóával, Kassa 8-3 millió tartozás mellett 41% Kecskemét 12-5 millió adósság mellett 25% községi pótdóával adminisztrál. Csak egy jelzőnek van jogosultsága a városok anyagi életében: a hasznos befektetésnek s a míg az egész vonalon magunkévá nem tesszük ezt a jelszót, nem boldogulhatunk.

A SAJTÓ ALAPITVÁNY.

Írta: Kara Győző.

Az aradi hírlapírók adományaként egy új alapítványhoz jutott a kir. főgimnázium. Egy kényes incidens gyümölcse ez az összeg és kényes feladatot ró a tanári testületre. Első pillanatra amolyan Dejanaira ajándék látszatával bír, mely emésztő lánggal égeti a megajándékozottat, köteletségévé tevén, hogy annak kamataival évenként egy a sajtó körébe vágó kérdést tárgyaló legjobb tanulmányt jutalmazzon. Midőn az „Aradi Közlöny“ szerkesztője az alapítványi összeget átadta, hogy azt illetékes helyére juttassam s az aradi hírlapírók megbízásából a pályázati feltételekre vonatkozólag tárgyalta, a bíráló bizottság összeállítására tett előterjesztéseimet némi aggodalommal fogadta, attól tartván, hogy a mai sajtóellenes közhangulat mellett a bizottság a díjat esetleg olyan műnek ítelné oda, melyben ez a hangulat nagyon is kifejezésre jutna s bekövetkeznék az a visszasság, hogy a sajtó munkásai által tett alapítvány kamataiból egy a sajtó ellen irányuló dolgozat jutalmaztatik. Ezért az alapító-levél egyik pontjába felvettük, hogy a bizottságban az aradi magyar nyelvű napilapok felelős szerkesztői által kije-

lölendő valamelyik aradi hírlapíró is részt vegyen.

Mi kelthette az A. K. felelős szerkesztőjében ezt az aggodalmat? Jogosult-e ez az aggodalom s van-e tényleges alapja? Mindakét kérdésre bátran kimondhatjuk, hogy igen. Már most az a kérdés merül fel, miért áll a sajtó s a közvélemény hangulata egymással hadilábon, holott a sajtó állítólag irányítója és hű tolmácsa a közvéleménynek. Ha valahol, akkor e kérdés eldöntésénél talál az öreg Horatius mondása: „Ilicos intra muros peccatur et extra.“

A közvélemény panaszt emel a sajtó hangja ellen, melyet nem ritkán sértőnek talál; kifogásolja annak tulkapásait, melylyel holtak és elevenek felett ítél; elítéli modorát és irányát, melylyel a nyilvánosság elé nem tartozó magánügyeket szellőztet és tárgyal; vádolja a sajtót továbbá azzal, hogy előszeretettel hajhássza a botrányokat; és végül azt hangoztatja, hogy nem egyszer érdemtelen s hivatatlan elemek ragadták magukhoz a nemzet eme legdrágább kincsét.

Mindezekkel szemben a sajtó emberei egyetlenegy védelmi és egyszersmind vádló ellenvetést hoznak fel, midőn azt mondják, hogy a sajtó első sorban a közvélemény tükre, s annak hű képe lévén, szakasztott olyan, mint a milyen maga a közvélemény, a társadalom. És ebben viszont a sajtó embereinek van igazuk.

A mi társadalmunk egy mélyreható átalakulás küszöbén áll. A rendi uralom után keletkezett osztálytársadalom végnapjait éli s ilyen nagyjelentőségű átalakulások idején a szevedélyek erősen befolyásolják a kiegyenlítési törekvéseket. A társadalom valóságos izzó, forrongó kráter, melyből időnkint egy-egy eruptikus láva csap ki, felszínre vetvén az eddig rejtve volt salakot.

Midőn a sajtó ennek a folyamatnak akar kifejezést adni, hangja és modora nem is lehet más, mint a milyen. Mindenkor és mindenütt így volt ez, amidőn és ahol új eszmék, mélyreható átalakulások felkurbácsolták a társadalom ssenvedélyeit. A francia nagy forradalom sajtójáról azt írta Lamartine, hogy „abban a félszázadban, mely a forradalmat megelőzte, a sajtó a bölcsék és ujtók gondolatainak fenséges és tiszta visszhangja volt; mióta a forradalom kitört, a néptömeg ssenvedélyeinek

kenységi rohamai, édes barátom, csupa örülség. A férjes asszonynak udvarolhatnak egyszerre hatan: a férj nyugodtan kártyázik a kaszinóban. És hogy ha én rámosolygok egyszer valakire: maga rögtön előáll a szokásos ostobaságaival: Mikorra adtam találgatást? Hol fogom megcsalni? Barátom, maga vakabb, mint a felszarvazott férjek. Mert azok csak nem látnak. De maga annyira vak, hogy csupa olyant lát, ami nincs.

A férfi: Ha úgy van, akkor is érthető. A megcsalt férj nagyon neveltséges, de a megcsalt szerető még sokkal neveltségesebb. És mi vagyok én magának? Szeretője. A szabad házasság fogalma a legnagyobb hazugság. Szabad házasság: ez annyit jelent, hogy a futó viszonyt egy időre állandósítja az ember, csak azért, hogy ez alatt az idő alatt jobban lekösse magát, mintha megbázasodnék. Ragaszkodunk egymáshoz, mert ragaszkodnunk kell ostoba hiúságból. Maga nem szakít, mert restelné, ha a pletyka azt beszélné, hogy én tettem ki a szűrét. Én nem szakítok, mert félek, hogy azt mondanák: szakított, mert megcsalta az asszony. A vége azonban mégis az, hogy ennek a kölcsönös gyűlöletre alapított viszonynak véget kell érnie. Torkig vagyok vele!

Az asszony: Én is.

(Már egészen sötét van. A földszinten levő éjjeli kávéházból felhangzik valami buja keringő. Mindaketten fáradtan, ellenségeskedve néznek a sötétségbe. Hosszu csend. Az asszony feláll, meggyújtja a lámpát és idegesen, kapkodva kezdi a holmiját a sarokban álló nagy utazóládába

dobálni. A férfi indulókat dobol az ujjával az asztalon.)

Az asszony: (egyszerre félbehagyja a rakkosát.) Mielőtt végleg elmennek, van egy föltételem. Költözzék el innen maga is. Azt hiszem, megéri magának ezt a fáradságot, ha megszabadulhat tőlem. Nem akarom, hogy ebben a szobában, ahol eltöltöttük a csókok éjszakáit, más asszonyt is megcsokoljon!

A férfi: Neveltséges dolog. Itt maradok. Azt hiszem, hogy maga, aki az elébb bevallotta, hogy csak daczból nem csalt meg, hogy csak daczból és nem a szíve sugallatára maradt tisztességes, — maga nem szabhat nekem feltételeket. Itt maradok.

Az asszony: Akkor én is.

A férfi: Helyes. Maradjon. Én azonban ma éjjel nem leszek itthon.

Az asszony: Persze, várja valaki! Hát csak menjen. De vegye tudomásul, hogy én sem fogok tovább dacolni a világgal! Hadd legyen igazuk!

A férfi: (Vállat von és felveszi a felöltőjét. Az ajtóig megy, azután hirtelen visszafordul. Az izgatottságtól rekedten fenyegető hangon.) Vigyázzon! Ne felejtse el, hogy ez az én lakásom! Mással, — nem érdekel; — tehet, ami tetszik. De a saját lakásomban ne próbálja meg!

Az asszony: Ha máshol lehetek hitvány, itt sem kell szégyelneim magam! Csak menjen! Jó mulatást!

A férfi: (A düh extázisában, ökölbeszorított

kézzel rohan az asszony felé.) Te, te . . . Te rongy! (Le akar sujtani, de az asszony elkapja a kezét. Némán, lihegve, eltorzult arccal néznek egymásra.)

Az asszony: Üss meg! . . . Megérdemlem . . . Megérdemli minden asszony, aki hisz nektek. Ez a ti szerelmeitek! Gyávák, hazugok, hitványok vagytok! Csak üss!

(Eleresztik egymást és hosszasan, tehetetlen gyűlöléssel néznek egymás szemébe. A férfi végigsimítja a homlokát, azután egyszerre, minden átmenet nélkül magához rántja a nőt és átkarolja a derekát.)

A férfi: Te hitvány!

(Hosszu, brutális fojtó csókokat váltanak. Lent, az éjjeli lebujsban lányok énekelnek, sértő, ordináré hangon. Az ablakon át beverődik a nótá refrénje:

— Ujjé, a szerelem, a szere-szere-szerelem! . . .)

AZ ASSZONYI NYELV.

Írta: dr. Prohászka Lászlóné.

Az asszony két speciálissal született e világra. Az egyik a szíve, a másik a nyelve. A mit ad, amit másoknak juttat, az örömszerzés, boldogítás, szerelem. A szív műve. Önzetlenül osztogatja kifelé adományait, akadálytalanul sugározza ki melegét, kedvességét, de a kívülről jövő bántalmak elhárítására nincs berendezve.

lármas és gyakran cinikus visszhangjává lett. Hogy mily durva volt az angol sajtó hangja a múlt század negyvenes éveiben egyrészt a „szabadkereskedelem“, másrészt a „repeal“-ért folytatott küzdelmek napjaiban, arra vonatkozólag érdekes adatokat hoz fel Mc. Carthy az ő híres művében.

Szakasztott ez az állapot van jelenleg nálunk. Az egymással szembekerült küzdők a legélesebb fegyverrel harcolnak. Durva vadságokat vágnak egymás fejéhez, keletje van a rágalmazásnak s olcsó lett a becsület. Es ez a harc a nyilvánosság előtt folyik, kölcsönös piszkolódásra a sajtó organumait használják fel s megszenteltetik az emberiség egyik legértékesebb intézményét: a sajtót. A gondolat szabad terjesztésének szánt, a civilizáció terjesztésére hivatott eme tiszteletreméltó intézményt, a sajtót a legtöbb esetben nem is annak munkásai diszkreditálják, hanem teszik azt annak kötelekén kívül álló tényezők: a társadalom romlottlelkű, botrányhajászó zbirrjei, kiknek működését lehetővé teszi az a közönség, mely kéjeleg abban a látványban, ha valamelyik embertársát marcangolják, amint a pusztulásra megérett Róma kéjelgett a vadállatoktól szétmarcangolt gladiator kinteljes vonaglásain. Ennyiben vétkes a társadalom.

Már most mennyiben hibás maga a sajtó? Első sorban hibás azért, hogy ennek az áramlatnak tápot nyújt, amidőn organumait átengedi illetén magánügyek szellőztetésére. Nem tartják visszásnak a sajtó emberei, hogy mások a sajtó szentélyében intézik el saját visszataszító piszkos ügyeiket? Hogy a sajtó magánbosszu sugallta küzdelmeknek engedje át organumait? Ha a sajtó tényleg a társadalom irányítójának hivatottságát érzi magában, igen dolgot nem szabad támogatnia; s már az az egy tény, hogy támogatja, az bizonyítéka annak, hogy a sajtó nem irányít, hanem maga is uszít az árral, attól sodortatik.

Hibás a sajtó abban a tekintetben is, hogy tulsokan vannak munkásai között a hivatatlannok. Szó sincs róla, elfordul ez a jelenség minden egyéb pályán; csak hogy nincs társadalmi osztály, amely mint a sajtó munkásai az össztársadalom erkölcsbirájának szerepét vindikálná magának, amely arra érezné magát hi-

vatottnak, hogy elevenek és holtak felett ítéljen. Már pedig, aki ezt a szerepkört követeli magának, attól elvárjuk, hogy az erkölcsi tisztaság oly magas fokán álljon, ahol őt semmiféle gáncs sem érheti.

Bármiként vesszük a dolgot, ma átment a köztudatba, a sajtó munkásai és a társadalom egyaránt szükségét érzik a sajtó reformjának. Meglesz-e és milyen lesz ez a reform, azt senki sem tudhatja. De viszont merjük állítani, hogy üdvös reform volna s magának a sajtó emberének is követelniük kellene, hogy Deák Ferencnek ismeretes egyetlen paragrafusán kívül, mely szerint „mindent szabad írni, csak hazugságot nem“, ez a reform arra is kiterjedjen, amit a helybeli sajtó egy kiváló munkása és alapos ismerője hangoztatott volt egy alkalommal, hogy a sajtó terén csak oly egyén működhesse, akinek elítélhetése esetére ne csak a lap letett kaucióját fenyegetse veszély, hanem akinek magának is van erkölcsi veszteni valója.

Hogy a sajtó, mely világhatalom, hivatásának igazán megfelelhessen, mindenekelőtt „sans proche“ kellene hogy legyen és ne legyen neki Achilles-sarka, melyen kikezdehető. Mi jól tudjuk, hogy mit jelent a sajtó eszméje, melynek korlátlan szabadsága a nemzetek legdrágább kincse, úgy, hogy Buckle helyesen nevezte e szabadság korlátozása céljából a sajtóra kivetett adót „rablósarc“-nak.

A kir. főgimnázium tanári testülete, mely mindenkoron azt tartotta hivatásának, hogy a serdülő ifjuság lelkébe, szívébe a legszentebb, a legdrágább eszmék szeretetét plántálja, ez a testület sohasem fogja összetévesztetni a lényegét a mellékessel, tudatában lesz annak, hogy mit jelent a sajtószabadság nekünk magyaroknak. Ez a testület nem fogja szem elől tévesztetni, hogy a sajtó a mi alkotmányunknak egyik életető szerve s midőn hazafias örömmel veszi át az aradi hírlapírók ez alapítványát, viszonzásul azt a biztosítást adja, hogy a jutalomdíjat az alapítók intencióihoz hiven, csakis feltétlen érdemes, a sajtó körébe vágó kérdést tárgyilagosan fejtegető munkának fogja odaítélni.

Arad és Augsburg.

A vízvezeték ügye.

Irta: Dr. Varjassy Lajos.

Arad, március 30.

Arad város törvényhatósága néhány hónap mulva minden valószínűség szerint magához fogja váltani az aradi vízműveket. Tekintve a kérdés fontosságát, tekintve továbbá azt, hogy a német városok közigazgatása mindenképen mintául szolgálhat, nem lesz talán érdektelen, ha egy rövid cikk keretében ösmertetni fogom az augsburgi városi vízművek múltját, értékét és működési módját.

Ösmerve a vízművek kérdésének rendkívüli fontosságát városunk szempontjából, néhány hónap előtt Augsburgban időzván, alkalmat kerestem az ottani vízművek megtekintésére. Fel-fegyverkezve egy nagy kiterjedésű, sörrel jól táplált városi főmérnökkel kikocsiztam a városon kívül fekvő Lech partjához közel eső vízvezeteki épülethez. Az épület kisebb területű liget szélén húzódik meg s környezetét más hasonlóan egyszerű technikai melléképítmények és haragosan zugó zsilipek képezik.

Mielőtt a vízvezeték ösmertetésébe bocsátkoznám, meg kell említenem, hogy Augsburg városa már a XV-ik században nyilvános és általános vízellátással rendelkezett, sőt a XVI-ik század derekán a vizet csövek segítségével, egyelőre még csak földszintre, az egyes magánházakba szállíthatták.

A XVIII-ik század közepe táján a vízvezeteki csövek kiterjedése már 80.000 lábat tett ki.

A jelenlegi vízvezeteki művek 1879. október hava óta vannak üzemben s érdekes megjegyezni azt, hogy nem gőzerő, hanem a Lech folyó vizereje hajtja azokat. A folyó befagyása esetére egy tartalék gőzgépet is felállítottak, mely 150 normális és 200 maximális lóerővel dolgozik. A különböző gépezetek segítségével átvitt vízerő szintén egy 200 lóerős gőzgépnek felel meg.

Az augsburgi vízművek 2.850.000 márkába kerültek és 190.850 márká évi tiszta jövedelmet hoznak. A befektetett tőkének tehát mintegy 6-7%-át jövedelmezik.

Hanem erős bástya az asszonyi nyelv, szívós, kitartó, megdönthetetlen barrikád. Tul él az minden szélvész, dacol az orkánnal, szembeszáll a legnagyobb elemi csapásokkal is.

Mielőtt birtokába jutnánk, odafönn valahol a Mindenható nagy műhelyében erősítik, edzik, köszöritik, kiélezik azt a kis huszarabot, s e szókkal nyújtják át jövőben a földön asszonyi szerepet viselő egyénnek: „Ime és vedd és ez léssen a te fegyvered.“ Es ez a kis szerszám sokszor erősebb, mint a férfiak izmos karja, bátrabb, mint a legvakmerőbb katona, edzettebb a viszontagságos expediciót átélő sarkutazonál.

Komplikált berendezése van, melynek közvetlen rugója nem a szív, hanem a fortélyokban dugzagdag agy.

Kénye-kedve szerint tüzi hegyére a betűket, illesztgeti egymás mellé hebe-hurgyán, rendszertelenül a szókat. Hálás, ha hallgatója van, türelmetlenül monologizál azok hiányában.

Az asszonyi nyelvnek létfeltétele, hogy mozoghasson, valóságos betegsége, ha hallgatásra kényszerítik. Nincs az az energia, mely féken tudná tartani e zabolátlan gyermeket. S akár van rá oka, akár nincs, forog, perdül, amint s ahogy tud Nem válogatja a kifejezéseket, mert a nagy sietségben nincs reá ideje. Nem ügyel a szórendre, a mondat-szerkezetre s egyéb nyelvtani szabályokra, hanem sebes szárnyon röpti a messzeségbe születtét, hogy

mihamarabb helyet biztosíthasson az ezer és ezer utána következőnek. A gondolat sem gördithet akadályt elé, mert mint a dagadó ár törné keresztül az elébe rakott korlátokat.

Pedig mily sok kellemetlenséget kerülhetnének ki, ha a „belátásunkra“ is hallgatnánk. Hiába sziszszentünk, és szívjuk vissza az elhamarkodva kimondott szót, a kalitjából szabadult madárkát nem csalogathatjuk oda többé vissza. Átmatlan éjszakákon sokáig forgolódunk nyugtalanul párnáinkon, százszor és ezerszer szánva és bánva megdondolatlanságunkat, — de hiába. Marcangoló fájdalmat érez a szív és lelkiismeret, s fogadalmat tesz nehéz sóhajok között a nevetlen megregulázására, de eljön a reggel, elszáll a penitenciás hangulat s Éva anyánk öröke újra felbuzdulva folytatja a tegnap elhagyottat. Gondtalanul gombolyítja pletykává az elejtett és sejtett szalakat.

Oh, utálatos, csunya pletyka! Mennyire gyűlöljük mi asszonyok ezt a mesterséget — in teoriám. S mily kedves vagy nekünk a gyakorlatban! Mily mohó élvezettel hallgatjuk a szavak összecsendülését, amint ismert vagy ismeretlen egyének élettörténetét beszéli el izgatott érdeklődés közepette — a szomszédné. S csudák-csudája! Ez az egyetlen eset, mely ébrenlétében hallgatásra bírja a soha nem pihenő kis szörnyet.

Hosszu étellel dicsekedhetik a női nyelv. A leánygyermek mindig hamarabb tanul meg beszélni,

mint a fiu. Idők multával pedig vén néni korában az elélt erők benne összpontosulnak. Nem sanylik gyengülésben, nem kopik meg, mint a látás vagy hallás szerve, sőt a hosszu gyakorlat „mesterré“ avatja. Női zsepek versenyperondján az öreg asszonyok nyelve „hors concours“ állhatnának. Rosszakarata hyperbolikusok azt állítják, hogy a nyelv tuléli a teatot s a porladozó csontokat.

Ha nyelvünk nem volna, (ne sóhajtsanak oly rettentőt férfiak) nem lennének ezek a szeretett, becézett lények. A mi csacsakaságunk, csaevegésünk üzi el a borult homlokról a gondterhes felhőt, vidámitja fel a szomorú napokat. Ha egyszerre csak megnémulnának, a férfiak lennének a legboldogtalnabbak. Mert hiába csillognák szemünk a legörültebb szerelmet, beszélnének menyországról, léktelen szenvedélyről, — hallani is kell azt az egy suttagó szót, melyet forró érzés diktál. És ez az egyetlen „szerelek“ kieszközli a megbocsátást a megszámlálhatatlan ezer többiért.

Miért?!

Tavasznak fénye rezg a nagy világon,
Uj napsugár, uj ifjuság a földön...
Varázst hint szerte verőfényes álom:
Széjjelhasadt a téli sötét börtön.
A gerle bűg. Szerelmes lepkék szállnak...
A rózsák kelyhe mámort ont a lége...

A víz használata kötelező, vagyis minden lakrésznek birtokosa köteles a szükséges vízmennyiséget a városi vízvezetékétől igénybe venni.

A víz árának megállapítására két kules van. aszerint, amint a vizet oly helyeken használják, hol az állandóan folyik (pl. fürdőekben, gyárakban), vagy pedig időleges vízhasználatról van szó. A szünet nélkül folyó víz ára literpercenként egy egész évre 16 márka, az időlegesen használt vízé pedig, melynek mennyiségét vízmérővel állapítják meg, köbméterenként 14 fillér.

Közcélokra, u. m. utcák és parkok öntözésére, szökőkutak táplálására évenként körülbelül 1 millió köbméter vizet használnak el.

Az 1891. üzemévben az elhasznált vízmennyiség 8.118.296 köbmétert tett ki, azaz 245 liter víz esett naponként egy emberre. Ami, ha az elhasznált vízmennyiséget a civilizáció magasabb fokának tekintjük, mindenestre elég kedvező tünet.

A vizet az aradi vízvezetékhez hasonlóan a folyó partján felállított kutakból merítik, mely az 1895-ben eszközölt vegyvizsgálat szerint szintén kitűnő minőségűnek bizonyult.

Érdekes még azt is megemlíteni, hogy Augsburg városa, látva a statisztikai adataiból az évről-évre fokozódó vízszükségletet, mely részben a város nagybodásának, de főleg a lakosság kulturális fejlődésének köszönhető, már most foglalkozik azzal a tervvel, hogy vízműveit nagyobbítani fogja. Rendkívül jellemzi ez a német városok észszerű közigazgatását, mely nem kapkod a már beállott szükségletekkel szemben, hanem igyekszik annak kielégítését már évekkel, sőt talán évtizedekkel előbb megkönnyíteni. Minden egyes újítás, mely egy város közönségének kedvez és egyszersmind azt terheli, annyi óvatosságot és körültekintést igényel, mely évek előkészítő munkáját teszi szükségessé. Alaposság és a tömegesen jelentkező szükségleteknek mégis kellő időben való kielégítése, ez az az elv, melynek alkalmazásával hazánkban oly kevés adminisztráció dicsekedhetik.

Az augsburgi vízvezeték művek kezdettől fogva városi kezelésben voltak. A német józanág nem engedte meg, hogy oly szolgáltatás jövedelmében, mely az összpolgárság érdeké-

ben működik, magánvállalat részvényesei osztzkodjanak.

Hiszem és reményem, hogy Arad városában is rövid időn belül bekövetkezik az a szerencsés korszak, midőn saját érdekeinket nem bizzuk idegen kézre, hanem jogainkat erélyesen védve, igyekezni fogunk minden oly intézményt, melynek működése első sorban bennünket érdekel, a magunkévá tenni. Közszolgálatok városi kezelésben való teljesítése, ez az a jelszó, mely minden modern közigazgatást jellemmez.

Arad nyomorgói.

A pincelakások rejtelseiből

Séták a nyomor tanyáin.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

Ha az ember végigolvassa a modern írók naturalisztikus novelláit, amelyekben az alsóbb néposztály nyomorát festik le sötét színekkel, önkénytelenül kételkedni kezd, hogy vajjon egyáltalában létezik-e ekkora nyomor. És a kételkedésnek van is alapja, különösen annak részéről, aki az élet forgatagát csak felületesen ismeri, aki az élet csillogó tarkaságait látja és élvezi s aki nem tekint bele az élet komor, sötét örvényébe, amelynek mélyén az elnyomottak, a nyomorgók vonaglanak, szenvednek és jajkiáltással átkot ordítanak a társadalomra. Temérdek apró tragédia játszódik le a mélységben s ezek nyomtalanul perőnek le, a lüktető élet nem vesz rólok tudósítást, mert nem rendítik meg alapját és dübörögve rohan el felettük.

Aradon sokkal több a társadalom szerencsétleneinek száma, semmint eddig hitték. Elvonultan élnek a külvárosok odvaiban és várják a megváltó megsemmisülést.

Az Aradi Közlöny egyik munkatársa végigjárta a nyomor tanyáit és tapasztalatairól az alábbiakban számol be:

(Ahol a nyomor tanyázik.)

Ugy vagyunk ezzel a várossal, mint az olyan emberrel, akinek a külseje szép, a ru-

háza izléses, de a belseje rut és romlott. Arad a külsőségek városa. Néhány lépést tegyünk az emeletes házakkal büszkélkedő belvárosból s már törpe házak között vagyunk s úgy érezzük magunkat, mintha mezővárosban lennénk. Egy-két utcán kell még áthaladnunk és a legrendezetlenebb külvárosok egyikében vagyunk: Sarkadon, amelyet a hagyomány szerint még ma is Rácvárosnak neveznek.

A tulajdonképeni Rácfertály a Határ-utcánál kezdődik. A Határ-utca és a Szabadság-tér között levő utcák még városias jelleggel bírnak. A gödrös Határ-utcán túl azonban sötét, piszkos, görbe utcák és sikátorok vezetnek a külváros belsejébe, ahol a nyomor bűnvirágai sarjadzanak az élet mocsarában.

Szűk, piszkos utcákban földszintes viskók lapulnak meg. A földszint úgy értendő, hogy a föld színe túlhaladja a kicsiny ablakok párkányát s a régen nem tisztogatott ablaküveg felét eltakarja. Középtermetű ember egész kényelmesen beleláthat a háztetők csatornáiba, ha ugyan léteznek esőlevezető csatornák. Ezek a kunyhók önkéntelenül észébe juttatják az embernek Petőfi sorait:

Pendelyes gyerek voltam még, mikor
Az az eső esett,
Mely falának két-harmad részéről
Levitte a meszet,
S ami rajta imitt-amott maradt,
Az egészen sárga.
S korommal irt furcsa figurákkal
Van tele firkálva . . .

(Egy nyomorgó család.)

Találomra beléptem a Határ-utcában egy ilyen házba. Az udvaron csónakázni lehetne a bokáig érő sárban. A télen esett nagy hó felolvadt és cseppfolyóssá tette az egész udvart, amelyen két elkényeszeredett csirke kapargált hátul a szemétdombon. Bementem az egyik lakásba. Három lépcsőn kellett lefelé mennem s őszintén bevallva, félttem, hogy elesem. Sötét, kis oduba jutottam s a szurós füstszagról megtudtam, hogy ez a konyha. Kora délután volt s ennek dacára olyan sötétség uralkodott, hogy gyufát kellett gyujtanom. Ennek gyér világossága mellett körülnéztem a konyhának csufolt lyukban. Egy láda állott benne, amelyen meglátszott, hogy a felét már lehasították róla. Valószínűleg a nagy hidegek alatt a láda da-

Virágnak, fának nincsen hervadása,
A végzet nekik kegyes fönn az égbel!

Óh, miért hervad egyedül a szívünk?!
És új tavasza mért nincsen?
Az árnyak nőttén mért hogy egyre hülünk?
A sors hogy hozzánk mért oly mostoha?
Elhagy a szerelem. Elfogy az ének,
Az ifju hév is perjévé öregszik . . .
Óh mért hogy lángja szárnyaló reménynek
A kora sirba tavasz nélkül fekszik?!
Kiss Arnold.

Vigasztal az ég.

(Tapasztalja egy fiatal leány.)

Irta: Darányi Jánosné.

Elhagyott, akit szerettem. Szőke volt és kék szemű, a termete derék, a szája mosolygó. Igen voeződtem hozzá: mikor hírt vettem a hűtlenségének, majd meghaltam a bánatomban. Sok, hosszú éjszakán át sirva temvttem az arcom a vánkosaim közé s vágyakozva gondoltam a halálra. Gépiesen végeztem a napi munkámat s türelmetlen válaszokat adtam annak, aki hozzám szolt. Egy nap százszor is elmormoltam magamban a nevét, kétségbeesetten hiva őt, izzó gyűlölettel gondolva a vetélytársamra, ki elrabolta tőlem.
Juliusi meleg éjszaka volt. A napi munka

raja már elpihent. A hozzám tartozók ott ültek a nagy kerek kert asztal mellett, melyen a vén családi lámpa trónolt, reá vetvén sápadt fényét a szürke és sötét fürtű fejekre. Oh, ez az este: még kinzőbb volt a többinél. Meghitt bizalmas körben lenni s föl nem tárhatni a gyötrő fájdalmat, mely szívünket megszakadással fenyegeti. Szerelmi csalódásunkat szégyeljük bevallani, pedig annál égőbb, minél kevesebb könnyet hullatunk érte. A könyvnek sorai, melyet olvastam, összefutottak homályosuló szemeim előtt. Lassan fölálltam s bementem a házba.

Egy árva gyertyafénye világította csak be a szobámat, hosszú szenes kanóca a cselédleány feledékenységét igazolta. Levettettem magam a pamlagra, melyet egészen eltakart a homály. Sirtam, forró keserves könnyeket, zokogtam fuldokolva, jajongva, mint aki biztos benne, hogy háborítatlanul szenvedhet. Jelenem kétségbeesett, a jövőm reménytelen, a szívem haldoklik. Csak egy vékony sugarát látnám fölcsilanni a reménynek . . . a feledésnek. Kihez forduljak, kitől reméljek segílyt, segílyt, vigasztalást?

Más leány odatérdel a szentek lábai elé, ha nem panaszolhatja el élő lénynek a bánatát. Én nem tudok imádkozni, én nem tudok hinni. Az én szívemet megfagyasztotta zsenge korában a fölvilágosodás; én csak őrjöngeni tudok átkozódva, gyűlölködő szerelemmel a hűtlen nevére kiáltozni.

Kezdett a fájdalom már elviselhetetlenné válni. A szoba levegője fűledt, a sercegő gyertya-

fény kinzó. Felkaptam a nagy kendőmet s kisorsrantam a magányba. Ott, a falusi házunk előtt széles mező nyulik az országutig. Ledobtam a kendőmet a füre s végig nyultam rajta. Fejemet a két tenyerembe hajtva, szomorun ismételtettem. Mikor foglak már elfelejteni, mikor szabadul meg szívem ettől a mardosó kintől? Semmi sem érdekel, semmi sem vigasztal . . .

Kissé nyugtatólag hatott reám a csönd. Juliusi éjszaka volt s a világ szunnyadozott. Halkan cirpelt a tücsök, itt ott egy komondor vakkantott a későn járó idegenre. Az országuton túl, csöndes kolompolás hallzott időnkint; most legelészik csak igazán a nyáj, hisz a nap-pali hőség még abban is gátolja.

Megzsibbasztotta gondolataimat ez a csöndes éjszaka. Néztem, néztem az ezüstös félhomályt. Távolabb, néhány ölynyire tőlem fekete alakok heverésztek a fűvön. Átsillant hozzám a cigarettájuk tüze, áthalszott a dudoló danájuk hangja is . . .

„Körül csillagos az ég
Majd eszedbe jutok még . . .”

Fölnéztem az égre. A fényes csillagtábor ott ragyogott a mennyboltozaton mint millió kíváncsi szem, melynek egyéb dolga sem akad, mint figyelemmel kísérni a földi halandók sorsát. Pedig az a sok szem mind külön-külön világ melynek számtalanján millió fény lakik, tudatosan vagy tudatlanul küzdve a létért. Vajjon hány lehet közöttük, mely szenved, bol-

rabjaival fütöttek. A láda volt a konyha egész butorzata, néhány tál és ibrik volt rajta. A konyha körülbelül két lépés hosszú és ugyanannyi széles lehetett. A háttérben feketellett komoran a kormos takaréktűzhely.

Balra kis ajtót pillantottam meg. Kopogtattam. Halk hangon szólt valaki:

— Szabad!

Beléptem. Bűzös, fojtó melegség csapott felém. Öreges asszony jött elém, a karján csecsemőt tartott. Megmondtam, hogy mi járatban vagyok. Az asszony helyet kínált az egyetlen székre, maga pedig ringatta a csecsemőt a karján előttem. Megkérdeztem egyet és mást a rongyos ruhákkal fedett asszonytól. Csupa panasz és kétségbeesés volt a válasz.

— Az uram ács, mondta a némbér. Egész télen munka nélkül volt. Megettük minden garasunkat s mikor már nem volt, koplaltunk.

— Hányan vannak? kérdeztem.

— Négy gyermekem van. Kettő az iskolában van. Azok jól élnek. Az iskolások konyháján mindig jó ebédet kaptak. Most már az sincsen. Azokat nem félttem. Ha éhesek, szereznek maguknak a piacon.

— Jó asszony, ez bűn! jegyeztem meg.

— Ha az ember éhes és lop, az nem bűn... Bizony uram, nagy a nyomoruságunk. Látja, az egyik gyerekem betegen fekszik ott a kuckóban a vacokján.

Elcsenevészedett leányka feküdt néhány rongydarabon. Sápadt arcoskáján piros lázrózsák égtek. Buza-sárga haja a homlokára csapódott. Ébren volt és maga elé bámult. Egyszerre a csecsemő sívítani kezdett. Az asszony csitította, de nem használt.

— Pusztultál volna el! kiáltotta dühösen. Nyomorult féreg. A sirba viszel az éhséggel. Kivette ványadt, elszórt emléjét és ezzel elhallgattatta a visitó apróságot.

— Hol van az ura? kérdeztem.

— Elment munkát keresni. Most könnyebben kaphat, mert már kezdenek építeni. Ha elsőig nem kap, akkor kikerülünk az utcára. Már négy hónapja nem fizettünk házbért s a háziur kidob.

Azután folytatta panaszkodásait szomoruan, keservesen. Amíg beszélt, szemügyre vettem a szobát. Egy ablaka volt, amely az utcára nyílt. Gyéren hatolt be rajta a világosság, mert

felére eltakarta a gyalogjáró. Az alsó ablaktáblákat nem is lehet kinyitni, csak a felsőt. Néhány év múlva talán ezt sem, mert ezt is eltakarja a mindig növekedő járda. A szoba butorzata egy ágyból, egy asztalból és abból a székből állott, amelyet én foglaltam el. A nyomorgó szegénység émelyítő, dohos illata terjengett a kislevegőjű szobában, amely valóságos melegágya a tüdővésznek. Sietve menekültem a szegénységnek erről a szomorú tanyájáról...

(A gyermekek öröme.)

A kíváncsiság most már a külváros belsejébe üzött. Sötét sikátorok között mentem a Mély-utcába egy házig, amelynek ugyszólván csak a teteje látszott ki a földből. Sokáig kerestem a ház kapuját, amíg végre ráakadtam. Körülbelül hat lépcsőt kellett lemennem, hogy az udvarba érjek. Azután betértem a lakásba, amely egyetlen szobából állott. Egy tizesztendős és hét esztendős fiút találtam a lakásban, amely eszembe juttatta egy híres orosz író elbeszélését. A két kis fiú dideregve bujt össze a kuckóban. Egy rozoga asztalon kis méceses égött, amely halvány fényével alig világította be a kis szobát. A tetőzetről pompás szövésű pókhálók függtek alá, a padozatot ujjnyi vastagságban lepte be a por és az utcáról behordott sár. Megkérdeztem a nagyobbik fiútól, hogy mi a neve.

— Király Palinak hívják. Ő pedig a Jancsi, mutatott az öccsére.

— Az apátat hogy hívják?

— Király Józsefnek. Most a zsidótemplomnál van és este becsipve jön haza. Akkor mindig azt kiabálja, hogy ő a király.

— Anyátok van? — kérdeztem.

— Hogyne volna. Ő is becsipve jön haza este a mosásból.

— És nem bántanak titeket?

— Hogyis ne! Csak ők ketten verekednek. Minket nagyon szeretnek. Pálinkát hoznak haza és nekünk is adnak. Azután verekedni kezdenek. A mama sir, az öreg meg csak üti és kiabálja, hogy ő a király. Én meg a Jancsi nevetünk és lopunk a pálinkából.

Ezek a gyermekek már a bűn lejtőjén vannak. Az alkohol korai élvezése beléjük oltotta az elzülles csiráját, amely későbbben kinő bennük és a pálinkamérésekbe üldözi őket. Azt a két fiatal teremtest már eljegyezte az iszákos-

ság s vagy a temetőbe, vagy a börtönbe kerülnek még időnek előtte. A szülők büne lesz, ha akármelyik utolsó állomásra kerülnek.

(A betegségek tanyái.)

Két olyan lakást is láttam, amely nincsen a külvárosban. Felhivom ezekre a közegészségügyi hatóság figyelmét. Az egyik a *Halásztutca 8-ik számú* házának pincehelyisége, amely nemhogy emberi lakásnak, de sertésoltnak is egészségtelen. Sötét, dohos, nedves lyuk ez a pince. Tiszta levegő, napfény talán még sohasem kereste fel ezt a faskamrának alkalmas odút. Ételgözk emberi párázat, pálinkabűz, nedves dohosság és odaégett zsiradékok penetráns illata tölti meg a szűk pincét s terjesztik a fertőző betegségeket. Mindehhez hozzájárul, hogy a pince bejárata előtt van a szennyvíz levezető kloaka, amelyben undok patkányok tanyáznak s behatolnak a pincébe. S ebben az utálatos oduban emberek laknak.

Nem kevésbé borzalmas lakások vannak a *Kápolna-utca 14-ik számú* házban. Ezek udvari lakások. Olyan sötétek, hogy nappal is lámpával kell bennük világítani. Három ilyen szűk lakás van egy sorban ebben a házban. A falak állandóan nedvesek s így a lakások dohosak és egészségtelenek. A lakók alig jutnak levegőhöz, s olyan szűken vannak, hogyha két ágyat helyeznek el a szobákban, már alig férnek el. Maguk a szobák alacsonyok s az előirt mennyiségű köbméter levegő nem jut ki egy embernek. Az első lakás előtt cipésműhely van, amely kedvenc tanyája az egereknek. A kártékony állatok az egész padlót aláásták s egész nap lehet hallani cincogásukat és rágcsálásukat. Gyakran megtörténik, hogy nappal előbujnak fészükéből és a szobában játszadoznak. Éjjel pedig a földön fekvő embereken futkosnak. Természetesen nem hiányoznak a rovarok sem. Ezek óriási tömegekben nyüzsgönek egész nap a lakásokban. S az ilyen lakásokért 12—10—⁸ korona havi bért fizetnek.

Hasonló lakások vannak a *Zoltán-utcában* is. A legromdább ház ebben a hirhedt utcában az, amelynek sárga falán ez a felírás olvasható:

Felner Ká.

Régi, alacsony viskó ez, amely még a múlt század 30-as éveiben épült az akkori Zsidó-utcában. Az évek azonban alaposan megtépázták a házat. Rozoga épület, amelynek a falai olyan ferdék, hogy minden percben az összedüléstől kell tartani. S az emberek nem félnek ebben a házban lakni. Rábizzák életüket a düledző félben levő falakra, amelyeket egy nagyobb szélroham összedönthet. Maguk a lakások a 30-as évek divatjához híven olyan kicsinyek, hogy legfeljebb két ember részére nyújthatnak lakóhelyet. Most pedig több tagból álló családok tanyáznak bennük, friss levegőt nélkülözve. Igazán csodálatos, hogy a fertőző betegségek nem ütöttek tanyát ebben a házban, pedig milyen melegágya lenne mindenféle nyavalyának.

Emellett egy emeletesnek nevezett ósdi viskó emelkedik, amelybe egy bejárónak csufolt szűk sikátoron lehet bejutni. Az emeleten kicsiny szobák, mindmegannyi cella sorakozik egymás mellé. Perdíták és szegény családok laknak a veszélyes falak között. A közegészségügyi és építészeti bizottság jól tenné, ha egyszer szemlét tartana itt.

(k—ly.)

dogtalan és elhagyott... Akadnak-e odaát is lények, kik most sóhajtván néznek vissza az ürün át s a csillagos égboltnak sirják el bánatukat? Bizonyára. A mindenség oly nagy és oly sok benné a csalfaság.

A méltóságos hold mind föllebb szállott az ég peremén. A bujkáló ismeretlen, kit a titokzatosság fátyla alatt látunk csupán. Csak az egyik arcát figyelhetjük, mely holt és szomorú. A másikat gondosan elrejtí elölünk. Mi lehet ott? Ki lakik ott? Csak a bánat, a jég?

Nini a fényes Mars. Ragyog, mint a könyben uszó tekintet. Egy világ, mely hasonlít a miénkhez, élő lények laknak rajta, talán olyanok mint mi, vagy legalább is hozzánk hasonlóak. Küzdenek, haladnak valami vége felé. Ha vágyó tekintetünk elől nem törpitené el a messzeség... Vajon sok csodálni való akadna-e a testvér világban?

A tejut... ködképek vonulnak át az égbolton, keletkező világok. E fogékony gázakból terem majd ember, vegetáló, fantázia, művészet, sok millió év múlva. Hol lesz a mi kicsi földünk akkor, hol leszek én, ki e langyos éjszakán a titokzatos fehérséget csudálhatom csupán.

Egy esillag futott le az égen. Hosszu fény-sávet hagyott maga után, pedig a boldogtalan kis meteor feketén és hidegen, apró darabokra szakadva bukik a földre. Vajon honnan jött? Miféle katastropha kergette szét az ürbe az összetartozó részecskéket?

A Göncöl-szekér... az brion... a Fias-

tyuk... Cassio pea... Szép, bátor ragyogású csillagok, a végtelen magasságban örökre, elmulthatatlanul s változatlanul fényletek! Örökre? Hm! Nagy szó. Teremtmények vagytok ti is, változásnak, töfvényeknek alávetve. Mi közöttünk csak az a különbség, hogy én ötven, ti meg ötven millió év múlva lesztek mások. Mert egyszer, valahonnan az űrből ismeretlen erő tör felétek s a ti pályátok is megmozdul. Elragadnak egymástól titeket s akkor nem nézhettek csöndes éjszakákon az egymás szemébe. Oh ti hatalmas világok, ti is változásnak vagytok alávetve.

Milyen együgyű is az ember. A maga apró tragoediából nagy dolgot csinál. Pedig ebben a végtelen űrben világok üzik egymást, válnak el, alakulnak át, mennek tönkre, hogy nyomukban új világ, új virulás és új élet fakadjon.

Szégelyni kezdtem magam érte, hogy a kicsi énem szomorúságát oly égbekiáltónak tartom. Tagadhatatlanul kellemetlen, mikor annak a két csillagnak a fénye homályosul el, mely a saját külön égünkön ragyog, de nem úgy van-e az űrben is, hogy egyik világot a másik pótolja? Szórakozottan merültem bele az örök változás e rejtélyébe s miközben valami játszi szellő markolt a hajamba, észre se vettem, hogy a számát fiú módra csucsorítva, öntudatlan fütyürészem utána a jó kedvű dalosoknak:

Gombház...

Arad új jövedelmi forrásai.

A pótdadó csökkentése.

Irta: **Varjassy Lajos** polgármester.

Arad, március 30.

Az utóbbi évtizedekben a városi közigazgatás oly rohamosan fejlődött, a polgárság áldozatkészségét annyi kulturális és hazafias cél tette próbára, hogy a kiadások a bevételekkel szemben aránytalanul magasra szöktek. Ha ehhez még hozzávesszük azt a körülményt, hogy a közigazgatási téren és a városi közigazgatás elé mindinkább magasabb igények tolnak, nemkülömben a vidéki városok hatalmas versenyét, önkénytelenül is az a kérdés merül fel, vajjon képes lesz-e a polgárság anyagi ereje azt a folyton fokozódó terhet elviselni? Nem kételkedem, hogy igen, de csakis az esetben, ha sikerülni fog a jövőben oly észszerű és igazságos újabb jövedelmi forrásokról gondoskodni, melyek a helyett, hogy rombolólag hatnának a polgárság anyagi erejére, azt lényegesen elősegítik.

A város céljaira teremthető újabb forrásokat két csoportra oszthatjuk, ugymint pénzügyiekre és közigazgatásiakra. Mivel a pénzügyiek, melyek alatt természetesen csak adókat érthetünk, — kevesebb sikerrel kecsegtetnek és mindenesetre sokkal népszerűtlenebbek, ezeket veszem első sorban.

Pénzügyi jövedelmi források ismét kétféle módon teremthetők. Először a községi pótdadó emelése által. Magam volnék azonban az utolsó, a ki ezt a módot javasolnám, mert ezt tartom legkevésbé jogos és célhoz vezető módnak, mely csak arra alkalmas, hogy a polgárság különben is nagy mérvben igénybe vett áldozatkészségét tulságosan kiaknázza.

Midőn a községi pótdadó emelése felett egyszerűen napirendre térek, megemlítem a második lehetséges pénzügyi jövedelmi forrást, mely új adók kivetésében áll. Ide lehetne sorozni azoknak a jövedelmeknek községi adóval való sujtását, melyek eddig csak állami adót fizettek. Ösmerve a közönségnek még a legigazságosabb alapon a közteljesítés elvén nyugvó adónemekkel szemben is minden alkalommal megnyilatkozó ellenszenvét, ezt a pénzügyi jövedelmi forrást még egyelőre nem tartom megnyithatóknak.

Csak röviden foglalkoztam a pénzügyi jövedelmi forrásokkal, hogy rátérhessek a közigazgatásiakra, melyektől az előbbiektől sokkal magasabb sikert reményelek.

A városnak jövedelmét fokozó közigazgatási tevékenysége háromféle lehet: olyan, mely a meglévő adóalapok fizetőképességét növeli; olyan, mely újabb adóalapokat teremt és végre olyan, mely a város saját magángazdasági tevékenységét terjeszti ki.

Meglévő adóalapok fizetési képességét úgy növelhetjük, ha helyes közigazgatási politikát folytatunk. Közlekedési vállalatok segélyezésével idegen forgalmunkat előmozdítjuk, újabb kulturális intézmények és laktanyák építésével iparosaink és kereskedőink jövedelmét fokozzuk, iparosaink segélyezése által termékeink minőségét és így a városi kivitelt elősegítjük, polgártársainkat serkentjük, hogy a szükséges árucikkek beszerzésénél első sorban a helyi iparra legyenek tekintettel.

Ezek volnának körülbelül azok a módok, melyekkel a már létező adóalapok fizetőképességét fokozhatnánk.

Újabb adóalapok teremtésénél első sorban

gyárak alapítását említem. Igaz ugyan, hogy a létesítendő gyárak egy jó ideig községi adómentességét élveznének, de a gyár tisztviselőinek és munkásainak jövedelmében újabb adóalanyok újabb adóalapjait nyernék. A községi adómentesség lejártával pedig közterheink tetemesen csökkennének. Ide sorozom még mindazon közigazgatási tevékenységet, melynek célja új intézvények létesítésében áll.

Végre a községi jövedelem szerzés legsikeresebb módjának a város *magángazdasági tevékenységének terjesztését* tartom. A városnak vízzel való ellátása, a közúti forgalom lebonyolítása, az iparosoknak hajtó erővel való ellátása, a világítás előállítása mind oly működési terek, melyekre *minden modern város közigazgatásának rá kell lépni*. Ezek a magángazdasági tevékenységek azonkívül, hogy jövedelmünk és ez által a polgárság anyagi áldozatait csökkentik, a város kezelésében a polgárság érdekeinek teljes megóvása mellett eszközölhetők.

Ne féljünk a város magángazdasági tevékenységének kiterjesztésétől, ne ijedjünk meg a megváltási ár nagyságától, mert ama küzdelem, melyet egyes vállalatok tulajdonosai a megváltás ellen gördítenek: ama görcsös ragaszkodás, melylyel a megváltási időt kitolni igyekeznek, ama mindenféle való ideges kapcsolódás, melylyel a megváltást megakadályozni vágnak, — a legbiztosabb számítási alap a megváltásra.

Ezek volnának részben azok a módok, melyektől városunk jövedelmének emelkedését várhatjuk s én reményelem, ha nem is mátholnapra, *de néhány esztendő alatt módj' an lesz* a városi közigazgatásnak az említett természetű jövedelmi forrásokat megnyitni.

Politikai legenda.

*

Nagy sebbel-lobbal röplött egy angyal. Berlin felől jött, Magyarországra sietett.

Találkozik vele egy angyal-társá.

— Hová olyan automobil-tempóban, karta? — kérdezte tőle.

Az első angyal csak ennyit mondott:

— Sietek Magyarországra. Húsvéti ajándékot viszek nektek. Nagy, nagy dolgot. Hogy várnak erre.

S eljött az angyal a magyarok közé.

— Elhoztam nektek, magyarok — mondta, amit ti annyira kívántatok.

— Egy új formulát? — kérdezte szivreszeve Wekerle.

— Alkotmánybiztosítékot? — ujjongott Andrássy.

— Egy új kivándorlási társaságot? — Polonyi mondta ezt.

— Egy államtitkári széklet? — mondták tizen a függetlenségi pártból.

— Tízezer kulit? — kérdezték az alkotmánypárti mánások.

— Nem. — Mondta az angyal. — Többet ennél. Nagyobbat. Amit mindnyájan egyszerre kívántatok.

Az angyal egy pillanatra megállt, hogy annál nagyobb hatása legyen a meglepetésnek. Aztán így szólt:

— A magyar vezényszót.

De erre senki se örült. Fanyarul mosolyogtak néhányan, a többiek elárulták a csalódás fölött való bosszúságukat. Egyiknek pedig kiszaladt az ajkán:

— Hát ugyan kinek köllött ez?

Forgácsok.*)

*

Több ember lett már saját becsületességének áldozata, mint a gazemberségének.

*

Vannak házasságok, hol a férj adagiora s a feleség prestissimora van beállítva, s csodálatosképen mégis elég jól harmonizálnak különösen, ha akad egy harmadik, ki a melódiához ügyesen alkalmazza a kontrapontot.

*

Egy férfi, aki kedvesének nem fizet, ép oly becstelen, mint a nő, ki a pénzt elfogadja.

*

Vágjátok le nőitek orrát s meglátjátok: erényes lesz.

*

A poloskák kétségkívül azt hiszik, hogy mi értük vagyunk. S tényleg úgy látszik, hogy sok ember csupán azért nem lövi magát főbe, hogy poloskái árván ne maradjanak.

*

Aki félni tud, az még boldog. Boldog, mert remél. Reméli, hogy kikerüli a veszedelmet.

*

Aki a világot megakarja javítani: az vagy tébolyodott, vagy naiv.

*

Aki a köszönést nem viszonzza, az a kölcsönadott pénzt sem fizeti vissza.

*

Egy-egy helyén alkalmazott vaskos gombaság némelykor többet ér, mint két óras ragyogó szónoki beszéd. Tény az, hogy sok ember épen egy helyén alkalmazott poffonak köszönheti fényes karrierjét.

*

Az élet: halálos betegség.

*

Aki fiatal korában nem idealista, az nagyon könnyen lesz öregkorában gazemberré.

*

Csunya férfiak, kivált ha vagyonosak, vagy tekintélyesek, gyakran hallhatják fiatal nők ajkairól: — Ó, a férfiaknál mellékes a szépség! Én csak a karektert tekintem.

Tényleg úgy látszik, hogy a nők férjeiknek szívesen elengedik ama kelléket, amelyet szeretőjüknek olyannyira megkövetelnek.

*

A lángész az önismerés és a fantázia nagymestere, ki a logika vasrácsain keresztül szemléli a világmindenséget és önmagát.

*

A kedélybeteg lelkére csomó van kötve s egész életén keresztül arra van kárhóztatva, hogy e csomó kibogozásán fáradozzék.

*

Ha az Isten a saját képére teremtette az embert, akkor az Istennek majomképe van. Ezt tanítja az összehasonlító bonctan.

*

Csak a buta, vagy félművelt embernek lehet meggyőződése. Aki megpróbált már mások eszével, mások szempontjából gondolkodni ugyanazon dologról, az nem fog akarni senkit erőszakkal meggyőzni.

Horváth Kornél dr.

*) Szemelvények szerzőnek rendezés alatt álló művéből.

Izgalmas riportok.

Arad, március 30.

— No, ez mégse járja! Kolléga ur, hogy maradhat le ezzel a marólugos szobalánnyal?

— Nem adta ki a rendőrség.

— Nem adta ki, nem adta ki! Kérem, így nem lehet lapot csinálni! Ez borzasztó! Vagy újságíró valaki, vagy nem újságíró!

Ez az erélyes párbeszéd minden redakcióban a megszokott dolgok közé tartozik. Riport, riport és még egyszer riport: ez a fő. Riport nélkül nincsen újság. Néha naphosszat szalad az ember egy-egy érdekesebb ügy után. Titkokat megtudni, kiadni a rejtelmes históriákat, ezer emberrel érintkezni naponta, zsebrerakni hidegséget, nem ijedni meg egy-egy kudartól: ez mind hozzátartozik a mesterséghez. És érthető, hogy azoknak, akik szinte kedvüket lelik benne, ha valami érdekességet akár veszedelmek útján is megtudnak, gyakran akad olyan riportjuk, amely elűt a hétköznapitól. Sok ravasság, sok ügyesség, sok merészség kell néha-néha. Így van, hogy ritka ember él át olyan dolgokat, mint egy-egy újságíró.

Az érdekes riport legtöbbször izgalommal jár. Az ARADI KÖZLÖNY szerkesztőségének tagjai megírták egy-egy izgalmas riportjuk történetét: ez egyszer a magunk ügyeit vesszük a közönség elé. Sok érdekesség van abban, hogy mint készül el az újság, hogy teremnek a szenzációk, a pikantériák, a feltűnő híradások, hogy lesz tarka a lap? Ime, az alábbiakból mindenki megfigyelheti.

Egy főispánság története.

Nehéz idők szomorú emlékei. Az eseményeket még nem vonta be a história patinája; csak tegnap viharzottak le, de szeretjük azt hinni, hogy évtizedek választanak el bennünket ama szomorú korszaktól.

Egy férfiúnak, Arad egyik legnagyobb fiának életéből akarok elmondani egy epizódot.

1905. júliusában történt, hogy táviratot kaptam Menyházáról Vásárhelyi Béla aláírásával. Arra kért, hogy menjek ki másnap hozzá, mert fontos és felette érdekes dolgot akar tudomásomra hozni. Mint később megtudtam, ugyanilyen távirat érkezett egy másik aradi ur számára is, aki évtizedek óta legbensőbb bizalmasa volt.

Másnap délelőtt ketten szállottunk ki a menyházai vasut termes kocsijából s az állomáson ott várt már bennünket Vásárhelyi Béla. Aki megfordult valaha ezen a pompás aradmegyei fürdőhelyen, annak jó emlékei között bizonyára első helyre került Vásárhelyi Béla egyéniségének szeretetreméltósága. Ott várta a vonatot a pályaudvaron minden nap. S az érkező vendégre az első nyájas sugár az ő tekintetéből röppent le. Mindenekelőtt — ősi menyházai szokáshoz híven — az uszodába vezetett bennünket, majd végig csináltatta velünk a napkura minden torturáját s aztán mikor elvégeztük a kötelező procedurát, kiültünk a csanádi villa márványoszlopos verandájára.

— Tegnap jöttem haza Budapestről, fogott szavaiba az öreg ur — találkoztam Kristóffy belügyminiszterrel, akitől megkérdeztem, hogy kit szemelt ki a kormány Arad főispáni székébe. Szívesen fekszik a dolog, mert úgy látom, nehéz idők következnek ránk s nem szeretném, ha valami vad idegen kerülne hozzánk, aki nem lenne egváb, csakvak eszköz a kormány kezében. Kristóffy ekkor egy nevet említett előttem, amely név bizonyára érdekelné fogja önöket . . .

— Csak nem Méltóságod nevé? Fakadtunk ki egyszerre mindketten.

Vásárhelyi Béla egy jóságos mosoly kíséretében intett, hogy maradjunk csendesen.

— De igen, az én nevemet, folytatta. A belügyminiszter nagyon a lelkekre beszélt és én sok tekintetben igazat adtam neki. Lássák urak, engem talán némileg szeretnek Aradon. Egész életemben csak jót tettem másokkal. Főispán lehettem volna százszor is, ha tehát én éppen a mai nehéz viszonyok között vállalom ezt az állást, látják fogja mindenki, hogy nem tartok szem előtt más célt, csak a város és vá negye békéjét. Áldozatot akarok hozni még annak az árán is, hogy jelentékenyebb kellemetlenségeim származnak belőle. A végén majd csak megértenek.

Mikor befejezte szavait Vásárhelyi Béla, valósággal elérzékenyültünk. Azután elővettük lebeszélő képességünk minden eszközét. Utaltunk mindarra, ami később, sajnos, bekövetkezett. Hogy neki, aki eddig csöndes, de sok eredményű munkásságával használni tudott a köznek, exponált politikai állást elfogadnia nem szabad. Hogy megérteni nemcsak nem fogják, de nem is akarják majd. S hogy az óriási áldozat, melyet hoz, eredményeket nem terem. Olyan idöket élünk, amikor nem szabad a közélet poronljára lépnie annak, akinek van veszíteni valója.

Vásárhelyi Béla gondolkozóba esett az általunk mondottak felett s másnap reggel újból magához kéretett.

— Meggondoltam a dolgot, szólt lehangoltan másnap, önöknek igazuk lehet. Még ma írok Kristóffinak, hogy *nem vállalom* a főispánságot.

És úgy is történt.

Ez július közepén volt.

Azután kezdetét vette a politikai földrengés Magyarországon. Pusztulás, harc, jogfosztás az egész vonalon. És Aradmegye ott tartott, hogy egy idegen, mindenre kész embert fog valahol a kormány és leküldi a nyakára főispánnak.

Október 18-án történt, hogy telefonon hivatalába kéretett Vásárhelyi Béla. Valami indifferens dolgot közölt velem. Azután rátért az aradi főispánság ügyére.

— Rettenetes dolgok előtt állunk, szólt, aki szereti hazáját, szereti vármegyéjét, annak most félreállania nem szabad. Én csak egy ember vagyok, de ha van erőm az önfeláldozásra, talán ezrek jólétét, bé-

kéjét menthetem meg. Aradnak a jövő héten új főispánja lesz.

Ekkor már tisztán láttam, hogy befejezett ténnyel állunk szemben. Még egy utolsó kísérletet tettem. Értesítettem a történetéről Vásárhelyi Béla néhány bizalmas barátját, akik nyomban fel is keresték őt, hogy amennyiben még lehet, lebeszéljék elhatározásáról.

Későn volt. A hivatalos lap október 24-iki száma hozta, hogy a király Vásárhelyi Bélát Aradváros és Aradvármegye főispánjává kinevezte.

Egy „hazafival“ kevesebb lett nagy Magyarországon. De a borzalom korszakában nem vesztette el kenyerét egyetlen hivatalnok és nem hajtottak végre egyetlen törvénytelen rendeletet Aradmegyében.

. . . Odakünn a temetőben megcsendül ma a kápolna harangja s behatol zugása a Vásárhelyi-család sirboltjába. A hívők ajkáról pedig elhangzik az ének: . . . „Feltámadunk . . .“

Stauber József.

„Óriási börzenyereségek Aradon.“

Milliók a levegőben.

Engedje meg, mester, hogy a lábaimat kényelmesen végignyujthassam a szomszéd karoszek támláján, a jobb kezemmel egy harmadik széket átöleljek, és Ödöntől, az én nevelő pincéremtől még egy pohár tejet kérjek. Miután így egészen benne vagyok abban a pózban, amelyben vén fókák a memoárjaikat le szokták adni, megkezdem elbeszélésemet.

Az embernek, mester, fölöttébb nehéz rálogatni abban, hogy melyik riportja volt a legizgalmasabb. Az eseményben szereplő emberek, a közönség, vagy az én izgatottságom dönti el az izgalmasságnak mértékét. Ha az én izgatottságom a mérvadó, akkor a legizgalmasabb riportom háromhetes újságíró koromban volt. A huncut emlékü promenádon a szemem láttára lőtte magát valaki agyon. Délben lehetett. A promenád közepén megáll, a revolvért homlokához szoritotta s összeesett. Mi aztán néztük, hogy a halántékán kisarjadzó, kicsi lyukon mint megy el az élet s a hidegtől piros arca mint kékül el. Másodpercről-másodpercre le tudnám írni annak az ötperces haldoklónak mozzanatait. De hát ez nem rendkívüli esemény.

A közönség szemével nézve a dolgot, meglehetősen izgalmas volt az a riport, amikor az ó-temető csontvázainak költöztetését néztem és jegyeztem. Mester, az ember kezdi kevésre becsülni önmagát, amikor látja, hogy egy bárdolatlan legény milyen durván szedi ki az egyes csontdarabokat a porhanyó földből. Kotorász a három ujjával: ehol a nyakesigolya. Ás egykettőt: itt vannak a bordák. Kettőt ugyan benn felejtett, ami a feltámadás idején bizonyára kellemetlen lesz a nagyrebecsült halottra: de nem baj. S a kriptában szunyókáló öreg nénik, akik selyempántlikája túlélte a húst, a vért . . . De hát ez csak ugynevezett csontváz-riport, s nem izgalmas.

Mulatságos ügyeket e cím alá csempészni nem akarok. Amikor beugrattam és lelepleztem a csodarabbit, aki úgy jövendölt nekem, mintha nős, családós rőföskereskedő volnék, aki a csőd elől Amerikába akar ugrani. De hát ez csak ötlet volt, nem riport.

Hát jó. Olyan esetet mondok el, amelyéni az izgalom két részre jutott: a szereplő személyekre és én rám, csövestől. Azért is elmondom, hogy a publikumnak igazat adjak abban, hogy az újságok sokszor nem igazat írnak.

(Vagy azt kellene bizonyítani, hogy igazat írnak?) Legyen husvétra az ellenségeinknek öröme.

Aradon zajlott le az ügy, ma is élő szereplő személyekkel. A magam bőrénél védelmére hát álneveket használok.

Valamelyik nyáron történt, amikor a buza ára úgy fölment, hogy a gabonaiüzleti tudósító csak ágaskodva tudta követni. Akkor az a hír járta, hogy az effektív buzán óriási összegeket nyertek. Az én likacsos közgazdasági jártasságomat a boldogult Schick Dávid — az ő nevét még elárulhatom — erre a dologra nézve így egészítette ki:

— A kinek sok buzája maradt tavalyról s azzal spekulált, várt, várt, s most a börzén eladta, hát az most jól járt.

És hallatszottak a hírek: *Toroczkai* Jakab százezer koronát nyert, *Makadám* Mór ötvenezret, *Pompfünéber* Ede kétszázezret . . . és így tovább Elmondtam ezt a műhelyben.

— Meg kell írni.

— Meg lehet írni ezt?

— A mi lapunk, fiam, az a lap, ahol mindent meg lehet írni.

A segédszerkesztővel csevegtünk így. Az öreg felelős nem volt itthon. És én meg is írtam. Szép, alcimes, tarka, kirakatba való tudósítás volt ez. Elmondva benne a legutóbbi börzehullámszerű természetű jelenségei. Hogy minek révén lehetett nyerni. Aztán, egymás alá, hogy ki mennyit nyert:

Toroczkai Mór 100,000 koronát

Pompfünéber Ede . . 200,000 koronát

és így végig. Kéjelegtem, a mialatt megírtam.

Az „izgalmas“ ezután jött. Másnap délután bementem a műhelybe. A segédszerkesztő nem volt ott: reggel megkezdte szabadságát. Az öreg felelős rám rontott:

— Az istenért, mit művelt ön! A feketénél valami öt ember rohant meg, hogy meghurcoltuk őket azzal a börzenyereséggel. Sohase jártak a börzén. Így van az, ha fej nélkül csinálják az ujságot. Majd rektifikálják valahogy . . .

Amikor a rektifikáció legenyhébb formáján gondolkodtam, berohant még egy „meghurcolt.“ Aki szintén nyert.

— Szerkesztő ur, én a lapjuknak tíz év óta előfizetője vagyok. Én a lapjukat minden reggel olvasom. Én úgy szoktam meg, hogy a lapjuk mindig az igazságot írja meg. Hát hogy írhat ez a lap olyan hazugságot, hogy én a börzén nyertem . . .

És így folytatta tovább. Alig tudtuk lecsillapítani:

— Hát majd rektifikáljuk.

S mindjárt jött egy másik. Az legalább őszintébb volt.

— De urak, urak . . . Tegyük fel, hogy csakugyan nyertem. Ezzel a hírrel mindenkit rámszabadítottak. Az összes szegény rokonaim, unokaöcsém, barátaim mind rámszakadtak, s a nyereség apropójából meg akarnak pumponni. Ha már megírták, most igazítsák valahogy helyre, különben sohase lesz nyugtom.

A harmadik, a negyedik, az ötödik. Ez azt se tudja, hogy mi fán nő az effektív buza, az pedig a börzéről nem tud többet, mint egy felsőbb leány. És mind dühöng, hogy ilyen valótjanságot fogtunk rá. Bár igaz volna — sóhajtlak lenne igaz? . . .

Az öreg felelős már kimerült a csillapítgatásban. Én olyan lelki állapotban írtam a helyreigazítást, mint ahogy Kolumbusz írta volna, hogy nincs Amerika. Az öreg felelős irtozó keserűséggel mondta:

— Ez a *modern* iskola . . . Az ember fizetett ellenségekkel van körülveve!

Másnap gyönyörű volt a lap. Csupa cáfolat, csupa visszazívás. Cáfolat a hírek között, cikkekben, a közgazdaságban, a közönség körében. És mind a cáfolatban ezzel verdessük a mellünket: amit mi a börzenyereségekről írtunk, az általánosságban és részleteiben nem igaz. Koholat. Has. Kacs. Fölülés.

Gyönyörű lappéldány volt az. És, mester, lehet, hogy viharos multam alatt a betűim több ízben jártak az igazság átellenében: de annyit egyszerre még nem hazudtam, mint a börzenyereségeket megcáfoló rektifikációkban.

Faragó Rezső.

Miss Maud öltözőjében.

A lehető legnagyobb nyugodtsággal léptem be Miss Maud Allan öltözőjéhez, amelynek ajtaját egy rendőrön és valami kuliszatologatón kívül — előttem akkor még érthetetlen okból — egy tűzoltó is őrizte.

A Miss, ez az érdekes soványarcu amerikai csoda ott állott előttem és amikor merengő, mondhatni bánatos, nagy kék szemével rám nézett, valami szemrehányás felét, vagy ehhez hasonló furcsaságot olvastam ki azokból, mintha azt mondta volna:

— Oh, mennyire gyűlölöm az ujságírókat!

Épen elkészült volt a „Salome álma“ című táncához az öltözködéssel, azaz pardon az ellenkezőjével. Ez azonban engem abszolúte nem hozott ki a sodromból, mivel feltettem magamban, hogy egyáltalában semmi sem fog kihozni a sodromból.

Sajnos ez a szép feltétel csak feltétel maradt, aminek első bizonyosága az, hogy meg sem várva, amíg helylyel kínál, leültem. (Különben is egy jó ujságíró sohasem várja meg, amíg kirúgják, mert akkor itele napig is várhat. Ezt a tanácsot a fiatalabb ujságíróknak mondom, akik ezt tőlén, a tapasztalt öregtől jó szívvel vehetik.)

És ő csevegni kezdett, csevegni olyan édesen, olyan kedvesen, amint csak egy amerikai misztől kitelik. Csevegett zenéről, művészetekről, az új és ó-világról, szerelemről, férjekről (csak a mai férjekről), azután az ő táncáról és az abban rejlő művészetéről és — Isten bocsáss — még a saját meztelenségéről is.

Erre én együgyűen — nem is tudom, hogy szorult ki ajkamon a szó — megkérdeztem, hogy tényleg egészen meztelen?

Nem válaszolt, csak mutatott valamit . . . Egy pókháló szövésű, finom kis selyemtrikót . . .

Ha jól emlékszem, én köszönés nélkül rohantam el és rohanás közben belelököttem az őrt álló tűzoltóba. Most már nagyon jól tudtam, hogy miért állítottak öltözője elé őrnek — épen egy tűzoltót.

Azt hiszem ennél izgalmasabb riportom még nem volt. De azt határozottan állíthatom hogy még soha ilyen izgatott nem voltam.

Goró Artur.

A bűvös tükör.

Kevéssel azután, hogy a cs. és kir. Wehrmacht ölelő karjai közül visszazabadultam Aradra, a járásbiróságnál megszólít egyik jóakaróm:

— Hallotta, hogy az aradi járásbiróságot feljelentették az igazságügyminiszternél? Valami elmebeteg asszony. Én nem mondhatom el a dolgot: köt a titoktartás. De elmebeteg magához a feljelentőhöz. Nagyon érdekes históriát tudhat meg. Csak arra figyelmeztetem, hogy az asszony nem beszél ujságíróknak egy szót sem!

Mint törvényszéki riporter, tudtam, hogy a közönséget az ilyen ügyek jobban érdeklik, mint hogyha Szelezsán Nucuj leüti valamelyik Pávelt. Érthető tehát, hogy félóra múlva ott állottam a Lujza-utca egyik háza előtt és merészen kopogtattam be a lakás ajtaján.

— Fahidiné öngyűlöletét keresem.

Bevezettek a szobába, ahol egy értelmes arcú, idősebb urihölgy sietett elem. Fahidiné volt. A szobában még két hölgy kézimunkázott.

— Kihez van szerencsém? — kérdezte bizalmatlanul Fahidiné.

— Grünházy Elek igazságügyminiszteri titkár vagyok! (Az ördögbe, csak nincs ilyen név a hivatalos címtárban?)

— Mivel lehetek szolgálatára?

— Nagyságos asszonyom, engem a miniszteriumból küldtek ki, hogy megvizsgáljam az ön ügyét. A feljelentése megérkezett, de miután az ügy roppant szövevényes, lejtöttem, hogy önt személyesen is kihallgassam.

Fahidiné erre előadta a tényállást. Van neki egy fivére, — ugymond — aki őt egy bűvös tükörrel üldözi. Ez a tükör idézte elő, hogy a marhahus megdrágult, csak azért, hogy ő neki több pénzbe kerüljön. Bűvös tükör ide, bűvös tükör oda, öngyűlölete olyan történetet kerekített, hogy csak úgy zúgott tőle a fejem. A végén előadta, hogy az aradi járásbiróság nem akarja a bűvös tükörrel ellátott fivért tönkölőbe vettetni. Ezért a kiáltó igaztalanságért kéri a járásbiróságnak és elsősorban Babó Istvánnak szigorú megbüntetését.

— Ne féljen Nagyság, feleltem — az igazság utban van!

Sajnos, igazat mondtam. Tudniillik egyszerre kinyitott az ajtó és belépett rajta egyik aradi közintézetnek az igazgatója, aki röviden így szólított meg:

— Jó napot, szerkesztő ur!

Tableaux! Az összes hölgyek borzasztó pillantásokat vetnek reám. Egyszerre kiűt a homlokomon a hideg veríték.

— Pardon! — mondtam hidegen. — Tévedés van a dologban. Grünházy Elek igazságügyi miniszteri titkár vagyok.

— Nem a Közlönytől jött?

— Nem! — feleltem határozatlanul.

— Na, ez csudálatos hasonlatosság!

— Óh, kérem! — feleltem szerényen, — az a hírlapíró bizonyára visszaél az én arcommal!

Az igazgató azonban észrevehette, hogy úgy érzem magam, mint akinek kéjgázzal húzzák a fogát. Gyanakodó pillantásokat vetett rám, azután egyszerre kiment a szobából. Ez az ember biztosan szélhámosnak nézett és rendőrt ment. Az álnév ellenem bizonyít. Meg fognak büntetni. Talán le is tartóztatnak. Az ördög vigyen el minden bűvös tükört.

Megtörültem gyöngyöző homlokomat és bosszorkányos gyorsasággal bucsuztam. Fahidiné rideg és gyanakvó volt, mint *Green* Nándor vállalatás közben. Megígértem neki, hogy Babó Ivánt fel fogom függeszteni és két hatalmas lépéssel az udvaron termettem. A kapuban egy sötét alak várt rám. Az igazgató volt.

— Meg akar fogni! — gondoltam. Ebből súlyos testi sértés lesz.

Mindenre elszántan közeledtem a kapuhoz. Legnagyobb meglepetésemre egy édesen kéréző hang szólít meg:

— Kedves szerkesztő ur, ne izéljen! A családnak nagyon kellemetlen lenne, ha az ügy az ujságba kerülne. Hiszen jó vicc, jó vicc, hogy ön miniszteri titkár. De ugy-e, nem izél?

Hiszen ez nem tigris, hanem bárány! Ilyen kedves embernek mindent meg kell ígérni! Dehogy is izélek, kedves direktor ur, dehogy!

Azzal rohantam az utcára. Megszabadultam!

Igy lett az én életem legizgalmasabb riportja egy meg nem írott riport. Azóta már megcsináltam a saját magam megorgyilkoltatásáról szóló riportot is. De ez igazán nem izgatott ennyire.

Kaszab Géza.

Szalonkocsi és csapszék.

Közel négy esztendeje, hogy az osztrák és — ne tessék nevetni — magyar hadvezetőség berkeiből hol rejtelmesen susognak az armádia létszámemeléséről, hol pedig leplezetlenül elő állanak a katonai molochnak milliókat emésztő követelésével. Érthető tehát, hogy az ország valónak vette egy bécsi lapnak a beavatottság vértetében megjelent ama híré, amely szerint *Schönaich* hadügyminiszter átiratot intézett magyar miniszteréhez, *Jekelfalussy* Lajoshoz a létszámemelésre vonatkozó törvényjavaslatok sürgős kidolgozása iránt.

Ha a jólétszükségéről ne ezetes bécsi lapnak közleménye igaz, — hánytorgattuk az *Aradi Közlöny* szerkesztőségében — akkor tudnia kell az átiratról a honvédelmi miniszternek is, aki közvetlenül a hír megjelenése után történetesen Kisjenőn időzött mint *József* főherceg vadászvendége. A miniszter-intervju elhatározása annak a közismert pillanatnak műve volt, míg a sikeres kivitel módján csak órák múlva töprenghettem a kisjenői főhercegi kastélyban, amelyben odaérkezésemkor a fenséges vendéglátók és nímródársaik intervjúkkal nem zavarható estebédnél ültek. Így tehát köszönettel kellett fogadnom az uradalom előzékeny felügyelőjének, *Kokas* Józsefnek azt a közlését, hogy *Jekelfalussy* a vasuti állomáson keressem föl, mert az ebéd után ő excellenciája közvetlenül az állomásra hajtat.

Alig hogy az udvari fogat a miniszterrel és *Ludwigh* Gyula államtitkár, máv. elnökgazgatóval a kastélyból kirobogott, egy szállóbeli hintón utána siettem a vasúthoz. Az állomáson indulásra készen várta már utasait a két szalonkocsiból álló különvonat, amelyre az állomásfőnök engedelmével én is felszálltam. *Jekelfalussy* éppen utitársának, *Ludwigh* Gyulának szalonkocsijában időzött, amikor a vonatra szálltam, hogy előadjam utazásom célját.

— Intervjúra igazán nem vagyok kapható! — voltak a miniszter első szavai.

E kategorikus kijelentés talán még sok vihart látott éshbeli robotost is megdöbbenett volna, csak épen *aradi* újságíró nem ejthetett kétségbe. Hozzászoktunk mi már az efaite, sőt nagyobb képpel és kevesebb bonómiával tett kijelentésekhez. Közéleti nagyságaink, társadalmunk jól ismert oszlopai elég gyakran állig gombolkoznak a hírlapíró előtt, aki azonban egy kis megerőltetéssel úgy levetteti az intervjúra kiszemelt jeles férfival a rideg zárkózottság köpenyét, mint a szél a mesebeli vándorral tette. Kipróbált módszerem szerint így fogtam a művelethez:

— Kegyelmes uram, nem valami jelentős politikai enunciaciók megtételére kérem excellenciát, hanem a köz érdekében csupán megnyugtató kijelentést kérek a létszámemelés folyton kísértő rémével szemben.

Várakozáson felüli sikere volt már az első ostromnak. A marcona, harcsabajuszu tábor-szernagy rögtön föladata a pozíciót és kemény, németes kiejtésével előbb a létszámemelés dögéről, majd a hozzá intézett többi kérdésekről oly részletességgel elbeszélgetett, hogy rövidesen nem a szavakban fukarkodó államférfiut láttam magam előtt, hanem egy szivarfüst mellett kedélyesen csevegő táblabíró-követet.

Amikor már tekintélyes csokorra való kijelentést szedtem össze az intervjúra nem kapható minisztertől, elvonultam *Jekelfalussy* kocsijába, hogy hozzáfogjak az intervjú papírra vetéséhez. Nemsokára Kétegyházára értünk. Itt azután valósággal misébszerű kálvárián estem át. Hogy a kényelmes szalonkocsit az állomási csapszékkel kellett fölcserélnem, az volt még a legkisebbik baj. De az már kétségbeejtett, hogy Kétegyházáról Aradra az éj folyamán nem indul semmiféle vonat és így szenzációs intervjúmat Kétegyháza dísztelen vasuti állomásán rekedek. A Máv. állomási főnök szűk irodájában 11 órát üt már az óra és se vonat, se táviró, vagy telefon, amelynek utján a cikket leadhatom. Fölföltünezdik a redakcióbéli lapzárás ijesztő réme és még mindig nem találtuk meg a módját annak, hogy miként juttassuk el a tizenkét kutyanyelven odavetett kéziratot az *Aradi Közlöny* szerkesztőségébe. Többes számban beszéltek, mert a kétegyházai Máv. és az Acsev. állomásfőnökök velem együtt tanakodtak. Nem is én, hanem az Acsev. derék tisztviselője sütötte ki, hogy mint lehet az intervjú

még az éjjel a szerkesztőséghez juttatni. A kétegyháza — ujszentanna — aradi arad csanádi telefonvonal felcsöngetése után összekötöttük Kétegyházát az Acsev. aradi pályaudvari képviselőségével, ide kikérteztük a szerkesztőség egyik munkatársát, akinek azután szószerint lediktáltam a miniszteri külön vonaton beszerzett és csapszékben megírt *Jekelfalussy*-intervjút.

Ez a cikk volt a legkényesebb körülmények között megszerzett kéziratom. És ezt sem én irtam meg.

Bak Sándor.

Kőrsta, mint csillag.

Egy nagyobb vidéki város szinikritikusa voltam. Elhatároztam, hogy egy délután végig kilincselem a helybeli muzsa hajlék csillagait, meginterjúvolom a szubrettet, a naivat, a koloratur énekesnőt s a többi nevezetes szépséget, s mindezt egy tárcá keretében megírom. Bevallom, hogy az eszme egyuttal fogás is volt, még pedig meglehetősen ravasz, mert míg egyrészt a közönséget akartam szórakoztatni holmi színházi pletykával, már előre kéjelegtem abban a gondolatban, milyen édes kézzsoritások, s jóleső hízelgések fognak ebből másnap az én javamra esni.

A tervet csakhamar tett követte.

Öt valamire való művész volt a társulatnál. Sorba jártam valamennyit, s mondhatom, hogy a reggeli lapot senki sem várta annyi kíváncsisággal és oly türelmetlenül, mint az én kis ideáljaim. A tárcá meglehetősen sikerült s a címe ez volt: *Szintársulatunk csillagai*.

Másnap sikerült tíz óra felé felkelnem. Szépen kihuztam magam, az udvaron — júniusban volt — loptam egy nagy fejű szegfüt a háziasszonyom kertjéből, s így felvirágozva mint egy diadalmas Caesar bevonultam a színház udvarába, a hol a próbára már szép számban összegyűlt a mindkét nemű színész nép.

A mi kínosan feltűnt, teljesen elmaradt a kritikust megillető hódolat. Alig vettek észre. Az emberek gyanus, mondhatnám kaján szemekkel néztek, s egy cseppet sem látszottak méltányolni, hogy én vagyok a helybeli hirharang fő-fő kritikusa. Valami kínos érzés lépett meg, amely érzésem nőtön nőt, mikor a művésznők csoportjához értem. Abbahagyták a beszélgetést, s egyik másik el is rebhent onnan. Láttam, hogy kerülnek, sőt bizonyos megvető tekintettel mérnek végig. A szubrette és a naiva maradt csupán velem, de némaságukból kiéreztem, hogy e pillanatban szívesebben látnának a pokol fenekén. Rendkívül buta helyzetben voltam Éppenséggel nem értettem, mi lehet ennek a ridegségnek az oka és éppen most, amikor egy egész tárcá erejéig megerőltettem magam miattuk. Végül én törtem meg a csendet.

— Nos, hogy tetszik a tárcám?

Föltre fordultak mind a ketten és gunyosan nevettek.

Ekkor kezdett valami derengeni agyamban. Hol az a tárcá? Hagy látom nyomtatásban! Csakhamar megkerítettem lapunk aznapi számát s végig futottam a cikkemet. Csaknem elhült ereimben a vér. A tárcám alatt három csillag állott, s a csillagok alatt a következő sorok:

A színház csil agjai közé sorozhatjuk *Bundás* Ádám kardalos barátunkat, a kinél jobb szolgál, inas és katona még nem volt szinpadon. Felemlítjük pedig ezt abból az alkalomból, hogy a mai napon egy egészséges fiugyerekkal ajándékozta meg a gólya.

Felordítottam, mint egy megsebzett oroszán. Ezzel a néhány sorral teljesen tönkre volt téve a tárcám s szerencsétlenségemre még a nevemet is alája szedték. Mint egy furia ugy rohantam a szerkesztőhöz.

— Uram, hallatlan sérelem esett rajtam. Olvassa csak — s odanyomtam eléje a lapot.

Ebbamut, nagyott káromkodott, vette a kalapját s rohantunk mind a ketten a nyomdába.

Itt aztán kiderült minden.

Az a szedő, a ki a tárcámat szedte, komája volt a nevezetes kőrstának, s önhatalmulag odaszedte a maga díshimnuszát az én írásom végire. No hiszen, volt szegény fejének hadd el hadd a csillagos kőrsta miatt. De ez már nem segíthetett rajtam. Még aznap lemondtam kritikusi tisztéről, s attól kezdve nem igen mutatkoztam a színház körül. Mert szép, szép a női szempár, ha édesen ránk mosolyog, de átjárja a szívet, ha abba a mosolyba csak egy miligrammocska guny is kerül.

Szentiványi Gyula.

Kajsza egy öngyilkos után.

Benn voltunk az uborka szezon kellős közepében. Semmi anyagunk sem volt, mintha a világban, és a városban mi sem történt volna. Nehány napig egy szenzációs ügyről irtunk hasábokat, azután ebből is kifogytunk. A szenzáció egy, a társadalomban vezető szerepet játszó, előkelő ember hirtelen eltűnése volt. Három napi keresgélés után halva találták. Eltemették, a városban még beszéltek róla egy napig, azután minden a régi kerékvágásba zökent vissza. Az aszfalt olvadozott, a nap forrón sütött. Semmi esemény, még egy közönséges napszurás sem volt.

Délután azt mondta a szerkesztőm:

— Művész, nézzen körül a városban, hátha talál valamit.

A szerkesztői utasításhoz hiven eltávoztam és körülnéztem mindenekelőtt a Boross Béni-téren, de nem láttam semmit, csak az embereket, akik zsebkendővel törülgették a homloukat. Megszomjaztam és betértem az egyik korcsmába egy fröcscsre. Nehány polgár beszélgetett az előkelő ur tragédiájáról. Az egyik polgár elbeszélte, hogy eltűnése után következő napon két lóvasuti kalauz látta és beszélt vele. Eltávoztam és hosszas kutatás után sikerült a két lóvasuti kalauzzal beszélnem, akik pontosan leírták nekem, hogy milyen kedélyállapotban volt az eltűnt uriember. Megtudtam tőlük azt is, hogy a Boross Béni-tér egyik mellékutcájába járt gyakran.

Most már nem hagyott nyugodni a kíváncsiság és a riporter ösztön kergetett, hogy megtudjak mindent. A kalauzoktól kapott vékony fonállal indultam felfedező utamra. Több ismerős üzletbe betértem és kutattam-kerestem, de hiába: felvilágosítást senki sem adhatott. Már-már abba akartam hagyni az egész vállalkozást. A riporter azonban nem nyugodott bennem. Bementem egy másik korcsmába, ahol fuvarosok iddogáltak. Közéjük elegyedtem és velük ittam. Szóba hoztam a tragikus véget ért előkelő férfit. Erre megjegyezte az egyik fuvaros, hogy ő az eltűnése előtti napon látta a Boross Béni-tér egyik mellékutcájából kijönni, a házat is megmutatta, ahová igen gyakran járt.

Egy adattal gazdagabban távoztam el. Elsétáltam néhányszor a ház ablaka előtt és elhatároztam, hogy okvetlenül beszélnem kell azokkal, a kikhez az illető járt. A házbán azonban többen laktak s így nem tudtam, melyik lakásba menjek. Végre mentő gondolatom támadt. Szóba ereszkedtem a házmesterrel s tőle megtudtam, hogy melyik lakásba járt az eltűnt. Egy özvegy lakott ott fiatal leányával, a nevüket a házmester nem tudta.

Most már készen voltam a tervemmel. Detektívnek fogom magam kiadni. Előbb megtudtam a bejelentő hivatalban a nők nevét, azután bementem a lakásba, mint detektív beszéltem a nőekkel, megtudtam tőlük mindent. Az öngyilkos

kos már régebben foglalkozott az öngyilkosság eszméjével és sokáig habozott, hogy tettét elkövesse. Érdekes adatokat tudtam meg beszélgetés közben az elhunytól s ezekkel megrakodva az esti órákban tértem vissza a szerkesztőségbe. Most már volt érdekes aradi dolgunk. Másnap a lapunk nem jelent meg az uborka-szezón jellegzetes pletykáival: a fiúmei cápával és társaival . . .

Károly József.

A román népgyűléshez.

I.

Lukácsiu (olossa az aradi román újságot). No iszen, nagyra vannak cele! Ez is calami? Ez is népgyűlés? Hiszen be se tiltották? . . .

II.

A román képviselők (Husóéti énekben köszöntik az obstrukció szellemét.)
— Feltámadott . . .

Feltámadáskor.

Arad óhajításai.

Irta: Müller Károly orsz. képviselő.

Arad, március 30.

A természet újra ébredésének magaslatos megnyilvánulását ünneplve, mi is, a kik a közügyek rendbehozására vállalkoztunk, visszapillantást vetünk arra a működésre, amelylyel városunknak egy-egy elhuzódó ügyét befejezéshez juttatni, az új alkotásoknak létesítését pedig megindítani törekedtünk.

A jelen kornak sajátsága az, hogy mikor egy ügynek a tárgyalása, vagy csak egy új alkotásnak a tervezése felszínre kerül, azt rögtön rohamlépésekben keresztül akarja törtetni, de még a teljes befejezést is azonnal maga előtt akarja látni. Pedig minden egyes alkotásnak létesítéséhez, akár elhuzódott az, akár pedig új tervezés: a részlet kérdéseknek lebonyolítása bizonyos időt vesz igénybe.

Nézzük csak meg a hidaknak rég elhuzódó kérdését. Amnyi oldalról volt felebbezés és kifogásokkal megtámadva, hogy az azokban kifejtett indokoknak igazságos uton való megdöntése is bizonyos időt vett igénybe. Ami pedig a technikai kérdést illeti, a pillérek elhelyezése vagy esetleg a hid ivének meghosszabbítása a helyesebb? Olyan dolog, hogy el kell fogadni a felsőbb hatóság intézkedését, mert hiszen, ha a hidak költsége a befolyó vámjövendelemből törlesztve lesz, a hidak teljes jövedelme, annak összes fentartási terheivel az államkincstár tulajdonába megy át. Érdekében áll tehát a felsőbb hatóságnak a hidaknak oly szilárdan való felépítése, hogy abban az időben is, mikor a hidak az ő birtokába mennek, teljesen jó karban legyenek. Ez nem elhuzása az ügynek, hanem a köteles elővigyázat, a mit megróni nem lehet. Bizonyosságul szolgál a fővárosi eskütéri hid, ahol ugyancsak a hid felépítése után állottak elő oly munkálatok, a melyeknek költsége óriási módon megrágitotta az előirányzott költségvetést.

Igy vagyunk a tűzérkaszárnya ügyében is, amely szinte rövid idő alatt felépül. De az csak természetes dolog, ha a bérlő által fizetett bérösszegeből fizettetik ki egy újonnan felépítendő épület, hogy akkor a bérlő igyekezik a maga szükségleteinek, esetleg a maga kényelmének is megfele-

lően az épület építési terveit átalakítani. Ezeknek az elintézése bizonyos időt vesz igénybe, amely ha nem is kellemes, de az ügynek magának hátrányára nincs.

Uj gyáraknak és mentül többnek Aradra való telepítése a legujabb követelés. A tétel nagyon helyes, de természetesen, mert minden gyártelepítés áldozatok hozatalával jár a város részéről, a gyáraknak indirekt való hasznót hajtása a város részére arányos jövedelemmel kell hogy járjon. Azért nagyon helyes volt a gyártelepítésekre egy teljesen külön álló bizottság kiküldése, mert az egyes tagoknak más más szakmában való szakismerete folytán a városra háromló előny megvédve lesz. Egyet azonban még ezenkívül is figyelembe kell hogy vegyünk, hogy egyes gyár alapítása, amely esetleg sok kis iparnak agyonnyomását idézné elő, nemcsak hogy támogatásban nem részesülhet, de minden városi követelést véle szemben érvényesíteni is kell, mert saját meglévő kisiparunknak védelme is kötelező a város jól felfogott érdekében.

A város ügyének fejlesztésében gyors egymásutánban jönnek a *vasuti indóház, Tököli-téri posta, jószágigazgatási hivatal, felsőbb leányiskola, önálló reáliskola*: mind oly feladatok, amelyek, elismerjük, sürgős befejezést igényelnek, de azt is el kell ismerni, hogy valamennyi alapvető munkája már befejezést nyert. Valamennyinek építéséhez a legrövidebb idő alatt hozzá fognak, a város részéről pedig hozzájárulási költség csakis a felsőbb leányiskolához kérést és ez is már meg lett ajánlva úgy, hogy az állami hozzájárulás is a legrövidebb idő alatt megérkezik, amely után a gyors felépítés már teljesen a várostól függ.

A többi középület mind állami költségen létesítetik. Az önálló reáliskola költsége is teljesen megtérül a város részére, mert ez időszert az állam tizennyolcezer korona bért fizetett a Bibics-alapba a reáliskola helyiségeiért. Ezt a tizennyolcezer koronát az állam a város rendelkezésére bocsátja, mi reméljük, hogy még valamivel meg is fogja toldani, abból az évi bérből a város egy nagyon diszes különálló épületet emelhet a reáliskola elhelyezésére, a mely idővel azután teljesen a város tulajdona lenne, anélkül, hogy költségbe került volna. De addig is nagyobb indirekt jövedelme lesz a városnak, mivel sokkal több tanulót fogadhat be, mint a jelenlegi szűk helyiségekben.

Nem tulozunk azért, ha hisszük, hogy az újraébredésnek már eddig is megnyilvánult a kikeletje és ha az új alkotásoknak befejezését még ezuttal nem is mutathatjuk be, de tekintetbe kell venni azt az időt, amely eddig lefolyt. Merjük mondani, hogy hiába nem telt el és ha eljön újra a feltámadás nagy ünnepe, reméljük, hogy városunknak jelentőségében történelmi fontosságú napunkká fog válni a Husvét — és bizonyosságot tehetünk az alkotások beteljesültéről.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitel-szövetkezete vasárnap, március 31-én, az ünnepre való tekintettel, nem tart befizető órákat. Az igazgatóság.

A város dolgai.

A vízművek ellenőrzése. — A gyermek-kórház telke. — Az ó-temető területe. — A 69 százalékos pótdadó. — A közbághid kibővítése. — Arad a Baedekerben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

Nagyheti hangulat uralkodott a tanács mai ülésén, amelyen *Varjassy* Lajos polgármester elnökölt. Magas aktacsomók tornyosultak az előadók előtt a zöld asztalon. Gyorsan morzsolták le az érdektelen, apró ügyeket, amelyek felett máskor, a szürke hétköznapiakon tartott üléseken hosszas purparlék folytak. — Csak gyorsan! ez volt a jelszó.

S az előadók gőzerővel referáltak. Sorra kerültek a város gazdaságában felmerült szükségletekre vonatkozó számlák, a kerékpár-adó elengedése, az átírási díjak elengedése, adók teirása stb. Alig minden tizedik tárgynál volt egy félpercnyi megállás s az előadó zakatolva mont tovább, mint a gyorsvonat a kisebb vasuti állomások mellett. Néhány érdekesebb dolgot is tárgyalt a tanács s erről tudósítónk az alábbiakat jelenti:

(A vízvezeték ellenőrzése.)

A város tudvalevőleg bizottságot küldött ki a vízművek és a vízvezetéki társaság könyveinek felülvizsgálására. A társaság, mint megirtuk, akadályokat gördített a bizottságnak működése elé, amelylyel a szerződést megszegte. A vízvezeték akadékoskodásával az e havi közgyűlés is foglalkozott és elhatározta, hogy közigazgatási uton fogja a városnak szerződésben biztosított jogát érvényesíteni. Elhatározta továbbá, hogy a vízművek megvizsgálására felkéri *Stengl* Andor kir. iparfelügyelőt.

A tanács ártírt az iparfelügyelőhöz, aki személyesen bejelentette a polgármesternek, hogy a kereskedelmi miniszter engedélye nélkül nem tehet eleget a tanács kérelmének. A mai tanácsülésen elhatározták, hogy feliratot intéznek a kereskedelmi miniszterhez és *Stengl* iparfelügyelőnek az ellenőrző-bizottságba való kiküldetését kérik. A tanács egyuttal az ellenőrző-bizottságban *Nesnera* Aladár lemondásával megüresedett tagsági helyet *Szathmáry* Jánossal töltötte be.

(A gyermekkórház telke.)

Az e havi közgyűlés névszerinti szavazással elhatározta, hogy a Fehér Kereszt-egyesületnek a Kossuth-utca végén az élőviz-csatorna mellett elterülő, a város tulajdonát képező telket gyermekkórház céljaira átengedi.

A Fehér Kereszt-egyesület most arra kérte a várost, hogy a neki átengedett telket mérése fel. A tanács úgy határozott, hogy a felmérési munkálatokkal a mérnöki hivatal bizza meg.

(Az ó-temető bérbeadása.)

A törvényhatósági bizottság egyik közgyűlésén kimondta, hogy az ó-temető területét a parkirozás előtt mezőgazdasági célokra bérbeadja. A gazdasági szék megtartotta az árverést, amelyben csak *Grosz* Mór vett részt, aki az egész területért évi 90 korona bért ajánlott. A tanács ezt a bérösszeget kevésnek találta és elhatározta, hogy újabb árverést tűzön ki a gazdasági szék. Az újabb árverés kedden, április hó 2-ikán lesz.

(A költségvetés és a belügyminiszter.)

A tanács a városnak a közgyűlés által elfogadott költségvetését jóváhagyás végett felterjesztette a belügyminiszterhez, akinek leirata a napokban érkezett le a városhoz. A belügyminiszter a költségvetés néhány tételét kifo-

gásolta és ezekre vonatkozólag felvilágosítást kért. Egyébként a 69 százalék községi pó adó kivetését elfogadta. A tanács elhatározta, hogy a belügyminiszterhez feliratot intéz, amelyben a kért felvilágosításokat megadja.

(Reformok a közbánádon.)

A város már régebben foglalkozott azzal az eszmével, hogy a közbánádot kibővítsék. Mindenek előtt fűtőházat és jégkamrát akar létesíteni. A tanács mai ülésének határozata értelmében arra utasítja a mérnöki hivatalt, hogy a temesvári polgármester részletes átirata és az 1905. évi tanulmányutján szerzett tapasztalatok alapján készítse el a tervezett fűtőház és jégkamra költségvetését és tervezetét a tanácshoz.

A mérnöki hivatal a mai tanácsülés terjesztette a közbánád vágókamarájának kibővítésére vonatkozó tervezetét és a költségvetést, amely szerint a kibővítés 14,343 koronába kerülne. A tanács az előterjesztést véleményezés végett az építészeti bizottsághoz utasította. Tekintettel arra, hogy a vágatási díjak 1893-ban 82,200 koronára, 1905-ben pedig már 44,200 koronára rugtak, a város a jövedelem tetemes emelése érdekében szándékozik a vágóhídon ezt a reformot keresztül vinni.

(Arad — hat sor.)

Bécsben van egy könyvkiadó-vállalat, a *Mitteleuropäischer Fremdenführer*, amely Közép-Európa városairól Baedekert adott ki. A vállalat értesülve Aradváros ama akciójáról, amely idegenforgalom emelésére irányul és megküldte a tanácsnak a Baedeker Aradra vonatkozó részét.

Ez a rész egyetlen lapból áll, amelyen hat sorban, osztrák felületességgel ismerteti Aradvárosát. A tanács kiadta a hat sort az idegenforgalmi bizottságnak azzal, nézze át az ismertetést, s amennyiben annak kibővítése szükséges, tegyen erre nézve előterjesztést a tanácsnak, amely a bővített ismertetést megküldi a vállalatnak.

Visontay Kálmán plágiumpöre.

Vigyázat! Másolva!

Mégis plágium.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 30.

Nemrégiben megírtuk, hogy Visontay Kálmánnak ismét sikerült valamit társszerezni a laj Nikotin. Vagyis, hogy Visontay Kálmán aradi rajztanár egy iparművészi tervezetet lemásolt és azt saját tervezetként akarta értékesíteni. Visontay akkor sajtópörrel fenyegetőzött, de ezt a sajtópört aligha fogja megindítani. Ma ugyanis bírói ítélet mondotta ki, hogy a társszerzemény (a la Nikotin) tényleg plágium. Ami mindenesetre kellemetlen.

Az aradi járásbírósg ugyanis ma délelőtt tárgyalta ismét azt az érdekes pert, amelyet Sebesy Ferenc aradi asztalosmester indított Visontay Kálmán főgimnáziumi tanár ellen. Mint annak idején részletesen megírtuk, a pert Sebesy ügyvédje, Szalay Arnold dr. utján indította Visontay ellen butorok 300 koronát tevő vételára fejében, mire Visontay Lukács Lajos dr. ügyvéd utján 450 korona iránti viszonzóvetelést támasztott egy leányszoba tervezésért.

A tárgyaláson Sebesy sokalta a tervezésért felszámított 450 koronát és szakértők meghallgatását kérte arra nézve, vajon mennyit ér Visontay tervezése. A bíróság elrendelte a szakértők meghallgatását, akik még

a mult hó elején benyújtották véleményüket. A vélemény szerint Visontay tervezete plágium, ami pedig az eredetétől eltérő, azt olyan rosszul alkalmazta, hogy ezzel az egész munkát értéktelenné teszi és így munkája 450 koronát nem ér meg. A szakértői vélemény különben 50 koronában állapította meg a tervezet értékét.

A szakértői vélemény ellen Visontay kifogást adott be, amelynek tárgyalása egy héttel ezelőtt folyt le Éles Simon albiró előtt. Visontay képviselője kifogásolta a szakértői véleményt, mert az szerinte elfogult, rosszakaratu és tendenciózus. Egyben pedig kérte a szakértői véleménynek budapesti szakértőkkel való felülbírálatát, amit természetesen Sebesy képviselője ellenezett. Éles albiró elrendelte az új szakértők meghallgatását. Ezek azonban kijelentették, hogy a régi szakértőknek igazuk van.

A bíróság erre, miután Visontay saját szakértői is elismerték, hogy a tervezet plágium, elmarasztalta Visontayt a Sebesy féle követelés megfizetésében és egyben elutasította a viszonzókeresetét is. Az ítélet indokolása részletesen kifejti, hogy miután szakértők igazolták a fenforgó esetben a szolgálai másolást, a keresetnek nem lehetett helyt adni.

Vajjon mi lesz ezek után a sajtópörrel?

Román menekültek Aradon.

A halál torkából.

Egy család kinszenvedésel.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 30.

A Dunagőzhajózási társaság gőzösei nehéz teherrel megrakottan érkeznek Orsova elé. Sápadt arcu, megtépett férfiak, siró, vértelen asszonyok tolonganak a fedélzeten. Román menekültek valamennyien. Néhány nap előtt még jómódu emberek, most földönfutók, akik örvendenek, hogy az életüket megmentették. Orsováról mennek tovább, szerte a világba. Ujra kell kezdeni az életet.

Aradra tegnap este vetődött az első menekülő család: egy görnyedt, ősz ember, a felesége, a felnőtt fiúk és két apró leányka. Valami Stanesti nevű faluból menekültek meg. A családfőt Fischer Lipótnak hívják. Nagybérő volt a faluban, ahol a Lahovary herceg birtokai fekszenek. Temesvár felől érkeztek ma Aradra, ahol megpihentek egy napig, hogy folytassák utjukat Budapest felé. Az állomás mellett lévő szállóban vettek lakást, ahol egyik munkatársunknak alkalma volt beszélgetést folytatni a 19-20 évesnek látszó fiatal Fischerrel, aki megmenekülésük történetét német nyelven, ropant érdekesítően adta elő.

— Mindössze két napja, hogy földönfutók vagyunk, — kezdte elbeszélését. Szerdán este történt. Az apám éppen a szomszéd városból érkezett haza. Le sem mosta magáról az uti port s izgatottan mesélte, hogy a mi környékünkön is mozgolódnak a parasztok. Valamennyien a menekülésre gondoltunk s az apám éppen összecsomagolta az értékeit, mikor egyszerre zürzavaros hangokat hallottunk. Kinéztünk az ablakon: valami nyolc-kilencszáz parasztból összeverődött tömeg közeledett a házuk felé, ordítva, lármázva. Elül fáklyákat vittek s az utbaeső csür nádtetejét meggyújtották. A rémülettől megdermedve állottunk egy pillanatra, azután ösztönszerűleg magunkra kaptuk a felsőruháinkat és menekülni akartunk. Én ölbekaptam a két kis hugomat és futva menekültem velük. A szüleimet futás

közben elvesztettem szem elől. A nehéz teherrel kimerülve lerogytam egy árok szélén és reszketve figyeltem, hogy mi történik a házukban. Nővéreimet elrejtettem az árokban és visszakusztam a ház felé.

A parasztok ezalatt borzasztó rombolást vittek végbe. A butorokat kidobálták az ablakon, mindent össze-vissza törtek. Az ablakból füst tódult ki: a gazemberek felgyújtották a házat. A szüleimet azonban nem láttam sehol. Ugy látszik, a parasztok is őket keresték. Egyszerre borzalmas ordítást hallottam és láttam, amint öreg édesanyámat előcipelték. Durván, a hajánál fogva rángatták ide-oda. Apám sirva ment utánuk és könyörgött, hogy ne bántsák anyámat. Egyik megvadult állat végigvágott egy szíjjostorral az arcán:

— Nesze neked is, kutya!

A véres vonás az apám arcán ennek a csapásnak a nyoma. A parasztok ütötték, verték a két öreget, hogy megtudják tőlük, hová tették a pénzt. De egyik se mondta meg. Kedvem lett volna odakiáltani, hogy mondják meg, de a torkomat elszorította a félsz. Az anyám már elájult. Az egyik paraszt oldalbarugta.

— Ez már megdöglött!

Egyszerre fegyverlövés hallatszott a falu felől. Katonák jöttek, akik éppen a szomszéd községbe igyekeztek. A parasztok összeszaladtak és rohanva mentek a lövések irányában, otthagya agyongyötört szüleimet. Én lassan előkuszam és apámmal együtt elcipeltem anyámat az árokig, ahol nagy nehezen eszméletre hoztuk. Aztán megkezdődött a menekülés. Sokszor térdigérő hóban mentünk. Én a hugaimat cipeltem, apám az anyámat támogatta. Messziről a házuk lángja világitott és sortüzek hangja csapódott hozzánk. Visszanéztünk: akkor már a Lahovary herceg kastélya is égett.

Félig futva érkezünk a legközelebbi vasúti órházig, ahol bevártuk a vonatot. Zsufolásig tele volt, mi már a folyosón álltunk. Amerre mentünk, mindenhol égő kastélyok világitottak az éjszakába. Vadállatok azok, nem emberek. Még szerencse, hogy az apám megtudta menteni az értékeit a csizmája szárában, különben most mehetnének koldulni. Hogy hova megyünk tulajdonképpen? Ha mi azt tudnók...

A Fischer-család az esti gyorsvonattal tovább utazott a főváros felé.

A kormány szemfényvesztése.

A vasutasokat becsapta.

Se fizetésrendezés, se előléptetés

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 30.

Soha szomorubb husvét még nem köszöntött a magyar államvasutak derék személyzetére, mint aminő a mostani. Elmúlt a tél és a fizetésrendezés, amelyet a tél folyamára ígért a kereskedelmi kormány és az országos vasutas-szövetség elnöksége, még a szakbizottság tárgyalása alá sem került, amitől pedig a törvényhozási megszavazásig még igen hosszú út van hátra. A szövetség kerületei belátva a szemfényvesztést, amelyet az ő érdekeik megvédésére hivatott tényezők a vasutasokkal üzenek, egymás után hozzák meg határozataikat, fölszólítván a kormányt a fizetésrendezési javaslatnak záros határidőben való elkészítésére. Az első ilyenemű határozat a dombovári kerületből jött és csatlakozásra való fölszólításuk után más kerületek is hasonló állást foglaltak,

sőt némelyik igen hevesen kelt ki az ismételt tett ígéreték be nem tartása miatt.

A szolgálati rendtartást két hónapi huza-vona után március 27-én letárgyalták és ekkor már nemcsak az optimisták, hanem a pesszimizisták is azt hitték, hogy most már elérkezett az idő a fizetésrendezési tervezet közzétételére. De hát *Szterényi József* államtitkár ezuttal is kóklereskedett és kitért a közzététel előtt, mondván, hogy a legközelebbi tárgyaláson nyilvánosságra hozzák. Hogy ez a tárgyalás mikor lesz, azt már bölcsen elhallgatta.

Azt híresztelik, még pedig egyenesen *Kossuth* Ferenc környezetéből, hogy a fizetésrendezés nem a kereskedelmi, hanem a pénzügyminiszterium késedelmén mulik. Lehet, hogy *Wekerle* Sándor pénzügyminiszternek kisebb gondjai közé tartozik a vasutasok jogos kívánásainak teljesítése, de hogy *Kossuth* Ferencben is igen kevés a jóindulat az alája rendelt hatalmas testülettel szemben, azt ékesszólóan igazolja az alábbi jellemző dolog:

Az 1907. évi költségvetésben fölhatalmazta a törvényhozás a minisztert, hogy az idén három és fél millióval többet fordíthasson a vasutak személyi kiadásainak fedezésére, mint amennyi az előző évben volt. Ez a negyedfél milliós többlet, amelyről nagy garral hirdették, hogy milyen jótétemény a vasutasokra, csak igen csekély részében jelent áldozatkészséget a kormány részéről, mert csak az éjjeli szolgálatért megszavazott 400,000 koronás pótlék-összeget hozta be az új kormány a vasutasok hosszas és indokolt kérésére. A negyedfél millió többi tételei az üzem emelkedésével, a személyzet szaporításával és a soronkívüli előléptetésekkel kapcsolatos kiadások, amelyekre már az 1904. évi törvényhozás kötelezte a kormányt. Az áprilisi automatikus és soronkívüli előléptetések még tavaly, a darabont-kormány uralma alatt április elején megjelentek a hivatalos közlönyben. Az idén azonban, *Kossuth* Ferenc kormányzata alatt ma, április külsőben még csak az előkészületeket sem tették meg a heteket igénylő előléptetési javaslatok kidolgozására. A vasutasok most már tisztán látják, hogy a kormány eljárása, amelylyel még a törvényhozás által rendelkezésére bocsátott összegeket sem fordítja a megfelelő kiadásokra, több a huza-vonánál, ez már *határozott rosszakarat*. Az igaz, hogy az áprilisi járandóságokat már ma, március 30-án fizettette ki az igazgatóság a személyzetnek, jól tudván azt, hogy a hó végén már nem telik az ünnep megülésére és az amugy is elégtelen személyzet előzékenységnek fogja tekinteni a két nappal előbb való kiutalást.

De nem ilyen apró és jelentéktelen intézkedéseket, minő a félmillió adomány is volt, várnak a vasutasok. *Az általános fizetésrendezésre van szükségük* és amíg az nem lesz meg, napról-napra ismétlődnek azok a vonatkések és forgalmi zavarok, amelyek most, a tavasz beköszöntése után is állandóan napirenden vannak.

TANÜGY.

(—) Tanítói továbbképző tanfolyam Aradon. A közoktatásügyi miniszter értesítette *Varjassy* Árpád kir. tanfelügyelőt, hogy az aradi állami tanítóképző intézetnél a folyó évi nagy szünidőben *tanítói továbbképző tanfolyamot* fog rendezni, miből folyólag a tanfelügyelő útján felhívta az intézet tanári testületét a szóban-forgó tanfolyam tervezetének és költségvetésének felterjesztésére.

Aradi hölgyek a feminizmusról.

Lesz Aradon nő-mozgalom?

*

A feminizmus már nem divatos eszme, nem csupán az elmefuttatások tárgya. A társadalom fejlődése, a női pályára tóduló nagy tömege adja a közvélemény elé a kérdést, hogy a nők sorsával, helyzetével, jövődjükkel foglalkozzanak.

A fővárosban már nagy hullámokban gyűrűzik a feminista mozgalom, s az a vidéken is kopogtat. Komoly asszonytársaságokban a mindennapi tárgyak mellett mind több-több szó esik erről a problémáról.

Ez tette aktuálissá, hogy néhány aradi uriaszonyt megkérdezzünk arra nézve, mit tartanak a feminizmusról, annak törekvéseiről és kívánatosnak tartják-e, hogy a feminista mozgalom Aradon is bevonulóját tartsa. A rövid idő, amely az újságcsinálóknak rendelkezésére áll s a hely kiszabott volta, lehetetlenné tette, hogy mindazok véleményét megszerezzük, akiknek nyilatkozatai bizonyára szintén érdekesek és illetékes helyről jövők lettek volna. Az alábbiakban hét aradi uriaszony véleményét adjuk közre, akik tudósítónk kérdésére szívesek voltak nyilatkozni.

Dr. Auszterweil Lászlóné.

Minden józan embernek feministának kell lennie, bár mondhatom, nem igen lelkesedem azokért a nőkért, akik maguk keresik meg a kenyerüket. Van ezekben valami különös arrogancia s valósággal boldogítják a világot. De hiszen ez legfeljebb személyi antipatia, mert tényleg sokkal jobban tiszteltem azt a nőt, aki maga keresi meg a kenyerét, mint aki az élet gondjai elől a férjhezmenésben keres menedéket. Ehez azonban kevés köze van a politikának, s ha már mindenáron politikai jog kell, legfeljebb azoknak a nőknek adtam meg, a kik úgy küzdöttek az életért, mint a férfiak, tehát akik kenyérkereseti pályán vannak. Minden pályát nem nyitnék meg a nőnek. Így például nem engedtem volna az orvosi pályára a nőt mert hiába, a nő többnyire szeles, felületes s az orvos dolgában akárhányszor emberi életről van szó. Az ügyvédi pálya sokkal megfelelőbb lenne.

Tanuljanak a nők, ha mindjárt nem is akarnak tanulmányaikból élni. A henyesség sok rossz gondolatot ad — s rendszeren ilyenkor támad a férjhezmenési vágy is. A női munkáskérdést az idő fogja rendezni és el fog jönni az ideje, mert hiszen mindennek eljön. Itt van például a cselédkérdés. Minden mesterséges reparátumnál jobban elintézte az idő s ez a probléma azt hiszem nemsokára végleges megoldást fog nyerni. Bizzuk a feminizmus kérdéseinek megoldását is arra.

Darányi Jánosné.

Nem szívesen szólok ehhez a kérdéshez. Altalában hive vagyok a feminizmusnak, de ki nem állhatom a tulzásait. A lányoknak lehetőleg minden pályát meg kell nyitni, hogy könnyebb lehessen a megélhetésük. A gyermekek felvilágosítását utálatos dolognak tartom és ha Aradon feminista mozgalom fog megindulni, én mindenesetre távol fogok állani attól.

Lőcs Részóné.

Miután a szegényebb leányok nem igen remélhetik, hogy férjhez mennek, már idejekorán gondoskodniuk kell a megélhetésről, s ez az, ami a feminista kérdést annyira előtérbe

tolta, hogy ma egyike a legaktuálisabbaknak. A megoldás bizonyára hosszú időt fog még igénybe venni, de minden gondolkodó nőnek feladatává kellene tenni, hogy ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozzék s ha lehet, lendítsen is rajta. Vigyázni kell azonban, hogy a helyes uton maradjanak az eszme követői, s tulzásokba ne essenek. A nőknek feltétlenül meg kell kapni a politikai jogokat. Mert ha a munkából kiveszik a részüket, illő, hogy kivegyék a jogokból is. Magától értetődik, hogy előttük minden pályának is nyitva kell állania. A női munkáskérdés rendezését szükségesnek tartom, s különösen az anyákra nézve. Hiszen az anyák a hazának olyan szolgálatokat tesznek, amelyek sohasem lehet nekik kellőképpen megváltatni.

Kívánatosnak tartom-e, hogy Aradon a budapestihez hasonló feminista mozgalom induljon meg? Erre vonatkozólag az a nézetem, hogy a mi viszonyaink még távolról sem érettek meg az ilyen mozgalom létesítéséhez.

Végyvári Neuman Dánielné.

A nőknek csak egy boldogságuk van s ez a családjuk. Derék gyermekeket nevelni, ez az egyetlen politika, amelyet az asszony követhet és követnie kell, hogy ezt a célt elérje.

Dr. Prohászka Lászlóné.

Ő, én nagy feminista vagyok, de nem az asszonyok, hanem a leányok érdekében. Én úgy gondolom, hogyha a férfinek meg van a családi és társadalmi élete, miért ne lehetne ez hasonlóképpen a nőnél is. A mi mai állapotunk azt a benyomást teszi reám, mint a kérészek élete, melyeknek egyéb kötelességük és rendeltetésük nincs, mint szeretni és szaporodni. A háztartás gondjai aránylag sokkal kevésbé foglalják el a nőt, semhogy egész érzelmi világát betölthetnék. Mi tulajdonképpen csupán szolgáló vagyunk a családnak. Általában igen helytelenül fogja fel a társadalom a nő fogalmát. Sajnos, hogy mi a férfiak szemében még mindig csak csecsebecsék vagyunk, s hogy még mindig nem látják meg bennünk a nőt.

Politikai jogokat azonban nem adnék a nőknek, mert — mi tagadás — mi meglehetősen befolyásolhatók vagyunk. Egy szép bajszu, vagy csinos külsejű képviselőjelölt bizonyára megkapná az összes női szavazók voksait, ha mint talentum, még oly értéktelen lenne is az illető. Az ugyevezett magasabb politikába egyáltalában nem óhajtom a nők beleszólási jogát, annál inkább kívánom azonban, hogy döntő szavuk legyen olyan dolgokban, a melyek például gyermekeink jövőjét érdeklik. Ezekre a jogokra reflektálunk, mert ebben a dologban mi vagyunk a legkompetensebbek és mi bizonyára legjobb akarói vagyunk gyermekeinknek.

Egyelőre nem tartom kívánatosnak, hogy Aradon is valami intenzívebb feminista akció induljon meg. Ha megéri a kérdés, akkor bizonyára mi is hozzá fogunk csatlakozni.

Simon Karolin.

A feminizmusról általában az a véleményem, hogy amennyiben a női nemnek megfelelő munkakört akar teremteni s férjhezmenés nélkül is biztosítani akarja a nőt, feltétlenül helyeslendő. A szélsőségeket azonban, amelyekre ezek, a magukat feministának nevező nők vetemednek, megvetem és elítélem. Politikai jog sem való a nőnek. Még a férfiaknál is csunya a politikai szélsőség, hát még a nőknél, akik amellet még hamarabb is beleesnének abba, mint a férfiak. Aki hivatottágot és tehetséget érez magában s amellet testileg és lelkileg elég erős, az legyen orvos. Még pedig női és gyermek-orvos. Egyébb pálya

nem a nőnek való. A nőnek a munkakörét különben is reformálni kellene. Nagyon szeretném, ha a nőgyelet a cseléd ügyet venné a kezébe, cseléd otthont létesítene és a cselédnevelést a kezébe venné. Viszont a szegényügyet átvehetné tőle a város. Járuljon valamivel ehhez az intézményhez minden uri asszony, s szentelje tevékenységét a cselédképzésre. Foglalkoztassák és mentsek meg a züllés től őket.

Wadowszky Gusztávné.

Azt hiszem, hogy a feminizmussal is úgy leszünk, mint mindennel. Tulzásokba esünk, s így csak ártani fogunk vele magának az eszmének, amelyet nagy általánosságban helyeslek. De úgy gondolom, ha nem terelődik helyes irányba, a nőkre még veszélyessé is válhat. Ha a nő a feminizmus eszmének követése mellett jó feleség, jó anya, jó háziasszony marad, határozottan nagyon pártolandó. Az asszonyoknak adandó politikai jogokra vonatkozólag idézem a közmondást: A politika nem konty alá való. Orvosi pályára kevés nő szabadna engedni, s akkor is csak a legtehetségesebbeket. Talán még ügyvédek lehetnének leginkább, mert a beszélőképességük — az teljesen ki van fejlődve. Az Aradon esetleg megindítandó mozgalom — úgy gondolom — még korai.

Április 1.

Ebben a szeszélyes évben
Ez a dolog nincs helyén;
Szünetel a politika
Áprilisnak elsején.

Koalíciós uraknál
Bút okoz ez szerfelett:
Egy napon szabad hazudni
És ez egyen sem lehet.

A borosjenői faipargyárat eladják.

A Hitelbank aradi gyára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

Az aradi Weitzer-féle vaggongyár borosjenői faipargyára legközelebb tulajdonost cserél. A vaggongyár ezzel a második mellékvállalatától szabadul meg, amely ugyan az utóbbi időben eléggé jövedelmező volt, azonban mégis bénítóan hatott a vaggongyár azon törekvésére, hogy főüzemét minél nagyobb térre terjeszsze ki.

Néhány hete a pénzügyi körökben tudomásra jutott az a terv, hogy az osztrák és a magyar hajlított fabutorgyárat kartellben egyesítik. Az osztrák gyárat az *Oesterreichische Bodencredit-Anstalt*, a magyar gyárat a *Magyar Általános Hitelbank* vonja össze.

A Magyar Általános Hitelbank ily célból megveszi a Weitzer-gyár borosjenői faipartelepét. A vétel még nem befejezett ügy, de úgy tudjuk, csupán csak formaságok vannak a végleges elintézéshez hátra.

Az aradi Weitzer-gyárnak két ilyen alkotása volt. Az egyik a soproni vasárugyár, a másik a borosjenői gyár. Mind a kettő hosszú időközön át súlyos teher volt a vállalatnak. Megesett, hogy amit jó esztendőkből a főüzem keresett, a mellékvállalatok deficitje megemésztette. Mikor Herzel Bernát a vaggongyár kereskedelmi ügyeinek élére állott, kiváló üzleti érzékével felismerte ebben a részvénytársaság legfőbb baját, s egyik főtörekvése az volt, hogy a vaggongyárat mellékvállalataitól megszabadítsa. A soproni gyár átvételére külön

részvénytársaságot szerveztek, *Vasárugyár Sopron-Graz r. t.* céggel, amely önállóan szintén prosperáló vállalatá fejlődött.

A borosjenői gyárra a legutóbbi időben nem fizettek rá, de nagy hasznot se hozott. A gyár eladása annyival kedvezőbb a vaggongyárra, mert módot ad a főüzemek hatalmas arányu kifejlesztésére, kibővítésére.

A tárgyalásokat a Hitelbank vezetőivel Herzel Bernát kereskedelmi igazgató folytatta a vaggongyár érdekeinek hathatós érvényesítése mellett, s azok valószínűleg a legközelebbi napokban befejezetté válnak. A Hitelbank, hir szerint a faipargyár üzemét nagyobb befektetések által jelentékenyen ki akarja bővíteni.

HIREK.

Mai számunk tartalma.

Arad, március 30.

Az Aradi Közlöny, mint minden húsvétkor, az idén is tartalomában gazdag, terjedelmes ünnepi számmal kedveskedik olvasóinak. Mai számunkhoz bő szépirodalmi részt is mellékelünk. Lapunk tartalma a következő:

A főlapon: Csécsi Imre ünnepi verse: Győzelem. A sajtó-alapítvány — Kara Győzötől. Arad és Augsburg, írta: Varjassy Lajos dr. Arad nyomorgói. Varjassy Lajos polgármester Arad új jövedelmi forrásairól ír. Horváth Kornél dr. szellemes ötletekkel szerepel. Izzalmas riportok címen az Aradi Közlöny munkatársai írják meg legérdekesebb riportjaikat. Müller Károly országgyűlési képviselő Arad függő kérdéseiről cikkezik. Ezután a napi események gazdag sora következik, melybe Az adókirály című illusztrált aktuális vers illeszkedik belé. Tárcaikat írta: Prohászka Lászlóné, Darányi Jánosné, Kaszab Géza, Kiss Arnold.

A mellékleten változatos tarkasággal váltják fel egymást novellák, versek és egyéb érdekességek. Elbeszélésekkel szerepelnek: Gróza Mici, Balla Ignác, Sz. Szigethy Vilmos, Mohácsy Jenő, Gilbert Campbell, Vékony Pál, Lukács Emil, Haraszthy Szederkényi Anikó, Kovács Ferenc, Lia, Ádám Éva Hegedüs-Bite Gyula és Fenyves Jenő. Egy másfél napos menyecske levele címen Klein Sándorné ír érdekességeket, a hamis kártyásokról pedig Székely Vladimir rendőrfogalmazó tollából közlünk hosszabb cikket. Verseket írtak: Rudnyánszky Gyula, P. Jánosi Béla, Kaszab Géza, Bajtay Mihály, Varságh János, Kocsán János, Gál Zoltán, Király Gizi.

Mai számunk 96 oldal.

— A Gellérthegy háborog. Budapesti tudósítónk jelenti: Az ősi Gellérthegy háborog. A budai meleg források, amelyeknek közös anyamedencéje ott van a Gellérthegy tövében, a vulkanikus talajban, egy idő óta szokatlanul nagy hőfokú vizet adnak, oly magas hőfokot, aminőre eddig nem volt példa. Mindennek azt a magyarázatot adták, hogy a Gellérthegy kialudt tűzhányója ismét ébredni kezd. Az Erzsébethid építésekor, amikor a budai hidláb épült, megbolygatták a Gellérthegy lábánál a közös hőforrást, ami a hidépítés munkáját hónapokra visszavetette. A múlt hetekben azt lehetett tapasztalni, hogy a Rudas, majd a városligeti artézi, nemkülönben a Lukács-fürdőben irtózatos hőségű víz fakadt ki az anyafődből. Általában már régóta az a tapasztalat, hogy a budai fürdők természetes melegségének hőfoka nem süllyed, hanem emelkedik. A magyarázat az, hogy

a Gellérthegy tüze nincs kialvóban, hanem növekvőben és az illetékes hatóságok már behatóan foglalkoznak a kérdés tanulmányozásával és a teendő óvintézkedésekkel, a hivatalos titok szigorú megtartása mellett.

A fővárosi közmunkák tanácsa azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy mi történjék az esetleges lávával. Hir szerint a lávafolyamot a Lágymányosra fogják vezetni. Ott van egy régi téglagyár feneketlen tava, amelyet eddig nem sikerült betölteni, mert nem mocsár, hanem forrásokból táplálkozó élő tó, állítólagos tengerszem. Abban reménykednek, hogy a lávafolyamot ide vezethetik. Világhírű sikere lenne a magyar műszaki tudományoknak, ha a lávát mesterséges uton sikerülne a föld mélyébe visszavezetni. A dolgot a legnagyobb titokban tartják.

— A király húsvétja. Bécsből táviratozzák: A szent sir előtti ünnepi istentisztelet ma délelőtt folyt le nagy ünnepélyességgel ő felsége, valamint az itt tartózkodó főhercegek jelenlétében a Hofburg templomában.

— Előléptetés a vármegyén. Dálnoki Nagy Lajos alispán Aradvármegye hivatalos lapjában pályázatot tesz közzé a Csiky Tivadar dr. főispáni titkár lemondásával megüresedett szolgabírói állásra, továbbá az ennek betöltésével megüresedő többi állásokra. A pályázatok benyújtására határnapul április 20-át tűzi ki a hirdetmény. A szolgabírói állásra és a betöltéssel megüresedő aljegyzőségre a vármegye törvényhatósági bizottsága az április végén tartandó rendes közgyűlésen előreláthatólag egyhangulag Hunyár Algernon vármegyei aljegyzőt és Török Ferenc dr. első osztályú közigazgatási gyakornokot fogja megválasztani. Mindkét fiatal tisztviselő helyettesi minőségben már február 1-je óta teljes megalapozásra tölti be a szolgabírói és az árvászéki aljegyzői állást és miután a szolgálati rangsorban is ők következnek, a választást megelőző kandidációnál is a kijelölt bizottság Hunyárt és Törököt fogja a szolgabírói, illetve aljegyzői állásra jelölni abban az esetben, ha más pályázó is benyújtana a folyamodványát. A Török Ferenc dr. megválasztásával megüresedő közigazgatási gyakornoki állásra Károlyi Gyula gróf Nikodém Jánost fogja kinevezni.

— A Kossuth-szoborpályázat. A Kossuth-szobor-bizottság és a Kossuth-asztaltársaság ezúton is fölkeri tagjait, hogy a kereskedelmi akadémiában kiállított Kossuth-szobormintákat tekintsék meg. A Kossuth asztaltársaság elnöksége a hétfői ápr. 1-én tartandó értekezletén számol be a bírálat körül követett eljárásáról. A közönség a szobrok megtekintésénél 20 fillér belépti díjat fizet.

— Csillaghullás. Az aradi 33 ik gyalogezred önkéntesei között ma volt a csillaghullás. Az elméleti oktatás március végével befejezést nyervén, azok, akik megfelelő előmenetelt tanúsítottak, a káplári rang két csillagjával mennek ki az iskolából a századokhoz a gyakorlati ismeretek elsajátítása céljából. A tizedesi rangot a következő önkéntesek nyerték el: Akay Ágoston, Drosnyák János, Ehrlich Ferenc, Fekete Sándor, Fenyves Jenő, Hoschek-Schlosser Imre, Kabdebó György, Kell József dr., Kilényi Zoltán, László Sándor, Menráth Lajos, Najmányi László, Novák György, Pataki János, Pollák Kálmán, Rácz Sándor dr., Robu János dr., Róna Lajos, Röder Henrik, Szántay Béla, Szabó György, Szalárdy Kálmán, Szilágyi László, Tóth István, Vajda Ferenc, Zeldesán Andor, Zircher Ferenc. Örvezetők lettek: Drágossy József, Fejér Ernő, Fridrich György és Kuzmann

Miklós. A háziezred harminchárom önkéntese közül tehát káplár lett 27, őrzető 4, s mindössze kettő maradt közlegény. Ez olyan kiváló eredmény az önkéntesek kiképzésében, amilyenre alig tudunk példát s amelyre méltán lehetnek büszkék az önkéntes iskola vezetői: Garzarolli Gusztáv százados iskolaparancsnok, Herbay Emil és Hilmár Rezső főhadnagyok, mint akiket az önkéntesek gyakorlati és elméleti kiképzésében oroszlanrész illet.

— **A romániai parasztlázadás és a kereskedelem.** Azoknak a sajnálatos eseményeknek a következményei, melyek Romániában előfordulnak, érezhetőek a kereskedelemben is. A szomszédos országban olyan rosszakká alakultak a parasztlázadás és azzal kapcsolatosan rablások és fosztogatások folytán a vagyonbiztonsági viszonyok, hogy a krajovai osztrák-magyar konzulátus táviratilag jelentette a kereskedelemügyi miniszternek, miszerint ajánlatos a Romániába szánt kereskedelmi árukra vonatkozó megrendelések teljesítését egyelőre függőben tartani és az uton levő küldeményeket feltartóztatni. A kereskedelemügyi miniszter ezt a figyelmeztetést most az aradi kereskedelmi és iparkamara útján közli az érdekelt kereskedelmi körökkel, hogy azoknak módjukban legyen magukat megóvni a károsodástól.

— **Eljegyzés.** Ternaigó József ujaradi gyógyszerész egyetemi tanársegéd eljegyezte Fock Viktor földbirtokos leányát, Boriskát, Ujaradon.

— **Maxim Gorkij beteg.** Rómából táviratozzák, hogy Maxim Gorkij ott súlyosan megbetegedett.

— **Nagy vasuti katasztrófa.** Londonból jelentik: Rettentő vasuti szerencsétlenséget jelentenek Bostonból, Dél-Kaliforniából, melynek hatvan ember esett áldozatul. A sebesültek száma meghaladja a százat. A szerencsétlenül járt vonat New-Orléansból tizenkét órai késéssel érkezett és hamis váltoállítás következtében óránként ötven mértföldnyi sebességgel egy megrakott tehervonatba rohant és kisiklott. A legutolsó kocsik rommá zúzódott és a rázóadás ereje négy utast a levegőbe dobott. Négy szalonkocsi azonban, melyekben kilencven utas ült, sértetlen maradt és a szalonkocsik utasai közül is csak kettő sebesült meg.

— **A kereskedelmi alka mazottak munkaideje.** Az aradi kereskedelmi alkalmazottak szakegyletének mozgalmára a kereskedelmi alkalmazottak azt a kérelmet intézték a főnökökhöz, hogy április 15-étől kezdve üzleteikben a következő munkaidőt léptessék életbe: hétköznapokon reggel 7 órától déli tizenkét óráig, délután 2 órától esti 7 óráig, vasárnap reggel 7 órától 10 óráig. A kereskedelmi alkalmazottak ezt a kérésüket azzal a kijelentéssel töltik meg, hogy „annak megvalósítására az egész vonalon törekedni fognak”.

— **Fordulat a Lamm-ügyben.** A Lamm Hugó főhadnagy támadóinak bűnygyében az aradi kir. törvényszék egyik büntető tanácsa ma megtartott zárt ülésében helyt adott Opredn Péter és Antali Elemér újrafelvételi kérvénynek.

— **Az aradi izr. főkantor jubileuma.** Az aradi izraelita hitközség főkantorának Kohn Dávidnak ma, a Peszáh ünnep első napján ünnepelte meg ötven éves jubileumát. A délelőtti istentiszteleten a nyitott frigidá előtt Vág-völgyi Lajos dr. rabbi helyettes szép beszédet mondott, amelyben megáldotta a főkántort. A női kórus pedig Stroke Henriknek, a hitközség karmesterének ez alkalomra szerzett ünnepi dalt énekelte el. A főkántort a hitközség szép és értékes ajándékkal lepte meg.

— **Nagy bányaszerencsétlenség.** Johannesburg-ból táviratozzák: A Drye-Fontaine bányaművekben két dinamittal telt láda robbant fel. A robbanás két fehér és ötven benszülött munkást megölt. Három fehér és 16 benszülött munkás megsebesült.

— **Ismét fizetésképtelenség a tőzsdén.** Budapestről táviratozzák, hogy ma reggel 9 órakor a Pollacsek Lajos és Társa gabonakereskedő cég fizetésképtelenséget jelentett be.

— **Halálozás.** Werner Győző, a Neuman Testvérek cég tisztviselője 25 éves korában ma meghalt.

— **A koldusbaró és Arad.** Fechtig Ármánd, az aradi koldusbaró nemrégiben Kolozsváron tartózkodott és az ottani városi tanácstól kért segílyt, hogy Aradra utazhassék. A tanács a költséget megadta, de Fechtig nem Aradra, hanem az ország valamely más városába utazott. A kolozsvári városi tanács most átiratot küldött Aradváros tanácsának, amelyben az adott utiköltség megtérítését kéri. A városi tanács mai ülésén a visszatérítést megtagadta, még pedig a belügyminiszternek arra a rendelkezésére, illetőleg figyelmeztetésére támaszkodva, hogy a városok és községek Fechtig Ármándnak ne adjanak pénzt utiköltségre, mert azt Aradvárosa nem téríti vissza.

— **A lóvasut-társaság közgyűlése.** Az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság ma délelőtt tartotta rendes évi közgyűlését Urbán Adolf kir. tanácsos elnöke alatt. Tenner Lajos ügyvezető igazgató felolvasta az igazgatóság évi jelentését, amelyből kitűnt, hogy a társaság múlt évi tiszta nyeresége 40,635 korona 46 fillér volt, amelynek felosztására nézve a közgyűlés a felügyelő bizottságnak javaslatát elfogadta. A közgyűlés egyhangulag elfogadta az igazgatóság évi jelentését s Lukácsy Lajos részvényes indítványára egyhangulag jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak az igazgatóságnak és ügyvezetőségnek lelkiismeretes, fáradhatlan működésükért és az elért szép eredményért.

Jelen voltak: Urbán Adolf kir. tanácsos elnöke alatt: Szirmai Rikárd dr., Lustig Andor, Fényes Dezső, Lukácsy Lajos, Ohnheiser Henrik, Ekker Gyula, Marschall Lajos dr., Tenner József, Pollák Vilmos, Tenner Lajos ügyvezető igazgató és Aradváros képviselőtében Reicher Károly tiszti főügyész.

— **Szerencsétlenül járt molnár.** Zsigmondházán ma délelőtt Menrat Mihály molnár mester malmában szerencsétlenség történt. Beuschwenger György molnár legény a kerekek közé esett, a melyek mellkasát bezúzták, karját összetörték, elannyira, hogy a szerencsétlen ember a délután folyamán meghalt. Megállapították, hogy kissé kótyagos volt, s hogy haláláért senkit felelősség nem terhel.

— **Lakatos Izsó dr.** az ismert aradi orvos ma visszaérkezett külföldi tanulmányutjáról.

— **Tűz Nagyhalomgyon.** Nagyhalomgyi tudósítónk jelenti: Ma délután egy órakor nagy pánik támadt a nagyhalomgyi hetipiacon. A régi Csáky-kastély zsindeletetozete ugyanis a kéményből kipattanó szikrától meggyuladt és hatalmas lánggal égni kezdett. A nemrég alakult önkéntes tűzoltóegylet Szerény Sándor főparancsnok vezetésével azonnal kivonult s a tüzet derekas munkával egy negyedóra alatt elfojtották.

— **A munka gyümölcse az elért eredmény,** melyet kockára tenni könnyelműség. A gyermek egészsége a szülők gondoskodásának gyümölcse, melyet állandósítani az által lehet, ha a gyermek a hidegebb évszak alatt csukamájolajat és pedig csakis Zoltán-félet szed, mely azért örvendő nagy kelendőségnek, mert sem kellemetlen szaga, sem rossz íze nincsen és tápereje igen nagy.

— **Az aradi fűtőház tolvaja.** Az államvasutak aradi fűtőházából már régebben sok minden tűnik el. A fűtőház főnöksége titokban szemmel tartotta alkalmazottait, de nem tudott

a tolvaj nyomára akadni. Ma délelőtt a véletlen kiderítette a tolvajt a fűtőház egyik munkása személyében, aki a rendőrség előtt töredelmesen bevallotta bűnét. Tudósítónk az esetről az alábbiakat jelenti: Ma reggel Pintér György államvasuti fűtőházi munkás egy csomaggal el akart távozni a munkából. A munkás korai távozása feltűnő volt és Kamenik Nándor mozdonyfelvigyázó megszólította:

— Hova megy?

— Haza, felelte munkás.

— Mit visz a csomagban?

— Én kérem semmit, szolt zavartan Pintér.

A mozdonyfelvigyázónak feltűnt a munkás zavarodottsága és rászolt:

— Azonnal mutassa meg, hogy mi van a csomagban!

Pintér vonakodott a felszólításnak eleget tenni. Akkorára több munkás gyűlt köréjük és Kamenik felvigyázó kényszerítette Pintért, hogy bontsa fel a csomagot. A munkás megtette s a csomagban két darab rézkalapácsot, egy rikur-szelepet és néhány rézkupot találtak. Ezeket a holmikat, amelyek 25 korona értékét képviselnek, Pintér a fűtőház műhelyéből lopta. A bűnös munkást átadták a legközelebbi rendőrnek, aki felkísérte a városházára. Itt Green Nándor tb. főkapitány, a bűnygyi osztály vezetője kihalgatta Pintért, aki töredelmes vallomást tett. Azt azonban tagadta, hogy más alkalommal is lopott volna a fűtőház műhelyéből. A munkást, aki Aradon állandó, bejelentett lakással bír, szabadon bocsátották. Green tb. főkapitány megbizta Rasztik detektivet, hogy tartson házkutatást Pintér lakásán, hogy egyéb lopott holmi nincsen-e ott. A házkutatás a délután folyamán megis történt, azonban minden eredmény nélkül, mert nem találtak terhelő bűnjeleket. Valószínűnek tartják, hogy Pintér volt az, aki már régebb idő óta rendszeresen meglopja a fűtőház műhelyét s az ellopott holmikon tuladott. Pintér ellen megindítják a bünygyítő eljárást.

— **Állami iskola Gyorokon.** A közoktatásügyi m. kir. miniszter Varjassy Árpád kir. tanfelügyelőhöz intézett leiratában kimondotta, hogy a gyoroki róm. kath. iskolát 1908. évi szeptember hó 1-től kezdve állami kezelésbe veszi át, illetve az ott már működő állami elemi iskolával egyesíti. A róm. kath. iskola jelenlegi tanítóját az így beolvasztott állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezi ki.

— **Szilvász István,** kárpitos és diszító, Weitzer-János-utca 19. szám alatt, elvállal ebben a szakmában a legszebb és legdiszesebb kivittel munkákat, gyorsan és jutányos árak mellett. 421

— **Ahol az étvágy hiányzik,** tegyünk kísérletet folyékony „Somatose“-val. Igen jó ízű és már évek óta kitűnő erősítő szer, különösen a hosszabb betegség utáni gyengélkedőknek. Vérszegénység és sápkór ellen kiválóan alkalmas!

— **Mai lapunkban Sternberg Ármin és testvére** hirneves csász. és kir. udv. hangszergyáros cég egy díjpályázatot hirdet, melyre a t. olvasóink figyelmét felhívjuk.

— **Gyáralapítás Budapesten.** Gessler Siegfried cs. és kir. udvari szállító, a jägerndorfi „Altwater“-likörgyár tulajdonosa, Budapesten, X., Feiső-Vaspálya-utca 8. sz. alatt új gyárat alapított, mely üzemét e hó elején megkezdte. A modern berendezésű új gyártelep a legfinomabb likörök gyártásával foglalkozik és a jägerndorfi gyártelep módszeréhez hasonlóan — melynek gyártmányai világhírré tettek szert — a legnagyobb gondot fordítja arra, hogy a magyar gyártmány is kielégítse a legfokozottabb igényeket. Az általános kedvelt „Altwater“ különlegesség Budapesten is kiváló minőségben készül és e három új szó: „Altwater Gessler Budapest“ bizonyára ugyanolyan népszerű lesz, mint a régi három szó: „Altwater Gessler Jägerndorf“, melyet mindenütt ismernek. Az új gyár a hazai iparban tükreletes berendezésével és kiváló minőségű gyártmányával máris előkelő helyet biztosított magának.

— **Praeservativ** ideális legjobb minőségben Vojtek és Weisznál. 201

Lefokozott aradi honvédhadnagy

A megsértett tiszti becsület.

Vizsgálat az aradi rendőrség útján.

Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

A lugosi 8. honvédgyalogezred becsületügyi választmánya a napokban végét szakította egy ezredbeli hadnagy karrierjének, aki hosszabb ideig az ezred aradi zászlóaljában szolgált és aradi tartózkodása alatt súlyosan vétett a kényes tiszti becsület ellen. A választmány hónapokon át tartó vizsgálat után, amelyben jelentős rész jutott az aradi rendőrségnek is, most hozta meg határozatát a hadnagy ügyében, amelyet egyforma érdeklődéssel kísérték a tisztnek Aradon, Lugoson és Orsován állomásozó bajtársai, valamint nagyszámu, uri körökből való civil ismerősei is. A terhelő bizonyítékok alapján, amelyek a hadnagynak a becsületbe ütköző eljárását kétségtelenül igazolták, a választmány a legsúlyosabb büntetéssel, rangja elvesztésével sújtotta a magáról megfélekedett hadnagyt.

Az ítéletről és előzményeiről az alábbi tudósítást adjuk:

Mintegy három évvel ezelőtt az aradi honvédszászlóaljhoz beosztott R. Gy. hadnagy általános ismert alak volt nemcsak a helyőrség tisztikarában, hanem az aradi polgári társaságokban is. Egyformán sokat fordult meg az aradi korszón, mulatságokon és nyilvános helyeken s oly költséges életmódot folytatott, hogy sem szerény hadnagyi fizetéséből, sem a rokonnaitól kapott összegekből nem fedezhette. R. így kénytelen volt az adósságszínáláshoz folyamodni és lassankint annyira beleuszt az adósságok áradatába, hogy már csak vergődni tudott benne, de ki nem evickélhetett. Tartozásai egyre növekedtek s minthogy uri passzióiról nem akart lemondani, sokszor fűhöz-fához kapkodott, hogy pillanatnyi pénzzavarából kiegészítő kölcsönökhöz jusson.

Egy alkalommal ismét kölcsön fölhasználásán fáradozott és mert gyakori vendége volt egy aradi elsőrendű étteremnek, tisztiszolgáját elküldte az étterem főpincéréhez az alábbi levélkével:

Kedves

Kérem adjon át a legényemnek kezeihez olvasva száz koronát. *Becsületszavammal kötelezem magam, hogy április 27 én visszafizetem.*

R. Gy.

A főpincér jól ismerte a hadnagyt és mivel mulatozásoknál gyakran látta nagyobb összegeket is elkölteni, bizalma volt hozzá és rögtön elküldte a száz koronát.

Elmult a hadnagy által kitűzött határnap, elmult jó néhány hónap is és a főpincér még egy fillért sem kapott vissza a készpénz követeléséből. Összel azután már megsokalta a várását és a hadnagy indolenciáját, hogy kötelezettségének melyet becsületszavával erősített meg, hónapok multán sem tesz eleget és ezért a főpincér egy ismerős honvédtisztet kért föl, hogy segítse őt a követeléséhez. A honvédtiszt meg is ígérte a közbenjárását és a főpincérnek az ő útján sikerült is két hónapi részletekben 48 koronához jutnia, de többet azután követelésére nem is kapott. Értésére adták, hogy a hadnagy rövidesen megváltik a katonai szolgálattól és így fizetéséből nem tudnak többé semmitsem visszatartani a becsületbeli tartozása törlesztésére.

A főpincér sajnálta ugyan a behajtatlan 52 koronáját, de nem tett lépéseket aziránt, hogy ezeket is megkapja R.-tól. Csak hónapok multán, amikor megtudta, hogy a hadnagyt nem léptették ki, hanem csak elhelyezték Aradról az ezrednek egyik Lugoson állomásozó zászlóaljához, egy az aradi zászlóalj parancsnokához intézett levélben elpanaszolta, hogy R., aki most is tagja az ezred tisztikarának, még mindig nem fizette meg a készpénztartozását és neki — a főpincérnek — szegény ember létére el kell vesztenie 52 koronát abból a 100 koronából, amelylyel a bajba került hadnagyt kisegítette.

A zászlóaljparancsnokot, Lippner Károly alezredest R. eljárása módfelett fölhaboritotta és a lugosi ezredparancsnokságnál rögtön jelentést tett a tiszti rangra érdemtelen hadnagy ellen. Az ezredparancsnokság hasonló gyorsasággal intézkedett az R. elleni eljárás megindítása iránt. Táviratilag meghagyta a zászlóaljparancsnokságnak, kérdezze meg a főpincért, vannak-e bizonyítékai arra, hogy a hadnagy nem fizette meg a becsületszóval kötelezett tartozását? Lippner alezreces erre magához hivatta a főpincért, aki kérdésére elmondta, hogy igenis van, nevezetesen R.-nak az a levele, amelyben a 100 koronát kérte és a visszafizetést becsületszavára ígérte.

Az erről a kihallgatásról szóló jelentés kézhez vétele után a lugosi ezredparancsnokság nyomban megindította a becsületügyi eljárást R. ellen és a becsületügyi választmány hamarosan hozzáfogott az eléje utalt ügy vizsgálatához. Mindenekelőtt kihallgatta a bepanaszolt hadnagyt, hogy igaz-e a vád, amelyet ellene fölhoznak? R. tagadta, hogy a főpincérnek a 100 koronás követelésére még tartoznék. Elmondta, hogy az 52 koronás kötelezettsége talán úgy származott, hogy lugosi állomásozása óta Aradon abban az étteremben mulatozott, amelyben a főpincér alkalmazva van, de neki erről sincs tudomása, különben már megfizette volna a mulatsága árát.

A becsületügyi választmány vizsgálata most már első sorban arra irányult, hogy megtudja, ki mondott igazat: a hadnagy vagy a főpincér. Ezért átiratot intézett az aradi rendőrséghez, hogy hallgassa ki a főpincért arra nézve, mi módon származott a követelése és mivel tudja ennek főnállását igazolni. A rendőrség meghívására a főpincér megjelent az egyik rendőrhadnagynál, aki azóta kilépett már a szolgálatból és miután ez fölvilágosította, hogy a követelés főnállásának igazolása esetén a hadnagy elveszti a rangját, a főpincér vonakodott R. ominózus levelét átszolgáltatni, mert inkább hajlandó volt az 52 koronát elveszteni, semhogy oka legyen a hadnagy eltávolításának a tisztikar köréből. A rendőrség föl is vett egy jegyzőkönyvet, amelyben az volt, hogy a főpincérnek nincsen bizonyítéka követelésének igazolására.

A vallomásról a rendőrség értesítette a lugosi becsületügyi választmányt, amely azonban nem érte be az átirattal, hanem ismét megkeverte a rendőrhatalóságot, hogy hallgassa ki újból a főpincért. Ez azonban másodszori vallomása során is megmaradt amellett, hogy neki volt ugyan R. hadnagytól egy levele, amelyben a száz korona megfizetését becsületszavával erősítette, de most nem találja meg ezt a fontos írást. Erről a vallomásról is értesítette a rendőrség az ezred becsületügyi választmányát, amely azonban úgy lázik sejtette, hogy miért nem akar a főpincér őszintén vallani. Ezért most már harmadszor irt át a rendőrséghez a főpincér kihallgatása iránt, megjegyezvén, hogy ha a főpincér nem tudja igazolni a följelenté-

sében előadott és a tiszti becsületet mélyen sértő tényeket, akkor R. köteles lesz ellene bünvádi panaszt emelni.

Az átirat körülbelül négy hét előtt érkezett a rendőrségre, ahol már nem rendőrhadnagy, hanem Sario Domokos főkapitány magacitálta be a főpincért és megjelenésekor e szavakkal fogadta:

— Most már nem lehet tovább packázni. Ha könyörületességből meg akarja menteni a hadnagyt, ezt megteheti, de el lehet készülni arra, hogy *zsarolás és rágalmaszás miatt* bünpört kap a nyakába és a kevésbbé irgalmas bíróság bizony egyszerűen lecsukja.

— Dehogy is csuknak le engem, főkapitány ur, — felelte a főpincér. Ime itt van R. levele, méltóztassék a becsületügyi választmány elé terjeszteni.

Ezzel átadta a levelet, amelyet azután a rendőrség el is küldött Lugosra.

A becsületügyi választmány a levél kézhez vétele után összeült és miután abból, hogy R. a levelet még mindig nem váltotta magához, megállapította a tartozás főnállását és a tiszti becsületen ejtett súlyos sérelmet, az időközben Orsovára áthelyezett hadnagyt az elmult napokban mint a tiszti rangra érdemtelent, *rangja elvesztésére ítélte.*

Ezzel a döntéssel most már vége szakadt egy szépen indult karriernek, a bűnösséggig könnyelmű hadnagyról lekerül a diszes attila és ha nagyon megkedvelte az uniformist, legföljebb a zöldhajtókás pénzügyőri egyenruhát tehet majd szert.

A román forradalom.

Ujabb vérengzések.

Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 30.

A romániai forradalom változatlan heveséssel folyik tovább. Mai távirataink:

Bukarest, márc 30. Moldovában tartós béke uralkodik. Oláhországból a következő hírek érkeznek: Vincia kerületben a katonaság összeütközött a paraszttal. Négy halott és számos sebesült lett az összeütközés áldozata. Buzeban, Muscelben és Prachovában bérelt birtokon dultak a parasztek. Gorijban, ahol körülbelül 2000 paraszt akart pusztítani, lecsendesítették őket anélkül, hogy szükség lett volna a katonaság fegyveres közbelépésére. Vraszcában és Covurluiban ismét béke honol. Romanatiban a kormány manifesztumának hatása alatt a helyzet jaout. Cilioniben azonban a katonaság egy 200 főnyi gyujtogatós csapatra talált, a melylyel összeütközött. Az összeütközésben három paraszt elesett és sok megsebesült. Doljban is összeütközés történt. Bailesciben a fölkelők 150 sebesültet és számos halottat veszítettek. Sok lázadót el is fogtak. Oltban számos bérelt birtokot pusztítottak el a lázadók. Valcelele helységben a katonaság kénytelen volt löfegyverét használni és két paraszt holtan, három pedig sebesülten maradt az összeütközés helyén. Cucuestiben a tüzérség volt kénytelen közbelépni. A brailai kerületben a lázadók számos birtokot felgyujtottak. Viziruba csapatok érkeztek, mert a kedélyek ott is nagyon izgatottak.

Bukarest, márc. 30. Cozin Joan herceg uradalmainak főfelügyelőjét ma a parasztek agyonütötték. *Tamburetiben* nagy gyujtogatás történt. A katonaság leverte a lázadókat, letartóztatta a vezetőket és a nyugalmat helyreállította. Egyedül a vlaskai kerületben folyik még elkeseredett küzdelem. Több helyütt a parasztek sáncokat építettek, a tüzérség azonban kartácsal szétverte őket.

Az adó- király.

Kit a pótdadónak gondja egyre vénit:
Öszöntjük e rajzban főszámos-Kilényit.
Gyarapszik homlokán a törődés ránc,
Mivel a városnak görbe a bilanca.
Kis bevételt a nagy deficit lenyomja,
Elkelne a Rotschild egy-két milliomja.
Vagyonát ránk Weitzer is hiába hagyta,
Nem lesz a pótdadó kicsinyebb miatta.
Segíteni kell ezen, valahogy — akár mint,
Másként csódba raknak, mint Hegedüs Ármint.
Segíteni, de hogyan? Ez a tünődése.
Bárhogy szorgoskodott az adónak prése,
Árverező dobok szapora pergése,
Züllött állapoton nem javított mégse.
Logikája végén oszt' erre lyukad ki:
„Ezen csak új adók tudnak változtatni!”

Új adó, új adó. Aztán latolgatja:
„Mi az, a mi eddig nincs megadóztatva?
Szófaviz, kracheli meg vagyon adózva,
Fényes adóalany lett a frisse bőza.
Töff-töffre a város szinte adót ráró,
Adózik a terras, meg az aszfaltjáró,
Adózik a sneff-is, ha még oly csipetnyi.
Randevük után is adót kell fizetni.
Adótárgy a hölgyek porhordó uszálya,
Dekoltázst ha látunk, nosza, adót rája!
Adót a jelenre, adót a jövőre,
Ludtalpú cipőre, harisnyakötőre . . .
Fejtörés után a konkluzió ennyi:
Az adótól szüzen nem maradt itt semmi.”

Veszi a kalapját, az utcára lép ki,
Talán egy kis séta tanácsot ad neki.

Utján nem is kellett, hogy messzire érjen.
Müller Károlyt veszi észre a fótéren.
A mikor meglátja, fölcillan a szeme,
Hiszen ez a város hang-adó eleme!
Hang-adó . . . új adó! fölragyog a képe,
Hej, hogy ez is előbb nem jutott eszébe!

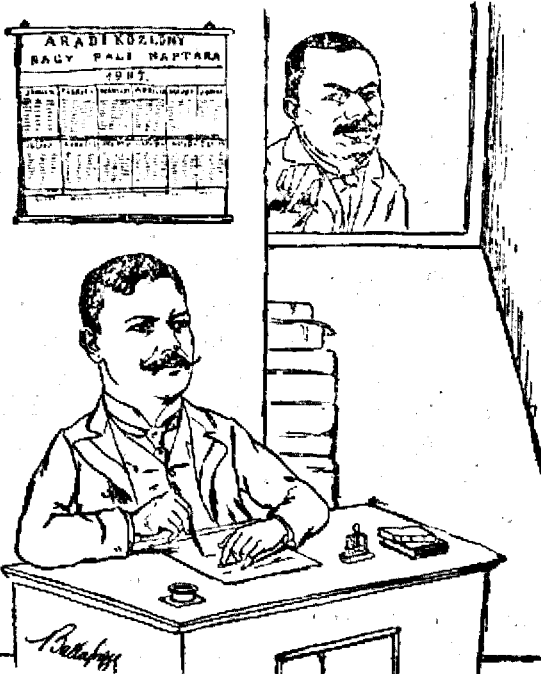
Az adó-eszmékhez új adat, új morzsa:
Steiner Kóbit veti elé a balsorsa.
Lattára fejében ily igéket forgat:
„A tanácsra sűrűn ez fogat csikorgat;
S mivel a fogait ily célra használja,
Világos, a fog is csak fényezés nála:
A luxus pedig az adót megokozza:
Vendégfog-adó lesz Steinerre behozva.”

S minekutána ezt is *ad notam* vette,
A nagy tagadó lép büszkén el mellette.
Tagadó, tag-adó . . . megint egy új eszme,
Kár is volna, hogyha feledésbe veszne.

Keres új ötletet, jobbra-balra sandít,
Meggpillantja szeme délceg *Lusztig* Bandit.
Bandi előtt némi irigységgel tér ki,
„Nem hiába mondják: elragadó férfi.
Elragadó . . . ebben is benn az adó szó,
Minden elragadó legyen hát adózó.
Ugyis a szó a fő, nem pedig a lényeg,
Vessük ki az adót, ne legyünk szerények!”

Eszme-dús sétáját aztán tovább róva,
Boros Jánost látja a poros büröba.

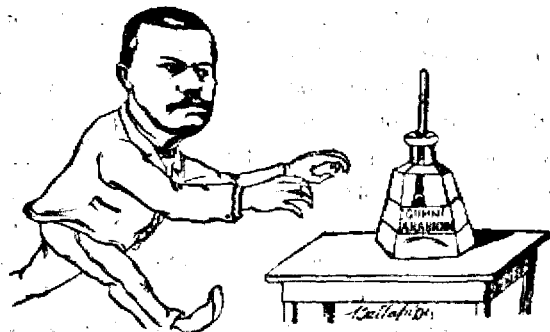
Most jegyzi be épen — ez volt ám a bő hét! —
Lapunk huszszredik előfizetőjét.
Nini, a *kiadó* . . . új adó van újra,
Szabjuk ki, vessük ki, hamar e fiura! . . .

Ujjong, az örömtől szinte ittasodva:
Adót rejt e földnek minden kicsi odva:
Adó van a légben, adó a fűszálon,
Adót ad a reggel, adót ad az álom:
Kicsiben és nagyban, élőben és holtban,
Ahova csak nézek, adó mindenhol van.
Más azt meg sem látja, ha látja, nem bánja,
En tudom csak, hogyan kell nyulni utána.

Ime, a kik erre jönnek: mindakettő
Öntudatan kívül titkos kincset rejtő.
Mindkettőnek neve adó-eszmét adó:
Szervusz, öreg Radó, Csé Endes Hiradó!

Hazamegy. Utjának véget szab az este,
Megy, hogy a sok eszmét szekrényébe rejtse.
S mialatt fáradtan e munkán vesződik,
Valamin egyszerre szeme megütődik.
Nézi az asztalán a gummi arábít.
Hogy, hogy meg nem láttam én ezt hamarabb itt?

Elkerülte szemem — botrány ez, valóban, —
Hogy a ragadóban szinte új adó van?

Ennyi eszme kincsesbányának felel meg,
Ennyi új adó sok egy érző kebelnek.
Sok az egy kebelnek, sok egy érző agynak,
Melyet ambíciók bekén sohse hagynak.

A fejét e gonddal eladdig epezte
Kilényi, a mig azt utóbb — szétrepeszté,
Darabokra vált szét kemény koponyája —
Ez a Kilényinek szomorú nótája.

Aktuális emberek.

A nagy autogramm-gyűjtő.

Arad, március 30.

Minden ünnep előtt, a mikor a karácsonyi vagy husvéti ujságon az utolsó ecsetvonások készülnek, érdekes vendégünk van nekünk. Külföldön élő jeles hazánkfi, *Barth Lajos* köszönt be és lép meg valami rendkívülivel. Az egykori aradi szabót a minden áron gáncsoskodók sok rosszal, sőt esetleg maliciózus gunynyal illethetik. Egyet azonban nem lehet tőle elvitatni: érdekes ember. A mi vidéki eszünk szinte alig foghatja föl a benne égő szenvedélyt, a mint minden áron a világ szellemi és politikai nevezetességeinek közelébe férkőzik, beszél velük, autogramokat kér . . .

Igen, az autogramm. Ezt a meglepetést hozta el a számunkra most, hogy a husvét-ünnep alkalmából újra itt van. Szédítően gazdag, érdekes autogramm-gyűjtemény. *Barth Lajos* elővesz egy kicsi sárgabőr kötésű könyvet, s azután az ő sajátos stílusán elmondja:

— Ez a könyv, — kérem, — a jelenkor története. *Menzel-Album. Adolf von Menzel*, a német császár nemrég meghalt udvari festője ajándékozta nekem s ő nyitotta meg az autogramokat. *Menzel*, akiről tudvalevő, hogy soha senkinek sem adott autogramot. Az ő kézírása a legérdekesebb benne. Méltóztatik látni, nekem van címezve: *an Herrn Redacteur Ludwig Barth*. Es ebben a könyvben tizennyolc nyelven 148 autogramm van, a jelenkor legérdekesebb szereplőitől. Méltóztatik látni . . .

S az album csakugyan tele érdekesebbnél érdekesebb nevekkal, kótákkal és emléksorokkal. Benne van *Suttner Berta* bárónő, a békeapostol, *Duse Eleonora*, *Lili Lehmann*, *vonne de Tréville Wagner Szigfrid*, a zeneszerző, *Burmester Willy*, a hegedűművész, *Reinhold Begas*, a német szobrász, *Defregger*, *Franz Stuck* a festők közül, *Roda-Roda*, *Gerhart Hauptmann*, *Max Halbe*, *Ellen Key*, *Jules Claretie*, *Ebner-Eschenbach Mária*, *Paul Heyse*, az írók közül. Egy csapat államférfiu: *gróf Witte*, a volt orosz miniszterelnök, *Paul Doumer*, a francia köztársasági elnökjelölt, *Dernburg*, a híres német gyarmatügyi miniszter, *Abrahamovic*, az osztrák *Reichsrath* volt elnöke. Még egyebekért érdekes nevek: *Schratt Kati*, *Selma Kurz*, *Yvette Guilbert*, *Metternich-Sándor* hercegnő, a bécsi mágnástársaságok feje. A nagy zeneszerzők: *Saint Saens* Lehár (természetesen a *Vig* özvegy keringőjének bevezetésével), *Ziehrer*, *Richard Strauss*, *Humperdinck*. És világos, hogy ily érdekes környezetből *Caruso* sem hiányozhatik. A világhíres tenorista a saját karikatúráját rajzolta be a hírességek emlékkönyvébe. Benne van *Roald Amundsen*, a sarkutazó, és a jó lsten tudja még ki.

Magyar autogramok se hiányzanak. Benn van *Vecsey Ferkó*, a boldogult *Hegedüs Sándor*, *Márkus Emma*, *Szamosy Elza*, *Szomaházy István*, *Vázsonyi Vilmos* kézírása.

Belefárad a fülünk és szemünk. *Barth Lajos* büszkeséggel mondja:

— Messze földön hire van az én *Menzel* albumnak. Igen előkelő személyek a lakáson kerestek fel és kérték a kitüntető szerencsét, hogy ebbe az albumba írhasanak.

Vannak más érdekességei is neki, amelyeket illő kegyelettel megmutat. Egy eredeti *Goethe*-levele, s *Kazinczy* Ferencnek egy német nyelven írott eredeti levele.

— A berlini polgármester ötezer márkát ígért, hogy ezt a levelet a *Goethe*-muzeumnak átengedjem. Szó sincs róla.

A mialatt mi egészen átengedjük magunkat a bámulatnak, *Barth Lajos* már bucsuzik.

— Pár napig maradok itthon. Aztán *Budapestre* megyek. Nehány magyar autogramra van szükségem. Megkérem *Apponyit* — kérem, nem a

minisztert, hanem az európai híró szónokot — és *Kossuthot* — szintén nem a minisztert, hanem a híres férfit — hogy szintén írjanak.

Aztán hozzátesszi:
— A külföldön, a milyen rossz hire van most Magyarországnak, azt mondták, hogy a magyarok közül — *Polonyit* vegyem az albumba, mint a leg-híresebb embert. Szomorú, kérem, hogy mint ismerik most hazánkat . . .

Es már el is megy — természetesen nem anélkül, hogy kilátásba ne helyezné:

— A legközelebb, ha ismét tiszteletemet tehetem az uraknál, sokkal szenzációsabb érdekességgel lesz szerencsém az urakat meglepni! . . .

A milyen ügyes az ilyenekben, az ígérését komolyan lehet venni.

A gyerek-kabaret.

Józi: Hallottad *Bandi*? A színházban gyerek-kabaret lesz. Ugye, ez olyan pikánsos valami?

Bandi: Hagyd el kérlek. Mihelyt felnőtteket is oda engednek, akkor már nem ér az egész semmit . . .

Kiegyezés 1917-ig.

Nem lesz hosszú lejárát.

Wekerle és a függetlenségi párt.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, március 30.

Politikai körökben most nagy érdeklődéssel néznek a képviselőház közgazdasági bizottságának legközelebbi ülése elé. Tudvalevőleg *Kossuth* Ferenc itt nyilatkozni fog a kiegyezési tárgyalások állásáról. Beavatottak szerint, *Kossuth* Ferenc ki fogja jelenteni, hogy megvannak mindazok az előfeltételek, melyek valószínűvé teszik a kiegyezés létrejöttét s így *semmi oka sincs arra, hogy a kiegyezési tárgyalásokat megszakítsa, vagy akár csak meg is zavarja.*

Itt említjük meg azt is, hogy *Kossuth* Ferenc ma már teljesen jobban érezte magát s orvosa kijelentette, hogy két három nap múlva már el is hagyhatja lakását.

Félhi atalosan jelentik: Kedden délelőtt tanácskozás lesz a kiegyezés dolgában, amelyen *Wekerle* Sándor, *Kossuth* Ferenc és *Darányi Ignác* miniszterek, továbbá *Szterényi József*, *Popovics Sándor* és *Mezőssy Béla* államtitkárok vesznek részt.

A *M. H.* írja: A bécsi sajtó egyre hajtogatja a hosszulejárati kiegyezés dolgát. Ezzel szemben oly tényre utalhatunk, amely bizonyosságul szolgálhat, hogy az 1917-en tul való megállapodás bármily formában *kizártnak tekinthető*. A képviselőház husvétü szünetét megelőző napon történt, hogy *Wekerle* Sándor meghívására a miniszterelnöki palotában megjelentek a függetlenségi párt alelnökei, hogy a függetlenségi hangulatáról tájékoztassák *Wekerlét*. Az alelnökök egy-egy párttagot is vittek magukkal, hogy a miniszterelnök a közkatonák véleményét is megtudja. Az értekezleten kitudódott, hogy a kormány már kezdettől fogva visszautasította a hosszulejárati szerződést, és álláspontja az volt, hogy a vámközösség szerződés útján is csak 1907-ig köthető meg, míg 1917-től kezdve a gazdasági önállóságot már most kellene szerződésileg biztosítani. A függetlenségi párt tagjai azonban nem helyeselték azt az álláspontot, hogy 1917-en tul bármilyen kötés történjék, mert a kerületekben bizalmatlansággal fogadnak minden olyan megállapodást, amely 1917-en tul terjedne. A függetlenségi párt alelnökei a 10

éves szerződés mellett nyilatkoztak, amit a miniszterelnök tudomásul vett.

A másik nevezetes dolog ebben a dologban a mult pénteken történt az *Andrássy-uti Kass* vendéglőben, ahol a vacsorázó függetlenségi képviselők között megjelent *Kossuth* és *Apponyi* is. Szóba került a kiegyezés is, mire *Kossuth* a következőket mondotta:

— A kiegyezés dolgában diszkréció köt, azt azonban kijelenthetem, hogy nekünk ez időszerint nincsen mitől tartanunk és 1917-en tul szó sem lehet a mostani állapot fenntartásáról. Kijelentette még *Kossuth*, hogy az 1917-en tuli kiegyezés eszméje *elhantoltnak tekinthető*.

Az aradi törvényszék a Benoidgyár ellen.

Zavarok egy tőkeemelés körül.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 30.

A magyar *Benoid-gázgyár* részvénytársaság február 15-iki közgyűlésén elhatározta, hogy 170 ezer koronát kitevő részvénytőkéjét 400 ezer koronára felemeli. A részvénytőke felemelését bejelentő kérvényt be is adta az aradi kir. törvényszékhez, amely azonban azt nem vette tudomásul azzal az indokolással, hogy a részvénytársaság nem igazolta, miszerint a tőkefelemelés folytán kibocsátott 1150 uj 200 koronás részvénynek megfelelő 30 százalék befizetése megtörtént-e?

Ezzel egy igen érdekes jogi kérdés merült fel, mert az eddigi joggyakorlatban aligha fordult még elő, hogy részvénytőke felemelés esetén, mielőtt a második kibocsátás megtörténik, az első kibocsátásnál befizetendő 30 százalék befizetése igazolandó lenne. A kereskedelmi törvény életbelépte óta állandóan követett gyakorlat, hogy a 30 százalék befizetés csak az első kibocsátásnál igazolandó, a második kibocsátásnál pedig csak azt kell kimutatni, hogy az első kibocsátási részvénytőke teljesen be van fizetve. Ellenben, hogy a második kibocsátásnál az uj felemelt részvénytőkének teljes befizetése igazolandó volna, az ellenkezik egyrészt a törvény kifejezett rendelkezéseivel, másrészt a kereskedelmi törvény életbelépte óta követett állandó gyakorlattal, mely szerint a második kibocsátási részvény által való tőkefelemelés bejegyzendő, mielőtt még igazoltatik, hogy a második kibocsátás teljesen be van fizetve.

A gyár igazolta, hogy az első kibocsátás teljesen be van fizetve, ennél fogva a tőke felemeléshez a joga megnyílt. Hogy a törvényszék felfogása mennyire téves, a minthogy általában most mutatkozott először ily felfogás tőke fölfelemeléssel szemben, bizonyítja az a tény, hogy a közgyűlés arra is felhatalmazhatja az igazgatóságot, hogy a részvények egy részét tárcában tartva, akkor értékesítse, amikor a legjobb árfolyamban értékesítheti.

A törvényszék felfogása szerint megeshetnék már most az az anomália, hogy ha az igazgatóság például másfél évig tárcában akarná tartani a részvények kis részét, például a jelen esetben a 230 ezer korona felemelt tőkéből tízezer koronát, akkor a legközelebbi mérlegben, mint nyilvános számadásra kötelezett vállalat, köteles volna természetesen kimutatni a teljesen befizetett 220 ezer korona részvénytőkét és 10.000 korona tárcában levőt. Mindazonáltal a 220 ezer korona befizetése dacára a cégjegyzékben a részvénytársaság részvénytőkéje 400 ezer korona helyett még mindig csak 170 koronával szerepelne, és így a cég

Tavaszi ujdonságok női felöltők és Cosztümökben

RADÓ GYULA áruháza Andrassy-tér (szemben az új minorita templommal.)

bejegyzésbeli részvénytőke *ellentétben állana a mérleggel.*

A társaság igazolta, hogy első részvénytőkéjét teljesen befizette s ez alapon újból kérelmezte a felemelt alaptőke cégbejegyzését. Már most is biztosra vehető, hogy a törvényszék az 1876. óta állandóan folytatott gyakorlatához vissza fog térni s nem fog akadályt gördíteni a felemelt részvénytőke sürgős bejegyzése elé.

Veszekedés közben.

— A szoborpályázat alkalmából. —

— Hallja Grün, ez már sok. Hát szobor-terv vagyok én, hogy úgy leránt?

Óriási tüzvész.

Elégett emberek.

Negyven ló pusztulása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 30.

Óriási, következményeiben irtózatos tüzvész volt ma éjjel Lele község határában (Makó melletti). Egy munkásbarak gyult ki az éjjel 11 órakor. Öt perc múlva az egész faalkotmány lángban állott, *négy ember és 40 ló szénné égett*, egy embert pedig teljesen leégve, bőrtelenül szállítottak be ma reggel a makói kórházba, ahol aligha éri meg a holnapi napot.

A körös-tisza marosi ármentesítő társulat a védtötéseket feljebb emelteti. A munkálatoakat a múlt évben még házilag végeztette a társulat, de mivel se elegendő számú munkást nem kapott, se az érdekelt községek nem támogatták kellőleg a társulatot, mintegy három hét előtt bérletbe adta ki a munkálatot *Deutsch Emil* és *Lipót szegedi cégnek*. A vállalkozó munkásokat toborzott, akik most Lele község alatt dolgoztak. A munkások között voltak kérdésvk egy lóval és talicskások. Valamennyiöknek — embereknek és lovaknak — építettett a vállalkozó egy barakot deszkából, amelynek a tetőjét kátránypapir képezte. Egy fedél alatt volt a barakkal egy kis külön helyiség is, amelyben a munkavezető s a bizalmasabb emberek laktak.

A barak az éjjel 11 órakor kigyuladt. Hogy mi módon, azt nem lehet tudni. Egyik verzió szerint egy ló rugta fel az egész helyiséget világító petróleumlámpát, a másik szerint a munkások bepálinkáztak s egyikük részeg fejjel olyan szerencsétlenül borította fel a lám-

pát, hogy az eltört s a kiömlő petroleum meggyújtotta a faalkotmányt.

Nem telt bele 5 perc, az egész barak lángtenger volt. A lovak elszakgatták a kötőfékeket s eszeveszetten rohantak keresztül-kasul mindenben. Három munkás, aki közvetlen az aító mellett feküdt, valahogy kimenekült, négy azonban ott lelte halálát, *szénné égett*. Negyven ló volt a barak an, *az is ott vészett*, összeégett egytől-egyig.

Lele község előljárói a községi orvossal 2 óra körül értek a helyszínére, de az orvos az égették közül csak egy *Igaz József* nevű munkást talált életben, annak is leégett füle, orra s a bőr teljesen lement róla. Ezt az egyet ma reggel bevitték a makói kórházba.

A melléknelyiségekben alvók még ki tudtak menekülni s így a kint lévő munkások közül 10 megmenekült, 5 pedig összeégett.

A szénné égett munkások közül *Fodor József* és *Kerekes János* (bókaiak, Torontálmegye) családosemberek voltak, *Majsai Péter* vándorfalvai és *Biczók János* algyői pedig legényemberek.

A vizsgálatot a közigazgatási hatóság részéről *Thaisz Géza* központi főszolgabíró, az ügyészség részéről pedig *Curry Rikárd* makói albiró, mint vizsgálóbíró vezeti. A községi előljáróság szerint a vállalkozó a bünös, mert az engedély nélkül épített barakban ember és ló úgy össze volt zsufolva, hogy ha valamennyi munkás kint lett volna, egy se menekül meg.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Vasárnap: Délután: *Peleskei nótárius*, bohózat Este: *Víg özvegy*, operetta. *Kállay Jolin*, *Leövey Leo* és *Hortí Sándor* bemutatkozása. (A bérletszünet.)
Hétfő: Délután: *Deryné ifjasszony*, színmű. Este: *János vitéz*, operetta. B. bérletszünet.
Kedd: *Nagy gyermek cabaret* *Gyöngyi Izsó* és *Gyöngyi Jolan* vendégfellépésével. (C. bérletszünet.)

* **A színház gyermeknapja.** Kedden, április 2-án a színházban is megtartják a gyermeknapot. Az est tiszta jövedelme az országos gyermekvédő liga javára esik. A gyermeknap műsorában *Gyöngyi Izsó*, a kiváló komikus és leánya is fellép. *Gyöngyi Izsó Leszkay* alatt tagja volt az aradi szintársulatnak s hatalmas komikumával az emlékezetes alakítások egész sorát teremtette meg. Az előadás este hat órakor kezdődik.

* **A Pál-utcai fiúk.** Ez a címe *Molnár Ferenc* legújabb művének. Egy regény ez kis diákok számára, azzal a pompás mesezövéssel és zamatos magyarsággal írva, mely *Molnár Ferenc* legsajátabb tulajdonsága. A díszesen illusztrált kötet a *Franklin Társulat* kiadásában jelent meg.

A közönséges csukamájolaj

oly undorító szagu és izü, oly nehezen emészthető, hogy az gyermekek és érzékeny betegek részére sokszor szóba sem hozható, de az az óriási táp- és gyógyerő, melyet a csukamájolaj bizonyult tartalmaz, ma már mindenkinek hozzáférhető, mert a *Scott-féle Emulsio* formájában a csukamájolaj teljesen meg van szabadítva undorító tulajdonságaitól. A *Scott-féle Emulsio* feltétlenül jó izü, könnyen emészthető és háromszor oly hatásos, mint a közönséges csukamájolaj. A *Scott-féle Emulsio* sohasem okozza a legcekélyebb zavart sem és állandóan, szemlátomást a legkedvezőbb befolyást gyakorolja a szervezetre.

A *Scott-féle Emulsio* valódiságának jele a „hátán nagy csukahalat vivő halász” védjegy. 4000

SCOTT-féle EMULSIO

minden gyógyszerárban kapható.

Egy eredeti üveg ára: 2 K. 50 f.

FERENCZ JÓZSEF keserűvíz

Aradi heti gabonavasár.

— Az Aradi Közlöny tudósítomái —

Arad, március 30.

Végre valahára azt mondhatni, hogy a tavaszi időjárás beköszöntött, noha meg mindig nem az igazi, azonban a megkésített mezőgazdasági munkálatok most már teljesíthetők.

A gabonaüzlet nagy szilárdságából a hét végén engedett, mely körülményen nem csodálkozunk, mert hát mindennek van határa

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, március 30.

Kínálat és vételkedv korlátolt. Elkelt 15,000 méter-mázsza 5 fillérrel magasabb áron.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	8.02—8.03	7.99—8.—
Buza októberre	8.32—8.33	8.29—8.30
Rozs áprilisra	6.58 6.59	6.59—6.60
Zab áprilisra	7.72—7.73	7.6—7.69
Új tengeri	5.34 5.35	5.39—5.40

SARG-féle 60
KALODONT
 LEOJOB
 Filler FOG-CRÉME
 3996

Harisnyák, Matróz-ingek, Gyermek-lábtyúk (Sockerl),

elismert legjobb minőségben, legnagyobb választékban, feltétlen szabott árak mellett

Bársony Andor harisnya-nagykereskedésében Arad, Szabadság-tér 17. 3 szó: „Bársony, Harisnya, Szabadság-tér.”

URAK!!!

Oltöny és felöltő szöveteket előnyösen csak a kizárólagos posztó gyári raktárban vásárolhatnak.

Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Aradvárosi és megyei telefon sz. 475.

AZ ARADI KÖZLÖNY

HUSVÉTI MELLÉKLETE.

EGY CSÓK MIATT . . .

Írta: Gróza Misy.

Zajosan rontott be ebéd után három órakor a kis városka tiszti kaszinójának éttermébe, huszár uniformisának teljes pompájában a szép Inczedy kapitány. A tiszték még az asztal körül ültek s most meglepetten bámultak a fergeteg módjára berohanó kapitányra. Mielőtt azonban valaki szóhoz juthatott volna, a szép huszár lecsapta csákóját s egy székre vágva magát, káromkodni kezdett: „Hogy a pokol nyelné el ezt a nyomorult világot.“ So eine verdammte Geschichte . . . No én ugyan szépen megjártam, gratulálhatok magamnak. Te Radenbach! — kiáltott a mellette ülő szőke főhadnagyra. — „Add csak ide azt a pezsgős palackot hadd iszom le magamat szörnyű bánatomba.“ — A tiszték vidám kacajba törtek ki: „Hollá, szép Laci! Mi bajod? Honnan ilyen diszbe? Melyik hiteleződdel találkoztal? Talán valami alkalmatlan férj? Mi bajod, mondd hamar“ — hangzott össze-vissza. Inczedy dühösen tette le a félig kiürített poharat: „Hát bizony nem ártana, ha elmondanám az esetemet, okulására némely bajszatlan csacska ifjunak“ — mondta jelentős pillantást vetve az asztal végén ülő cherabim arcú rózsás his hadnagyokra.

— Hát csak az a bajom fiuk, hogy megnősülök. Igen! Jól hallottátok! Meg-nő-sü-lök! No és most csudálkozzatok, nevésetek, de előbb hallgassátok meg, hogy jutottam én ehhez a „boldogsághoz“, mert kikiváncozik belőlem az egész ostobaság.

Hát azt ti is tudjátok, hogy az idei löverseny bálón a generálisék szőke Elzája volt a legcsinosabb. Afféle türekeny kis francia baba, az egész lányon csak a két szeme volt nagy. Hanem az aztán nagy volt. Mint két óriási páрмаi ibolya, sötétkék, esdeklő, mély pillantásu. És nekem pokoli melegem lett, valahányszor ebbe a két szembe belenéztem, pedig dicséretre legyen mondva, gyakran néztem bele. Ennek a gyakori nézegetésnek az lett a vége, hogy érdeklődni kezdtem a kis szőke bakfis iránt, persze csak úgy szeliden. Legföljebb egy-két méla sóhaj, a négyesben egy-két kifejező kézzszorítás árulta el „érzelmeimet.“

A leány csodálatosan bátor bakfis volt. Viszonozta kézzszorításaimat, egeket ostromló sóhajtásaimra pedig szemét lesütve, jelentősen elpirult. „Hm! Sie hat Talent“ — gondolám, — „meg kellene próbálni, hogy mi lesz tovább“ és természetesen ördögi kíváncsiságomnak következményeképp, annak rendje és módja szerint udvarolni kezdtem ennek a szőke hölgynek. A bált követő nap a korzón találkoztam vele s a még mindig szép gömbölyű generálisnéval — s mosolygó, bátorító pillantásaikra, hozzájuk csatlakoztam. — Ettől fogva aztán állandó kísérője lettem a kis lánynak. Órákig elkísérgettem az utcán ezt a tizenhatéves apró jószágot. A gyerekek meg úgy látzik nagyon tetszett a huszár paszománt, mert valami rajongó bámulat volt a szemében, ha rám nézett. Mondanom sem kell talán, hogy ez nekem igen hízelt. Udvaroltam hát tovább minden utógondolat nélkül, mert hát édes Istenem, — ki fogja komolyan venni egy katona, plane egy huszár udvarlását. Persze én azt nem tudhattam, hogy az ilyesmi fölöttébb veszedelmes dolog tapasztalatlan kis leányoknál, mert hát . . . izé . . . kevés dolgom volt még tisztességes nővel. (Na ja! Versteht sich . . . morgott közbe a nagyhasu Schönberg őrnagy.) Egyelőre azonban nem volt semmi baj! Tovább sétáltunk az árnyas platénok alatt, szép holdvilágos estéken, szentimentális verseket szavalgatva, míg a generálisné kacagva gardirozott minket a görbelábu ezredadjudánssal.

Nekem tetszett ez az állapot. Valami üde ártatlanság sugárzott ki a leányból s én — ki akkor már talán századszor ígertem meg magamnak utoljára — és végérvényesen, hogy meg-

javulok — mohón szívtam magamba ennek a hófehér leányléleknek bájos megnyilvánulásait.

Csak hogy ez az idyll nem tarthatott sokáig, — beütött a baj generálisné képeben.

A szőke Elschen ugyanis elcsacsoghatott valamit az én banális bókjaimból — kegyelmes mamája előtt, mert a generálisné egy idő óta igen különös pillantásokat kezdett vetni rám. Tudjátok a fajta „anyós“ pillantások voltak azok. Hanem én alaposan megijedtem. „Hopp, Laci fiam itt nagy baj van. Jó lesz eltűnni“ — gondolám. S szavaimat tett követé! Egy pár napig nem mentem a generálisék felé, s tegnap délután már éppen azon gondolkodtam, hogy szabadságot kérek s elvitorlázom a veszedelmes helyről, mikor az ajtóban megjelenik a legényem, kezében egy levéllel, melyben a generálisné igen kedvesen invitál meg egy „családi“ vacsorára, minden fesz nélkül, amint jó barátok közt szokás — mint ő excellenciája magát kicsit furcsán kifejezni méltóztatott. — Hát mit csináljak? Lemondani nem mertem s mikor este vadonatúj attilám felhúztam, azzal vigasztaltam magamat, hogy hiszen ugyis az utolsó. Holnap hosszabb szabadságot kérek, melynek letelte után rá se nézek többé a generális Elzára.

Hát fiuk a vacsora nagyon is „családias“ volt, mert a generálisékon s az adjutánsok kívül még csak én voltam ott. Nekem nem igen tetszett a dolog, mert ebben is célzást láttam, s alig vártam, hogy elmehessek.

— Vacsora után a generális az adjutánssal a dohányzóba vonult, én pedig a nővel a szalonba mentem. És itt kezdődik a pechem.

Néhány banális, hétköznapi dolog letárgyalása után, a generálisné a hinta székbe ült s szunyokálni kezdett — vagy legalább is ilyesfélét produkált. Elza meg én a zongoránál állottunk s fényképeket néztünk. Azaz, hogy én őt néztem. De ennivaló is volt világoskék matróruhájában, kipirult arccsokájával, szőke hajának glóriájában. Oly szép volt, hogy nekem — kit különben a vacsoránál élvezett remek tokaji is hevített — egyszerre mámor borult az agyamra, s mikor Elza újabb képet téve elém, rózsaszín ujjacsokájával megbökve azt, gyermekhangon kijelentette: „ez itt a Sophie tante,“ — hát hirtelen hozzáhajoltam s megfélekedve mindenről, megcsókoltam a szemét.

A csókra az excellenciás mama csodálatosképpen egyszerre felébredt. Feltette lorgnonját s a fülig biborba esőppent Elzát, meg engem mustrálva egy sokat mondó: „Ah?“ hagyta el ajkait. Miután pedig tetőtől-talpig végig nézett minket, méltóságteljesen felemelkedett s nagy nyomatékkal jelentette ki: „És most remélem kapitány ur, tudni fogja a kötelességét?“

Zavaromban a földig hajoltam s valami „mély vonzalom“-ról motyogtam.

Egész éjjel nem tudtam aludni. Hogy én most megnősüljek? Én, a házasságnak legnagyobb ellensége? És miért? Egy ostoba ici-pici csókért, a mit egy kis jóakarattal el lehetett volna nézni. És ki lesz a feleségem? Egy tizenhatéves taeskö, a kinek majd a bonneja lehetek s vihetem majd utána a kabátját, hogy a kis szeles meg ne fázzék.

Pedig így lesz. Holnap meg kell őt kérnem ünnepélyesen s visszavonhatlanul. De hát meg kell-e? Ki parancsolja? Dehogy kell! Majd szépen kimagyarázom, hogy én Elzácskát gyermeknek tekintettem s azért csókoltam meg, következetesen házasságról szó se lehet.

Ezzel a nemes elhatározással szívemben mentem el ma délben teljes diszben a generálisékhoz, a kis szalonban fogadtak. A generális biztató mosolylyal, az asszony vasvilla szemekkel. Elza nem volt sehol. A legkinosabb félóra után — mely alatt mindenfélét összebeszéltem — a generálisné tekintetének hatása alatt akadozva, szinte önkívületben kezdtem eldadogni, hogy én Elzát már régen szeretem, s leghőbb vágyam őt ma-

gamének nevezhetni, stb. Beszédem végeztével — mely alatt a generálisné könyezett — szabad volt jövődöbéli anyósomnak kezét csókolni, míg a generális „lieber Sohn“-nak titulált s megelégedetten vezette karjaim közé a szende Elzát, aki persze az ajtónál hallgatózott, s most szülei kérdésére sietett a boldogító „igen“-t elrebegni.

És most itt vagyok. Nézzetek meg jól, forgassatok meg engem, a „boldog, meghatott“ völegényt. Mondjátok, hogy megörültem, hogy kefét ettem s nem vagyok beszámítható állapotban, csináljátok a mit akartok, de egy se merjen gratulálni nekem, mert aki ezt teszi, annak leütöm a fejét! Igyunk Szepl — mondta elkeseredetten ütve poharát Radenbachéhoz — „többet érez a gyöngyöző nedű a világ összes aszszonyainál. Szervusz!“

A BETHÁNIAI UTON.

Irta: Balta Ignác.

A bethániai uton két árnyék találkozott az árok szélén. Éjjel felé járt az idő. Az ut közepén hatalmas pásztortűz lobogott és a száraz rózsából felszálló füsttől nem lehetett látni a hozzájuk tartozó alakokat, csak a két árnyékot, amint egymáshoz hajolnak.

Az egyik szikár, de amellett meghajlott természetű volt és a feje körül mintha világosabb lett volna az árnyék. A másik árnyék potrohos hasával lomhán feküdt keresztbe az árokon és a homlokára szőlőlevelekből koszoru volt fonva. Megtépázott palástja, mely leeszott válláról, csupa rongy, cafrang volt, a kezében pedig egyre reszketett a szőlőág.

— A csodák értéke meghibázott mostanság. Annyiszor hallottunk már az egyiptomi csodatevésekről, hogy megcsömörlöttünk tőlük. Nem bízunk a szent emberekben sem, mert nincsenek szent emberek. Róluk csak haláluk után mondják ki, hogy szentek voltak, amikor már senkisémm ellenőrizheti apró galádságaikat, emberi gyöngeségüket. Miért akarsz te szent lenni? Jer velem. A vigasságok országa szebb a szomorúságénál, mert kellemesebb. Jer velem. A lelke mélyén minden ember pogány.

A szikár árnyék nem felelt és emez folytatta:

— Mert a pogányság szép és mert nem olyan unalmas, mint ez az önmegtagadó egyistenhívés. Minek sanyargassuk magunkat és ármítsuk a lelkünket? Eljen a pogányság! A mindennekfelett uralkodó pogányság. Nem aranyborjú a mi bálványunk, de sokkal nemesebb ére, a női test. A lány és ruganyos női test. Jehova kegyetlen. Jehova eltiltja a gyönyöröket. Hagyd ott! Jehova csak önsanyargatást méret ránk. Kegyetlen és könyörtelen. Oh, mennyivel kevesebb a mi istenünk, aki nem tüntet hetediziglen azokért az édes bűnökért. O jutalmul adja a bűnt, mivel a bűnök szépek és jók!

Itt egy pillanatra elhallgatott az árnyék. De csak lélegzetet vett és már tébolyító gyorsasággal beszélt, hogy a beszéd zuhatagában szinte horzsolták egymást a szavak.

— A vidámság vallása ma adja meg azt, amit más istenek az eljövendő menyországra is csak feltételesen ígérnek. Fogadd el, amit ad, mert szép az. És ami szép, az jó. Jó, mert szép és szép, mert jó. A szomorúság pedig unalmas mert egyhangu. Miért szomorkodol? Mi a célja, az oka?

— Szomorúnak lenni annyi, mint boldognak lenni — felelte a másik árnyék. Szomorkodom, hogy szomorkodjam.

A tettben sohasem rejlik maga a cél. Te szomorkodol, mert azt hiszed, hogy az szép. A szemeid rosszak igen, barátom, rosszak. Te vak vagy, de megfordítva vak. Néked a fényesség sötét és a sötétség fényes. A kicsapongó vidámság minden percre tartogat egy új gyönyörűséget, a szomorúságnak csak egy gyönyörűsége van: az önmagába mélyedés, de ez sem kellemes, mert a megsemmisülést juttatja eszedbe! Eszedbe ötlök ilyenkor, hogy már most, eleve magadba hordod a csontvázat és szinte érzed már, hogy üresek a szemgödreid, üres a homlokcsontod s hogy az orrod ürré szélesedik. De a vidámság elhárítja a halál gondolatát és mert többféle a pajzán jókedv nyújtotta boldogság, mint az, amit a bánkódó töprengés nyújthat, tehát hatalmasabb is. Ami pedig hatalmas, az főséges is.

A másik árnyék nem felelt.

Emez várt egy pillanatot, aztán folytatta:

— Jer hát! Aldozz a vidámság oltárán. Ami szentélyünk nincs helyhez kötve. A mi Istenünket megtalálhatod minden csapszék asztalánál és szájon csókolhatod minden serlegen. Két serleg koccintó összeverődésére, két forró ajk csattanó találkozására megjelensz mindenkinél. Nem tesz kiváltságot alattvalóiban. Nincsenek kiválasztott népei, bár papjai és papnői vannak. És milyen édes papnők! Nem meggörbödött hátú, rokkanat aggastyánok, mint Jehova papjai. Fiatalok és szépek. Vörös skarlátfátyol a papi köntösük és a testük meleg s fehér. A mosolyuk csupa ígért, a szemük csupa tagadás és szavuk meleg, mint a déli szellő. A tunikájuk át van törve nagyszemű iriszekkel és vörös gránátalma-favirággal. Ők várnak rád, jer velem.

A másik árnyék nem felelt, csak a völgybe nézett. Ugy feküdt ott lenn Getsemáne, mint valami fekete testű kagylóban egy gyöngyszem.

— Mit nézel arra? — kérdezte amaz. Ne nézz oda, ne menj oda! Jer velem. A völgybe ne menj! Ott már ácsolják a keresztet.

Ekkor megmozdult a másik árnyék is és megindult, egyedül a getsemánei uton, a völgy felé. Lassan, csöndesen ment, mint aki tudja, mi vár reá.

KIS VERSEK.

*

A FÉRFI, HA SZERELMET ÁHIT . . .

A férfi, ha szerelmet áhit,
Azt hiszi, hogy félisten ő,
Akire boldog áhítattal
Hódolva néz a gyöngé nő.

S mikor szerelmes lesz a férfi,
Egyszerre oly vak és botor,
Akit a nőszeszélyek árja
Mint könnyű levelet sodor.

Rudnyánszky Gyula.

*

IGÉRET.

A mikor elváltunk s a kezét megfogtam
S égő csókom rózsás, lány selymére loptam,
S szabadkozva kértem: ne feledjen engem:
Azt felelte: „Nem, nem . . .“

Azóta ezerszer gondolok reája,
Nevető szemére, fekete hajára . . .
S édes biztatása ott cseng a fülemben,
S ígérgeti: „Nem, nem . . .“

P. János Béla.

*

SZAVAK.

Amennyi bánat összegyűlhet
Egy hosszú emberéleten át, —
Akad, ki üdöre változtatja
Égynéhány kis, rövid szavóval.

S amennyi üdőt összegyűjthet
Ezernyi hosszú, boldog óra:
Mind, mind egyszerre szertefoszlik
Égynéhány kis, rövidke szóra . . .

Kaszab Géza.

A VÁRMEGYE REHABILITÁL.

Irta: Sz. Szigethy Vilmos.

A Bogyai-gyerekek sikkasztása nem vert föl valami nagy port, mert végtelenül kevés részlet került belőle nyilvánosságra. Csak zugtak-bugtak az emberek, vármegyei tisztviselők és akkor kezdtek érdeklődni, mikor Bogyai Zoltán lemondott a hivataláról, az alispán pedig, nagy csomó bankót számlálgatva, megvető hangon jegyezte meg:

— Pfüj, gazemberrel kártyáztam!

Aztán zsebre vágta a pénzt és megírta jelentését, hogy a hiányzó összeget visszatéríti az atyafiság. Mi vitte egyébként a karrierjére kezdeten álló fiatal szolgabíró a bűnre? az nem tudódik. Az akta szóbelileg lett iktatva, irnoki kezekben nem fordult meg s hamarosan elnyelte a levéltár, ahol Farkas bácsi pipafüstje vont be patinával annyi, de annyi diszkrét, kíváncsi szemeknek nem való ügyet.

A megye biztos volt a maga dolgában mindig, e felől nem is lehetett semmi baj. De az asszonynéppel már nehezebb volt birmi. Azok protestáltak ellene, hogy a legjobb táncos egyszerűen eltűnjön holmi ostobaságok miatt. Abban az ócska palotában ugyanis olyan kevés a valamire való legény, ba pedig ilyen szekaturák jönnek napirendre, egyszer csak kimondják a többiek a sztrájkot.

Nem mondták ki, dehogya is mondták. Ment minden a régi kerékvágásban, délelőttönként megbeszéltek fiók gyűlés formán az ügyeket, délben átszaladtak az „Arany sas“-ba egy pohár sörré, meg azért is, hogy a külvilággal érintkezzenek már egyszer, egy óra után pedig ki lesz olyan bolond, hogy nagyobb munkába fogjon! Azonnal itt a két óra, jóformán pipára sem gyujtott az ember. Amelyik ügyet a kutya sem sürget, ahoz hozzányulni botorság. Az árvaszéki elnök gyakran magyarázta ezt, neki pedig lehet hinni, mert szakértő a közigazgatásban.

— Az emberek okatlanok és sok bennük a rosszakarat. Egyre-másra okoskodnak beadványokkal, aztán megfélemlenek róluk és erre se dugják az orrukat. Igen, majd ha felfárad és elmagyarázza, hogy kezd sietőssé válni, az már más.

Bele lehet pillantani, hogy voltaképen mit is akar az ipse? Eh, bolond, aki megszakad a vármegye munkájában, én mondom ezt nektek.

Föltétlenül dicséretes állapotok uralkodtak a megyén és arra mutatott minden, hogy csupa jólnevelt uriember gondolkodik a szobákban, mert tiszteletben tartották az idősebbek véleményét, nem kotyogtak léhán bele szeleburdi módra s az ilyen beszédeket nagy fejbőlöngetésekkel kísérték.

Samu bácsinak igaza van. Hiszen ő csak tudja, hogy mit kell tenni! Hol van a mi prakszisunk az övéhez képest!

— Persze, hogy hol van! En itt töltöttem negyvenkét esztendőt, most is csak a személyi pótlékom tart vissza. Rájöttök az én igazságomra, de csak idővel, idővel.

Néha igazat is adott neki a sors. Tóth István sárga csikója elveszett egyszer s valamelyik túlbuzgó gyvakornok fél napig azzal bibelődött. Nem átalott körleveleket fogalmazni, sürgönyöket meneszteni, harmadnap aztán Tóth gazda szemérmesen állított be a vármegyére, hogy ne tessenek semmit se csinálni, mert a csikó megkerült. Ha szigorúan vesszük a dolgot, el se volt veszve, mert kitörte a léckerítést és átsétált a szomszédba. Ott elvégezvén ismerkedését, bűnbánólag tért haza.

— Itt van-e, — fakadt ki az elnök. — Nem jobb lett volna érlelni ezt az aktát is!

Szinte ingerülten ütögette a pipát az asztal sarkához s a szurkalóval akkorákat döfött bele, mintha emberbe szánta volna.

— Beszélj velük bot nélkül, elrontanak mindent, aztán kidobják az ablakon a tenger pénzt. A papirost nem adják ám ingyen, a telegrafálás pedig méreg drága. Csak szívd vissza az egészet.

Még akkor törvényszék is volt a vármegyén és járta a deres. Hamar megszűnt a boldog állapot, talán azóta sem lehet olyan gyönyörűséggel elintézni az ügyeket.

— Valópörben jössz, galambom? Ejj no, már hogy megütött a eudar! — pattant fel a vicispán. — A Galambosné miatt? Hej, kutyateremtette, hova tette az a bolond az eszét! Téged, azért? Hallod-e menyecske, valld be szaporán, hogy az urad megvakult.

A menyecske hallgatott és szemérmesen tépdeste a kötőjét. Egész vulkán emelkedett a pruszlik alatt, hallani lehetett szinte a zakatoló dübörgését annak, ami ott belülről mozgatta. Az ura szívta a fogát és laposokat pislantott hozzá. Fakó, lelógó bajszu ember volt, nagy, sárga, kapa fogak villogtak elé a szájából, restellette is kissé a helyzetet.

Az alispán paraszat rakott csibukjára és nagyokat hajladozott, mint a pap az oltár előtt, hogy tüzre kapjon az a selyem vágat. Ezt kellett először elintézni, aztán szükségeltetett pár pernyi séta az ablaktól az ajtóig.

— Persze, el fogtok válni, mert vizzálykodások mellett nem élet az élet. Majd elkisér a Milos.

Milos egy öles hajdu volt, aki vitte a házaspárt a kóterbe. Volt erre a célra külön berendezett szoba, tiszta, frissen meszelt, de egy kicsit furcsa. Ablaka nem nyílt, egy kevés világgosságot csak a folyosóról kapott. Egy ágy volt benne, más semmi. De az hófehér és olyan huzatu, hogy akármelyik gróf is bátran álmodozhatott volna benne. Széknek, asztalnak nyomát se találták, a kizárólagos butor az ágy volt, attól előre és oldalt két lépés hely.

Volt rá példa, hogy makacs válasi dübben szenvedő férfin már reggel — később is ebredvén a rendesnél — dörömbözní kezdett.

A vicispánnal akarok beszélni.

Fölvitték. Ott lehorgasztotta a fejét és kereste a szavakat.

— Kezeit csokolom, tegnap egy kis bor dolgozott bennem, azt se tudtam, hogy mit beszélék. Meggondoltam a dolgot, inkább visszaveszem az asszonyt.

— Hát Galambosnéval mi lesz?

— Megkövetem, a fene bánja. Csak különb az enyém.

Kerültek, hogyne kerültek volna, makacsabbak. Vagy tisztában voltak a furfanggal, vagy sem, az már egyre megy, azonban kötötték váltig az ebet a karóhoz.

— Kiállom a penitenciát, de nem engedek!

Egy hét volt a legnagyobb idő rá, hogy megváltoztassa a szándékát. Gyevi Pálnál történt meg, hogy a nyolcadik napon, semmi életjelt nem adván sem magáról, sem az elhatározásáról, megkérdezte az alispán:

— Hogy állunk, hé?

— Instállom, kutya baj.

— Mikor inditsuk meg a válópört? Az első intézkedés ideje elmúlt volna.

— Leginkább kérem, ne tessék sehogy megindítani. Egészen összeszoktunk idebbenn, aztán kellemesebb szobát keresve se találunk!

Kikergették hamarosan őket, mert kisült, hogy a haszon-talanja már másnapra összeszokott, azóta pedig adta a haragost és mézes hetekbe kezdett a vármegye kontójára.

Ismerte mindenki ezt a szobát, bizonyos tulzással az „engesztelődések termének“ keresztelték el. Tavaszidőben, mikor a természettel együtt a vér is pezsdül s vándorszínészek fűtöttek fészket a megye székhelyén, — az asszonyok nem győzték korholni az alispánt.

— Mégse járja, hogy ilyen szép napokon éjszaka is berendeli az urainkat! Ha eddig nem volt sietős a dolog, elvárhat még egy kicsit!

Sokaig nem lehetett takargatni a kikapásokat, akkor meg zivataros jelenetek következtek a békés családi tűzhelyek körül. A végső stáció ismét a vicispán volt, a vakmerő Kovách Gusztiné interpellálta meg.

— Nagyon nehéz bejutni az engesztelődések termébe?

A választ be sem várta, a frissen érkezett habostorta után kezdett érdeklődni, de Kovách Gusztáv ur másnap megkapta a szelid figyelmeztetést a megyeházán, hogy jó lesz páratlan napokon legalább otthon is maradni éjszakára. Egyébiránt sem tartottak sokáig az ilyen kirugások, hiszen mindössze hathétig verte a tanyát Thália lelkes serege, aztán visszatértek a normális állapotok.

Bogyai Zoltán is akkor tudta csak meg, hogy mi mindentől vált meg, mikor utra kelt. Egy pár leány megsíratta, pár napig kozmás volt a megyei urak leveise, az asszonyaik pedig durcásak, zsémbesek.

A tavaszi közgyűlés egybegyűjtötte megint a vármegyét, de a szokásos mulatságot elrontotta annak a keserű íze, hogy egy idegenből ideszakadt tacsóval töltötték be a Zolti helyét. Ez a keserűség terjedt és olyan hangok röpködtek a levegőben, hogy a statárium se lehet krudélisabb, míg végre az öreg alispán megmagyarázta, (szent fogadalmak titkos pecsété alatt, asszonyi becsületszóra, ha nem megy hire a külvilágba), hogy a fiut nem ildomos dolog sajnálni. Inkább sejteni, mint érteni lehetett a szavaiból, hogy szegény kiskorúak pénzét kezelte el, könnyelműbb volt, mint amennyire azt a szervezeti szabályok liberális magyarázata megengedi.

Időbe tellett, hogy ennek foganatja legyen, de az idő itt is jó orvosnak bizonyult. A regattában betöltötték új emberrel a helyét s talán már az utódra néztek olyan babonázó álmodozással az asszonyok, mikor a szőlők alá ért a skiff s megcsapta őket a virágillat.

Hol jár, mit csinál? arról nem tudott senki. Maradt hátra egy pár ügye, azt mind rendeztette. Nem kellett aggódnia az ember fiának, hogy adósság szakad miatta a nyakába. Olyan csekélységre is kiterjedt a figyelme, amilyeneket a kamarás főjegyző szeretett elfeledni, a legvénebb szolgabíró pedig, az utolsó táblabírói alak, kutyába se vett. „Kicsire nem nézünk, — mondogatta — az én fejem pedig nem káptalan, hogy minden tartozásom föl legyen benne jegyezve. Majd jelentkezik, akinek követelni valója van, neki jobban fáj, mint nekem.“

Ez volt a közigazgatási felfogás átvitele a magánéletbe, talán volt is benne valami, esetleg ájtott a mai korba is.

Bogyai Zoltán a legbizalmasabb barátaival sem levelezett. Látszott, hogy szakított mindennel s el akarja magát temetni az új életben. Vajjon milyen az! oh, még hányszor merült föl beszéd közben. A legendáktól ő sem szabadulhatott, volt aki Amerikába utaztatta, — akkortájt rengeteg aranyat találtak az újvilágban s máról-holnapra születtek meg a milliomosok. — a szerényebb igényűek viszont azt is rebesgették, hogy Erdélyben rejtőzök, innok valamerre és vezekel.

Ezt már sóhajtvá mondták.

— Szegény fiu!

Foszladozott lassanként az emléke, hajdani nimbuszából alig maradt valami, az utódok maguk is igyekeztek pótolni az összes hiányokat, leginkább a táncban gyakoroltak tehetségüket s bókoltak az asszonyoknak. Ez bizonyult még mindig a legalkalmasabb előmenetelnek, mert ki az a vakmerő, aki ellent mer állani a női presszióknak!

Néha, régi iratesomókat böngészve a vármegyén, csak véletlenül böngészvén, — előkerült a neve. Már csak így tért vissza. A régi cimborák ilyenkor felsóhajtottak:

— Vajjon merre jár!

— Pszt! Intette a fiukat az alispán, — becsületbeli tartozása van. Ne beszéljünk róla.

Csodálatos, hogy erről nem tudott senki. Miféle tartozása lehet annak, aki az utolsó tartozásig kifizetett mindent, zsiróba nem rántott maga után senkit? De a vicispán nem nyilatkozott bővebben.

— Van és ezzel vége.

Ugy látszik egyedül tudott róla, kényes ügy lehetett, hogy nem árulta el. Ebből viszont az következik, hogy más valaki is érdekelt benne, de ez a valaki nem az alispán. Annak ugyan semmi jele sincs, kölcsön pénzt nem adhat, más lesz a játékban.

A szenzáció erejével hatott, mikor Bogyai az ötödik esztendő végén egyszerre csak megjelent a székhelyen. Nem olyan nagy a város, hogy rejtőzködni lehessen benne, de aligha akarta ő maga is titkolni, hogy itt van. Akik szánakozással gondoltak a találkozásra s lerongyoltnak, megtörtnek rajzolták maguk elé, nagyot tévedtek. A régi, délceg gavallér volt még mindig, választékos a megjelenésében, csak a vállai szélesedtek meg egy kicsit. De ez is előnyére vált.

Nem tolakodott, nem akart terhére lenni senkinek. Régi legényszállását vette ki s megtette azt a szívességet volt kartársainak, hogy már tizenkettőkor megebédelt a vendéglőben, mikor alig járt ott ember. A korcsmáros a régi nyájassággal köszöntötte, s igyekezett belőle egyet-mást kiszedni. Leült az asztalához, gondoskodott a legjobb falatokról, szóval nagyon kedves volt.

— Alig változott a szolgabíró ur, De rég járt erre.

— Biz az régen volt.

— Persze, vögleg itt marad megint.

— Nem bizonyos. Attól függ, hogy mennyi idő alatt intézem el a dolgaimat. Betelhetik egy egész hónapba is.

A vendéglős jóakaróan nevetett.

— Hehe, a tekintetes urnak rendben van minden dolga, bár csak a mostani megyei urak volnának olyan gavallérok, mint a tekintetes ur. Hehe. De nem olyanok. Korántsem olyanok. Szeretnek jól élni, kedvelik a savanyuvizes borocskát, mert tetszik tudni, boldog ország ez a Magyarországi. Ki beszél itt szegénységről? Ki érzi az élet drágaságát? Hiszen nálunk aki nem táplálkozik eleget, az is többet eszik, mint amennyit kellene. Az ismerősökkel tetszett-e már találkozni?

Bogyai szórakozottan gyúrt apró figurákat a kenyérbélel.

— Még nem értem rá, hiszen csak most jöttem. Majd aztán, később.

Nem tudott belőle kiszedni semmit s ez lehangolta. Hivalkodott vele, hogy ő szállítja törzsvendégeinek a legfrissebb híreket, de azért a két órai ebéd idején, mikor megszálltak a nagy termet a megyeiek, fölöslegesnek tartotta hivalkodni a kudarcával.

— Bocsánatot kérek, — felelte a türelmetlen kérdezősködőknek, — lakat van a számon. Velem bizalmasan beszélt a szolgabíró ur mindenkor, természetesen most is, de éppen ezen bizalomnál fogva nem beszélhetek. Derék ember, nagyon korrekt ember az, tessenek elhinni.

Az árvaszéki elnök még mindig élt és még mindig szolgálta a vármegyét a személyi pótlék miatt. Minek is ment volna nyugdíjba, mikor úgy megszokta a hivatalos szobát, hogy jobban érezte magát benne, mint otthon, már pedig pipázni nem lehet mindenütt egyforma jó érzéssel.

A pipa! Mit tudja azt a laikus emberiség, hogy mi mindent pótol ez s mekkorákat lendít a közigazgatás menetén. Aki nem pipás, az jó hivatalnok sem lehet, ugyanazért ejtette ámulatba egyszer az öregot a turóci unokaöccse. Az elnök valami vagyoni pörben meglátogatta a gyereket s első szava az volt.

— Hamar egy pipát, fiam.

A gyerek zavarba jött, hebegett is, végre kinyögte:

— Édes bátyám, minálunk itt nem szabad pipázni.

Az elnök szent álmélkodással csapta össze a tenyerét.

— Szent isten, mit tudtok akkor egész nap csinálni a hivatalban!

Most is, ebéd után lévén, mikor a kvaterkázás ideje következett el, nagyokat pöfelve jegyezte meg a vendéglős beszédére:

— A kutya látott még ilyen vármegyét, mint ez a mienk. Elmarják innen az értelmes embereket. Valamikor velem is próbálkoztak, de nem hagytam magam. Gyerekek, csak mentől kevesebb érzékenységet cipeljétek a kebletekben. Ki kell minden csöppjét dobni, fölösleges holmi az, homokzsák a lég-hajóban.

A fiatalok helyeselték, mint mindig, a nézeteit. Farkas bácsi, a levéltár csőze pedig megtoldotta:

— Most, hogy visszajött a Bogyai-gyerek, átnéztem az iratait. De hajdu legyek, ha egy sor kompromittálót is találtam benne.

— Ugyan! — szörnyűküdtek.

— Ha büncselekményről lett volna szó, nekem is tudnom kellett volna róla, — vélekedett a főfiskus. — Az alispán törvénytisztelő ember és föltételezem, hogy nem takargatja a saját fia szennyest sem.

— Ez már igaz, — hagyták rá.

— Egyébként hallottam róla, hogy mi volt az a nagy bűn. Egy nappal később szolgáltatotta be a bírságpénzeket, mintsem kellett volna. Elsikkasztotta? Nem. Megkárosított vele valakit? Tönkrement a huszonnégy órai várakozásban a vármegye? A kis macska bánja.

— Érzékeny volt a gyerek, — füzte a beszédet az árvaszéki elnök, — gyerekek, okuljatok és dobjátok ki magatokból azokat a komolyságokat!

A pipa kialudt, fődibuszt kellett készíteni hozzá, aztán folytatta:

— Negyvennyolcban két hétig bujkáltam, mert elkártyáztam kétezer pengő kincstári pénzt. Tudtam, hogy van otthon, csak érte kell menni, de bajos volt idegen csapatokon áttörni. Aztán hazaérkeztem mégis és rendbe jött minden. Kérdem már most, — folytatta emelkedett hangon, — hogy gazember vagyok-e én? Ki tart közületek annak?

Élénk tiltakozás volt rá a válasz.

— No, de már mit beszél, Samu bácsi! Ki merne ilyesmit föltételezni!

— Azért! — villogott a kis öreg. — Az vesse Bogyaira is az első követ, akinek még nem volt semmi tarka macskája. Akármilyen ártatlan, de tarka macska mégis.

Az aljegyzők másnap délben a sörház helyett a vendéglőbe szaladtak le. Az „Arany sas“ tulajdonosa ugyan tündöbített rajta, hogy hova lettek az ő rendes és szigorú pontosságú vendégei. A fiuk Bogyait keresték, valósággal karvalyként csaptak rá.

— Ez a barátság? Idegenektől kell megtudni, hogy itt vagy?

Az mentegetőzött, hogy sok a dolga, de egyébként is föl akart nézni a megyére. A fogalmazói kar aznap nem akart visszamenni a hivatalba, bevárta mindjárt az ebéd idejét. Hamarabb is szállingóztak a törzsasztal vendégei, maga a szigorúságáról híres főügyész jött elsőnek oda.

— Szervusz. Miért nem jössz át hozzánk?

— Ha megengeditek, bátyám.

— Megengeditek? Bolond beszéd, hát miért ne engednek meg?

Samu bácsi két barackot nyomott a fejére.

— Ez kijár ezentúl minden napon, amíg érzékenykedsz. Ezt nem fogom megtűrni, kiverem belőled rövidesen.

Egy hétre sem tellett, behódolt az egész vármegye. Az alispán-kisasszonyok egyszerűen elfogták az utcán és végigjárták vele a boltokat. Annyit csicseregtek, mint két madár májusban. A boltokban asszonyok is voltak, ruhaszöveteket válogattak, később megjelent a vicispáné, kegyesen nyujtva kézcsókra a kezét:

— Zolti, hát maga! Ejnye, ejnye, fölnézhetett volna már hozzánk is.

A kisebbik leány (eladóvá serdült azóta, de a régi pajtást, aki valamikor megcirógathatta a haját, most is csak cimborának nézte) azt mondta:

— Vasárnap kezdtünk hozzá a regattához. Víz van eleendő s maga lesz a stroke. Azóta sem volt senki olyan hozzá értő, mióta maga elment. Ugy-e, lejön!

A régi világ került vissza megint, csak egy ember volt a városban, aki nem akart Bogyairól hallani, bárhogy is vetette latba minden erejét az asszonyi befolyás: a vicispán. Ezt egy délután, mikor senki sem volt kivüle a megyeházán, maga kereste föl.

Az öreg ur összeráncolt szemöldökkel fogadta, kezét se nyujtott neki.

— Mit parancsolsz?

— Engedje meg, hogy bátyámnak nevezem. Jogom van rá annyiban, hogy a legeslegutolsó adósságomat is kifizetem. Mikor öt évvel ezelőtt leköszöntem, jól tudja bátyám, hogy nem a bírságpénzek ügye hajtott el innen, hanem más valami. Könnyelmű voltam, az igaz, de könnyelmű volt a levegő is, amelyikben fölnövekedtem. Akkor egyszerre meglepett a józanság és még valami, amit a föld szeretetének neveznek. Hivott haza a kis birtokom, mielőtt utolsó darabokra foszlának s én mentem. Beálltam parasztnak, — tessék a két kérés telyeremet megnézni, — nem érintkeztem szántóvetőkön és mesterembereken kívül mással, de csak most érzem magam igazi urnak. A munka felszínre hozta lelkemben a nemesebb érzéseket, egyébiránt azt jöttem kérni, hogy lenne kedves bátyám a násznagyom a vasárnapi esküvőmon. A kis fiam már öt éves, gyönyörű aranyhajú gyerek, szakasztott az anyja...

Azok a szigorú ráncok úgy simultak el, mint az égen a bárnyfellegek. Az alispán hallgatta, hallgatta Bogyai Zoltánt, könyök szöktek a szemébe, végül odalépett hozzá és mindkét arcán megcsókolta.

— Most vagy, fiam, ember. Ha pedig visszavágyónál egyszer hozzáuk.

— Köszönöm, bátyám. Ott künn külön ur vagyok, mert az enyém az egész természet. Talán nem is tudnék többé városban lakni.

Mikor az alispán estefelé Bogyáival karöltve jelent meg a cukrászdában, már csak rövid ideig lehetett a háttérben lapangó szenzációkat titokban tartani. Az asszonyok ámulak, majd csodálkozásukat felváltotta a lelkesedés. Ez derék dolog, azonban, hogy rejtve maradhatott mindezt, az már nincs rendjén.

Hát ezért nem látták a vármegyei kis irnok leányát? Ej, ej, hozzá még fia van! Akiket a párti nem egyenlő mértéke nyugtalanított, azokat az alispán maga sietett megnyugtatni.

— Helyes, szediük elő a kutyabőrünket, melyiké régebbi? Aztán emlékezzünk csak vissza, hogy öregapáink micsoda mesterséget folytattak?

— No, no, — dörmögték a kényes izlésű dámák s ahogy igazságosabban elgondolták a dolgokat, kisütötték, hogy nincs itt semmi mésalliance, sőt még Bogyai gusztusa ellen sem lehet kifogást tenni. Minden nő született arisztokrata, szinte kár, hogy nem lehet az új párt továbbra is megragasztani a megyénél.

Samu bácsi azt hitte, hogy itt is fejen találja a szöveget. Azt mondta ugyanis:

— Egész rendes embernek kezdett indulni, aztán ehun van-e, már megint érzékenykedik. De elmegyek az esküvőjére és ott barackozom meg.

Még csak annyit említék, hogy a lakodalom szokatlan pompával ment végbe s a vicispán, aki személye ellen elkövetett brutális sértésnek minősítette, ha nem a megye nagy termében folyik le a reggelig tartó mulatság, még hajnali öt óra-kor is járta a kállai kettőst.

TEMLOMBAN . . .

Vasárnap van . . . Az ünnepi csapdében

Megcsendül a kis falunk harangja.

Ahítatos, igaz érzés ébred,

Amerre csak elszárnyal a hangja.

Az ahítat, átátrezg a szívén

És fenséges viaszhang támad ottan . . .

. . . Elindulunk kicsiny templomunkba,

Ahítattal, némán, meghatottan . . .

Belépünk. Ép most hal el az ének.

Haldokol már az orgona hangja,

A szószéken, kezét összetéve
Imát rebeg falunk öreg papja.
Majd megszólal, s tiszta, csengő szóval
Magyarazza, mi a bűn a véték . . .
Elmerengve figyelünk a szóra . . .
Tekintetünk gyakran össze téved . . .

Míg szememnek csillogó tűzében,
Egy pokolnak villan meg a lángja . . .
A tiédből szelíden sugárzik
A menyorezég tiszta glóriája . . .
És a lelked, szűzi angyalazárnyon
Azóta rég, az egekbe ére . . .
Igaz hittel, nemes áhitattal
Figyelez te az ünnepi beazédre . . .

Mégis hogyha megkérdezik otthon:
Miről beszélt jó öreg papunk?
Arcunk pirul . . . Ée szót nem találunk,
Oly zavartan, némán hallgatunk . . .
Elmerengve, eltűnődve állunk . . .
Találgatjuk titkon mind a ketten:
. . . Mi az oka, hogy az igaz ígét
Elfelelted, s én is elfeledtem?

Bajtay Mihály.

FORTUNA SZÉLHÁMOSAI.

A SÍPISTÁK.

Irtá: Székely Vladimír budapesti rendőrfogalmazó.

A budapesti rendőrség a napokban bravurosan rajtaütött egy csomó kártyabariangon. Rövid odavetett vonásokban ez alkalomból megrajzoljuk a hamiskártyás típusát és manipulációiknak technikájából is elárulunk egyet-mást.

A HAMIS JÁTÉKOS.

„Grec“-nek nevezik műnyelven. A leghíresebb hamisjátékos XIV. Lajos francia királynak egy Apsulos nevű kegyence volt, akit görög származásánál fogva általában „grec“-nek neveztek el.

S ósapjuktól ráragadt e név az utódokra is. Vannak ezek között, kik atyamesterükön túl is tettek s vannak epigonutódok is. Bár mennyire jól viseli álarcaát a hamisjátékos — legyen elegáns smokin-gos ur vagy a lebujokban hentergő alak — sokban egy társával.

A hamisjátékosokról senki sem tudja, hogy valójában kik és mik. Kalandor-vándortermészetek egyformán, akár fenn, akár lenn vannak a — lejtőn.

Csak kezeik, azok jól ápoltak. Mindegyiké puha, hajlékony s bámulatos finom tapintási érzéssel bírnak ujjai. Szüksége is van rá a hamisjátékosnak, mikor ujjhegyével ki kell tapintania, hogy minő kártyát (cinkolt) vesz kezébe.

De a tekintetéből is felismered a sipistát. Sajátságosan kutató, éles és átható az. Megszokja önkéntelenül. Mindent meg kell figyelnie, látnia, anélkül, hogy más észrevenné. Nyeresége: az ő egzisztenciája függ ettől. A gyakorlatot annyira viszi, hogy messze jobbra-balra tud észrevétlen tekinteni, anélkül, hogy fejét kissé mozdítaná. Ilyenkor a fejét kissé előre tartja, a szemöldökét összehuzza s éles tekintetével villámgyorsan futja meg az egész területet, anélkül, hogy a szembenlő ezt csak gyanítaná.

De lelki tulajdonságok is szükséges hozzátartozói a „grec“-nek. Emberismeret, éleslátás, hidegvér s nagy adag — szemtelenség. Biztos, öntudatos fellépés, ami megzavarja azokat a naiv lelkeket, akik játékszenvedélyeikben öntudatlanul botlanak bele a sipista csapdába.

A HAMISJÁTÉKOS MANIPULÁCIÓI.

A hamiskártyás kártyái is többnyire hamisak. Jegyzettek, „cinkoltak“ s a tapintás nyelvén elmondja neki a kártya hátsó lapja, hogy mi a mellső oldal.

Miben áll ez a cinkolás?

Vegyünk csak egy csomag új kártyát a kezünkbe. Ha egy-egy kártya lapjait ujjaink hegyével finoman végigsimítjuk, nem lesz nehéz észrevennünk, hogy a kártyának az az oldala, mely rézsutolva van, simább érzésű, mint a képes oldal, s hogy a kártya szélei, melyek gondosan géppel vannak vágva, mindenütt egészen simák. Vegyünk ki most a csomagból egy kártyalapot és járjunk végig a szélein késsel, rögtön durva lesz az az új simítására, anélkül, hogy szabad szemmel valami változás volna észrevehető.

Ez az ugynevezett rovatszélézés (maquillage). Tegyük fel huszonegyes a játék. A sipista a figurás lapok széleit így megjelöli. Ő a banktartó. Csak egyszer húzza végig ujjait gyors észrevétlen babrálással egy-egy kártya szélén s tudja, hogy figura, vagy számlap jön-e. Egy másik közönséges cinkolási nem, hogy ha a kártya hátsó oldalán körmünkkel könnyedén végigmegyünk. Felületesen nézve a

köröm nem hagy hátra nyomot, csak alapfénye van megszakítva az illető helyen és ha a kártyát rézsutosan a világosság felé tartjuk, jól lehet látni a sötét barázdát.

Megcsinálják ezt egy hegyesre faragott s megvizesített gyújtóval is. Ezzel is meg lesz szakítva a kártyalap fényes máza. Amelyen aztán különbözőképpen van a vízjegy, aszerint felismerhető a kártya.

De ecsettel is „cinkolnak.“ A kártyalapoknak sötétalapú hátsó oldallapja kék vagy vörös mintázatu többnyire. A sipista most olyan festéket választ, mely a lap színével teljesen egyező. Finom ecsettel aztán bizonyos szisztéma szerint a rajzok kiszögelésébe apró, csak az ő szemének látható pontocskákat tesz, melyek a laikusnak egyáltalában nem tűnnek fel, még ha legtűzetesebben is venné szemügyre a kártyát, az illetékesek számára azonban csalhatatlan ismertetőjelek.

A cinkolások mind e nemeinek azonban van egy erős hátrányuk. A sipistának az így megjelölt kártyákat ugyanis rézsut a világosság felé kell tartania, ami nem csak fárasztó, hanem hovatovább feltűnő is lehet. A hamiskártyás tehát inkább érzékeire bizza magát és kártyáit túsúrásokkal jegyzi.

Ez azonban kissé nehézkes manipuláció. Akkor ugyanis minden kártyalapot ketté kell választania és pedig oly óvatosan, hogy a széleken semmi sem lássék. (Tudvalevőleg minden kártyalap két egymásra ragasztott lapocskából áll.) Mikor a kártyalapszélek szét vannak vonva, egy megmelegített vékony tűt viaszba mártanak, úgy, hogy az átmelegített hegyű tű következtében folyékonyvá vált viaszból egy cseppnyi rész a tühegyen marad, azzal beleszurnak a kártya leválasztott hátsó lapjába. A támadt lyukacsákat abban a pillanatban betölti a befolyó viasz. Ha most a kártyalapot újra összeragasztjuk, azok olyanok, mint azelőtt. Szúrás nyoma egyáltalában nem látszik, csak ha óvatosan végiglejtünk ujjunkkal a kártya hátsó oldalán, itt-ott a simaság helyenkinti göröngyös megszakítását érezzük. Az ujjban olyanforma érzés támad, mintha a kártyán homokszemecske feküdnék. Egy-egy ilyen homokszemecske a gazdának aztán oly szépen megsugja, hogy mi van a másik oldalon.

Más fajtajához a hamisjátékosoknak tartozik az a sipista, aki cinkolt kártyák nélkül is érti mesterségét. A kezdetlegesebb mindenféle zsebéből majomszerű ügyességgel huzogatja ki az épp szükséges kártyákat, a szakértőbb furfangja azonban abban kulminálódik, hogy a partner s ő azokat a kártyákat kapja, melyeket ő jónak lát osztani. Művészi módon kever, kever s a kártyák sorrendje ugyanaz marad . . . emeltet s gyors mozdulattal az emelt kártyacsomót viszateszi, ahogy elébb volt. Sőt tovább is megy. Ha már emeltetni kell, hát emelteti ott, ahol neki jó a kártyák egymásutánja szerint. Az emelendő helyen a kártyát észrevétlenül meglapítja. Következőként a szórakozottan odanyuló partner öntudatlanul is ott fogja emelni a kártyát, ahol a sipista akarja.

Ha meg nem vág egészen a program, alkalomadtán segít. Hajlékony villámgyorsan működő ujjainak könnyű munka az alsó kártyalapot a csomag telejére egy-kettőre varázsolni vagy észrevétlenül megváltoztatni a kártyák sorrendjét.

Primitív, de jól beváló a hamiskártyásoknak társas manipulációja. Az egyik sipista kibic minőségében a játékos háta mögé áll, betekintget annak kártyáiba s előre megállapított jelekkel pontosan értesíti társát a partner kártyáiról. Ez a mi lebujainknak legszokottabb sipistafurfangja.

A szivárnak a számban való jobbra-balra való helyezése, az orr, az arcfél megérintése, az óralánccal való babrálás, a homlok össze-ráncolása, egy-egy szemhunyorogtatás, mind olyan jelek, melyek feltűnést nem keltenek, de sokatmondók.

Ami pedig a hamisjátékosok általános módszerét illeti, ugy öntetűen járnak el áldozatukkal szemben abban, hogy először nyerni engedik. Hadd melegedjék bele! Ez a csábító horog. Aki abba beleharap — otthagya fogát . . . pénzét.

EGY PÁR SÍPISTÁ-ESET.

Budapest a kávéházak városa s nyilvánvaló, hogy a teméntelen sok kávéház létalapja bajosan lehet az elfogyasztott piscoló. Más tényezők azok, melyek a kávéipart az elviselhetetlen versenyben némi egzisztenciához segítik, kivált a kávé obszkurus házaiban; fontos helyet foglal el ezek között a kártya vonzó ereje.

Olyan helyek azok többnyire, hol bőségesen állanak alig látszó szeparék vagy diszkrét félhomályban tartott fülkék rendelkezésre. Idők folyamán a kávé s alkalmazottainak ügyes „detektiveskedése“ mellett beszoknak azok, akiknek a játék nem időtöltés, hanem haszon. S indul, folyik, tobzódik a hazardjáték éjjelenként . . . reggelig. Izgalomtól, éjszakázástól megviselt alakok támolyognak onnan kifelé, mikor az első napsugár az ébredő városra tűz . . .

Hisz igaz, hogy a rendőrség be-bepillant, de akkor egyszerre megváltozik a kép. A ferbli, makao, bakarat egy pillanat alatt átvál-

tozik alsóssá, casinóvá . . . s kedélyes familiáris kép tárul a szemlélő elé. Krajcárokba megy, de újra fellendül a bank, ha a „kiberekek“ elvonultak.

Igy természetes, hogy a rendőrség csak furfanggal üthet a kártyakozások és hamisjátékosok jól szervezett társaságán rést. Klasszikus s jellemző a következő történet is, mely egy most már magas pozíciót elfoglaló rendőrtisztet vallhat hőseül. Egy hírhedt játékbarlang szétrobbantásáról volt szó a 80-as években, mely azonban oly ügyesen volt szervezve, hogy a játékosok tettenérését hiába kísérlete meg a rendőrség. Amint egy rendőrféle ember mutatkozott a láthatáron, a játékosok már tudtak róla.

G. rendőrtisztnek ekkor jó ötlete támadt. Elvégre a kasszirnó is még elég csinos volt. Sűrűn kezdett civilben bejárogatni a kávéházba s élet-halálra udvarolt a konyakok tündérének. Közbe megfigyelte G., hogy tényleg rendszeresen hazárdjáték folyik a kávéház elkülönített szeparáiban, amint azonban gyanus szimptoma merült fel, éles berregtető csengetés jelezte azt a játékosoknak. Pedig senki sem csengetett, se pincér, se más. Valahol titkos csengő volt, melyet sehogyan sem tudott felfedezni. Valahol a falban vagy a padlón, esetleg a kasszirnó asztala mellett kellett annak lennie.

Egy éjszaka újra beállított G. Részegnek tette magát s elszunyókált feketéje mellett. Mikor fizetni akart, úgy rántotta ki egyetlen móddal a pénzt, hogy a hatosok s krajcárok szerteszét gurultak.

G. gyufát gyújtott, úgy kereste ödöngve, támoltyogva össze a pénzt s rájött a — titokra. A kasszirnó lába alatt egy gomb fehérlett, azt nyomta meg észrevétlenül ő nagysága, ha veszélyt sejtett.

G. kész volt most már a tervvel. A másik éjjel megint jókedvűen állított be s erős szerelmi ostrom alá vette a kasszirnót. Még csókot is kért s kapott is. Egyszerre dévajkdvá magához ölelte a lányt. Most toppantak be a detektívek. A szerelmes se látott, se hallott. Szenvedélyesen vonta magához az ellenkező kasszirnót, felemelte a levegőbe s nagyokat cuppantott rajta. Persze a jelzés elmaradt s a detektívek rajtaütöttek a javában kártyázókra.

Természetesen nem mindig sikerül a dolog így, mint azt az alábbi eset mutatja.

Két detektív-ifjonccal történt meg, akik mesterségüknek még csak inaséveit élték, de azért szörnyen duzzadt bennük az ambíció. Legelsőbbben egy igazi kártyást akartak lefűlelni, mivelhogy nehéz eset az ilyen s az öreg „kiberekek“ sem mindig sikerül. Egyik sem szólt a másiknak. Mégis úgy történt, hogy kellően elváltoztatva nemcsak külsejüket, egyszerre s egyazon lebujsban állítottak be, hol több rendőri akta tanúsága szerint erősen folyt a hazárd- s hamisjáték.

A kettő gyanakvó szemmel nézte végig egymást.

— Ime egy hamiskártyás! — villant át agyukon.

Az ismerkedés nem ment nehezen, mert mindegyik égett a vágytól, hogy a másikat leleplezze. Csakhamar a kártyaasztalnál foglaltak helyet s erősen blattoztak, szörnyen vigyázva egymás kezére. A fiatalabbiknak sehogyan sem kedvezett a szerencse. Erősen uszott s bosszúságára a legesekélyebb szabálytalanságot sem tudta észrevenni a másik játékában. Már-már az utolsó forintra került a sor.

A vesztes izzadott-hápopogott. Mit tegyen? Még egészen elvesztette a pénzét. Eh mit! Az a másik ugyanis gazember, s nem hiába ismeri a hamis játékosok minden fortélyát. Bizony megkorrigálta a szerencsét s hirtelen az alsó lapot csuszattatta fel.

— Hopp, megvagy gazember! Velem jössz — mondotta a másik.

A detektívifjoncot kiverte a hideg verejték. Mi lesz ebből?

— A törvény nevében — én detektív vagyok — folytatta a másik.

Ezzel elő is huzta igazolványát.

— Maga detektív . . . igen, igen, ismerem, de ez a fekete szakáll meg ez a görbe orr.

A detektív levette a szakállt s az orrot is lekaparta.

— Hát akkor szervusz pajtás, én is az vagyok. Várj csak mindjárt megismersz.

S levette parókáját s fekete szemüvegét.

A két ifjone nagyot bámult egymásra — aztán mindkettő kacagásba tört ki. Kiderült, hogy kölcsönösen hamiskártyásoknak nézték egymást. A vesztes visszakapta a pénzt s most már becsületesen játszottak tovább.

Csillagok.

Lebukott a nap golyója,
De maradt itt sugár róla
Egy pirosuló fellegen;
Mi az elébb még sötétlett,
Im egyszerre csupa fény lett:
Kész rá, hogy fényt átregyen.

S föllobog most bíborfénye,
Szinte lángol, ég a széle,
Ugy tündököl, úgy ragyog.
Rátapad a szem sugára
S nem l tja az éjszakába
Kibukkanó csillagot.

A csillagot meg se látjuk --
De a felhőt megcsodáljuk,
Ővé most a győzelem;
Amaz szelid, kis sugár csak,
Mig ezt megteszi a látszat
Lángözönnek hirtelen.

Igy vagyunk a csillagokkal:
Ki nem alvó sugarukkal
Oh de hányszor tűnnek el!
Mig a világ elvakulva,
Lelkesülve, térdre hullva
Kölcsön vett fényt innepel . . .

Varságh János.

MORITURUS.

Írta: Mohácsi Jenő.

Éjfélkor.

Ezt az írást csak akkor fogják megtalálni, mikor már nem leszek az élők közt. Borzasztó sablonosan fogok meghalni. Levélben bucsuzom, mint holmi szerelmes kereskedőseged. Főbe-lövöm magam, mint valami közönséges sikkasztó. Istenem, milyen közönséges és mindennapos dolog: meghalni. De sohasem séjtett örömök viharzanak át a lelkemen, ha meggondolom a miértet. Miért, miért? Mert meguntam az életet? Dehogyan. Hát mikor éltem én? (Tulérzelmes ez, mintsem panaszra kelthet, s olyan, hogy végig sem gondolhatod!) Igen, nekem meg kell halnom, mert — élni szeretnék!

Beleorditanám az éjszakába, vérző körmömmel márványba vésném: őse vagyok halálra szánt emberek jövőendő táborának. Látok sápadt, vértelen arcokat. Fénytelen szemeket, melyekben kimondhatatlan vágy csillog. Ezek az én utódaim. Oly nyomorultan fognak meghalni, mint én, a magtalan ősök. Évek óta kínoz lassu, rettenetes halálra hóhérom: a kultúra. Megmérgezett az ő kéjes mérgeivel, pedig ti áldásos gyógyítónak nevezitek. Ti! Ópiumevője lettem a kulturának, megkivántam a gyönyöreit és belérothadtam az átkaiba. Kalászos mezőkön kellene élnem, aratósarlót sühogtatva. Fekete kenyéren kellene élnem és kristályos vizen. Nagyizmu paraszt volnék és széles-mellű, káromkodni tudnék, és verekedni — akaratom volna, akaratom! Azt tennék, amit akarok. Megizleltem a kulturát, és még szomjasabbá tett utána: kiszittá az erőmet, az akaratomat! Ezért megfőgök halni, ha tudok . . .

Törvénytáblája legyen ez a kiszittá vérűeknek, a szomjas erőűeknek: tikkadjon el inkább a lelketek, de ne igyatok kulturát, ne igyatok! Lüktesse a véretek égő vágyban, de nagy, meggyőző írók könyveivel ne szeretkezzetek! Talán nem vagyok az első, kivel így esett, de jaj, bizonyos, hogy nem vagyok az utolsó; bujálkodtam nagy szellemekkel és mindegyiktől vannak koraszülött, torz gyermekeim. A magzataim rabolták el a véretem.

Az én utolsó, nagy, intellektuális szenvedélyem: Nietzsche. Igéi vérembe csaptak, mint a villám. Fölrázott, föllekesített, egy félóra istenné tett. Azt hittem megtaláltam Magamat. Kiforgatom a világot sarkaiból. Éjjel vízióim voltak. Atlasz voltam és Herkulesz. Imádtak Engem az emberek, hogy imádni

szoktam az erőt. De reggel fáradt voltam és erőtlén és egy szomorú sor zsongott át a lelkemen. (A nap már más helyen ragyog, s nem gyémánt csak üveg vagyok.) Prostituálok Nietzschét. Nem valók nekem az erők gigászai. Finom idegeimet megremegteti a leghalkabb érzés. Agysejteim oly változóan lágyak, hogy átalakulnak a legjelentéktelenebb gondolatra. Az átfinomodott kultúra átka ez. Ilyenek lehettek a császári Róma emberei. Ilyenek lesznek utánam sokan. Az Übermensek csak a magamfajta szerencsétlenek holttestein, át fogják a csucsot elérni. Nem tudom, van-e már neve a bajomnak. Az én kiröhögni való bajomnak. Akaratlanság. Avoluntas. Vágy az akarat után. Akarok — akarni. De hiába.

Boldogak az egyoldalúak. Főnségesek a balitéletesek. Gigászok a konokok. Két napon egymásután nekem még nem volt egy dologról ugyanaz a véleményem. Minden izmuson keresztülestem. Vágyam, céloom az Egyéniség volt. Nekem az az egyéniségem, hogy nincs egyéniségem.

Hitetlen voltam. Most már tudom, hogy Haeckelek nyomán. De nemrégem ideglázam lett és tudatára ébredtem betegségemben az én nagy, az én égbekiáltó elhagyatottságomnak. Nincs akaratom, gondolatom: mégis élek és mozgok. Valakinek az akaratából. Aki ezt elolvassod, ugy-e szánakozó mosollyal intézed el az én gyöngé, repkényilelkem vergődését? És ebből a nyomoruságos postulatumból született meg Isten, az én Istenem. Beléje kapaszkodtam tehetetlen voltom egész kétségbeesésével. Agyam fölé feszületet aggattam. Imádkozni tanultam. Agyamban szörnyű harcok tomboltak. Ellenkező akaratok vívtak iszonyatos, egymást megsemmisítő gondolatcsatákat. Ilyen harcok ezentúl gyakorta lesznek, de már nem az én agyamban. Más agyakban. Napokig tartott csak az én Istenben való hitem. Most ismét támasztalan árva vagyok. Báb egy ismeretlen hatalom kezében. Félek.

Leányt nekem! Jogom van a legszebbekre, a legkívánatosabbakra! Engem kísértének a holdsugárszökek. Engem gunyolnak a feketék. Nem merek hozzájuk közeledni. Ha egynek a hangját hallom, mintha láthatatlan zenekarok muzsikálnának a levegőben. Néha brutális szeretnék lenni, harapnék, hogyha kezembe akadnának. Hogyha! De mit használ, hogyha ódákat zengek hozzájuk. Ilyeneket zengett Pindaros az Istenek dicsőségére. Ha megfogadom, hogy térdre török előttük. Nem törődnek velem, aki boldogtalan bolondja vagyok, őrzőngő szerelmese az akaratnak.

Nagyon szubtilis dolgok ezek és hozsánna az erőseknek, kik sorsomat meg nem értik. Egy utolsó áldást az én szerencsétlen utódaimra, kik nem lesznek ivadékaim. Egy utolsó átkot erre a pusztító kulturára, melynek eddig is élőtestü halottja voltam. Éjfél után egy óra. Meg fogok halni, meg fogok halni, első nagy tettemet fogom véghezvinni. Az első és utolsót. Micsoda gyönyör akarni — és cselekedni.

KALAND A PÁPASZEMES KIGYÓVAL.

Indiai történet.

Írta: Gilbert Campbell.

Az indiai tájak csodás természeti szépségeinek félelmetes ellentéte az a tömérdek halálos veszedelem, amely uton-útfélen leselkedik az emberre. Mi angolok hiába pusztítunk az indiai tájakon az erdők rémei között, a kigyók által megölt emberek száma ma is évente huszezer.

Az indiai kigyók számtalan faja közt azonban talán legrettenesebb a cobra, vagyis pápaszemés kigyó.

Ilyen állattal szörnyű kalandom volt. Mint a kormány hivatalnok Indiaiban éltem s ott találkoztam az én nesztelenül sikló rettenetes ellenfelemmel.

Íme az én rémes esetem.

Hosszu lovaglás után, késő este olyan fáradtan érkeztem haza, hogy csak egy pohár bort ittam s egy szivart szívtam, aztán nyomban álomba merültem. Hanyatt fekve szoktam aludni s akkor este is úgy nyújtóztam végig az ágyamon.

Hanem mély álomom egyszerre rémes képzetekkel tarkult: azt álmodtam, hogy valami sulyos, hideg tárgy nehezedik a mellemre és fojtogat. Az álom mind élénkebbé lett, míg végre felébresztett.

Amint aztán felnyitottam a szememet, tekintetem egy hatalmas kigyóra esett, amely összecsavarodva a mellemre feküdt.

A borzadály megrázott s e mozdulatra az alvó kigyó felütötte a fejét: a szemei fényesen ragyogva szegődtek reám, megnyílt száján át pedig dühösen reszketett elő vékony nyelve, éles sziszegés kíséretében.

Aki járatos Indiában, az hallott eleget a szemüveges kigyóról. Elég volt egy pillantást vetnem a fejére s megismertem azon a pápaszemhez hasonló rajzot.

Tehát a legfélelmetesebb ellenséggel néztem farkasszemet. Jól tudtam számtalan példából, hogy ennek a kigyónak szokása az éjszaka hűvössége elől a házakba sompolyogni s az alvó emberek közé huzódva melegedni.

Egyetlen mozdulatom menthetetlen halálokat okozná; ezzel tisztában voltam. Mereven tünnöm kellett tehát a rémes borzadályt, amíg a kelő nap majd elkergeti a testemről a kigyót.

Hideg verejték lepte el a testemet. Soha életemben nem éreztem azt az őrzítő félelmet és undort, mint ennek az állatnak a közelségében. Hozzájárult még ehhez a visszatartó bűz, amely róla áradt.

Amikor a kigyó látta, hogy nem mozdulok, a sziszegése gyengült, a szeme fényessége fakulni kezdett, aztán visszafeküdt teljesen és elaludt.

Félig lehunytt pillákon át néztem a szörnyeteget s a gondolataim közel állottak a megbomláshoz.

Nem tűzhettem el, de még csak nem is kiálthattam; tünnöm kellett.

A percek századok lassúságával multak; ereim megduzzadtak s aztán ajúlásszerű tompaság vett erőt rajtam.

Egyszerre halk nesz ütötte meg a füleimet. Nyílt az ajtó s ezen át egy meztelen férfi lopózott be, fogai közt kést tartva.

A szívem hevesen megdobbant: tolvaj volt, akit e pillanatban megmentőnként vártam.

Az indiai tolvajok, ha éjjeli prédára mennek, levetik a ruháikat és testüket beolajozzák, hogy menekülés közben ne lehessen megfogni.

Az én fosztogatóm, óvatosan lábujjhegyen lépkedve, előbb körülpillantott a szobában, kabátomból kivette a tárcát, az órárt, aztán észrevette ragyogó színekben szőtt selyemtakarómat.

Kapzsiságában nem akarta ott hagyni ezt a zsákmányt s ágyamhoz lépett. A takarót aztán, két végén megfogta, óvatosan leemelte rólam.

E pillanatban megérintette a mellemre fekvő kigyót. Az állat villámsebességgel felütötte a fejét s a következő pillanatban, mintha nyilból lötték volna ki, a tolvaj arcába harapott.

Az indus ijedten hőkölt vissza s ügyes mozdulattal lemeteszette késével a kigyó fejét.

Azután megnézte az állatot.

Amikor látta, hogy szemüveges kigyó marta meg, nem gondolt a menekülésre. Jól tudta, hogy annak a harapása ellen nincs gyógyszer. Levetette magát a padlóra és kétségbeesett kiáltással hempergett a megölt kigyó mellett.

Kiáltásaira felébredt a szolgám, de már nem büntethette meg a tolvajt; a szerencsétlent néhány pillanattal később megölte a mérég, miután engem megmentett.

ÉJSZÉL UTÁN.

Éj van, mély álom szállt a földre,
A gond, a küzdés elpihent.
A fájo szivek elcsitultak,
Csönd fogta át a végfelent.
A kín, nyomor, boldogtalanság
S mind, mit rossz sors emberre mér
Elszenderült. Pihen a sziv és
Álmában jobb sorsot remél.

Az éhező dús lakománál
Készánti felaz életet;
A dús aranyt — aranyra számlál
És hard halomra kincseket;
A kit kór tort ágyhoz szegezve
Bolyong virágos réteken;
A bűnds nő felejté vétkét
S nem érzi azt, hogy — becstelen.

A szenvedőknek mély keserve
Édes öröme változik.
Ujjong a sziv gyönyörbe uszva
S örök tavaszról álmodik.
Itt-ott feltör egy mély sóhaj fán,
De azt sem hallja senki sem . . .
A gond, a jaj mind elpihentek,
Mindenki nyugszik csöndesen.

..... Alszol te is szép kis virágom,
Kis angyalom, én édesem!
Aludj csak, álmod, angyalálmod
Meg ne zavarja semmi sem!
Én — nem tudom mért — fennvirrasztok
S ha már nekem nyugtot nem ad,
Neked kérek a csendes éjtől
Szép álmokat, jó álmokat!

Kossán János.

A HAVASOK VIRÁGA.

Írta: Vékony Pál.

Az eső, a hogy reggel megindult, meg sem állt egész nap. Így nyolc óra tájt a kapitány kiadta a parancsot, hogy nem lesz kirukkolás. Micsoda tetszés morajlott fel a parancsra! Az őrmester összehajtott a legénységet egy szobába és tartotta az iskolát. Nem tovább, csak míg a kapitány a körletben tartózkodott. Mikor a napos káplár beadta a jelentést, hogy a kapitány ur a tisztí kintinba ment, egyszerre abba maradt az iskolázás. Még Gyorgyétól sem kérdeztek semmit. Pedig ő, a 9-ik kompánia butonca, kinek sehogysa megy fejébe a dienst-reglama legkönnyebb pontja sem. Így őrmester ur Pete, az iskolát leginkább a Gyorgye kedvéért szokta volt tartani, de mivel nyilvánvaló lón, hogy kárba vesző minden fáradság, nem bolygatják a frátyilét. Csatasikra szegyenvallás nélkül ugy sem lehetne állítani, hát bomoljon, a hat órai guzs ugyis mindennap kijár neki vacsorával, az talán ráncba szedi.

— Panyikán! — szólt az őrmester.

— Hier! vonított Panyikán Gyorgye. Nem ugrott, nem dobbantott, mint a többi bajtársa, csak fölállt. Neki is esett az őrmester:

— Te gazember, te zsvány! Ugy ugorj, mintha a naszódi menykő csapna beléd! Te viziló, te! . . . Herstell!

És Gyorgye legalább százszor hallotta nevén szólítani magát, legalább százszor kelt, vagy ugrott fel. Bánta is. Nem abból az anyagból gyurták, mi hajlik. Tette, mert muszáj, de úgy tette, a hogy jólesett. Az meg épenséggel nem bántotta, hogy estére guzsba kötik.

— Holnap megint ugy csinállok, — mondta társainak. És holnap megint kap vasat.

És így ment ez nap-nap után.

Pedig szép szál legény volt a Panyikán Gyorgye. A vizi-táción mindenki megbámulta. A kapitány, kinek a kompániájához került, szinte csodálattal nézte ezt a robosztus, hatalmas bivalyt, kinek herkulesi termetén ugy megfeszült a virággal kihimzett chalup-ka, hogy csupa öröm volt a reávaló nézés. Lakott is benne erő, mint egy medvében, de szelid volt, a jámborságig alázatos. Becsületes, tisztességtudó fickónak ősmerték a falujában, de mindenki megsüvegelte, mert tudták félelmes erejét. Beszéltek is, hogy kézzel ment a medvének a retyezáton s a bőrét haza is hozta. És vig, mulatós fiu volt, de hogy bevonult, Isten tudja, történt vele valami. Mikor eljött Nagy-Szebenbe tavaly őszön s odaadta a számvivőnek a behívó-czédulát, azt mondta:

— Itt vagyok, domnule ketáne. Nem bánom, akármit csinálnak velem, de csukjanak be három évre. Mert én sohasem leszek katona.

Dehogy csukták el. Inkább felöltöztették, sőt tisztességesebb gunyát adtak rá, mint a többire. Azt hitték, hogy a regiment szemefénye lesz. Pedig ugy volt, mint a hogy ő mondta. Csufja lett a kompániának. Csökönys volt, akaratos, mindamellet jámbor, alázatos, mint egy birka.

Mikor kiösmerték a többi bakák, évödni keztek vele. Ő nem szólt, nem csinált semmit. Szomorúság ült a szívében, az arca komor volt, a szeme pislálkolt, és szuszogott, bibelődött a pucolással. Oda sem figyelt a többire. Bánja is. Egyetlen csapással a másvilágra küldhetné őket, de hát hadd ingerkedjenek. Majd háromév mulva, akkor mondja valamelyik, mit most mond. Akkor! . . . három év mulva! . . .

És itt vadul szoritá ökölbe kezét a robosztus oláh és félelmes tűz villant fel a szemében.

Ugy tiz óra felé abtretten volt. A bakák végigdőltek a szalmazsákokon, pipáztak, heccelődtek egymással. Ma még

pihenhetnek, holnap már megkezdődik a keservek keserve. indulás a nagygyakorlatra. Azt hányták-vetették.

Ritmikusan dobbanó léptekkel ment előre a regiment. Ahogy egyszerre levágódnak a kilós, kemény kincstári bakancsok, fölverik az országot porát, a mi sűrű, fojtó felhővé kavarodik s vastag, piszkos zománcot von a kék ujjásra és a fáradságtól kipirult, izzadságtól kivert arcokra. A cakumpakk gyalázatosan húzza az embert lefelé, a táborilag felszerelt borju és az átkozott fegyver kinosan nehezedik a vállra, a mars-tól a vérbeborult szemek kimerednek, a párolgó arcon ezer meg ezer verejtékgyöngy fut végig, barázdát hagyva.

Ó, hány ezer szitok, mennyi káromlás fojtódik el ilyenkor, hány fog csikorgása némul el a gyötrődésben. Kidüllednek a szemek, a gőzölgő test csak úgy rogyik, de a lábak keményen vágják ki a lépést. Mert nagy ur a reglama! És az a lépéstartást parancsolja, még ha egy álló hétig is tartana az erőltetett marsolás. Pipázhatni, dalolhatni, de ugyan ki gondol arra akkor, mikor a szomjuság gyötri s egy negyedórai pihenőt fel nem cserélnének a menyek üdvéért.

És csak megy, halad a regiment. Szuszognak, lihegnek a bakák. És a nap csak ontja forró sugarait. Tikkadás ül a tájon, a nyár kábulata és az izzó verőfényben amott, hol fordulatot vesz az országot, az akácos fölött fény villan meg. Ott a falu bádogtetős templomtornyán ragyog, káprázik a nap.

Egy kis jóleső érzés ujongott fel az emberekben. Lesz víz, tán pihenő is, meg árnyék. Panyikán Gyorgye el is horkantotta magát. És nézett előre mereven abba a ragyogó csillogásba, nézte, nézte az ő faluja templomtornyát. A nagy fényeségtől mintha a szeme is jobban kidagadt volna. Egy szempillantás és a torniszter alatt görnyedő test kinyulik, keményre feszül termete, s futni szeretett volna előre. Ugy húzta, vonzotta valami; a máskor lomha fickó éppen nem bánta volna, ha most laufsrittre kerül a dolog. Bent a szíve táján különös érzetek vibráltak s érezte, hogy az izgatottságtól hangosan dobog a szíve. Most senki sem gondolt arra, hogy ingereljük őt; mentek békén egymás mellett. Panyikán Gyorgye egy kissé magába merült. Ide s tova egy esztendeje, hogy elkerült innen, hogy nem látta sem a falut, sem azt a csillogó tornyot. Sem a kit itt kellett hagyni. Pedig az volt a lelke jobb fele, az ő kicsi, szerény, de nyugodt világának napja. A mig mosolygott reá, élt, örült és boldog volt, de mióta ketane Gyorgye a neve, halódik, fáj a lelke, mert nem érzi a meleget. Messze vitték tőle és egy esztendeje. Tán kétszer jött tőle levél, (rózsákkal a köpertáján) de Gyorgye visszairt, hogy ne küldjön irást, mert megszakad a szíve.

Azóta hirt sem hallott felőle. És most erre hozza őket a a gyakorlat De vajjon megállanak-e? Lesz-e pihenő, egy röpke, negyedórai pihenő? Csak annyi, hogy a kulacsot friss vízzel megtöltsék? Nem vonulnak-e tovább a nélkül, hogy csak betekinthezne hozzájuk egy, csak egy röpke édes csókra?

Hogy vert, zakatolt a szíve ennek az óriás gyereknek, mikor már benn voltak a faluban. Itt is, ott is látott kiszaladni egy ösmerőst, egy jóbarátot. Kihajolt a doppelreienből, hogy jobban lásson, hogy jobban lássák. De nem ősmerte fel senki. Olyik kutya még meg is ugatta a császár embereit. Törődött is ő velük. Szinte ujongott, repesett a szíve s aztán szeme előre meredt a rácsos-kerítéses házikó felé, honnan pirosló szilvák kinálkoztak a csigázott bakáknak. Kihajlik testével s nézi, lesi mohón, mikor bukkan elő a kis kapu mögöl egy szőke, nevető arcú leányfő. Mintha valami édes, gyönyörű zsibbadás hullámozta volna át. Egy sugár abból a fényes napból, csak egy reávetett édes pillantás és az a menyek üdvét varázsolja szívébe. És akkor az egész világ reároskadhat. A két esztendő, mi még hátra van, hamarosan leperreg akkor, kinja enyhítve lesz, a sebek fájás nélkül heggednek be.

De a kimeredt mohó éhes szem hiába lesi a leányfürtöket. Hanem abban a percenben mintha ütés érte volna, átfutotta testét valami rázkódás. Szinte belérendült az a hatalmas, markáns vadoláh. Abból a rácskerítéses udvarból a guzlica stereotip hangja hallatszott ki, dinom—dánom járja, lakodalom ott benn.

Koborzásán Juonnak ment férjhez valamelyik leánya.

Ó, hogy beléfakult a Gyorgye verejtékes arca, hogy összeesett a kifeszült termete. Egy gondolat zakatolt fejében:

— Ugyan melyik?! . . . Melyik?! . . .

Mert Koborzásán Juonnak két leánynyal áldotta meg az Isten a házát. Mindkettő mint a harmat, mint a lilium. De a

kisebbik, az Iliána, annak gyöngy a szeme, számoça az ajka, az arca, mint a tej és a termete, az oly karcsu, mint a fiatal, vörös fenyő. Annak pihegő keblén sirta el egy esztendeje busuját, annak a csókja volna megváltás a hosszú év nagykinjaiban.

Panyikán Gyorgye magas, sárga homlokáról csak egy csöngedez a piszkos verejték s érzi, hogy szakadón ziháló meléből, mint szorul kifelé vad, vehemens erővel egy hang: sirás, vagy jajszó:

— Ugyan melyik? Én Istenem, ugyan melyik? . . .

Csak egy szót válaszol, egyetlen egy szót s ez vagy megváltaná, vagy betaszítaná a poklok poklába. Ez a bizonytalan-ság eszét veszi, fojtogatja iszonyun a kétely, belékékül az ajka és táncol, karikázik a szeme. Ez már bolondulás.

Ha tán kifutna a sorból, talán megtudná a valót? Még ha a kárhozat dülne rá, akkor is kifut. Csukják el, löjjék le, kössek föl, de megtudja . . .

De megperdül a dob s felharsan a kapitány érces kommandója. És újra sűrű porfelhőbe takaróznak, ahogy ritmikus dobbanással vágódnak oda a kilós bakkancsok, pihenő nélkül megy tovább a regiment, nincs egy korty víz s a torkok iszonyuan égnek, de a 32 kilóval még ütemben kell tovább folytatni a golgotai utat.

Három nap mulva már sehol sem volt Panyikán Gyorgye. Egy fatornyos, girbe-gurba faluban volt elszállásolva a Gyorgye kompániája, s ő maga két társával düledező istállóban kapott fekhelyet. Este, mikor a capistrángot fújták, még ott gunnyasztott az alom-szalmán szótlánul, látszott, hogy rágt a szivét valami. Reggelre aztán eltűnt. Mindent ott hagyott, csak éppen a ruhát vitte el, meg a bajonettet.

— Bizonyosan a falujába szökött, — mondja be véleményét az őrmester. S a kapitány ur megcsóválta a fejét:

— Az a marha! . . . Az a . . . Még utóbb valami bolondot követ el. Hm! Hm! Pedig kár lenne azért a hatökörért . . .

S ment a meldung az ezredesnek, hogy infanterista Panyikán Gyorgye a 9-ik kompániától ma reggelre forduló éjjel megszökött. Valószínűleg falujának vette útját.

A golgotai utnak vége volt s a regiment visszatért állomására, Nagy-Szebenbe. Néhány napi fegyverszünetet kaptak a bakák a parancsban, a kirukkolások egy pár napig megszűntek s a legénység otthon hevert a kaszárnyában, azokat kivéve, kik szolgálatban voltak. Panyikán Gyorgyeről beszéltek, a maffa vadoláhról, ki jámborságos volt, akár egy ma született gyermek s ime, lekőnyitott feje mily nagy gonoszban járt. Három hete, hogy megszökött s azóta nem tudnak róla; a patrouille sem kereste már, de ment jelentés a polgári hatóságoknak. Eddig bizvást nem fogták el, mert már bekisérték volna. És megindult a sugás a falak között. Vajjon mi a szösz üthetett abba a frátyiléba, hogy szökésre vetemedett? Elszánt gyerek volt, az tény, s nem félt senkitől, bár alázatos képeket vágott. De hogy így eliramlott, az mégis különös. Hogy bántotta a szivét valami, az is való, különben nem lett volna oly szomorúságos fickó. Egyik-másik már azt is találgatta, hogy mennyire csukják el. Hogy a garnizonba kerül, az annyira bizonyos, mint amennyire biztos az, hogy ők csak két év mulva mennek hosszú szabadságra.

Egy szeptembervégi délután aztán különös dolog történt. A Panyikán Gyorgye állított be nagy porosan a kaszárnyába. Egy kukkot sem szólt, csak odavetette magát az ágyra. Épp oly bamba, épp oly jámbor volt, mint mielőtt megszökött. Az inspekciós rögtön is jelentette az őrmesternek, hogy megjött az oláh. Ez mindjárt be is hívatta magához:

— Miért tetted ezt, Panyikán?

És Panyikán Gyorgye fájának sajátos hangján adta elő a dolgot:

— Nem tudom, domnule őrmester, nem tudom. De kös-senek föl. Megöltem a Koborzán Juon fiatalabb leányát. Oda a falunak a virága. Meghazudtolt engem, meghazudtoltam én is őt. Láttá volna, mint forgott a szeme, mikor belévertem a vasat a szívébe! — Gyilkos vagy, Gyorgye! — nyögte. — Az vagyok, Iliána, — mondtam. — És a vér még jobban ingerelt, meg akartam ölni az urát is, kivel akkor esküdött, mikor átvonultunk a falun. De megszökött a gyáva! Aztán elbujdostam a Borescu szikláinak mögé. De éhes voltam, domnule, mert ott semmi sincs, még gyökér sem. Azért jöttem el.

Hogy vasraverték, egy kukkot sem szólt Gyorgye. Hagyta, hogy rázárják a vasat, hagyta, hogy becsukják mögötte a zárka vasajtáját.

Reggel, mikor a kapitánynak jelentették, megrázta a fejét nagy haraggal:

— Csak ökör ez az oláh, nagy bivaly. Egy leányért teszi tönkre magát, egy ócska cafraért, mikor az ilyen legénynek akár tiz is akad minden ujjára . . .

Nem sokáig emésztette magát szomorú fogságában a havasok virága, Panyikán Gyorgye.

Egy komor, decembervégi reggelen ott találták meg zárkájában — halva. A rabruhát, mit reá adtak, fogaival tépte szét, guzst font belőle és felkötötte magát.

A NAGYNÉNI KERESZTLÁNYA.

(Házassági történet levelekben.)

Írta: Lukács Emil.

Pilisvörösvár . . .

Drága keresztanyám!

A jövő hónapban betöltöm 17-ik évemet. Nővéreim tizenhét éves korukban férjhez mentek, de nekem még kérőm sem akadt. Nagyon restellem a dolgot, azért kérem, küldjön számomra valakit, mert szeretném, ha születésnapomon menyaszszony lehetnék.

Csókolja keresztlány

Annuska.

Budapest . . .

Édes unokaöcsém!

Te még agglégény vagy?! Ez nem járja. Derék, jóra való ember vagy. Meg kell nősnöd. Minél előbb. Az ilyen férjek kellenek a lányoknak és te is csak a házáséletben fogod az igazi boldogságot megtalálni . . . Tudok számodra egy leányt. Hozzáillik. Csinos, takaros, házi. Hozományja is van. Biztosra veszem, hogy a napokban meglátogatsz.

Nagynéné

Emma.

Hajduböszörmény . . .

Kedves barátom!

Te nősnüni akarsz?! Cak nem ment el az eszed!???. Igaz barátod

Lajos.

Pilisvörösvár . . .

Drága keresztanyám!

A nagybajuszu szmokingos ur megérkezett. Nagyon nyájas volt hozzám. Azt is megkérdezte tőlem, hogy szeretem-e a sajtot? . . . De távozásakor hidegen viselkedett. Azt sem mondta: A viszontlátásra! . . . Ez fáj nekem. Mamának migrainje van. Sohse megyek férjhez!

Csókolja

Annuska.

Beszterce . . .

Szeretett nagynéném!

Voltam Pilisvörösvárott, láttam a keresztlányát, beszéltem a mamával és hála az Istennek, most Idehaza vagyok. Hogy is gondolhatott erre a házasságra? Én hórihorgas legény vagyok, Annuskája meg alig látszik ki a földből.

A hozományt jobb elhallgatni.

. . . Van a lányomnak huszonnégy személyre való evőeszköze . . . — szólt a mama.

A papa mondá:

— Az egyik sógorom szappangyáros. Ha elveszi a lányomat, megcsináljuk magát gyárigazgatónak.

Kecsegtető ajánlatok, de nem kérek belőlük.

Kezeit csókolja

Dénes.

Beszterce . . .

Kedves barátom!

Sohse hittem volna, hogy smucig nagynéném van. Felbolondit Pestre, onnan Pilisvörösvárra, hogy vegyem el a keresztlányát és nem ígér fájdalomdíjul egy rozoga háromemeletes házat sem annyi sok közül.

Ha elvenném a lányt, megtennének szappangyári direktornak, de sajnos, nincsen semmi ambicióm a szappanfőzéshez.

Üdvözöl

Dénes.

Pilisvörösvár . . .

Igen tisztelt uram!

Az én lányom nem olyan kicsi, amilyennek látszik. Ha férjhez megy, majd megnyulik. Én is alacsony növésű sovány lányka voltam és amint meggyőződhetett, most természetes szonyság vagyok. Remélem, ezen körülmény biztató jelül szolgál mindkettőjük jövőjére és boldogságára nézve.

Balászné.

Budapest . . .

Édes unokaöcsém!

Ugy hiszem, te a Rothschild egy lányára pályázol. Leg-alább olyanok az igényeid. Persze te aranytáliból étkezel — pástétomot. A direktori állást lekicsinyled. Jól teszed fiam. Csak várj a báró kisasszonyra. Sok szerencsét kíván hozzá nagynénéd

Emma.

Budapest . . .

Édes unokaöcsém!

Az a szerencsétlen lány beléd szeretett. Öngyilkos akar lenni. Viseld magad hősként, légy méltó őseidhez.

Nagynénéd.

Beszterce . . .

Kedves barátom!

Azt irattam a nagynénémnek, hogy kórházban fekszem, mert elgázolt egy kocsis és megamputálják a lábamat. Nyomorék leszek, tehát nem nőülhetek. Kérlek vedd el azt a kis teremtet, jól jársz vele. Te jártas vagy a szappanfőzésben és mint igazgató érvényesítheted tehetségedet. Hü barátod

Dénes.

Venezia . . .

Cukros keresztanyám!

Kimondhatatlanul boldog vagyok! Most voltunk a Márkus-téren, ahol Lajossal a galambokat etetjük. Dénesre nem gondolok soha. Már ugyanis két lábon jár, így sajnálom se kell. Lajos jó fiú és szeret engem. Azt mondja, hogy szemmel láthatólag nővök . . . Holnap Rómába utazunk. Milliószer csókolja hálás keresztlány

Annuci.

U. i. Majd elfelejtettem. Köszönöm kedves nászajándékát, az öt háromemeletes házat.

SZEMEK.

Vannak szemek, szelidek, tisztakékek:
Hevület lángja bennük sohse egett.

Vannak vízfényű, tengerzöld szemek:
Tespédó cágyak fészkei ezek.

Megint mások, melyeknek sárga tükre
Mohón csillan meg minden földi üdvr.

S van szem, mélytüzű, fekete csoda:
Büntetlen nem néz senki be oda.

Megpillanó, lobogó szenedélye:
A hindu regék titkos, búcsós éve.

Villámot szór egyszerre s kinevet,
Ha gyúlni látja bohó szívedet.

Kékesfehérje míg előre törül:
A mennyország tekint rád peremérül

S ha ezer és egy angyal nincs veled,
E búcsóló kép addig incseleg.

A lelket úgy vonja, babonázza,
Hogy beszédülz a csodás ragyogásba.

S futhatsz előle holtodiglan is,
— Én már tudom — a kárhozatba pisz.

Gál Zoltán.

ZSUZSI.

Irtá: Maraszthyne Szederkényi Anikó.

Olyan volt az orcája, mint a halotté. Csak két fekete szeme volt a régi. Feneketlen mély örvény, amelybe könnyen beléveszett, aki belenézett. Lesütötte őket és vontatva lépkedett az örök közt. Az egyik kiméletlenül taszította meg:

— Jobban szedd a lábadat, te gyilkos.

Csak a fejét hajtotta még mélyebbre . . .

Hiába faggatták, nem vallott. Ugy riadt föl minden kérdésre, mintha álomból ébredne.

— Igaz, hogy megölted a gyermekedet? Beismered?

— Beismerem, ennél a szónál többet nem vehettek ki belőle.

Taszigálták vissza a cellájába. Leült a szalmazsákra és nézett, egyre nézett az ajtóra. Várt valakit, akiről tudta, hogy eljön hozzá ebbe a nagy nyomoruságba.

El is jött, beköszöntött szépen.

— Adjon Isten.

— Kéne az, István? Hogy jöhetett ide? Vártam.

— Beengedtek. Kijárta a tekintetes ügyvéd ur.

Elhallgattak. Vártak egymásra. A nagy, erős legénynek nehezen emelkedett a melle. Nézte azt az összetört, fázósan

összehuzódó alakot. Nagy keserűség gyülemlett meg benne. Közelebb húzódott hozzá, úgy kérdezte:

— Ki vitt ennyire?

Zsuzsi nem felelt. Nem élt ő most, csak a gondolataiban. A legény, a régi szeretője elhozta magával a sötét cellába az ismerős, kis falat.

Ott lebeg körülötte a jószagu szénailat. Megsimogatja halvány orcáját a csudálatos éjszakák hűs szellője. Nagy, végtelen a csönd, csak néha töri meg az álmodó pitypalaty halk neszelése. A egyik a másik oldalára fordul és megrezzen a sárgafejű buzakalász, meg a kékruhájú buzavirág. Még ez is meghallszik. A gáttól átzug a Tisza csobogása. Pihen minden az ezüstkényű éjszakában. Zsuzsi elmereng, elmerül benne. Olyan jól érzi magát. Ijedten rezzen meg, mikor István karját megrázva ismétli:

— Mondd meg: ki vót?

Eltűnik az álom és Zsuzsi visszaesik a valóságba. Ott ég az István szemében is a gyűlölt, annyiszor hallott kérdés.

— Miért tetted? Ki volt a büntársad?

A Zsuzsi szívét megnyitotta az otthoni éjszaka átsuhanó emléke. Leolvadt a kéreg és leborult a kemény fekvőhelyre, zokogott. Nézte, hallgatta István. Két könyecsepp gördült le barna orcáján. Hirtelen törülte le házivászongge ujjával. Rekedten, de nagyon szeliden szólt:

— Ne sirj Zsuzsi, inkább panaszold ki magadat. Hisz tudod, hogy hűséges szeretőd vótam én mindig. Ne félj semmit. Nem hiszem én azt, amit beszélnek. Pedig az ujságokba is mög vót írva. Még se hiszem én. Még ha a tiszteletes ur prédikálná, akkor se hinném. Ismerlek én téged. Még egy legyet se ütöttél agyon, ha nem kellett. Még abban a rettenetes városban se változhattál úgy meg, hogy olyat tegyél.

Zsuzsi letörülte a könnyét.

— Igaza van István. Olyan voltam én azelőtt. De itten . . . itten másképp van ám. Pedig nem lettem én jobb se, rosszabb se. Az a mennyben lakó Isten úgy adjon örök üdvösséget, mintahogy nem vótam én az oka semminek. Emlékszik rá ugye István, hogy miér jöttem én el hazuról. Egy kis ruhát akartam szerezni magamnak. Bár sohase hallgattam volna a Bárdos Erzszi szavára. Jól emlékezhetik kend, hogy mennyit beszélt, hogy így, meg úgy. Milyen könnyű itt az élet. Oszk mennyit fizetnek.

Észre se vette Zsuzsi, hogy István vállára hajtotta a fejét. Az simogatta a haját és nézett a szemébe áhitatosan, úgy mint régen.

— És eljöttem.

— Hej, hogy marasztaltalak.

— Bár hallgattam volna a szavára akkor. — Aztán beszegődtem. Hej, mennyit küzdöttem. A más cipője talpa voltam. Mint a kutyát, üttek reggeltől-estig. Aztán nem vót senkim. Ezek a városi dármák, ezek mán nem is olyanok, mintha falusiak lennének. Lenéztek engem. Azt mondták, hogy buta vagyok. Mert nem kellett nekem a ringispil, meg a katona.

Az ör léptei fölriasztották őket.

— Siessetek, mindjárt letelik az idő.

Zsuzsi gyorsabban beszélt.

— Egy nap, még most is tudom, esütörtök vót, kiadta a nagysága a szobát egy jogász urnak. Szép vót az az urfi. Mikor bevittem neki a mosdóvizet, meg a cipőjét, olyan szépen szólt hozzám. Mindent kikérdezett. Még magáról is beszélgetünk, bizony jól esett kibeszélni magamat. Aztán egyszer, nem tudom, hogyan esett meg . . . Bementem lámpát gyutani. Megfogott, megcsókolt. Oszk . . . oszk . . . Hiszen gondolhatja kend . . . Ne haragudjék reám . . . Ugy megszerettem, mint kendet soha. Hogy tudott az beszélni. A tiszteletes ur nem prédikál úgy. Hogy tudta az mondani: Zsuzsikám . . . Még a lépésit is megismertem. Pedig laktak vagy harmincan a házban. A szívem röpdösött érte. Az életem se sajnáltam volna érte. Pedig tudtam, hogy sohase leszek a felesége . . .

Elhallgatott egy percre. Szomorúan nógatta István:

— Hát oszk? . . .

— Mikor megtudtam, hogy másképp vagyok, nem haragudtam. Isten látja a lelket, örültem neki. Azt bittem, ő is úgy lesz. Megmondtam neki. Nem szólt semmit. De másnap . . . igen . . . elment. Kifizette a lakást. Nekem azt sem mondta: adjon meg az isten . . . Én is otthagytam azt a helyet.

Nem tudtam ott maradni. Beálltam máshová. De nem igen birtam már a munkát. Meg mindenki csufolt, gunyolt. Még a kutya is megbotlott bennem . . . Otthagytam megint a

helyet. Napszámra, mosni, surolni jártam. Amikor nem vótam dologba, egyre jártam az utcákat. Pedig nehezemre esett. Csak még egyszer szerettem volna beszélni vele. Megkérdezni, hogy miért rugott úgy el magától? Hogy mit vétettem neki? De nem tanáltam soha . . .

István utána dörögte:

— Soha . . .

— Aztán megszületett . . . Mindig abban reménykedtem, hogy fiu lesz, majd olyan lesz, mint az apja. Majd nagy lesz, megnyó, megbecsül engem . . . Aztán a kezembe adták, hogy itt a jányom . . . Mintha kést mártottak volna belém. A jányom? Mi nek ez? Mi lesz belőle? Legyen a más lábkapcája, mint az anyja vót? Kinek fog ez kelleni? Nem jobb vóna-e, ha nem élne? Mán mindenki elment aludni. Azt mondták, én is aludjam. De én a szemem se tudtam lehunyni. Mindig csak az járt az eszemben . . . Mi lesz egy ilyennek a jányából? . . . És . . . és . . .

— És . . .

— Behunytam a szememet, a szívemre szoritottam, szoritottam . . . Meghalt . . . Nem bántam meg . . . Jobb neki . . .

Már egészen besötétedett . . . Nem látták egymás arcát, csak a szemeik villogtak össze . . . Egy szó nem hangzott . . . Csend volt . . . A folyosón nehéz léptek döngtek és zörögtek a kulcsok . . .

EGY MÁSFÉL NAPOS MENYECSCHE LEVELE.

Kedves Idnei!

Ime lásd, betartom híven a fogadást, me yet azon a szép, májusi, holdvilágos estén, a park mélyeséges csöndjében (Istenem, be szép idők is voltak!) egymásnak tettünk, hogy t. i. híven elfogunk referálni mindent, már mint az, aki előbb férjhez megy, ami a menyegzőt követő napokban velünk történik.

Ne irigyelj édes, hogy nekem jutott a szerencse beszámolni élményeimről: sőt én irigyeltek téged, hogy neked még megvannak leányálmaid és szinte Isten ellen való véteknek tartom, hogy kiábrándítsalak. De hiába, az eskü, eskü.

Alig hat hónapja, hogy ez az eskü elhangzott ajkainkról és alig két napja, hogy férjhez mentem, már is kész öreg asszony vagyok, annyi mindent tapasztaltam . . .

Te, aki három hónappal és huszonegy nappal idősebb vagy nálam, egy valóságos kis csacsi vagy hozzám képest, mert te bohó fejjel azt hiszed, hogy a férfiak olyanok, amelyeknek őket látod, kikent, kifent, szmokingos, fehér plasztronos, vasalt nadrágu, kacskaringós bajuszu félistenek. Pedig . . .

Láttál-e már férfit hálóköntösben bajuszkötővel az orra alatt? Nem, ugy-e, hogy is láttál volna! Özvegy asszony lánya vagy, ép ugy, mint én, csak hogy míg te egyetlen csemetéje vagy anyukádnak, annak az édesnek, akit majdnem jobban szereted, mint a saját anyámat, mert nincsenek olyan szigorú szemei és akinek ezerszer esőköltatom a jóságos kezeit, melyek annyiszor végigsimitották az én csitri, kócos, immár vén fejemet, addig nekem két asszony nővérem van, kik ép oly szigorúan erkölcsösek, mint az anyám és kiknek férjei is olyan szertartásosan merevek, talán tanári hivatásuknál fogva, mint ők maguk.

Vajjon ezek is felkötik-e reggelenként a bajuszukat, mint az én férjem uram? Hahaha! Agyon kell magam kacagnom, ha ezt a két korrekt gentlemant így elképzelem . . . De visszatérve kedves nővéreimre, hát míg élek meg nem tudom nekik bocsátani, hogy engem idejekorán fel nem világosítottak, hogy mi is hát a szent házasság, melynek prologus csupa misztikus gyertyafény, virágillat, tömjénfüst, orgonaszó, parfum, selyemsuhogás, csipkehullámzás, fehérkeztü, frakk, cylinder és üdvkivánatok, míg az epilóg . . . oh, oh, nem jó erről még beszélni se . . .

De hát fogadásom köt és ezért tudd meg, hogy a házasság — a legnagyobb cudarság . . . igen.

A házasság leleplezése az egész férfinemnek, egy mutatványszám, (ezt a hasonlatot a zsurnaliszta uram kedvéért használom) melyből következtetni lehet a többi összes példányokra, melyet az ember érdekei kezd lapozgatni, hogy aztán undorral eldobja magától, mert hasábjai telistele vannak banalitással, perverzítással és erőszakossággal. A házasságtól, vagy mondjuk mutatványszámától, a szegény, egy napos, kiábrándult asszony fogalmát szerezhet magának az egész gárdáról, melynek a neve férfi, mert azonnal tisztában van vele, hogy csekély eltéréssel mind ilyen, kezdve a koronás főtől, le az utolsó napszamosig.

Emlékezel ugy-e, mennyire irigyeltél az ujságíró vőlegényemért? hogy olvastuk lázas szívdobogással tárcáit, költeményeit, melyek mind rólam szóltak és melyekben tündérhez, istennőhöz hasonlított, kihez

csak félve, áhitattal mer közeledni, mint az oltár szentségéhez és melyekben csak úgy hemzsegett a lágyan lengedező zefir, a pacsirtadal, a lombok susogása, meg a többi szamárság.

No hát mondhatom, szép kis istennő vagyok én . . . Hogy hazudott az az ember! . . . Hogy csak félve mer hozzám közelíteni . . . Ha tudnád! . . .

De hadd mondok el.

Vacsora után felvettem a csipkepongyolámat a kék szalagokkal. (Emlékszel még, mikor felpróbáltuk mindketten?) Te azt mentad, olyan mint egy költemény és hogy Andor bizonyára egy ódát fog róla írni, melyben össze fog hasonlítani egy a tenger vízből kiemelkedő najáddal. No bizony, remek egy óda volt. Én egész óda lettem tőle. (Mit szólsz ehhez a szójátékhoz?) Meglehetősen száraz hangon, anélkül, hogy ugyszólván egy tekintetre méltatott volna, odaszólt:

— Mire való ez édes? Hisz ugyis mindjárt lefekszünk.

— Hát nem fogunk teázni? — kértem én kissé sértődötten.

— Nem kedvesem. A lakodalmi céco (így mondta „céco“ a gyalázatos) meg az utazás nagyon is kifárasztottak. Jobb lesz ha mindjárt lefekszünk.

Lefekszünk! . . . (így mondta) ő és én . . . mintha a legtermészetesebb dolog lenne a világon, hogy mi ketten lefekszünk . . .

Szinte megdermedtem. Hát még mikor sans géne vetkezni kezdett, mintha én ott se lettem volna. Levette a kabátját, a mellényét, a . . .

Hideg borzadály futott végig tagjaimon és kezemmel elfödtem szemeimet, hogy azontul ne lássak semmit. De kis idő múltán ismét levettem, csupán csak azért, mert kíváncsi voltam, mennyire megy a szemtelensége.

És most te takard el szemeidet, mert ami most következik, az már csakugyan meghalad minden elképzelhetőt.

Ott állt valami sajátságos, megnevezhetetlen ruhadarabban, melynek alsó szegélyeiről két-két fehér szallag nyult le és húzódott utána a földön (Emlékszel még mikor a természettanban a galandférget tanulunk, micsoda borzalom vett rajtunk erőt?) No hát én nem képzeltem mást, minthogy az uramnak egy galandferge helyett négy van. Szemeim egy kis időre szinte magnetikusan tapadtak a négy féregre, akarom mondani szallagra, de aztán önkéntelenül, vagy tán ismét valami ismeretlen erőnek engedve, feljebb emelkedtek. De nem! Ezt már igazán nem kellene leírnom . . .

Tán te is hallottál valamit Dárvinról? hogyne, hisz mi mindent együtt olvastunk. Abban a pillanatban, ahogy tekintetem ama bizonyos erőnek engedve, felfelé kuszótt alakján, ép inget váltott. Inget, én előttem! . . . Tette pedig ezt oly lelki nyugalommal, mintha egész életében egyebet se tett volna, minthogy nők előtt és pláne a saját neje előtt inget váltson. Ez már a legnagyobb schveking, ugy-e? és amit láttam . . . (Emlékszel-e még arra a költeményre, amelyet a német tanárunk akkora páthosszal citált:

Der Mensch wage nicht zu schauen,

Was die Götter bedecken in Nacht und Grauen.

De hisz Dárvinról akartam szólni. Hátha ennek a tudós bácsinak nincs igaza, mikor azt erősíti, hogy az ember, vagy legalább is a férfiember a majomtól származik, akkor én nem vagyok asszony, még pedig a legboldogtalanabb asszony ezen a nyomorult sárgolyóbison. (Ez a „sárgolyóbis“ ugyancsak az én utálatos uramnak egy hangzatos mondása.)

Hirtelen elkaptam a szememet a rettentő látványról és visszatértem a galandféreghez. Ezek már akkor végigsiklottak a szőnyegen, hol itt, hol amott tüntek fel, amiből azt következtettem, hogy az uram rendes, lefekvés előtti sétáját végzi.

De óh iszonyat! egyszerre csak megállapodtak előttem és abban a pillanatban úgy hiszem teljesen elvesztettem az eszméletemet, mert különben hogy engedhettem volna meg, hogy az a szörnyeteg feloldozza igézó pongyolám szallagjait és vé igcsókolgassa a vállamat, meg a nyakamat és becéző szavakat intézzen hozzám.

Lehunytam szemeimet, hogy ne lássak, ne halljak és ne érezzek semmit, de ez önkívületi állapotomban úgy éreztem, hogy a galandféreg nőni, nőni kezdenek, száz meg száz méter hosszúságra, majd átvedlenek utálatos, nyálkás, ragadós kigyókká és körül csavarodnak testemen, mind szorosabban, úgy, hogy a lélekzetem elállt.

Egyszerre csak akaratomon kívül felemelkedem a levegőbe és akkor engedett a lidérc. Nagyot sikoltottam, felnyitottam szemeimet és ekkor láttam, hogy a rettenetes nyomást az uram karjai okozták, ki szorosan magához ölelve vitt — a pokolba, vagy a menyországba, mit tudom én . . .

E három pontnál leteszem a tollat, mert ami ezután jött, az olyan lényegtelen, hogy szóra sem érdemes.

Isten veled, ölel szerencsétlen és a legnagyobb mértékben felháborodott barátáé

Jutka.

ERNA.

Irtá: Kovács Ferenc.

Erna, — Héderváry Töhötöm nagybirtokos neje — egy kedves, fiatal alig 20—22 éves gyönyörű asszonyka, ideges izgatottsággal jár fel és alá előkelő izléssel berendezett boudoir-jában.

A rózsafából készült asztalkán egy félig nyitott könyv, — Ohnet „Utolsó szerelem” című regénye, — toll, tinta, papíros hever szanaszét. A kandallón két porcellán váza áll, melyekből nagy ibolyabokréta lehellete árad, megtelítve a levegőt lélekre szálló kábitó illattal.

Erna gyorsan jár fel és alá, közben többször mély gondolatokba merülve megáll, majd hirtelen elhatározással az íróasztalhoz ül, levélpapírost vesz elő s lázas izgatottsággal ír:

Kedves Leontin!

Szívem vérzik, midőn e sorokat írom, de meg kell lenni. Az Ön nem lehetek! Értse meg kedves Leontin, az Ön nem lehetek. Ne szeressen, feledjen el! Két érzés viaskodik bensőmben, a becsület és a szerelem érzete, félek önmagamtól, félek szerelmem győzelmétől. Ön ért engem. Hagyjon el édes Leontin, ne kísértsen, ne legyen közelemben. Utazzék el messze-messze, tudósítást ne küldjön önmaeáról hozzám, igyekezzék feledni, hisz Ön férfi, tud uralkodni szenvedélyein. Ha a távolban lát harmatos fűvet, ha lát viz áztatta virágot, gondoljon könnyeimre s tanuljon ettől feledni. Kérem, mentse meg egyetlen kincsemet, becsületesemet. Ha Ön közel van, elkárhozom.

Isten Önnel örökre!

Erna.

A levelet borítékba tette, nagy sietséggel lepecsételte, ráírta a címet: Csákváry Leontin urnak, hírlapíró. Idegesen csengetett s a levelet kézbesítés végett meghitt szobalányának adta át.

A szobaleány eltávozása után Erna a pamlagra vetette magát és sirt. Mennyi álmatlan éjszakát töltött el, mennyi lelki küzdelmet állott ki odáig, míg lelkében erőt vett az elhatározás: lemondani. Lemondani a titkos, édes szerelemtől. A küzdelem nehéz volt, de végre is győzött a becsület.

Erna még nem töltötte be 18. életévét, mikor atyja, Aradi Géza megyei főjegyző azon nem várt, meglepő hírt közölte vele, hogy Héderváry Töhötöm, a milliomas hirben álló nagybirtokos, a megyében nagy befolyású 50 éves agglégény a kezét kérte meg. Aradi teljesen el volt adósodva, hitelezői már csóddal fenyegették s így, felette zilált anyagi helyzete közepette örömmel üdvözölte Héderváry fellépését. Igyekezett is apai tekintélyének súlyával s rábeszélő képességének teljes erejével Ernánál odahatni, hogy a kínált kezét fogadja el.

Ez meg is történt. Erna gyermek volt, szíve szerelmet nem ösmert, idegen férfiú iránt vonzódást nem érzett s így a család óhaját nem ellenezte, sőt örült a kötetlen frigynek, mert ezáltal a család által élénk színnel eszetelt boldogságot és a gyermekie lélek szötte szép álmokat betelni látta.

Kilépni az egyszerű, szűk családi körből, belevegyülni a nagyvilág zajába, ott ragyogni, ünnepeltetni, irigyeltetni, magát, családját, idegeneket gazdagságával boldogítani, ez volt a gyermekleány legszebb álma. Selyemruha, hintó, lovak, fény, gazdagság, jöttéves vonzotta lelkét az előtte teljesen ismeretlen légkörbe. S mindez beteljesedett. Nagyrovágyó lelke megtalálta azt, ami után sóvárgott.

Egy új, ismeretlen világ nyílt meg a fiatal asszonyka előtt, mely megfelelő lelke vágyainak, melyben fényt, pompát, ünnepeltetést talált, de boldogságot nem. Eleinte nem is érezte ennek hiányát, vonzotta, lekötötte és betöltötte lelkét a ragyogás, a tömjénezés, de a szív csakhamar öntudatra ébredt, nagyot dobbant s a szív dobbanása új vérkeringést teremtett a szép asszony ereiben, melynek minden cseppje mézédésen érezte vele: itt a tavasz.

Unni kezdte a sivár fényt az üres pompát, férje becézgetését, az udvarlók hizelgése pedig undorral töltötte el lelkét, fiatal szívét megérintette az illatos tavasz mámorító lehellete... édes szerelemre vágyott.

Házasságának második évében megismerkedett Csákváry Leontin fiatal hírlapíróval, kinek szellemessége, rokonszenves megjelenése, feszelen, könnyed társalgása, de főleg azon szép ideális eszmék, melyek a fiatal író lelkét betöltötték, már az első találkozáskor lebilincseltek figyelmét, mely figyelem a gyakori találkozás folyamán észrevétlenül titkos, édes vonzódássá növekedett.

Csákváry ugyanilyen vonzódást érzett a szép asszonyka iránt, szóval a szeretni vágyó két szív és az ábrándokban gazdag két rokonlélek csakhamar felismerte egymást. Mindketten átengedték magukat a titkos édes vonzódásnak, s így nem csoda, ha rövid idő alatt mindkettőjük szívében a szerelem tüze lángolt.

Erna attól a pillanattól kezdve, melyben tiszta szíve megsugta, hogy az ifju iránt érzett vonzódása szerelem, Csákváry vonzó köréből szabadulni akart. Lelkiismerete vádlóként lépett fel ellene, s ez a szigorú vádló tudára adta, hogy neki az ifjut szeretni nem szabad és ha még egy lépést tesz előre, a bűn lejtőjére lép. Ettől megdöbben. Ez a tudat megtörte. Sokat, nagyon sokat szenvedett, míg megerősödött benne az elhatározás a fenti levél megírására.

A levél elküldését követő napon megkapta Csákváry választát. Ez a válaszlevél nyitotta meg Erna előtt a rövid ideig tartó boldogságot, de ez a levél nyitotta meg a szenvedések kálváriáját is. Sokat hányt-vetett, zaklatott életnek volt e levél kezdete.

Csákvárynak Ernához írt levele a következő:

Édes Ernám!

Leveled mélyen lesújtott. Boldogtalan vagyok. Soraidnak mélyebb értelme az, hogy helyzetünkben nem a szív mámorító sugallatát, hanem a józan ész parancsát kell követnünk. Igazad van! Hogy ezt tőled kellett nekem a férfinak megtanulni?! Mennyivel magasabban állsz felettem, te angyali tisztaságú lény. Am legyen! Igyekezni fogok innen mielőbb távozni, de felejteni... az nem lehet, szívemben a szerelem ültetett élő virágot, mely csak a hant alatt hervadhat el.

Egy hét múlva már nem leszek itt, megyek Olaszországba, onnan... messze messze, ki tudja hova?! Csak azt tudom, hogy e helyre nem térek vissza többé soha.

Édes Ernám! Mi elválnak — te akartad — örökre, de lelkeink együtt maradnak, a lelkeinket összeforrasztó kapcsolatot mi nem téphetjük szét soha. Ügyeim rendezése végett még egy héttig itt maradok, ezen idő alatt találkozni óhajtanék veled, sok mondanivalóm van. Holnapután, a Fehér Kereszt egyesület által rendezendő táncestélyen találkozhatnánk. Kérve kér boldogtalan

Leontinod.

Délszaki növényekkel, illatos virágokkal gazdagon díszített táncteremben vagyunk.

Ejféli van. A bódító zene elpihen. Zűravaros hangok töltik be az illatos levegőt, — a zenét zsidongás, pajzán fecsegés, édes kacagás váltja fel. Az imént szédületes gyorsasággal keringő táncosnők fáradtan dőlnek táncosaik karjaira, kik szédülve az illatos levegő születe mámortól, örömittasan suttoják, hogy ezt az édes terhet örömmel viselnék halálukig.

Ott egy gyermekpar sétál, az egyik 18—20 éves barna ifju, a másik szőke leány. A leány tegnap még kurta ruhát viselt, ma már azt hosszúval cserélte fel. Virágról, zenéről, költészetéről, táncról, színházról beszélnek, — boldog reménykedők.

A kezdet kezdetén vannak. Az áldozat ki van szemelve, most éleszik az oltártűzét.

Amott egy daliás, barna férfi és egy aranyhajú leány igyekszik a tánc után keletkezett zavarból a fehér virágu jázminbokor mellé jutni. Ezek jegyesek. A jázminbokor szerelmes pároknak való hely, sietnek elfoglalni. Suttogva beszélnek. Te édes... egyetlenem... örökké... tied... soha... szavak ütnek meg füleinket. Sietnek szeretni, mert kitudja mit hoz a holnap?!

Az áldozat fogva van. *Az oltár tüze ég*

A jegyesektől kissé távolabb eső ablakmélyedésben beszélget egy nő és egy férfi. Gyönyörű női arc, nagy, lélekteljes villogó szemek, klasszikus arcél, finom, ajak, dus, tömött fekete haj... a férfi ábrándosan szőke.

— Jöjj velem! — szól a férfi

Hevesen, tagadólag ingatja szép fejét a nő.

— Elviszlek innen messze-messze, valami csendes helyre, ahol boldogok leszünk. Elviszlek innen oda, hol nem zavarja szerelmünk ösmerős arc, ahol nem lesz senki, csak mi ketten. Ott szabad lesz egymást szeretnünk, nem állja útját szerelmünknek senki, semmi. Ott az enyém leszel egyedül. Vállamra hajtod a fejed és én mesélek neked a menyországról. Hagyd itt ezt a hideg fényt, vagyont, kényelmet, gazdagságot, az én szerelmem mindezekért dusan kárpótolni fog.

A nő lelkében viaskodik két érzelem: a becsület és a szerelem érzete. A becsület parancsolja: maradj, — a szerelem sugja: menj! — keble lázasan emelkedik a nehéz küzdelem alatt, míg végre ereje megtörik, lehajtja fejét, két könnycseppet töröl ki szeméből, s suttogva mondja:

— Veled megyek!

Az oltár tüze lángokban áll, áldozatra vár.

A fenti eset óta hat év telt el, — ma egy napilapban a következőket olvasom:

Hirt adtunk néhány héttel ezelőtt, hogy a titokzatosan eltűnt — s több éven át ismeretlen helyen tartózkodó Csákváry Leontin hírlapíró. X. Y. orosz tábornok, Oroszországban, a népjogokért vívott küzdelemben való részvételért elfogatta és kivégeztette, — ezen ügygyel szorosan kapcsolatban ma értesít tudósítónk, hogy X. Y. orosz tábornokot Varsóban egy magas, barna, villogó szemű nő agyonlőtte, a tábornok a helyszínen nyomban meghalt.

A nő — füstölő fegyverét és a nála lévő két bombát ezen szavakkal adta át az öt körülvevő rendőröknek:

— Csákváry kivégeztetését megboszultam, az igazságnak elég van téve. Szemet-szemért, fogat-fogért, életet-életért. Velem tehettek amit akartok, a földön nincs mit keresnem, én hozzá vágyom.

Arra a kérdésre, mi a neve, így válaszolt: Héderváry Töhötömné, Arady Erna.

Utón.

Ifju mezők, tavaszi, buja lombok
Mentén haladt dübörgve a vonat;
Báránnyelők mögül előbukkanva
A napsugár csókolta arcomat;
A légből pillangókként kergelődtek
A vágy, a mámor és a szerelem.
S karom feléjük nyujtva, balga szívvel
Csóbitgatom, hogy jöjjenek velem . . .

S jöttek, míg egy vihar elűzte őket . . .
S a vonatom most visszavész megint
S élém a pusztulásnak képe tárul
S csak szürke köd, hová szemem tekint.
Nem csókol már a napsugár enyelgve,
Mint akkor, a tavasznak reggelén,
S kétségbeesés hollók kárógása
Hangzik madárzengés helyett felém . . .

S úgy érzem, mindig ily sivár világban
Telik majd életem másik fele;
A szívem elszorul e gondolatnál
S szemem sűrű könnyekkel lesz tele.
Ifju mezők, tavaszi, buja lombok
Helyett kórók között vezet utunk,
Ha fölünk messzeszállt a vágy, a mámor,
Ha többé már szeretni nem tudunk . . .

Király Gizi.

EZ A TE SORSOD!

Irta: Lia.

— Mond anyucim, miért olyan hideg hozzám a nagymama? Micikét sokkal jobban szereti, mint engem. Őt mindig dédelgeti, engem pedig soha. Ez úgy fáj nekem.

Egy hét esztendő kis leányka mondta ezt, mialatt bodros hajú babuját dédelgette karján.

Az anyja — egy alig huszonöt esztendő nő — meglepődve nézett a csópp gyermekre.

Pedig én mindig szót fogadok nagyanyának, — folytatá ez. — És mégis eltaszit magától, ha cirogatni akarom a kezét. Micike folyton bemocskolja nagyanya szemüvegét és ő rá még sem haragszik. Őt mindig az ölében dédelgeti és csókolja. Engem sohasem csókol meg a nagymama. A papa sem szeret engem úgy, mint te, édes mamám . . .

Az asszony arca elborult, ajka remegni kezdett; szeretett volna felelni valamit, de hirtelen kezeibe temette arcát és felsóhajtott. Majd ölébe vette a gyermeket, leült vele a divány sarkába és apró kacsóit, arcát, haját összecsókolta.

Merően a leánykára nézett és erősen felhevült fájdalmas tekintetével mintha csak ezt akarta volna mondani:

— Majd ha egyszer teljesen felvilágosodik az elméd édes kicsi lányom, majd ha megtudod, hogy miért hevül a lélek, akkor tudnád csak megérteni azt a nagy titkot, mit anyád szíve rejteget. Lesz idő, amikor te is megtudod, mily gonosz ez a világ, amely oly szigorú társadalmi törvényekkel bilincsbe veri a szívet. Néha e bilincsek elviselése nehéz, nagyon nehéz és csak szenvedések, küzdelmek árán tudjuk eltűrni ennek súlyát. Én is türtem, türtem . . . De aztán győzedelmeskedett felettem valami természetfeletti hatalom, s leoldozta lelkemről e bilincseket . . . Ekkor sötétségbe vesztett előttem minden társadalmi törvény, feloldozva éreztem magam szigorú szabályai alól és egyedül csak szívemre hallgattam . . .

. . . A kis szőke leányka szótlannal ült anyja ölében, de pár perc múlva megszólalt:

— Mamuskám, hiszen könnyes a szemed. Miért sírsz?

Az asszony megremegett. Csakugyan nedves volt a szemé. De aztán gyorsan letörülte könnyeit; erősen magához szoritotta a szőke bodros fejcskét és mosolyt színlelve szólt:

— Dehogy sírok, kis magzatom. Dehogy sírok . . .

Vacsoránál ültek. A férj lassan, étvágytalanul evett, az asszony pedig kedvetlenül nézett egy bizonytalan irányba. Egyik sem beszélt. Mindkettő hangulata nyomott volt, valami hideg fásultság ülte meg kedélyüket. Azonban látszott arcuk vonásain, hogy e nagy csöndnek viharos előzménye lehetett . . .

A férj középtermetű, körszakállas, összenőtt szemöldökű, széles vállu férfi volt. Összevont szemöldöke oly barátságatlanná, kifejezéstelenné tette arcát. Tizenöt év különbség volt közte és neje között, aki úgy lelkileg mint külsőleg épp ellentéte volt neki. Míg ő hirtelen lobbanékonyaságával gyakran sok szomorú percet okozott az asszonynak, addig ez szótlannal türte férje viselkedését és hallgatásába fojtotta mindazt, ami bántotta lelkét.

Sohasem beszélt vissza férjének és valóságos martiromsággal türte annak szeszélyeit. Azonban már nem türte tovább . . . Csordultig megtelt a szíve és érezte, hogy ennek ki kell fakadnia.

— Miért üldöz egyre hideg, vérfagyasztó tekintetével? — kérdezte lassan, félelemmel a férjétől, aki sértően gyűlöletes pillantást vetett az asszonnyra.

— Még maga tesz szemrehányást nekem? Maga, holott én joggal tehetném ezt? — szólt a férfi tompa, hideg hangon.

Az asszony egy mély sóhajjal válaszolt. A férj erősen vállalai közé húzta fejét és mint egy biológus, aki valami társadalmi tüneményen gondolkozik, átszellemült arccal szólt:

— Nem hiába mondják, hogy a szem: a lélek tükré. De ez igaz is. Mert csakis a szem tükrözi vissza legjobban mindazt, ami az ember lelkében lappang.

A nő csodálkozva nézett urára. Vajjon mit akar ezzel mondani?

— A szem az ember hangulatának legjobb irányadója. Ez kifejezi az örömet, bánatot, boldogságot, bosszuérzést, gyűlöletet, szóval mindent. A maga szemében például mindig valami fájdalommal vegyült lemondó tekintet rezeg. Ez bánt engem. Mert tudom, hogy ilyenkor az a „másik“ van eszében, aki nem érdemelné meg azt sem, hogy csak a nevét is ki- ejtse. Ahelyett, hogy bosszuérzéssel, megvetően gondolna rá, kedvesen az emlékébe veszi őt. Nem tudja elgondolni, hogy e férfi mily nagyot vétett a maga irányában. A gyalázat fenekére sodorta, ahonnan én mentettem ki. Én, aki hitvesemmé tettem és nevet adtam gyermekének . . .

A nő felszisszent. Arca e percben zöldes-szürke színt játszott és szemei, mint egy betegé, lázasan forogtak.

— Miért kinez e szavakkal. A legmélyebb tördőfessel sem sebezhetne jobban, mint e szavaival.

— Lám, mennyire érzékenyül, ha „róla“ beszélek!

— Téved! — szólt most már bátrabban az asszony, — nem az ő emléke fáj nekem, hanem azok a tüszúrások, melyekkel illet engem.

— Miféle tüszúrások?

— Ha gúnyos hangján szememre lobbantja, hogy gyermekemnek nevet adott. Miért tett hitvesévé? Midőn eljegyezett, jól tudta, hogy nem vagyok *egyedül*. És ennek tudatában, mégis akarta, hogy a magáé legyek. Könyörögve, esküvel ígérte, hogy homályba borítja a multat, ifju tapasztalatlan szívem botlását . . . Mindent ígért, csak hogy a neje legyek. És az lettem. De már házasságunk első évében éreztem, hogy a maga vad, önző szerelme gyűlöletté fajult irányomban. De én csak türtem . . . Soha egyetlen egy szóval sem árultam el, hogy hideg, közönyös viselkedése fáj nekem . . . Nem panaszkodtam. Martiromsággal türtem szeszélyeit. De most már a lelkem nem bírja tovább, mert . . .

Szava itt elakadt.

— Folytassa! — szólt leplezetlen dühvel a férfi.

— Emlékszik, milyen fogadalmat tett nekem, mielőtt a hitvese lettem? Esküvel ígérte, hogy szeretni fogja a gyermeket. De fájdalommal kell tapasztalnom, hogy megfélekedeztet arról. A gyermek érzéki világa napról-napra fejlődik, elméje mindjobban megvilágosodik és így ő maga rá jön arra, hogy az a bánásmód, amiben őt részesíti, hideg, gyűlöletes . . . Lépten-nyomon érezteti ez ártatlan gyermekkel azt, amit éreztetnie *nem volna szabad* . . .

Az asszony, máskor oly finom csengésű hangja most majdnem rekedt volt az izgatottságtól. A férj felelet helyett mérgeesen felkelt helyéről, majd vad, indulatos, sértő kacagásba tört ki és mint egy felbőszült állat, minden szó nélkül magára hagyta az asszonyt.

. . . Szegény asszony! Lásd mennyiben veszik szavaidat! Bármennyi igazság is rejlik bennük, a világ mégis férjed felé hajlik, az ő hazug képmutatásának ad hitelt, neki szolgált csak igazságot.

Te veszve vagy mindenki előtt! Hiába igyekszel az igazság létráján felkapaszkodni, ugysem tudod elérni a legvégső fokot. Neked itt lenn a mélységben kell végigszenvedned az

életet, el kell tünnöd az emberek gonosz álszenteskedéseit, a nélkül, hogy elégtételt szerezz magadnak.

Es miért?! Mert nő vagy! Nő, aki vétettel a szigorú társadalmi törvény ellen, amit lépten-nyomon bemocskol a férfi. Neki szabadságában van ez! Ő nincs kitéve a világ gúnykacajának, mert ő férfi! Érted? Férfi! Óvéké minden jog, tied pedig csak a szenvedés, az örökös szenvedés! . . .

VETÉLYTÁRSÁK.

Irta: Ádám Éva.

— Mi baj van az istenért, hogy ily későn zörgetsz? Te vagy az Ilona?

— Anna, édes Anna, apa nagyon rosszul van . . . összeesett. Gyere át. A cseléd orvosért ment. Félek egyedül, nem is tudom, mit kell tennem.

A leány magára kapta pongyoláját és elsietett a barátnőjéhez.

A földön alétan feküdt a férfi. Az ötvenes évek erőteljes embere. Gavallér ember, akit mindenütt szívesen látnak.

Leánya, mióta az anyja meghalt, visszavonult teljesen, csak a szomszédban lakó magányos leány volt mindene. Most is odaszólt hozzá.

A két leány egy ideig tehetetlenül nézte az elalélt embert, majd le akarták vetköztetni, mire az orvos éppen megérkezett. A beteget ágyba rendelte. Mikor állapota válságosra fordult: hazahívták távoli fiát, aki orvos volt.

A betegség ideje alatt, a jó barátnő el sem mozdult jóformán. Minden pereben segítségükre volt. Együtt ápolták a beteget teljes önfeláldozással.

A fiatal orvos mikor hazakerült, látszólag nem törődött a leánynyal.

— Te Ilona, szólt a leány egy ízben: én nem tudom miért, de ez a Zoltán oly különös hozzám. Határozottan sértő a viselkedése.

— Ugyan, édes Anna, hiszen gyermekkorra óta ismered. Csak nem tulajdonítasz ennek fontosságot? Apám betegsége...

— Nem, nem! Én világosan érzem, hogy nem azért ilyen! Pedig én nem bántottam . . .

A leánynak igaza volt. Talán még a gyermekkorból maradt szívében az az érzés, mely a férfi életébe is beleszólt. Szerette a leányt. Sajátságos, hogy némely szív legbensőbb érzelmeit rideg közönybe rejti. Inkább sebez, sért, de el nem árulja, amit érez. De talán ott benn jobban éget a tűz.

A fiu szerette a leányt. Hálás kellett volna, hogy legyen önfeláldozó segítségéért, hogy éjet, napot velük tölt. Inkább bosszantotta a leány közelsége, közvetlensége; érzékeny lelkületét sértette, hogy az ő gavallér apja körül még mindig apróbb szolgálatokat tesz, habár a betegség már csak inkább pihenés volt. Csak a nagy gyengeség jelezte a szívbajos embert. Kimélni kellett minden fölindulástól.

Feltűnt a fiatal embernek, hogy apja szokatlanul élénk és egészen sajátos tekintettel követte a leányt, ha az a szobában jött-ment.

— Zoltán, — szólt a férfi — te orvos vagy, szeretném tudni őszinte véleményed: tökéletesen egészséges leszek?

— Tultesz a fiadon minden tekintetben, ha semmitem zavarja a betegség folyását.

A beteg önelégülten mosolygott.

— Talán természetesnek tartod, ha azt mondom: újból meg akarok házasodni. Rossz dolog ez így. Asszony kell a házhoz. Aki szeressen, aki gondozzon. Megsajnáltam ezt a gyermeket betegségem alatt. Tulságosan sok jutott neki. Szerencse, hogy ez az Annuska . . .

A fiu úgy érezte, hogy valami fojtogatja. Szó nélkül, hirtelen kiment a szobából. Forrongott a lelke. Összeráncolt, komor arccal lépett ki. Anna jött szembe vele.

— Engedjen Zoltán . . . a bácsihoz.

— Nem megy! Nem mehet! Megtiltom, mint orvos. A maga jelenléte árt neki

— Mit beszél! Hisz engem kívánt, mikor a legbeteggebb volt is. Engedjen!

— Pardon, azt hittem a józólése megsugja, hogy egy férfit csak súlyos betegségében látogathat meg . . .

A leány megértette. Elpirult. A köny szemébe szívárgott.

— Ne sirjon édes. Nem akarom bántani. Rossz a világ . . . nagyon rossz, Annuska. Menjen szépen haza. Ilona átkíséri. Ne

jöjjön egy ideig hozzánk. Ne haragudjon rám. Talán nemsokára megmondom az okát.

— Hazamegyek, Zoltán. Legyen nyugodt . . . nem jövök többé. Nem gondoltam, hogy terhükre leszek . . . Hanem bucsu nélkül mégse megyek.

A leány könnyes szemmel lépett be a beteghez. A fiu lelkében iszonyu zavar támadt. Sirni szeretett volna és nem tudott.

— Maga sir? — kérdi a beteg és amint orvosságot önt a lány, egyszerre magához ragadja és erőten karjai görcsösen szoritják e gyöngye teremtést.

A fiu lép be. Sápadt, mint a halott. Szemei előtt zavaros a világ. Az elvakult férfi csak akkor veszi észre fiát, mikor az karjaiból kifejti az elalélt leányt.

— Fiam, Zoltán, ez a leány lesz a feleségem.

— Apám . . . láza van . . . csöndesen feküdjék. A visszaesés végzetes lehet. Vegye be a cseppeket . . . kérem . . . A fiu hangja megcsuklott.

— Csak az Annuska kezéből veszem be . . .

— Ő nem jöhet, különben sem szabad többé idejönnie. Tönkre teszed annak az apátlan, anyátlan leánynak a hírnevét.

— De édes fiam . . . hiszen feleségül veszem!

— Abba majd a gyermekeid is beleszólnak, — vetette oda a szót fia és remegett egész testében.

— Hol van Anna? Hol? — dühöngött a beteg és alig birt vele a fiatal, erős férfi. — Annát akarom látni! Engedjétek!

— Apám, légy nyugodt, mert az első nagy izgalom végzetes lehet . . .

A beteg talán nem is hallotta már e szavakat, hideg verejték öntötte el egész testét . . . tekintete megdermedt.

— Megölte az izgalom . . . vége van — szól a fiatal orvos és ráborult a vivódó emberre, haldokló apjára, vetélytársára.

HACÁC.

Irta: Hegedüs-Bitte Gyula.

Esett az eső. Az ég tele volt felhővel; összetorlódásukból helyenkint haragos foltok támadtak, amelyeket dühösen bolygatott meg a sivitó szél. Különben pedig csönd volt. A víz egyhanguan ütődött neki a partnak a hid alatt, ahová csak egy-egy erősebb szélroham vitt néhány esőcsoppet.

A férfi szorosán átkarolta a leányt, összébbhuzta rajta vékony kendőjét s halkán mondta:

— Igee, úgy kell lennie. Mást nem csinálhatunk.

A leány csöndesen sirt. A férfit ez kissé idegessé tette, de később meglegedetten szólt:

— Belátom, jól esik magának a sirás. Nem érez magában elég erőt hozzá. Gyöngye. A nők természete. Mindig tudnak remélni. És furcsa, akkor legjobban, amikor éppenséggel semmi sem jogosítja föl őket erre. Pedig most már nincs helye a reménynek. Már határozunk.

Mereven maga elé bámult, összeráncolta a homlokát s dühösen folytatta:

— Az élet. Az emberek. Tulajdonképpen egy fogalom. És az élet jó, az ember pedig rossz. Mért kell hát a rossznak, az embernek, a jóban, az életben részesülnie? Nem is mondom már, hogy ez igazságtalanság. Komiszság.

A leány átölelte a férfit s úgy sutogta:

— Nem értették meg magát. Nem is olyan rosszak az emberek, csak nincs elég eszük. Magát nem értették meg!

— Mert oktalanok. Mert buták. Mert nem akartak megérteni. Mert látták, hogy én okosabb vagyok náluk. Mert látták, hogy én, hogy én . . .

A heves beszédben egyszerre megakadt. Köhögni kezdett s mikor elcsöndesült, hanyagul intett a kezével:

— Eh, ennek a betegségnek is mindjárt vége lesz. A halál mindent meggyógyít.

A halál szóra féltékeny összerendezte a leány. A férfi észrevette s neheztelve nézett rá.

— Csak nem fél tőle. Higyje el, hogy az egész emberi életnek legszebb része a halál. Az élet azért olyan durva, hogy megértsük a halál szelidségét. A halál jó barátunk. Tudja, csak nekünk, szegény embernek . . . Nekünk nem vézna csontalag, hanem szabadító szent.

Az eső mindinkább gyéribben kezdett hullani. Egy nagy barnásfekete szél felleg lomhán továbbmozgott az égen, míg eltűnt a messzeségben. Szürkészinűek tódultak a helyére s elkergették a másiknak lerongyolódott foszlányait is. Szelidebbek voltak és enyhébbek.

— Látja, milyen szépen folyik ez a víz. Olyan szelid. Ő a mi halálunk. És ha az emberek megtudnák, hogy mi beléje akarjuk magunkat ölni, megfogónának és bevinnének a rendőr-

ségre. Még meghalni sem szabad nélkülök. Ez az élet. Jobb is, ha elhagyjuk.

Valami csöndes megadás volt a hangjában. Mintha elérzékenyedt volna a halál gondolatára. Megfordult és figyelmesen a város felé tekintett. A villám és a gázlámpák elmosódó fénye sugárzott onnan. Néhol sötét gőz szállott az ég felé, míg egy erősebb szélroham neki nem ment, hogy közefurakodva szétkergesse. A magas paloták az esőtől feketén, komoran bámultak a messzeségbe. S fönn, a város fölött éppen úgy csatáztak a felhők, mint benn a városban az emberek. Éppen úgy üzte a nagyobb felhő a kisebbet, mint az erősebb vadállat a gyöngébbet. Vad csatározásukban feketék voltak. Mint az emberek lelke. Csak néha látszott közöttük egy világosabb, szürkésbe játszó folt. Mint az emberek lelkében a szerelem. Kelet felől egy kissé tisztulni is kezdett az ég. Vékony, kékszinű csik támadt a levegőben, amely átszelte az eget. Néhol egyenetlenül megvastagodott; úgy látszott, mintha az isten megunt volna a fellegek veszekedéseit s közibük dobta vékony, görcsös botját.

A férfi odabámult.

— Tisztulni kezd, de mi ezt nem érjük már meg. Ehes vagyok. Jó lesz nemsokára végezni.

Közelebb házódott a leányhoz. Megsimogatta kócos szőke haját, majd lejjebb tért a keze az arcára.

— Ugy-e nem fél? Ugy-e bátor? Ugy-e szemébe mer nézni a halálnak? Kikacagjuk az embereket. Az embereket, akik megkínóztak. Akik kidobtak bennünket.

Eszébe juthatott sok küzködése, mert megint indulatos lett. Vörössé vált az arca s kiabálni kezdett:

— Mire reggel lesz, megkondulnak odabenn a harangok. Hívják templomba a népet. Imádkozni. És még odamerészkednek az isten képe elé borulni. Nem ég ki az arcuk, nem fut ki a szemük. Valamennyien azt hazudják, hogy lelkük van. Egymás szemébe hazudják, hogy lelkük van.

Kacagott. Gunyosan hangzott, de inkább pózolás volt.

— Eh, most már vége. Ne gondolkozzunk róla. Jöjjön.

Fölkelt s megfogta a leány kezét. Az kérdőleg tekintett rá.

— Jöjjön.

A víz csöndesen morajlott. Egyhanguan. A leány vonakodott. Megrettent a víztől. Ha vészes, kísérteties zugással döntette volna a partot, talán lett volna bátorsága. Az ember sokkal jobban megijed néha a szellőtől, mint a sikongó fürgetegtől. A férfi azonban durván elrántotta.

— Nincs késekedésre való időnk. Nézze, tisztul az ég, nemsokára reggel lesz.

Csakugyan, a kék csik már hosszú, széles sávvá vastagodott. A felhők közül csak a világosabbak voltak az égen. Vékony köd borult a vízre.

Átölelte a leányt, hosszan magához szorította s csókkal halmozta el az arcát.

— Találkozunk nemsokára. Van másvilág.

A leány remegett. Szeretett volna szólni, de nem tudott. A férfi pedig vezette, szinte vonszolta magával a víz felé. Mikor már közvetlenül mellette voltak, megállt a férfi.

— Legyen erős.

— A leány fuldokló zokogásban tört ki. Átkarolta a férfi nyakát. Az gyöngéden lefejtette a leány kezét s megszorította:

— Isten vele!

De nem eresztette el a leány kezét. Hirtelen megrántotta s mindketten belebuktak a vízbe.

Mély volt a folyó medre ott is. A szélén kövek voltak s amikor beleugrottak, a férfi az egyik köre esett. Fölkialtott fájdalommal s erősen bekapaszkodott a partba. A lába a vízben volt s a hideg egyszerre átjárta az egész testét. A foga vacogni kezdett, a szeme kidülledt. Nagy erőfeszítéssel kivetette magát a partra. A hideg víz kijózanította. A halál szélén volt s nem merte még egyszer megrópálni.

Még látta, hogy ragadta el a leányt az egyik hullám. Látta, hogy csapkodja kétségbeesetten két kezével a vizet. Hallotta halk kiáltását, amelyet elfojtott a szájába betóduló víz.

Küzködött egy kissé a víz színén. Az egyik hullám félrefordította s meglátta révedező szemével a parton ülő férfit. Az erek megvastagodtak az arcán, szeme rémes kifejezést öltött s mintha hívta volna, feléje csapott a vizen. Óriási erőfeszítéssel küzdött a víz ellen, amely egy pillanat múlva alábuktatta s elsodorta. A víz színén apró hólyagok támadtak. Aztán ismét csöndesen, egyhanguan morajlott.

A férfi bambán, érzéktelenül bámult maga elé.

— Szegény leány, mondta később; lassan föltápázkodott s gyors léptekkel a város felé tartott.

Reggeledett. A felhők eltűntek az égről, a köd oszlani kezdett s az ég alján látszott a nap. Kilovert vörös fénysávjai már ott terpeszkedtek az égen s a szélük rojtos volt, mint egy munkásasszony szoknyája.

A VÉGRENDELET.

Írta: Fenyves Jenő.

Mikor beköltöztek a városba, csak annyit tudott róluk a „mai fiatalok”, hogy nem oly szépek, mint a Böske, a Mancsi, Aranka, Piri, a Boris, avagy az Anta. Legfeltűnőbb az egyiknek koromfekete, a másiknak tülzásig szőke haja. Majd — hála egy jogász-spici szorgos kutatásának — az is kitudódott, hogy délelőtt és dülután zongoráznak, délben és este korzóznak. Egyéb nem szivárgott ki. Kik ennyivel be nem érték, a chablon legerősebb kérdését vetették fel: „Miből élnek?” Ez tudvalevőleg az a pont, hol hajótörést szenvednek az allűrök és lehullanak a leplek a tetszetős patinával bevont valóságokról.

A nyilvántartási osztály hivatalnokai mindössze annyit tudnak, hogy a mama özvegy magánzónó, Saci lánya 18 éves, az Elza meg 20.

A kereskedések könyvelői pedig nem árulják el az üzleti titkot, hogy ki mennyivel tartozik meg, hogy szokott-e fizetni?

A cselédeket hiába faggatod, legföljebb azt nyelvelik, hogy ők sokkal többet érnek, mint akár az Elza, akár a Saci kisasszony, mert azok se főzni, se mosni, varrni, seperni, vagy más egyebet nem tudnak.

A legnyomósabb bizonyíték: a telekkönyv, semmiről sem nyújt felvilágosítást, mert előbbi tartózkodási helyükön vannak bevezetve. Honnan csöppentek ide? azt meg egyetlen jel sem árulta el. Olyan meseszerűen: „kőd előttem, köd utánam” érkeztek. De mégsem! Egy súlyos adat, melyet a csomag- és pénzkihordó postás szolgáltatott, felszínre vetődött.

Minden estején pontosan három helyről összesen 80 frtot kapnak. E hír sok helyütt kedvezőtlen fogadtatásra talált, mert rokoni támogatást láttak benne. Ily információk után, bár, mint idegenek, az ujszerűség ingerével bírtak, a „blazirt fiatalok” nem akart róluk tudomást szerezni. Mert ha a szépség hiányzik a leányban, azt meg lehet neki bocsátani; ám, ha pénze nincs, azt az Isten bocsássa meg neki, mert az ember nem lehet el nélküle.

Ismerek ugyan családokat, kik pénz híján is nagy lábon élnek, de csak ideig-óráig, egyik helyről a másikra kell menekülniök a hitelezőnek nevezett szörnyeteg elől.

Egyszer csak futó tüzként terjed el a hír, hogy egy árvaszéki hivatalnok valami végrendelet-másolatot talált, melyet az elhalt papa hagyott hátra. E szerint minden leányra 100,000 forint száll osztatlanul. Most már mindenki természetesen találja, hogy a havi 80 frtot az adósok küldik és hogy a leányok nem értenek a házi munkához. El kell fogni egyet, ez a jelszó városzerte. A pénz utáni vágy kiforgatja az ifjakat csendes mivoltukból.

A farsangi meghívók tömegesen érkeznek. Hetenkint kettő-három. Sóvár pillantások vetődnek a korzóval szemben levő másodemeleti ablakba. A lányok szépségüknek tulajdonítják, még többet korzóznak. A fiatalok, kik eddig elsiettek mellettük, hosszan, epekedve mérik végig őket, mialatt a 100,000 forint motoszkál fejükben. Akinél az adóság-halmaz életkérdéssé teszi a gazdag házasodást, nem várhatja be a legközelebbi mulatságot, illetet felretéve, tolakodik hozzájuk.

Mert hiába, jól mondja Tertullius: „Bonos corumpunt mores congressus mali.” „Kisztihand” A lányok nézik. „Hogyan, nem akarnak Nagysádok rám ismerni?” És kezdődik a fürdő-ismeretség felemlítése, talán rokonság-bizonyítás, avagy tévedés.

Mások odatolakodót barátjuk révén próbálnak szerencsét. Magukévá teszik Saint-Simon jelentős tanítását: „Ote-toi de lá, que je m'y mette.” Így történik, hogy máris hét fiatalemberrel lépnek ismeretségbe. A lányok csodálkoznak ugyan a divaton, mely a korzói bemutakozást illetően e városban dühög, ám örülnek a hódításnak. A férfiak viszont csodálják a nők szerénységét, melynek folytán roppant gazdagságuk dacára bárkit szívesen fogadnak.

Majd elkövetkezik az előkelő sportegyesület táncmulatsága, melyen hatvan férfi közül negyven töri magát utánuk. (Husz házas!) Egyszerre öten kérik a lányokat, amidőn pedig sok huza-vona és bocsánatkérés után egy-egy, mint régebb ismerős már helyhez is jutott, újból kettő-három támadja meg őket. Hasztalan a mentegetőzés. át kell adni a hölgyet. Amidőn pedig a legboldogabb halandó kettőt lép, csak azt mondhatja el, hogy nagy a meleg; hogy sokan vannak, az már torkán akad, mert megismétlődik az ostrom.

A mamák irigykedve szemlélik a hihetetlen esetet és nem lelik magyarázatát, miért kell két csunya lányért harmincöt férfinak névjegyét váltania és az ügyet csütörtökre berendezett, vagy töltés nélküli pisztolyokkal elintézni. Elza és Saci életük legszebb perceit élék. Am „sok a jóból is árt”, mert a tulságos kereslet folytán nem táncolhatnak. Kénytelenek tehát az étterembe vonulni.

A mamák és lányaik szomorkodva látják, hogy csak néhány házas ember maradt a teremben. S mialatt a fiatalemberek legszellemesebbje megfejti feladott kérdését, hogy Aristoteles homo sapiens eszes, a katona feszes, a favágó szeszes és a kőműves meszes lény, addig a bálteremben a lányok ülnek, a cigány azt hiszi, hogy a mulatság megszakadt. Majd ismét bevonulnak Mezeyék triumphushoz hasonló menet élén. Ujra kezdődik a tisztességtelen verseny: hat egy ellen.

Má-nap ifju, agg, férfi, nő a Mezey-lányokról beszél. Akik

mulattak velük, mind a kezükben vélik a 100.000 forintot. A tettben gyorsabbak már meg is kérték a lányok kezét. Egyszerre ötén. A Sacinak mérnököt, az Elzának magas állású állami tisztviselőt választ ki a mama.

A boldog vőlegények, kik nem győzik az irigy lemara-dottak „őszinte” szerencse kívánatát fogadni, az eljegyzés alkalmával jöttányi említést sem tesznek a hozományról. Még azt hihetné a mama, hogy ők érdekből házasodnak és vissza-hagyhatnák a pártit. Szerelmet színelnek. A két vőlegény anyagi értéke a milliomosi fokig emelkedik. Boldog az a kereskedő, kinek megrendelést tesznek. Elhalmozzák őket kínálatokkal. Ily körülmények mellett illetlenség lenne hozományról beszélni. Azért mégis megtekintik személyesen azt a nevezetes végrendelet-másolatot és örül a lelkük.

Nagyobb hitelesség kedvéért szeretnének ugyan a telek-könyvbe is betekinteni, de senki sem tudja, honnan valók, kik ők, mik ők s merre van hazájuk? A mama és leányai pedig világért sem mondják meg. Az esküvő napján csupán azt kérdezik a mamától, hogy a lányok összes tartozékait átadja-e?

A mama némiképp zavarba jön, de azért mosolyt erőltetve bólint igent, mi megnyugtatta a vőlegényi szíveket. Az anyai igent néhány órával később a leányok az anyakönyvvezető előtt ismételik.

rs most — bocsánat — kissé meg kell szakítanom elbeszélésem fonálát. Ugyanis mindeddig megfedekeztem arról, hogy a sokat emlegetett végrendelet-másolatot egy évvel ezelőtt abban a városban elhált, idegenből jött bankár hagyta hátra. Az örökösökül megnevezett Mezey Saci és Elza azonban az éveken át tartott felhívás dacára sem jelentkezett. Azaz, hogy sokan tartottak igényt az örökségre, köztük ezek a Mezeyek is, de nem tudták bizonyítani az elhunytal való összefüggésüket. Hasztalanul egyeztek oly csodálatosképen a nevek, csak névrokonság állott fenn közöttük. Hogyan történhetett az a ritka eset, hogy az örökösök nem jelentkeztek, arról nincsenek biztos adatok. Valószínű azonban az amerikai kivándorlás, avagy halálozás. És itt is beteljesedett a közmondás, hogy a pénz is, mint a tárcairó, odavágyik mindig, hol nincs reá szükség és nem Mezeyekhez, hol pedig erősen könnyíthetett volna az adóságok túlsúlyos mérlegén.

A férjek tehát hiába intették volna a nőket Shakespeare-rel, illetőleg Jágóval: „Put money in thy purse!”

Kénytelen-kelletlen beletörődtek tehát a roppant tévedésbe és azzal vigasztalódtak, hogy mások is nőülnek hozomány nélkül. Belátják, hogy a válás hosszadalmas, költséges, de meg nincs is reá ok, hiszen a mama mit sem ígért, a lányok meg eléggé kedvesek és lassankint beletanulnak a házimunkába. Különben is ily előzmények után már nehezen csinálhatnak jobb pártit, mert ugyan ki hioné el nekik, hogy nem az érdek vezetői őket a házias életnek legtöbbször zajos révébe. Na meg aztán a válás botrány nélkül meg nem történhetik, mert a lapok hasábotok rónának a „Mohamed koporsójába zárt hozomány”-ról. De hát miért nem kérték esküvő előtt a hozományt? kérdezhetnék a kétkedők. Dejszen a közhangulat egyöntetű megnyilatkozásában a vőlegények is rendületlenül hittek. Pedig mily sokszor téves a közfelfogás!

Egyébként szép holmit szereztek össze a nagy hozomány kontójára. Abban a városban az eset és a hitelezők zaklatása miatt ugy sem maradhattak, tehát beléptek az ismeretlen tartózkodási helyen élők sorába. A mamát már nem látom itt, valószínű hát, hogy majd az egyiknél, majd a másiknál vendégeskedik és hozzáadja a rokonoktól kapott 80 forintot a háztartásukhoz. És bizonyára boldog, hogy léteznek még manapság is „szerelmi házasságok.”

EGYET-MÁST A PEZSGŐRŐL.

Legyünk őszinték! Igen sokan, mondjuk a pezsgőfogyasztó közönség legnagyobb része, ha pezsgőt iszik, nem tudja, hogy tulajdonképpen mily pezsgőt fogyaszt. Ugyanis pezsgő és pezsgő közt óriási a különbség és a mi közönségünk, sajnos, nem elég felvilágosult arra, hogy a pezsgő jóságát illetőleg önállóan ítélkezzen. Így történik aztán, hogy nálunk Magyarországon, a fogyasztó közönség óriási összegeket ad ki értéktelen árúért, melyet haszonleső vállalkozók hamis francia lobogó alatt hoznak forgalomba. Szomorú dolog azon tény, hogy törvényünk nincs oda módosítva, miszerint a szikvizgyártáshoz hasonló módon előállított (habzó bort) állítólagos pezsgőt, mely nem más mint „habzó bor”, megakadályozza a pezsgőbor név alatti forgalomba való hozatalát.

Ez az oka aztán, hogy ilyen közönséges habzó bort, mely sokszor még a bor nevet sem érdemli meg, „Carte blanche”, „Royal Silley”, „Crément Rosé” stb. francia címkével ellátva hoznak forgalomba, persze ezeket a fogyasztó közönség mint

valódi francia gyártmányokat 16-18 koronával fizeti meg palackonként.

Csodálatos a mi közönségünk hiszékenysége, hogy magát így tévutra vezetteti. Manapság Magyarországon is vannak pezsgőbörgyárak, melyeknek terméke minden tekintetben a mai kor igényeinek legmagasabb színvonalán állanak és olyan pezsgőt gyártanak, mely a francia pezsgővel teljesen egyenértékű. Ilyen kitünő gyártmány az Andrényi Kálmán utódai cég pezsgője.

Hogy miért marad mindig irányadó a francia pezsgő, annak az az oka, hogy éppen Franciaország Haut Willers-i apátságában jöttek rá a pezsgőgyártás módszerére.

Pezsgőt tulajdonképpen majdnem minden borból lehet gyártani, de jó pezsgőbor gyártásához, nagyon kevés bor alkalmas. Most jelent meg dr. Drukker Jenő, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete igazgatójának tollából „A mi nemzeti italunk” című érdekes könyve, melyben a magyarországi pezsgőbor gyártással foglalkozik, s mint szakember, véleménye feltétlen mérvadó.

A 91. lapon írja: „Óriási, de nálunk igen elterjedt tévedés azt hinni, hogy a pezsgőbor készítésre bármely egészséges, akár savanykás, akár édeskés asztalibor megfelel. Hogy nem minden bor alkalmas a pezsgőgyártáshoz, annak legjobb bizonyítéka az, hogy a Champagneban az előkelő gyárak 100-200 frankkal s még drágábban is fizetik meg a megfelelő bort.”

Könyvében a pezsgőbor gyártásánál négy főkélléket sorol fel. Először beható gyakorlati kísérleteket kell tenni az iránt, hogy mely vidék borai és mily szőlőfajok a legalkalmasabbak a pezsgőbor gyártására, másodsor kellő szakértelem, ezt azonban egy-két hazai és külföldi gyár megtekintése és néhány könyv elolvasásával nem lehet megszerezni, hanem ehhez sokoldalú gyakorlat, finom nyelvérzék és nagy üzleti rutin kell; harmadsor igen fontos kellék a nagyarányú pince, negyedsor tekintélyes tőke. 1-200.000 koronás összeggel biztos jövőjü, versenyképes pezsgőgyárat nem lehet megteremteni. Mindazok, akik ezen iparnak technikájával ismerősök, tudják, hogy nagyarányu — több ezer hektoliterre rugó — ó-bor készletet kell tartani, hogy ennek házításával lehessen évről-évre azonos borminőséget nyerni, ilyformán edig óriási vagyon fekszik a fiatal, a kész, a forgalomba hozandó borban, palackokban stb.

Nálunk az Andrényi Kálmán utódai aradi cég ezt a feladatot genálsan oldotta meg. Szőlőtelepein már ezelőtt 9 évvel meghonosította a Pinot noir, Pinot blanc és Auvernat gris francia szőlőfajokat, amelyekből nyert bort Magyarországon több más hirveves bortermő vidékének, így a Ménés-magyarádi borvidék boraival is aránylagosan összeállítva használja fel kitünő pezsgőjének előállítására. Érdekes megemlíteni, hogy a fenti cégnek 14 évi kísérletezésébe és szakadatlan tanulmányozásába került a pezsgőbörgyártásra alkalmas magyarországi borok kipuhatólása.

A francia azt mondja a pezsgőről: „a pezsgő a királyok bora, tehát a borok királya is”. A pezsgő tényleg egy felséges ital, melynek fogyasztása feltűnést kelt, mert azt az előkelő világ és a gazdagság nimbusa környékezi, tulajdonképpen egy luxus ital, mely könnyen édes mánorba ringat, amely élvezetes muló mánornak még egy erősebb természet sem tud ellentállani.

A francia módszer szerint előállított pezsgő olcsó sohasem lesz, sőt annak ára idővel, a termékek (anyagok) áremelkedésével lépést fog tartani.

Ha meggondoljuk, hogy 1500 kgr. kézzel válogatott szőlőből csak 800 liter must alkalmas kitünő pezsgőbor gyártására s ennek a bornak tekintélyes része a gyártásnál robbanás folytán és kezelés közben tönkre megy s ha tekintetbe vesszük, hogy egy palack pezsgőt 176-szor kell kézbe venni, míg az a fogyasztó közönség elé kerül, továbbá, ha az évről-évre dráguló speciális palackokat és a kézzel vágott cataloniai dugókat hozzászámítjuk, könnyen érthető, hogy a hagyományos francia módszer szerint előállított pezsgő olcsó nem lehet.

Ezelőtt a pezsgőt csakis a csemegéhez szolgálták fel, de ma már Angolországból indulva bejött az a divat, hogy mindjárt a lakoma kezdetén kedveskednek a vendégeknek a pezsgő felszolgálásával és pedig a hölgyekkel szemben tanusított udvariasságból, mivel a hölgyek a pezsgőt más borokkal szemben előnyben részesítik. Azért ma már a pezsgőt nem állítják elő oly édesen, mint azelőtt, ma sokkal nagyobb igényeket támasztanak a pezsgő jóságát illetőleg.

Az Andrényi Kálmán utódai cég pezsgője a legmesszebbmenő kívánalmaknak megfelel. Pezsgőjének gyönyörű világos színe, pompás zamata a pezsgőfogyasztó közönség tetszését egy csapásra megnyerte és szakemberek állítása szerint minőségileg egyenrangú a legkitünőbb francia gyártmányokkal.

A szép világos színű pezsgő manapság a legkedveltebb, sárga színű pezsgő szakember előtt értéktelen s azt okvetlen visszautasítja. Sárga színű pezsgő már magában hordja a helytelen kezelés és hibás minőség ódiomát.

HACKENDRE

okleveles építész
és építő-mester

műszaki irodája ARAD, Kápolna-utca 4. szám.

Megérkeztek

a legujabb, legjobb kivitelü

JÉGSZEKRENYEK

valódi magyar gyártmány.

Legnagyobb raktár

981

üveg, porcollán és lámpaárukban. Konyha berendezési és háztartási cikkek nagy választékban.

Villanybevezetés legjutányosabban eszközöltetik.

Zsolnay-féle falburkolat fürdőszobák részére. Kályha csempék és closett felszerelések. — Képkeretek nagy raktára.

Üvegezési vállalat.

Szabó Albert

Ő cs. és kir. fensége - József főherceg udvari szállítója.

Andrássy-tér 16.

Városi és megyei telefon 239. sz.

Nemcsak a honi, hanem a helyi ipart is pártoljuk!

Spanlang János

épület-, műlakatos- és mérlegkészítő-műhelye

Arad, Flórián-utca 6é. szám,

(Saját házában.)

Ajánlja a n. é. helybeli és vidéki közönség figyelmébe szakszerűen és kitünő munkaerővel berendezett

épület-, műlakatos és mérlegkészítő műhelyét.

Elvállal minden e szakmájába vágó munkákat, u. m.: épületek felvasalását, takaréktűzhelyek, kapuk, erkélyek, folyosók, lépcsőzetek, sárcsoszatok, verendák, övtetők és címtáblák elkészítését, modern minták és izléses kivitelben. — Ugyazintén elvállalja mindennemű Meidlinger-féle kályhák és szivattyús hutak szerelését, továbbá

tizedes-, százados- és hid-mérlegek elkészítését

bármely nagyságban a legjutányosabb árák mellett.

Javítások mérsékelt árák mellett eszközöltetnek. Minden munkáért kezeség vállalatik. — Minden munka személyes felügyeletem alatt készül. Kitünő munka, pontos és szolid kiszolgálás. A n. é. közönség szives megbízásait kérve, kiváló tisztelettel.

Spanlang János,

épület-, műlakatos és mérlegkészítő Flórián-utca 6é. sz.

889

Tervrajz és költségvetés díjmentesen készítettik.

ÖZV. Franck Vilmosné

ARAD,

Boros Béni-tér 2-ik szám.

Ajánlja dusan felszerelt

sirkő-raktárát,

ahol ugyanis a legszebb sirkövek, melyek fekete svéd-gránit, labrador, szienit, márvány és hazai fehér márványokból készülnek — a legjutányosabb áron szerezhetők be.

897

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan elkészülnek.

Telefon 451. sz.

**Ujdonság a légszeszvilágításban.
Legújabb gázgyújtók!**

Egy nyomás a gombra és rögtön gyújt.

Előnyei:
 Nagy légszesz-megtakarítás.
 Az Auer izzótestek kimélese.
 Azonnali világítás. 320
 A gyújtásnál nem okoz gázszagot.
 Egy darab felszereléssel együtt:
K. 150 f.
 Évekig eltart cserélés nélkül.
 Egyedül kaphatók
 és telefonon is megrendelhetők

Gebhart Testvérek

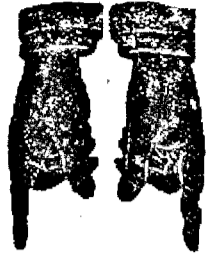
osógnél

Aradon, Andrassy-tér 4. szám (Nádor-szálloda.)

Telefon 451. sz.

Az Aradi légszeszvilágítási társulat városi képviselője.

Ugyanott rendkívül jutányos áron beszerezhetők légszesz, villanyos és
 benold gáz-csillárok. Főzőkészülékek. Dus választék porcellán-
 üveg- és fémárúkból. Legelőnyösebb forrás menya-azonyl kelengyék
 beszerzésére. Legkiterjedtebb képkeret készítő. Üvegesési vállalat.

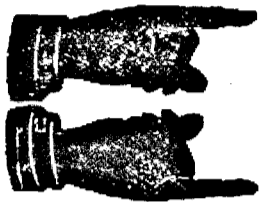

HEIM J. ARAD,

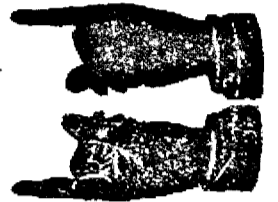
Szabadság-tér 20. sz. (Gróf Nádasdy-palota.)

Saját készítményű

890

női-, férfi és gyermek fehérneműek
Menyasszonyi kelengyék.

Gyári raktár: vászon asztalneműekben.

U J

női kalap divat-terem!

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozom, hogy Aradon, Deák Ferenc-utca 2. szám alatt (Sebesy-ház) egy, a mai kor és modern ízlés minden követelményének megfelelő

==== női kalap divat-termet nyitottam. ====

Üzletemben a legelőkelőbb cégektől kikerült és legszebb kivitelű modelleket állandóan raktáron tartom. — Állandó és legnagyobb választék **gyászkalapokban**. — Átalakítások és minden e szakmába vágó munkálatok jutányosan és pontosan végeztenek. — Vidéki megrendeléseket a legmesszebbmenő körültekintéssel eszközölk.

Szives pártfogást kér

AMTMANN ANNA

ARAD, Deák Ferenc-utca 2.

867

Fekete József

épület és műbutor
... asztalos ...

Fő-utca 33. sz.

... Gyárváros ...

* Jemesvár *

RAUCH RAIMUND

Üveg, porcellán,
lámpa és képkeret
raktár.

Villany, gáz és
Benoid felszerelések
legújtanosabb
árban.

Pontos kiszolgálás.
Olcsó árak.

**ERDÉLYI
BODEGA**

ARAD
HUNYADI-UTCA.

Hideg ételek, halak,
conseroek, sajtok.

Kitűző és mindennemű
italok, erdélyi és bogyi
borok.

EGÉSZ ÉJJEL
NYITVA!

Albert Lajos

műbutor-asztalos
Batthyányi-u. 23.

Elvállalok mindennemű
butorberendezéseket a
legszébb kivitelben, úgy
bolti berendezéseket
Jutányos árak mellett.

Tisztelettel

ALBERT LAJOS,
műbutor-asztalos

Várnai Mariska

angol és francia

női ruha

szabászási Iskola

... Arad, ...

Perényi-utca 1. sz.

Előrendelt
tűhanyal és
poharaknál kimérő
1 korsó 12. l pohár 3 kr.

LUKÁCS SÁNDOR

Értő és ügyes
Arad, Szabadság-tér 11.

Állandó rugalmasan.

Ugyold kiszolgálás minden
kelt árákkal.

A n. é. bűzesség szívvel
pártfogásért minden
mizásatos tisztelettel

LUKÁCS S
vendéglő

Pécsi divat újdonságok.
Kalapok, színes legyek,
Nyakcsokorok,
Koszosok stb. nagy va-
lasztékban.

Gottmann és Berger

férfi divatra mindenben
Arad, Andrássy-tér 21. sz.

Városi és megyei telefon 286.
Postai megjelölés a legna-
gyobb pontosságú listák-
nak el.

Varga János

kárpitos és díszítő szobrász
Arad, Deák Ferencz-utca 7.

Elvállalok kárpitos és
díszítő munkákat a leg-
jutányosabb árakon.

Nagy raktár salonná,
férfiszobák és ebédlő gar-
nitúrákból háló és ebédlő
dívanokból a legfinomabb
kivitelű.

**

Papp Sándor

uri és női cipész

Arad, Kálter 12.

**

Kotacki Jakab

szék és asztal gyára,
műbutor

és
épület asztalos

ARAD,

Batthyányi-u 4. sz.

Dávid Péter

kőműves és
cementmunka
vállalkozó

Ilona-u. 23. sz.

saját ház

HUGYECZ

RÓZA

női

divatterme

Kápolna-utca 4.

**VERES
FERENCZ**

mű kosárfonodája
Arad, József Töb.-ut 2. sz.

(városházzal szemben Victoria ép.)

Elvállalok készíti és rak-
táron tart minden-
féle utazó, fatartó,
gyümölcs és piac
kosarakat

Tisztelettel értesí-
tem a n. é. közön-
séget, hogy a For-
ray-utcában levő
vált Marx-téle

hentes- és
delikatessz-
tüzletet átvettém, hol-
felvágott, sertés-
szalonna és elsőren-
dű zsir kapható

Stojakovics J.

Bauer Antal

malom és malom-
résztetek beren-
dezése és gazda-
sági gépraktár.

Boros Béni-tér

17. szám.

Kőszegi Sándor

épület és mábdogon
Boros Béni-tér 10. sz.

Elvállalok minden
szakmába vágó mun-
kát a legdiszesebb
kivitelben. Vidéki
megrendelések pon-
tosan eszközöltetnek

Tischler Vazul

kővező mester
és
cementmunka

vállalkozó

Arad, --

Radnai-ut 24. sz.

A temesvár-józsef-
városi városi bérpa-
lotában levő volt (Spa-
cily)-féle vendéglőt át-
vettem, azt díszesen és
ujjonnan minden kénye-
lemmel rendeztem be
Dreher féle elsőrangú
sör, valamint szállási
murei, gyoroki, mensesi
és világosi borok. Iz-
letes Magyar konyha.
Tisztelettel Gombás
József vendéglős

Fock József

szállodás

Arany Csillaghoz

Arad, --

Boczkó-utca 8.

**KOTSIS
FERENCZNÉ**

női ruhakészítési
MŰTERME

Arad, Bocskay-tér 2. sz.

A legújtanosabb
munkák készítenek

WOLF J.

uri- és hölgy cipész

Weitzer János-utca

Minorita-palota.

Nagy Rózsi

angol és francia

női ruha-terme

Minorita-palota

... I. Emelet. ...

VONIKA

DEMETER

TÖKÖLY-TÉR 6.

Turó, szalonna,

szalámi és zsir

nagy raktár.

Nagy és kis mérték-
beni eladás.

SCHWARCZ *

** IGNÁTZ

POLGÁRI

KÁVÉHÁZ

Szt.-Pál-utca 13.

Málics J.

szobrász és

műbutor asztalos

Közép-utca 16

REZ ÉS VASBUTORGYÁR ARADON.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy

magyar vaságyaim, székeim, padjaim és napvédőim

elsőrendű, számtalan évekig tartó, rendkívül izléses kiállításban nagy mennyiségben rendelkezésre állnak bármilyen nagyság és méret szerint.

Saját gyártmányu

teljes kávéházi és szállodai berendezések.

Magánosok számára **réz- és vasbutorok, sodrony-ágybetétek** pazar kiállításban.

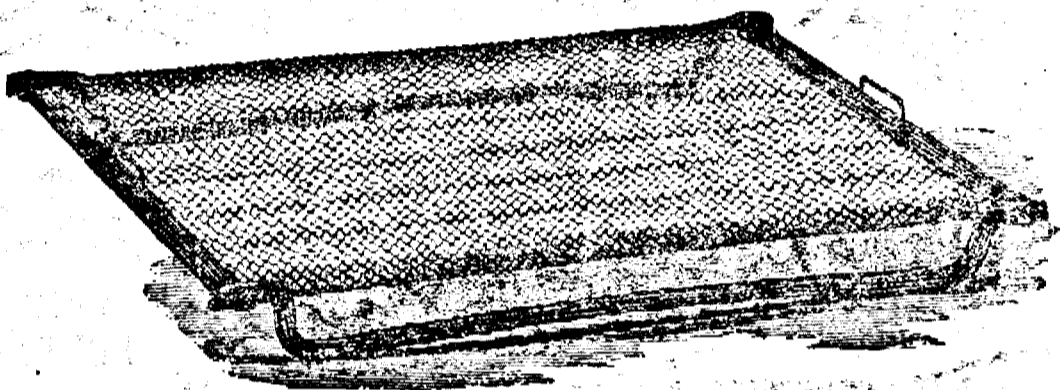
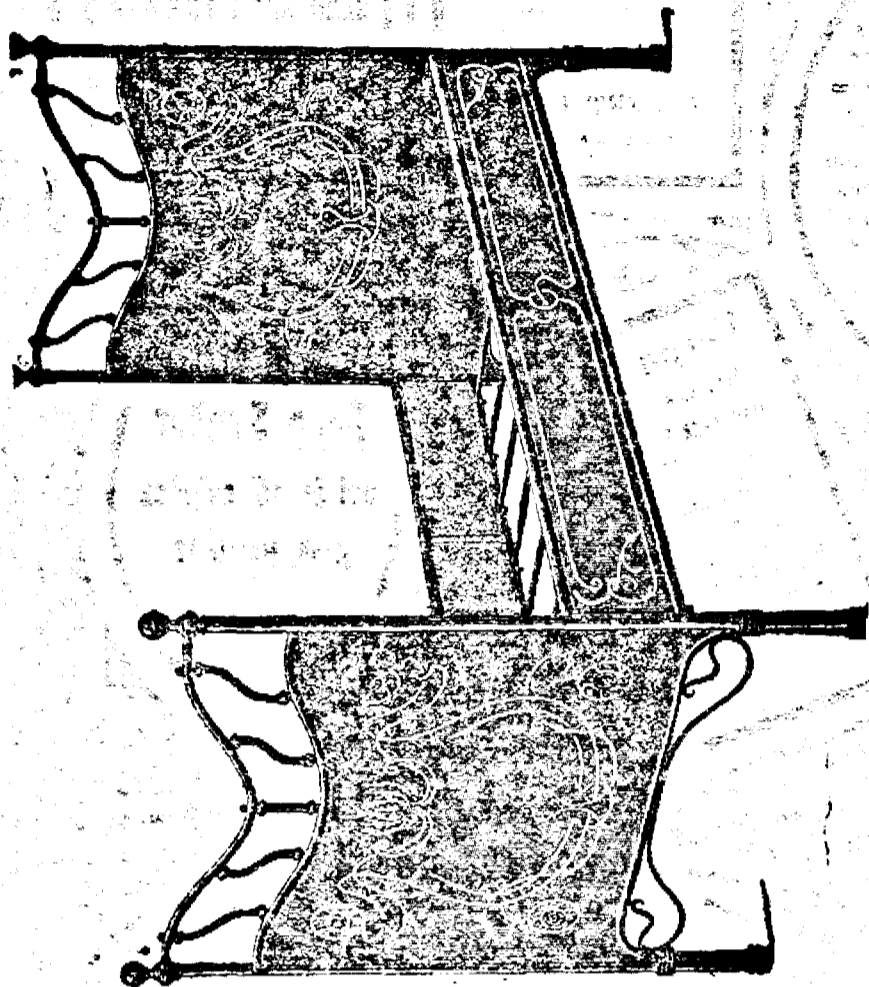
Kivánatra írásbelileg szolgálok költségvetéssel, vagy pedig gyárvezetőm 24 órán belül rendelkezésre áll.

Szives megrendelést kér kitünő tisztelettel

FLEISCHER TESTVÉREK

Gyárhelyiség: **Aulich Lajos-uteza 14. szám.**

Raktár: **Lázár Vilmos-uteza (Földes-palota.)**

Úraságoktól

használt

912

nyári és téli férfi ruhákat, utazó bundákat
háló, ebédlő és más butorokat
a legmagasabb áron veszek.

Kivánatra, vagy levélbeli meghívásra házhoz is megyek.

Menczer Márton

ARAD, Árpád-tér 5. sz. (Izraelita templom-épület.)

Telefon szám: 561.

Telefon szám: 561.

Benoid-gáz

a legolcsóbb világítás

kastélyok, villák, uradalmak, szanatoriumok, kórházak, hotelek, vendéglők, gyárak, laboratoriumok, állomások, kaszárnyák, templomok, iskolák, községek és kis városok részére

**50 normálgyertyafényű láng óránként
csak 1.6 fillérbe kerül!**

879

Nem acetylen! Robbanás veszélye kizárva! Legegyszerűbb kezelés! Bel- és külföldi elismerő nyilatkozatok. Bel- és külföldi szabadalmak. Számos kitüntetés. Érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ad:

Magyar

Benoid-gáz Részvénytársaság

Arad, Pécskai-ut 13—14.

Költségvetés ingyen, minden kötelezettség nélkül.

KISS ANDRÁS

férfi szabó

Arad, Deák Ferenc-u. 39.

Ajánlja magát mindenemü

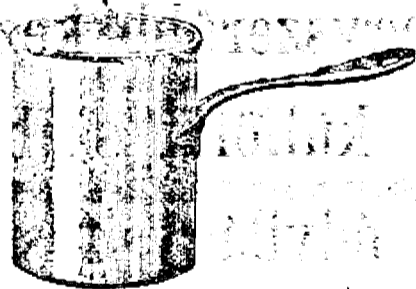
uri ruhák elkészítésére.

Szolid árak. Pontos kiszolgálás.

Hazai és angol szöveteket
raktáron tartok.

813

Háziasszonyok figyelmébe!

Szerezze be

zománcozott lemezedény

szükségletét

HARTMANN SAMU

cégnél ARAD, Boros Béni-tér 1. sz.,

aki tulhalmozott raktár miatt külön e célra az udvarban felállított

☛ sátorban gyári áron árusítja. ☛

M. kir. lőporáruda!

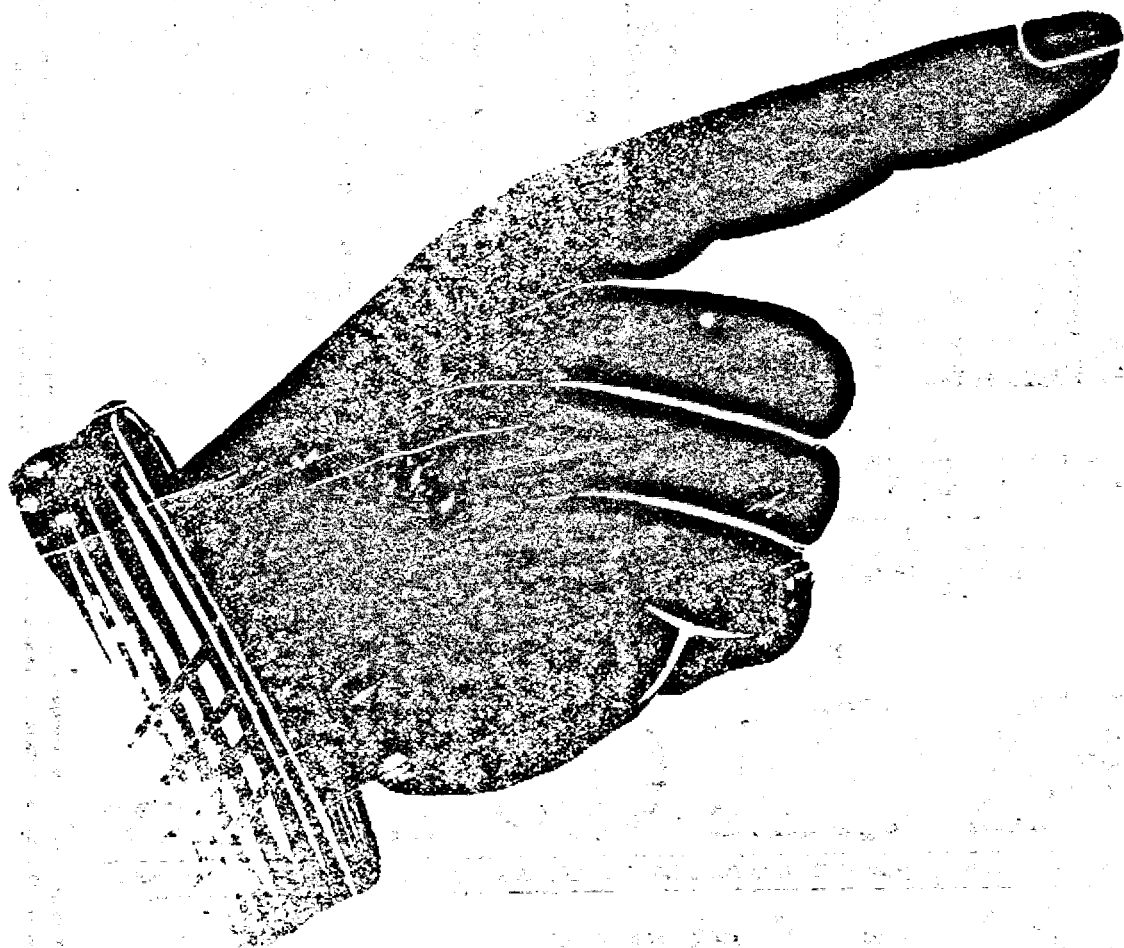
Nagy választék vadászfegyver és revolverekből.

≡ Ócska fémek és ócska vasak vétele. ≡

Városi és megyei telefon 373. szám.

878

Hölgyek figyelmébe!

Ajánlja magát gyakorlott
budapesti 881

arc, kéz, (manikűr)
hajápoló s hajfestő.

Házhoz is megy.

Szives pártfogást kér

Varga Jusztine

Árpád-tér 3. sz.

I. emelet (jobbra), ajtó 6.

ALAPÍTOTT 1887. ÉVBEN.

Victoria

takarék és hitelinézet mint részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 2. (saját házában.)

Befizetett részvénytőke K. 1,200,000

Tartalékalap K. 900,000

Betétek K. 5,500,000

Évi forgalom 112 millió korona.

Üzletköre:

Átvész betéteket befűti könyvecskére k-mat-
zás végett és azok után, amelyek ega' ább 3 hónapig
vannak az intézetrél elhelyezve, 4½
%-ot, oly betétek után, melyek három hónap
debb ideig vannak elhelyezve 4%-ot fiact.

A 10%-os betétkamatadó az ö-szes beté-
tek után kivétel nélkül az intézet fizeti meg.

A pénztár állásához képest betétek felmondás
nélkül is visszafizetteinek.

Leszámítol

v á l t ó k a t.

Előlegeket nyujt

értékpapírookra.

Jelzálog kölcsönöket engedélyez

ház-és földbirtokokra.

Az igazgatóság.

WEITZER JÁNOS

**gép, waggongyár és vasöntőde
részvénytársaság**

Aradon.

GYÁRTÁSI ÁGAK:

Vasuti kocsiosztály:

a legkülönfélébb fővonalus személy, teher és különleges kocsik, szesz, kóolaj- és melasse-tartánykocsik. — Ipari, erdei és gazdasági vasutak járművei. *De Dion Bouton-rendszerű benzin és elektromos kocsik.*

Hid- és vasszerkezeti-osztály:

vasuti és közuti hidak, átjárók, épületi vasszerkezetek, tornyok, fedél és födémszerkezetek, szegecselt oszlopok és tartók, növényházak, esarnokok stb.

Kazán-osztály:

minden rendszerű nagy gőzterű kazánok (Cornwall, Tischbein, Fairbairn stb). Különlegesség: *szab. Dürr Gehre rendszerű vizcsöves kazánok és Kausch-féle gőztulhevitők.* Tartányok minden alak és nagyságban, szesz, víz, kóolaj, benzin stb. részére.

Vas- és fémöntőde: 884

mindennemű gép- és épület öntvények, víz- és gázvezetéki csövek, oszlopok és fémöntvények.

Kitűnő borsajtók három nagyságban.

Fiók-telep:

Faipargyárok Borosjenőn.

Készít tömören hajlitott fabutorokat, amerikai parkettát és fűrészelt árukat.

Van szerencsém a n. é. hölgy közönséget értesíteni, hogy

Széchenyi-utca 5. szám alatt

felső női-ruha szabászati iskolát nyitottam.

Elvállalok minden e szakmába vágó oktatást, a **női szabászat** n. m.: alj, derék, kabát, stb. teljes tanítását saját műhelyemben, továbbá divatlap után bármely fazon mértékutáni **kiszabását és lerajzolását.**

Budapest egyik legelső iskolájában a legújabbban szerzett tapasztalatom azon kellemes helyzetbe juttattak, hogy a n. é. hölgyközönség legmodernebb ízlését is kielégíteni képes vagyok.

Számos pártfogásért esedezik

848

VÁRNAIMARISKA

női-ruha varrónő és szabászati iskolája

Arad, Széchenyi-utca 5. szám.

Telefon szám 421.

Telefon szám 421.

**Első Leánykiházasító Egylet m. sz.
gyermek- és életbiztosító intézet**

aradi vezérügynöksége

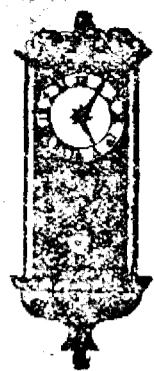
A R A D, Szabadság-tér 22. sz. (Színház épületében)

Egyedüli legrégebb magyar gyermek- és életbiztosító intézet, mely leánykiházasítási, fiu- és életbiztosításokat a legelőnyösebb módzatok mellett kultiválja. **Biztosított tőke 68,000.000 hatvannyolc millió korona.** — Dajtartalék 15,000.000, azaz tizenöt millió korona. — Kifizetett biztosított tőke több, mint 10.000,000, azaz tíz millió korona.

Tisztességes jó referenciákkal bíró ügynökök felvételnek.

Prospektussal és díjmentes felvilágosítással készséggel szolgál a vezérügynökség titkári hivatala.

834

Arad legnagyobb órajavitó műhelye. Szilágyi Márton

a színház hátsó oldalával szemben.

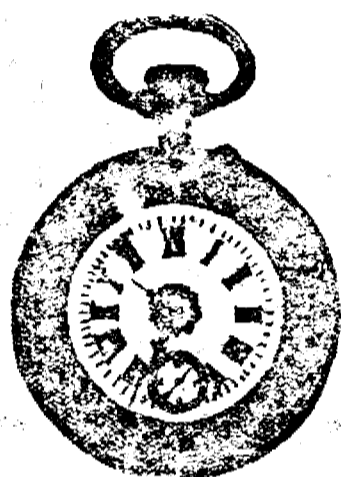

Minden órajavitás csak 90 kr.

Óraüveg 10 kr., mutató 5 kr.

☛ Gyorsan és pontosan egy évi jótállás mellett. ☚

Tört arany, vagy ezüst a legmagasabb árrban megvétetik, vagy más tárgyra becseréltetnek.

Raktáron mindennemű zseb- és fali inga, fali ébresztő órák bámulatos olcsón. Videki megbízások gyorsan és lelkiismeretesen intéztetnek el.

Tanoncok fizetéssel azonnal felvétetnek.

Városi és megyei telefon 242. szám.

☛ Új és használt ☚

KERÉKPÁROK

kedvező havi részletfizetésre legolcsóbban kaphatók

KALMÁR JÓZSEF

ARAD, Salacz-utca 2. sz. műszerésznél ARAD, Salacz-utca 2. sz.

Villanycsengő és telefon berendezések, ezeknek szakszerű javítása jutányosan eszközöltetik. — Nagy javító műhely.

Városi és megyei telefon 242. szám

Aradi és csanádi egyesült vasutak
Gurahonczi cementgyárából.

Sürgönczim: Cementgyár Gurahonc.

Gurahonczi portlandcementet, mely a magyar mérnök és építész-egylet által megszabott normáliákat 60—70%-kal felülmúlja, lassan vagy gyorsan kötő minőségben, rendkívül finoman őrölve, felelőség mellett szállit az

aradi és csanádi egyesült vasutak

gurahonczi cementgyára.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy helyben, a **Weitzer János-utca 19. szám alatt** özv. dr. Petkóné urnó házában egy, a mai kornak teljesen megfelelő

**kárpitos és diszitő műhelyt
 nyitottam.**

Sok évi tapasztalat, melyet a főváros ilyenmü üzleteiben szereztem, valamint a legelső gyárakkal való összeköttetésem azon kellemes helyzetbe juttat, hogy a n. é. közönség legmagasabb igényeit minden tekintetben kielégítem.

Eivállalok ugy lakás, mint szálloda, vendéglő, vagy bármely e szakmába vágó teljes berendezéseket, a legújabb divat szerint, a leggyorsabb és legjutányosabb árak mellett, valamint azok helyreállítását és javítását, továbbá tekeasztalok behuzását.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Szilvásy István,
 kárpitos és diszitő.

Neuman Testvérek

mümalom, szesz- és élesztő gyárosok
ARADON.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket,

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán
minden bel- és külföldi kiállításon különféleképpen részesült.

Ugyanott

istálló-trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva méltányos áron kapható.

Szőlőbirtokosok figyelmébe!

Dr. Wágner Pál, a darmstadti vegykísérleti állomásnak nagyhirű igazgatója múlt hóban kiadott: „Kísérletek a szőlő trágyázás terén“ című művében olvasható, hogy a legújabb megejtett kísérletek ismét igazolták, hogy csakis **istállótrágyázással lehet szőlőkben a legnagyobb termést biztosítani.** Mütrágyának alkalmazása istállótrágya nélkül kielégítő eredményt nem nyújtott. Az istállótrágya a földtápértékeken kívül kedvező hatást (Agenzien) gyakorol a szőlőtökre, mely hatásnak módját még eszközözlendő kutatásoknak kell felderíteni.

Feltűnő újdonság!

DÉLICEMinden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé más nem szívhat**SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY****őzv. Kubát Antalné**

UTÓDA

Dupcza Ferencz

kefekötő gyára 285

Aradon, Weitzer János-utca

(Minorita-palota.)

Műhely: Választó-utca 39. szám.

Telefon 337. Telefon 337.

Schveffer Ede

virágkereskedése

Aradon,

(Minorita-palota.)

Izléses 497

csokrok

és

koszoruk

kivitelét jutányos árban elvállal.

Vidéki megrendelése pontosan
eszközöltetnek.

Pontos kiszolgálás.

**Mikor csaldódik a hölgyközönség
legjobban?**Akkor, ha házaló nők által rendelt
füzőt. Mert legtöbb esetben nem
jó. Tessék hozzám fáradni, nálam
a legdivatosabb és legkényelmesebb
füzők készülnek.Kész füzőket, egyenes tartókat,
mell tartókat rendkívül olcsó árban
árusítok. Kérem a hölgyközönség
teljes bizalmát. 135

Tisztelettel

PILCZ IRMA

füző készítő

Arad, Deák Ferencz-utca 2. sz.

Van szerencsém a n. é. közön
ségnek tudomására adni, hogy a
mai kornak megfelelő**szobrász-műtermet**nyitottam és elvállalok ebben a
szakmában a legújabb stílust, úgy-
mint: **ornament figura, ugy-
szintén Consul- és oltar-
műtkeket a legdíszesebb
kivitelben készítem.**

Kiváló tisztelettel 132

Abrahám József,

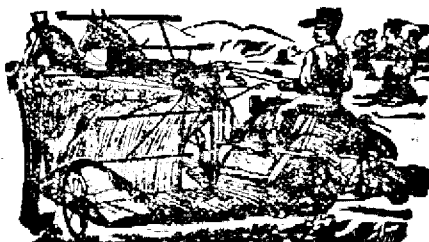
ARAD, Határ-utca 9. sz.

Azon urral, kiezen lapra figyelmez-
tetett holnap d. u.
5—6 óra közt talál-
kozhatom a Forray-
utca Nádasdy-palotá-
ban levő **Zinner
Vilmos** mű órás
és ékszerész kirakata
előtt.**Férjhez mennék**azon urhoz, a ki ar-
ról biztosít, hogy a
karika gyűrűt **Zin-
ner Vilmos** ék-
szerésznél veszi meg,
ahol jól és olcsón le-
het vásárolni.

351

Hálás leszekazon nemesszívű
hölgynek ki, hogy a
hivatalból el ne kés-
sek megveszi azon
szép és olcsó zsebórá-
t, a melyet **Zinner
Vilmos** mű órás
Forrai-utcai kirakata-
ba láttam.**„Noxon“
Canada-kaszáló-gépeket**

elsőrendű gyártmányt,

**Kévekötoőket
Arató-gépeket,
Fűkaszálókat**

melyek kifogástalanul dolgoznak, szállítanak

MAYFARTH PH. és Tsa Bécs, II.

gépgyára és vasöntödéje

M. m. Frankfurt, Berlin, Páris.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentesen. 399

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni,
hogy gróf Nádasdy-palotában létezett Kossilkov Józsefné mű-
termét átvettem és azt Deák Ferencz-utca 31. szám (Bonts-féle
ház I. em.) alá helyeztem, hol a legelegánsabb**francia- és angol toaletteket a leg-
modernbb kivitelben készítek.**

Ugyanott egy

gyermek confectió műtermet

rendeztem be,

melynek vezetését továbbá is Kossilkov Józsefné eszközöli.

Midőn magamat a n. é. közönség b. jóindulatába ajánlván ígérem,
hogy egy az izléses munka, mint a méltányos árak mellett tisz-
telt rendelőim teljes meglegedését kérdemelem.

382

Tisztelettel

Farkas Ferencné,női- és gyermek confectió műterme
Arad, Deák Ferencz-utca 31. (Bonts-ház I. em.)**Hölgyek****figyelmébe!**Angol női ruhákat, kosztümöket
a legdivatosabb kivitelben készít**Popovits Lila**

női divatterne

Arad, Weitzer János-u. 2. (Minorita-palota.)

Felvétetnek szabászati és raj-
zolás tanításra növendékek, vidé-
kiek teljes ellátással is. 733

Saját termésű

**világosi hegyi-bor
eladás****nagyban és kicsinyben.**Fehér újbor literenkint . 52 fillér.
Schiller (vörös) " . 56 "
Fehér ó bor " . 64 "
Fehér rizlingi " . 80 "
Vörös ó bor " . 1 kor.
Továbbá saját főzésű, finomított
törköly és szilva pálinka lit. 1.60 f.
seprő " . 2.40 f.
Valódi rácz ürmös " . 1.20 f.

Kapható: 21

Quirini Sándornál

Arad, Aulich Lajos utca 7. e.

30.000 darab

színes, legdivatosabb fazonn

nap- és esőernyőt

minden elfogadható árban elárusít

Nassan R.

nap és esőernyő készítő

ARAD, Szabadság-tér 19. sz.

Rosenblüh X. és Társa cég mellett.

Invitásokat és áthuzásokat két óra

alatt eszközöl. 822

Értesítés!Van szerencsém a n. é. hölgy-
közönség szíves figyelmét felhívni
arra, hogy 793

Weitzer János-utca 10. szám alatt

(Dr. Robitzek-ház)

egy a mai kor igényeinek megfelelő

salontnyitottam, ahol a legelegánsabb
izlést kielégítő angol és francia
divat szerinti **toaletteket** a leg-
jutányosabb árak mellett készítek,
melyre tapasztalatainkat úgy én,
mint nőm, nagy fővárosokban sze-
reztük meg.Egyben arról is értesítjük a t.
hölgyközönséget, hogy a legmo-
dernebb szabászat tanítását a leg-
rövidebb idő alatt betanítjuk.

Nagybecsű pártfogást kér

Weisz Samu,

angol és francia női szabó.

Fizető és tanuló leányok felvétetnek.

Rendkívüli árleszállítás! Szenzációs olcsó árak! Rendkívüli árleszállítás!

Tulkövetelés kizárva!

A vásárlás nem kötelező,

de saját érdekében kérem, tekintse meg dusan felszerelt raktáromat, a tett utat bőven kárpótolja az, amit üzletembe lát és tapasztal

Csoda árak

Még nem létezett olcsó ár

Nagy választékban

mosó áruk

ezer meg ezer mintákban

már 11 krtól.

947

Luisin-selymek

minden színben

65 krajcár.

Versenyen kívüli árak!

**Női angol blous
és costüm**

kelmék

már 21 krtól

tizezer mintákban

A váci harisnya gyár lerakatából nagy választékban

kötöttárúk

gyermek és patent harisnyák, női fekete és divat
csikos férfi harisnyák

már 15 krtól.

Ágygarnitúrák, csipke és szövet függönyök, butorszövegek, vászon, chiffon és damast áru, női és férfi ernyők mélyen leszállított árakban

Reiner S. Sándor

alkalmi áruháza

Arad, Szabadság-tér 15. szám.

Czirkál Gyula

épület- és butor-asztalos

ARAD, Boros Béni-tér 23. sz.

Elvállal minden e szakmába vágó munkálatokat.

956

Tervekkel és költségvetésekkel szívesen szolgál.

Rauch Raimund

üveg- és porcellán kereskedése
a Japán kávéház mellett **ARAD**, József főherceg-ut 9. sz.

Gáz izzótest.

Villany izzólámpa.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

==== Nagy választék ====

alpacca és chinaezüst tárgyakban

Majolika, porcellán, lámpa és üvegneműekben.

Magasfoku denaturált lámpa-szesz. — Mindennemű lámpajavításokat elfogadok.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve

953

Tisztelettel

RAUCH RAIMUND.

**LOKOMOBILOK, GÖZCSÉPLŐGÉPEK, BENZINMOTOROK,
ARATÓGÉPEK, TALAJMÍVELŐ ESZKÖZÖK,
TELJES MALOMBERENDEZÉSEK STB. STB.**

KIVÁNATRA SZÍVESEN KÜLDÜNK ÁRJEGYZÉKET ÉS KÖLTSÉGVETEST.

MAGYAR KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASÚTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE, BUDAPEST

3935

STOLCZ J.

aranyműves műhelye

készít mindennemű arany, ezüst, drágakő és műtővös munkákat.

Régi ékszerek átalakítását, valamint

minden javításokat.

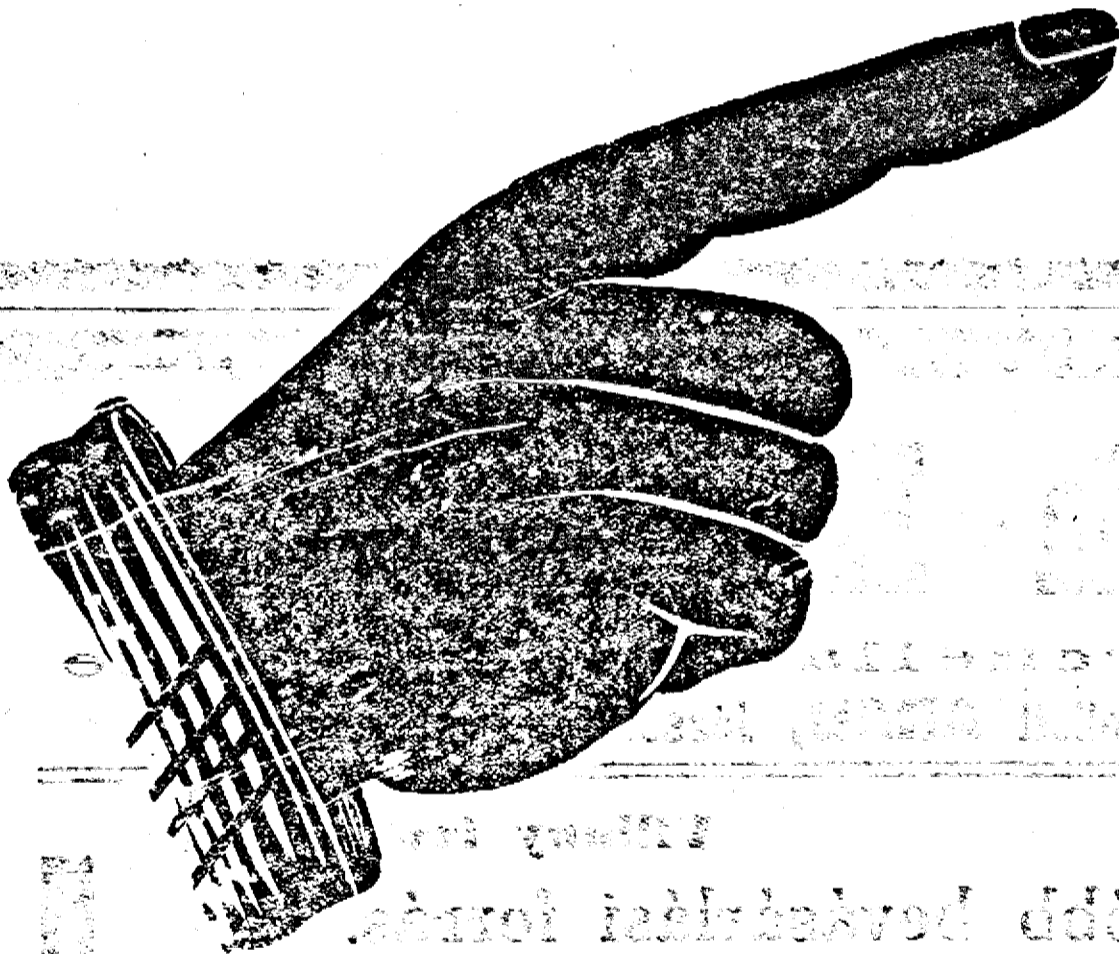
Ugy házi eszközök, valamint díszmagyar és antik ékszerek kiegészítését és javítását, tűzi aranyozás és ezüstözést jóállás mellett elvállalok.

Stolcz J.

aranyműves

665

Arad, Weitzer János-utca 2., Minorita-palota.

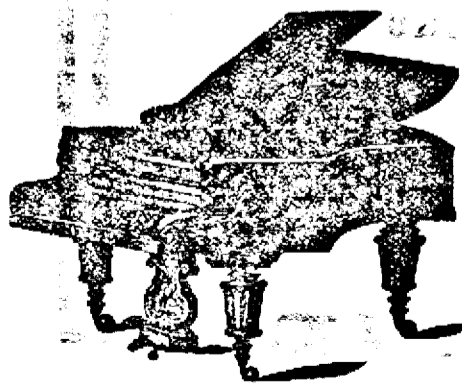
Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelőleg berendezett

zongora-készítő műhelyemben

szakszerűen eszközök zongorák ujitását, átalakítását és ugyszintén tiszta hangolást, jótállás és jutányos ár mellett.

Vidéki megbízásokat személyesen és a legrövidebb idő alatt teljesítek.

Kiváló tisztelettel **Neumann Antal,** zongora-készítő Arad, Deák Ferenc-utca 36.

872

MILLENIUM

sörcsarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni,
hogy ma és holnap Müncheni Pauláná-breu

Szalvátor-sör

lesz friss csapolásban kimérve.

Az újonnan és díszesen berendezett separé társaságoknak és lakodalmaknak rendelkezésére áll.

Tisztelettel, 855

SCHUCH FERENCZ,

a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha!

Kitűnő hegyaljai borok!

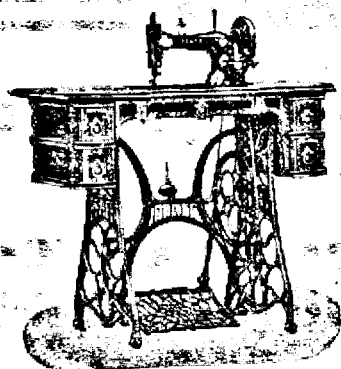
Arad legrégebb kerékpár-, varrógép-raktára és javító műhelye.

Telefon 96. sz.

HAMMER VILMOS

Telefon 96. sz.

műszerész ARADON, Szabadság-tér 7. szám.

„Pfaff“- és Singer-varrógépek

esaládi használatra és ipari célokra, divatos műhimzésre, nagy választékban a raktáron.

„Helical-Premier“- és „Puch“-kerékpárok

uti-, félverseny és versenygépek, Acetylén-lámpák, „Reithoffer Pacumatic“

Prima nyergek, jutányosan, jótállás és kedvező fizetési feltételek mellett kapható. — Nagy választék

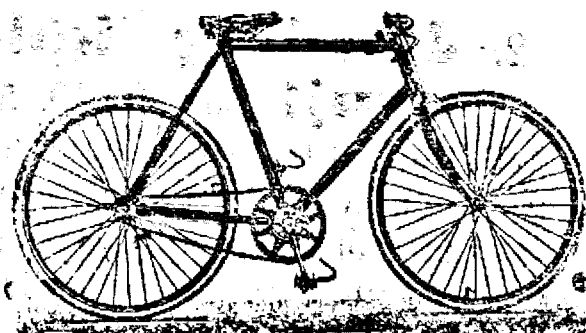
Gramophonokban

és Gramophon-lemezekben.

Állandóan 4—500 lemez a raktáron.

Bugók, kerekek, hangdobozok raktáron.

Javítás gyorsan, pontosan, jótállás mellett.

Funkelstein József

938

**ARADON,
Petőfi-utca Bing-ház.**

Vásárol magyar veres lóheremagot és luczernát nagy és kis mennyiségben.

Ugyanott kapható **ARANKAMENTES** magyar here- és luczernamag, mely a budapesti m. kir. magvizsgáló állomás által felülvizsgáltatott s ólomzárral ellátott, valamint muharmag is

Aradi Hitelbank m. sz.

≡ Boros Béni-tér 5. sz. ≡

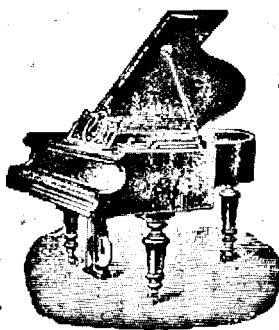
1. **Elfogad betéteket 6% kamat ellenében.** A betéteket a fél óhajára felmondás nélkül visszafizeti. Hosszabb időre elhelyezett betéteket a betévő kívánságára külön jelzálogilag biztosít jól jövedelmező városi bérház, vagy prima szántóföldek első helyein betáblázása által.
2. **Jelzálog kölcsönöket nyújt** 20, 30, 40, 50 és 65 évi annuitásra 4½% zálogleveleknek készpénzbeni kifizetése által; ezen üzletág gyors és előnyös lebonyolítása céljából egy elsőrangú fővárosi pénzintézettel állunk összeköttetésben.
3. **Személyhitelt** nyújtunk váltók escomptálása által.
4. **Értékpapirokat veszünk és eladunk** tőzsdei napi árban.
5. **Folyó számlahitelt** nyújtunk kis- és közepkereskedőknek.
6. **Bármilyen pénzügyi művelet,** avagy transzaktió gyors és sikeres lebonyolítását elvállalja intézetünk

Igazgatósága.

Faix Jacqueszongoraterme
és készítési műterme

Aradon,

Batthyány-utca 35.

Raktáron tartja: Ibach, Dörr, Lyra, Oeser, Wirth, Rössler
elsőrendű gyárosok kitűnő készítményeit,

valamint

saját gyártmányu zongoráit

827

Nagy raktár új Grammophonokból. — Új zongorák 300 frttól 850 frtig.

Javitások, hangolások, ugyszintén havi
kölcsön-zongorák jutányos árak mellett.

Városi és megyei telefon: 217.

Városi és megyei telefon: 217.

Parkett Rózsa!

Az egyedüli mosható padló viasz, parketták, linoleum, puha padlók, xylolith, butorok, stb. számára.

- A parkett Rózsa** szagtalan, míg a terpentin paszta nem.
A parkett Rózsa világosan tartja a padlózatot, míg a terpentin pasztával bekent padló fekete lesz.
A parkett Rózsa vízzel és szappannal moshatjuk, a terpentin pasztával bekent padlón azonban a víz folto-
 kat hagy.
A parkett Rózsa a padló nem csuszamlós, míg a terpentin pasztával bekent padlón már sokan elcsuszak.
A parkett Rózsa ellentáll minden folyadékknak, ugmint tinta, zsír, stb. egyszeri lemosás által eltávolítható.
A parkett Rózsa igen könnyen kezelhető és nagyon ritkán kell felfrissíteni.
A parkett Rózsa az itt felsoroltak után a legolcsóbb és legjobb padló beeresztő szer.

Főraktár:

STEINITZER N. festék-, kence- és lakk-raktára

891

Arad, Andrassy-tér 3.

Kapható: László Gyula és Dürr Gusztáv fűszer- és csemegekereskedőknél.

Egészségiszemponból már a legtöbb állami és városi intézetekben, valamint szanatoriumok, kórházak, szállodák, stb.-ben alkalmazzák.

A Dustless amerikai padló pormentes-
sító olaj egyedüli előállítására.A Dustless amerikai padló pormentes-
sító olaj egyedüli előállítására.**Maszni János**

építész és építő-mester műszaki irodája

Arad, Andrassy-tér 8.

(Templommal szemben.)

Elfogad az építészeti terén elő-
forduló mindennemű

irodai és kivitelezési munkálatot.

Tervezéseket a legmodernebb
stílusban, valamint költség-számítá-
sokat kívánatra készítenek.Az építészeti terén mindennemű
felvilágosításokkal szolgálok.

Vázlat-terveket ingyen készítenek.

Tisztelettel

Maszni János,

építész.

103

GUTTMANN ÉS BERGER

uri divat üzlet.

Arad, Andrassy-tér 21. sz.

a megyeházzal szemben.

Városi és megyei telefon 285. szám.

Kalap és nyakkendő

ujdonságok megérkeztek.

Guttmann és Berger.

3-1907. mg.

Hirdetmény.Közírré tesszük, hogy a városi
legelőkre beiratott sertések és ju-
hok után járó legeltetési díjak fo-
lyó év március hó 30. és április
hó 2., 3., 4., 5., 6., 8. és 9. nap-
jáig bezárólag terjedő idő alatt a
városi pénztárba befizetendők, —
annál is inkább, mert legeltetési
bárca nélkül a jószág legelőre nem
bocsájtható.A díjak befizetésekor a pénztár
kiszolgáltatja a legeltetési jegye-
ket, amelyekkel a sertések és ju-
hok a legelőre bocsájtásra kitűzött
napon a legelőre bocsájthatók.A legelőre bocsájtás napját fo-
lyó évi április 10-re tűzzük ki.Arad sz. kir. városi mezőgazda-
sági bizottságának 1907. évi feb-
ruár hó 28-án tartott üléséből.

Kiadta:

Zuhor Andor,
aljegyző.

Telefon 275. szám.

Telefon 275. szám.

Anyám itt a tavasz! a labdák megjöttek

ZIMMERMANN és EISELE-nél

Aradon, Weitzer János-utca sarkán, a „Zöld papagály“-hoz.

Napernyő

Nyakkendő

Uri fehérnemű

Elegáns övek

Gallér, kézelő

Uri kalapok és sapka

Fiu sapka

Női sapka

Komótés sárcipő

Kalapok

Harisnyák

és ezer ujdonság.

Grammofon lemez-csere Odeon, Gramopfon Zonofon és Favorit.

519

Hol mulassunk a husvétii ünnepek alatt?

LÁNG TESTVÉREK

népszerű vendéglősök

elegáns helyiségeiben

a hol a katona és cigányzene hangjai mellett folyton frissen csapolt sör és kitünő fajborok, valamint háziasan kezelt és magyar konyha áll kedves vendégeink rendelkezésére

Esténként igen tanulságos és mulattató

mozgófényképek

láthatók.

980

A nagyérdemű közönség becses látogatásáért esedezik, kitünő tisztelettel

LÁNG TESTVÉREK,

vendéglősök.

Barna sör kimérés!

Sztanity Mátyás

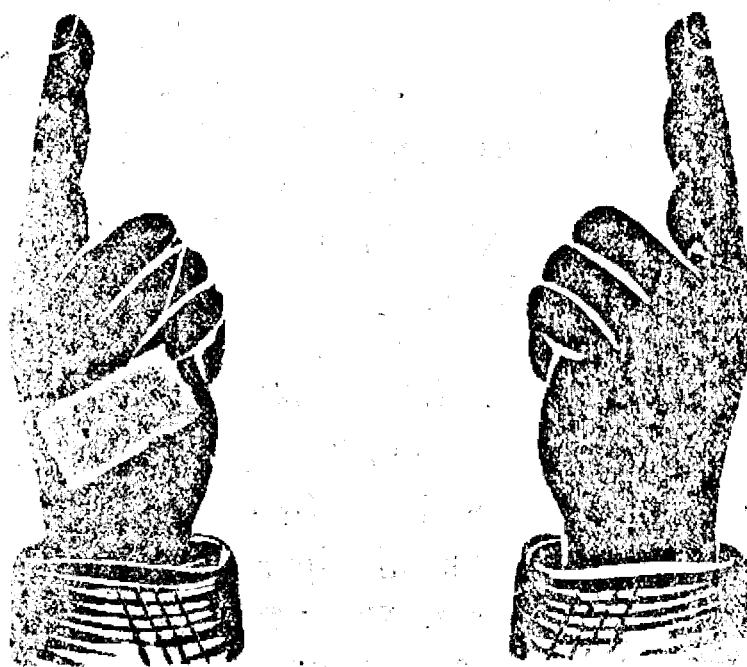
kövezési vállalkozó

ARADON.

1022

Mindennemü kő- és asfalt-
burkolatok, betonirozás és
csatornázási vállalata.

Költségvetések ingyen.

Aiapított 1869
Megyei és városi telefon 389.

Agyagáru és kályhagyár

Arad, Halász-utca.

Ajánlja saját a legjobb tűzmentes anyagból készült

cserépkályháit és kandalóit

minden kivitelben, ugyszintén **takarék-tűzhelyek** és **fürdőkádak kifalazását**, nemkülönben **központi fűtések berendezését** bármely rendszer szerint.

Továbbá minden a kályhás iparhoz tartozó **javítások** vagy **átalakítások** megbízható szakképzett szerelők által pontosan és gyorsan, a lehető legjutányosabb árban végeztetnek ugy helyben, mint vidéken.

Összes cserépkályhám bármely rendszerű vasbetéttel mint **gyors-melegítő** kívánatra felszerelhető, nemkülönben Maidinger rendszer szerint fekete vagy pirszen fűtésre mint töltőkályha felállítható.

B. megbízását kérve, maradtam

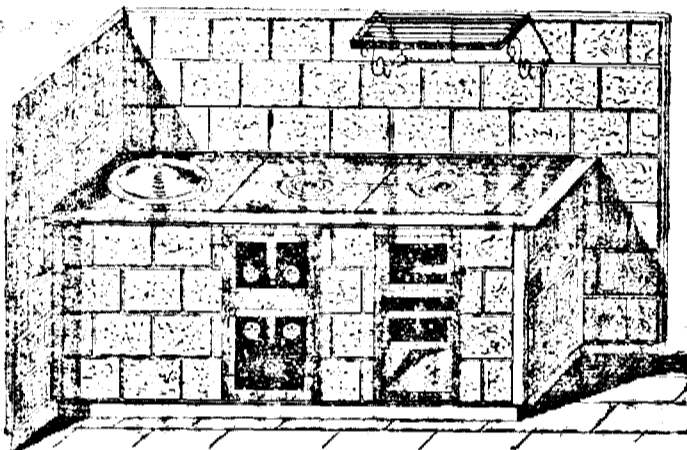
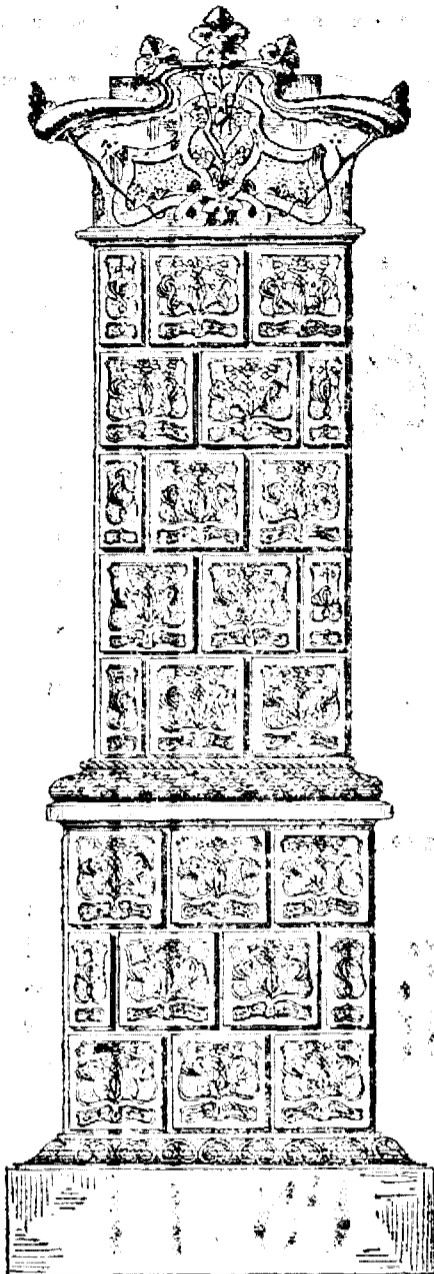
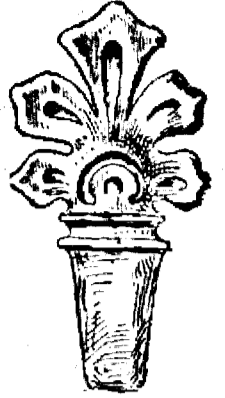
183

kiváló tisztelettel

BALOGH DÁVID

kályhás-mester.

Képes mintakönyv kívánatra bárkinek bérmentve megküldetik.

Sirkőraktár és kőfaragóipartelep Arad Kossuth-u. 4.

Van szerencsém a tisztelt vevőközönségnek és építővállalkozó uraknak b. tudomására hozni, hogy **Aradon, Kossuth-u. 4. sz. házamban**

sirkőraktárt és kőfaragó fiókipartelepét

létesítettem, a melyben a legszebb kivitelű és legjobb minőségű márvány, gránit-, syenit-, labrador- és homokkőből készített

sir- és emlékköveket, építési-, disz- és lapkőfaragómunkákat készítek és elárusítok. Mindennemű e szakmába vágó munkákat, utándolgozásokat és csiszolásokat a legjutányosabb árak mellett végzek.

Fióktelepem a borossebes-menyházai ipargyártelepeim **kőfaragó munkáira, égetett mészgártmányaira** és **tűzifára** is a megrendeléseket közvetíti és készséggel jutányosan számított ár- és költségjegyzéssel szolgál.

A n. é. közönség pártfogását kéri

teljes tisztelettel

Mairovitz Emil.

Eladó

elsőrendű grammofon
ára 70 kor: na, továbbá több-
rendbeli

fajlagamb
GILLER RÓBERT

órásnál 910

Arad, Andrassy-tér 5. szám.

3 régi szó...	3 új szó...
Altvater	Altvater
Gessler	Gessler
Jägerndorf	Budapest

Egy jóforgalmu

**szatócs-
üzlet**

italméréssel egybe-
kötve, kedvező feltéte-
lek mellett május 1-re,
szükség esetén
azonnal átadó.

Cim a kiadóhivatalban. 784

8145/1907.

Hirdetmény.

A m. kir. földmivelésügyi mi-
nister ur rendelete értelmében
ezennel közhírré tesszük, hogy
Csérics Sándort (Végfalu, u. p.
Stridó, Zalamegye) egy év tartá-
mára megbizta, hogy a gyümöl-
csészet terén gyakorlati utbaigazi-
tások megadása s az ezzel össze-
függő gyakorlati munkák végre-
hajítása céljából a nagyközönség
megkeresésére rendelkezésre álljon.

Nevezett elvállalja a gyümöl-
csösök tervezését, ily tervek ké-
szítését és pedig egy holdig ter-
jedő terület után 20 koronáért,
egy holdtól 10 holdig holdankint
10 korona, 10 holdtól 50 holdig 5
korona, és 50 holdtól kezdve 3
korona holdankénti árban. Gyü-
mölcsösök telepítését, gyümölcsfák
metszését, kertek kezelését végzi
ellátás nélkül 10 korona, ellátással
pedig 6 korona napidíj, II-od oszt-
ályu vasut és I. oszt. hajó uti-
költség és esetleg ha kocsi nem
bocsáttatnék természetben rendel-
kezésére — kocsiár felszámítása
mellett.

Miről az érdeklődőket értesítjük.
Arad, 1907. évi március 28-án.

A városi tanács.

Arad, postabél, eg kelte.

Nagyságos Asszonyom!

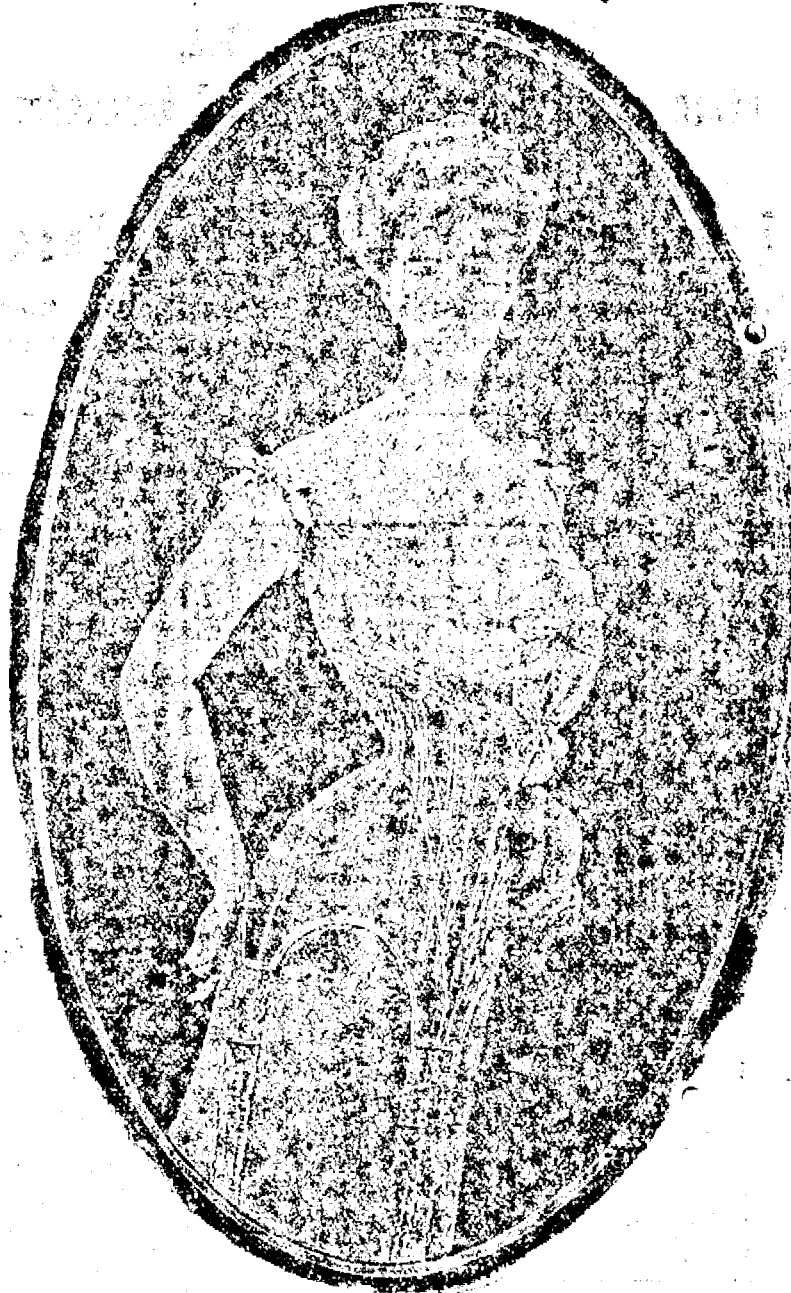
Becses tudomására adjuk, hogy **Salacz**
Gyula-utca I. szám alatt

fűző-üzletet

nyitottunk.

és erre Nagyságodnak figyelmét felhívni
bátorkodunk.

EREDETI PÁRISI MODELL

Eredeti francia, angol és amerikai modellek.

Tiszttársok, javítások és igazítások pontosan és pontosan eszközölköznek.

Párisban, Bécsben és Budapesten e
téren szerzett tapasztalataink folytán azon
helyzetben vagyunk, hogy a legmagasabb
igényeknek megfelelő izlésnek is eleget
tehetünk. Minden létező szabást a legutolsó
divatnak megfelelő façon szerint (I. ábra),
ugyszintén alkalmi és mindennemű ortho-
paed fűzőket szakértelemmel, kivánság
szerint pontosan készítünk.

Azon reményben, hogy Nagyságos Asz-
szonyom . becses rendelésével mielőbb
megtisztel,

maradunk kiváló tisztelettel

NEUSTADT és HERCZOG.

Nem kell London. Nem kell Páris.
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest!

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő
mérték utáni

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER M. A. UTÓDA

orthopéd és divat cipészetenben

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szülők különös figyelmébe ajánlom **orthopéd-
gyógycipőmet**, melyek megátolják a láb-
fejődését, Gyermekéknél, ugyszintén felnőtteknél
nagy sikerű eredményeket értem el, amit számos
elismerés tanúsít. Készíték a valódi amerikai for-
májú cipőktől meg nem különböztethető tart s szép
cipőket. B. megrendeléseiket kérve teljes tisztelettel

SEELINGER M. A. UTÓDA

az aradi Nemzeti Színház szállítója 641

A ki tyukszemét gyö-
kerestől elakarja pusz-
títani, az ok vetlen pró-
bálja meg a

Fischer János, Kristof György
és Rettinger Antal fodrá-
szoknál 996

60 fillérért kapható
tyukszem krém.

175 darab

pontos járatu ezüst

zsebórát

minden elfogadható árban
elárusít

Schwimmer-cég

Arad, 902

Szabadság-tér 5-6. szám alatt.

Pölzl kávéház
mellett.

TITKOS

betegségek ellen legjobb szer a törvényesen
védett

'TRIAS'

mely 2-3 nap alatt felelősség mellett a leg-
elhanyagoltabb húgycsőfolyást megszünteti.
Ára: férfiaknak K 1.80, nőknek K 2.50.

Köszvény, Gout, Rheuma, fő- és fog-
fájás ellen a

P A P P-téle

„MENTHOLIN“

biztos hatásu gyógyszer.

Egy próba elegendő!

Ara 1 korona.

Főntieket titoktartás mellett küldi:

PAPP L.

gyógyszertára Tiszasszentimrén.

Főraktár Aradon: 996

Földes Kelemen gyógytárában.

Téli menetrend.

Érvényes 1908. évi október 16-tól.

Arad-Budapest.								
Állomások	Szv. I-III.		Gyv. I-II.		Szv. I-III.		Gyv. I-II.	
	Arad ind.	5-09	8-18	11-25	4-16	4-51	9-09	9-38
Sofronya	5-25	8-36	11-41	4-36	5-08	9-25	9-54	
Kurtics	5-37	8-48	11-55	4-48	5-25	9-37	10-06	
Lökősháza	5-52	9-03	12-10	5-03	5-44	10-01	10-30	
Bánhidai major	5-58	9-09	12-16	5-09	5-51	10-07	10-36	
Országút	6-02	9-13	12-20	5-13	5-56	10-11	10-40	
Kétegyháza	6-10	9-21	12-28	5-21	6-05	10-19	10-48	
Kigyós	6-11	9-22	12-34	5-22	6-06	10-20	10-49	
Békés-Csaba	6-24	9-35	12-47	5-35	6-21	10-33	11-02	
Békés-Földvár	6-35	9-46	12-59	5-46	6-31	10-44	11-13	
Békés-Földvár	6-43	9-54	1-29	5-54	6-39	10-52	11-21	
Békés-Földvár	6-58	10-09	1-42	6-08	6-54	11-03	11-32	
Mezőberény	6-57	10-08	1-44	6-07	6-53	11-02	11-31	
Mezőberény	7-07	10-18	1-54	6-17	7-03	11-12	11-41	
Gyoma	7-31	10-42	2-18	6-41	7-27	11-36	12-05	
Gyoma	7-36	10-47	2-25	6-46	7-32	11-41	12-10	
Mezőtar	8-02	10-29	2-53	7-14	8-00	12-09	12-38	
Mezőtar	8-03	10-30	3-05	7-26	8-12	12-21	12-50	
Pusztá-Pó	8-27	10-54	3-28	7-49	8-37	12-44	13-13	
Pusztá-Tenyő	8-39	10-52	3-42	8-03	8-51	12-58	13-27	
Szajol	8-52	11-00	3-56	8-17	9-05	1-02	1-31	
Szolnok	9-10	11-12	4-13	8-35	9-23	1-20	1-49	
Szolnok	9-17	11-19	4-24	8-46	9-34	1-31	2-00	
Ujszász	9-44	11-35	4-46	9-08	9-56	1-53	2-22	
Ujszász	9-49	11-36	4-49	9-11	9-59	1-56	2-25	
Tápió-Györgye	10-08	11-59	5-05	9-30	10-18	2-03	2-32	
Tápió-Szele	10-19	12-10	5-17	9-42	10-30	2-15	2-44	
Nagy-Káta	10-47	12-38	5-43	10-10	10-58	2-43	3-12	
Tápió-Szeceő	11-04	12-55	5-59	10-26	11-14	2-59	3-28	
Süly-Sáp	11-17	13-08	6-11	10-39	11-27	3-11	3-40	
Mende	11-31	13-22	6-25	10-53	11-41	3-25	3-54	
Gyömrő	11-39	13-30	6-33	11-01	11-49	3-33	4-02	
Maglód	11-46	13-37	6-40	11-08	11-56	3-40	4-09	
Rákos	12-11	14-02	7-05	11-23	12-11	3-55	4-24	
Kőbánya fel. p. u.	12-17	14-08	7-11	11-29	12-17	4-01	4-30	
Budapest k. p. u.	12-25	14-16	7-19	11-37	12-23	4-09	4-38	

Budapest-Arad.							
Állomások	Tvsz.	Szv. I-III.		Gyv. I-II.		Szv. I-III.	
		Budapest kptu. ind.	—	7-25	8-00	—	12-20
Kőbánya felső p. u.	—	—	8-10	—	12-30	10-26	
Rákos	—	7-31	8-17	2-13	12-37	10-33	
Maglód	—	—	8-44	—	1-18	10-44	
Gyömrő	—	—	8-52	—	1-26	11-02	
Mende	—	—	9-00	—	1-36	11-10	
Süly-Sáp	—	—	9-11	—	1-52	11-18	
Tápió-Szeceő	—	—	9-21	—	2-07	11-28	
Nagy-Káta	—	—	9-41	8-04	2-32	11-38	
Tápió-Szele	—	—	9-58	—	2-52	11-58	
Tápió-Györgye	—	—	10-09	—	3-04	12-04	
Ujszász	—	8-59	10-24	—	3-21	12-26	
Ujszász	—	8-59	10-27	8-36	3-41	12-29	
Ujszász	—	9-16	10-5	8-53	4-07	1-08	
Szolnok	—	9-23	11-09	4-00	4-14	1-16	
Szolnok	—	9-36	11-27	4-13	4-33	1-29	
Szajol	—	—	11-35	—	4-47	1-43	
Pusztá-Tenyő	—	—	11-48	—	5-00	1-56	
Pusztá-Pó	—	—	12-05	4-42	5-25	2-15	
Mezőtar	—	10-04	12-05	4-43	5-26	2-16	
Mezőtar	—	10-05	12-10	4-43	5-26	2-16	
Gyoma	—	10-28	12-33	5-02	5-55	2-31	
Gyoma	—	10-34	12-40	5-03	5-56	2-32	
Mezőberény	—	6-07	10-53	1-04	5-2	3-15	
Békés-Földvár	—	6-0	1-13	5-30	6-18	3-23	
Békés-Földvár	—	6-9	1-15	5-32	6-20	3-25	
Békés-Földvár	—	6-42	1-28	5-43	6-31	3-38	
Békés-Csaba	—	7-09	1-32	5-58	6-46	3-42	
Békés-Csaba	—	7-09	1-32	5-58	6-46	3-42	
Kigyós	—	7-24	2-17	—	7-13	4-4	
Kétegyháza	—	7-43	2-29	6-19	7-8	4-16	
Kétegyháza	—	7-47	2-34	6-23	7-12	4-20	
Országút	—	7-58	—	—	8-08	5-11	
Bánhidai major	—	8-03	—	—	8-13	5-17	
Lökősháza	—	8-13	2-51	—	8-23	5-27	
Kurtics	—	8-36	3-05	6-35	8-34	5-39	
Sofronya	—	8-51	3-15	—	8-41	5-45	
Arad	—	9-10	3-29	6-54	9-0	6-0	

Arad-Tóvis.							
Állomások	Tvsz.	Szv. I-III.		Gyv. I-II.		Tvsz.	
		Arad ... ind.	10-15	12-22	2-30	4-02	7-04
Glogovác ...	10-33	12-40	2-44	4-13	7-15	10-21	
Mondorlak ...	10-43	12-50	2-53	4-22	7-24	10-31	
Györök-Ménas ...	11-10	1-17	3-13	4-35	7-36	10-57	
O-Paulis ...	11-19	1-26	3-20	4-44	7-45	11-06	
Paulis ...	11-31	1-38	3-33	4-46	7-47	11-18	
Baraczká ...	11-38	1-45	3-39	4-51	7-54	11-25	
M.-Radna (l.) ...	11-50	1-57	3-49	4-59	7-59	11-34	
Milova-Odvos ...	—	—	—	5-09	8-11	11-42	
Konop ...	—	—	—	5-24	8-26	11-57	
Berzova ...	—	—	—	5-40	8-42	12-02	
Soborsin ...	—	—	—	6-03	9-05	12-07	
Soborsin ...	—	—	—	6-55	9-57	12-19	
Zám ...	—	—	—	7-35	10-37	12-47	
Mar.-Illye ...	—	—	—	8-09	11-11	13-01	
Déva ...	—	—	—	8-12	11-14	13-04	
Déva ...	—	—	—	8-25	11-27	13-17	
Piski (é.) ...	—	—	—	8-07	11-09	13-13	
Piski (l.) ...	—	—	—	8-14	11-16	13-20	
Szászváros ...	—	—	—	8-32	11-34	13-38	
Alvincs ... (é.)	—	—	—	4-01	10-53	11-51	
Alvincs ... (l.)	—	—	—	4-16	10-58	11-56	
Gy.-fehért. (é.)	—	—	—	4-27	10-59	11-57	
Gy.-fehért. (l.)	—	—	—	7-00	10-52	11-50	
Tóvis ... (é.)	—	—	—	7-38	11-25	12-23	

Tóvis-Arad.							
Állomások	Szv.	Gyv. I-II.		Szv. I-III.		Tvsz.	
		Tóvis ind.	8-33	8-55	2-00	9-18	—
Gy.-fehért. (é.)	8-33	8-55	2-25	9-18	—	—	
Gy.-fehért. (l.)	8-33	8-55	2-30	9-18	—	—	
Alvincs (é.)	8-33	8-55	2-44	9-18	—	—	
Alvincs (l.)	8-33	8-55	2-48	9-18	—	—	
Szászváros	8-33	8-55	3-33	9-18	—	—	
Piski (é.)	8-33	8-55	3-57	10-18	—	—	
Piski (l.)	8-33	8-55	4-12	10-18	—	—	
Déva	8-29	8-51	4-27	10-18	—	—	
M.-Illye (l.)	7-11	7-43	5-10	11-18	—	—	
Zám	7-43	7-15	5-45	11-18	—	—	
Soborsin ...	4-12	8-15	8-19	1-15	—	—	
Berzova ...	5-12	7-00	6-58	2-15	—	—	
Konop ...	5-11	9-11	7-11	2-25	—	—	
Milova-Odvos ...	5-11	9-22	7-11	2-25	—	—	
M.-Radna (é.)	6-32	7-28	9-34	3-38	—	—	
M.-Radna (l.)	6-32	7-30	9-41	3-38	—	—	
Baraczká ...	6-41	9-49	7-58	3-48	—	—	
Paulis ...	6-49	9-56	7-58	3-56	—	—	
O-Paulis ...	6-56	—	—	3-56	—	—	
Györök-Ménas ...	7-07	10-10	8-18	3-57	—	—	
Mondorlak ...	7-25	—	—	4-15	—	—	
Glogovác ...	7-35	10-35	8-38	4-30	—	—	
Arad ... é.	7-48	8-08	10-50	4-43	—	—	

Arad-Temesvár-Józsefváros.				
Állomások	Szv.	Szv. I-III.		Tvsz.
		Arad ... ind.	6-15	
Uj-Arad ...	6-25	12-28	5-21	
Németh-Ságh ...	6-42	12-44	5-47	
Vinga ...	6-55	12-56	6-11	
Orczyfalva ...	7-06	1-07	6-22	
Merczfalva ...	7-16	1-17	6-32	
Szt.-András ...	7-27	1-28	6-43	
Temesvár-Jv. ...	7-43	1-45	7-00	

Temesvár-Józsefváros-Arad.			
Állomások	Tvsz.	Szv. I-III.	
		Temesvár-Jv. ... ind.	—
Szt.-András ...	—	8-49	2-28
Merczfalva ...	—	9-07	2-42
Orczyfalva ...	—	9-22	2-52
Vinga ...	—	9-45	3-03
Németh Ságh ...	—	10-03	3-16
Uj Arad ...	—	10-27	3-33
Arad ...	—	10-40	3-42

A minis. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által jóváhagyott

Aradvármegye

nagy falu

Térképe

108-144 cm. nagyságban, melynek eddigi ára 10 korona volt, leszállított áron

4 Koronáért

vászonzra huzva 7 korona,
vászonzra huzva léccelkel ellátva 8 koronáért

Kapható

Kiadóhivatalunkban.

Tekintve, hogy az egész készlet tulajdonunkba ment át, ajánljuk a sürgős megrendelést, mert ha e készlet elfogy, ugy többé nem lesz az ily potlom áron beszerezhető.

(Utányomás nem díjazatik.)

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedése

Aradon, Weitzer János-utca.

Jókai Mór munkái

(nemzeti kiadás)

Mikes Kelemen Törökországi levelei

(100 koronás diszkiadás.)

Műveltség könyvtára.

Gáspár: Utazás a föld körül.

Képes Nagy Világtörténet.

Brehm: Állatok világa.

Reclus: A föld.

Herrman: Magyar Halászat és a term. tud. társulat kiadásában megjelent több forrás munka

antiquarice

leszállított árakon

kaphatók.

Több száz évfolyam magyar és német folyóirat disztáblában kötetenként 8—10 régen, 2—4 koronáig.

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedésében

Arad, Weitzer János-utca.

Ma vasárnap, március hó 31-én
a „Fehér Kereszt” télikertjében
a 33. gyalogezred zenekara

Zeilner Sándor karmester személyes vezetésével

hangversenyt

rendez. 1015

Belépti-díj 40 fillér.

Tisztelettel

Braun Gusztáv

Hirdetés!

Vb. Hrubják Antal pankotai lakos csödtömegéhez tartozó vászon-, kanavász- és képfestő-árúkból álló raktár kedden és szerdán delután 2—6 óra között tekinthető meg Pankotán gróf Leiningen-utca 294-ik szám alatti házban. — Árverés Ápril hó 4-én.

Dr. Deutsch Izsó

ügyvéd, tömeggondnok.

Uj!

Uj!

folyadék

Somatose

1019

kiváló

étvágygerjesztő és idegedző

erősítő szer

bármely gyengeség ellen.

Kapható a gyógyszerárakban és drugueriákban.

Értesítés.

Van szerencsém tisztelettel értesíteni a t. c. közönséget, hogy a világhírű

müncheni

Hofbrei sört

a Központi szálloda
= összes termeiben =

és utcai kimérésre is mai naptól fogva árusítom.

Kiváló tisztelettel

1026

NAGY LAJOS,

szállodás.

Krausz Paulin

könyv- és papírkereskedése

Aradon, Színház-épület.

Van szerencsém a t. olvasó közönséggel tudatni, hogy

100.000 kötetes kölcsonkönyvtáram

jegyzékéhez a magyar, német, francia és angol

II-ik uj függelék

megjelent és azt kívánatra bárkinek ingyen készségesen megküldöm.

A könyvtári bérlet-díj 1 óra 1 kor., vagy kötetenként 8 fillér.

Egyben ajánlom dus készleteimet

Diszes imakönyvek

Emlékkönyvek

Képes levelezőlap-
és

fénykép-albumokban.

Irásági

és meséskönyvek

mélyen leszállított árban.

Disz levélpapírok

remek kivitelben.

Diaphaine (üvegfestés utánzat) és minden a papírszakmába tartozó c kkekben

Bel- és külföldi

divatlapok és folyóiratok

egyenként és bérletben.

Egyes könyvek, hangjegyek és egész könyvtárak vétele és eladása.

Kiváló tisztelettel

1028

KRAUSZ PAULIN.

Menyasszonyok figyelmébe!

12 személyes üvegekészlet 100 drb. Frt. 25.

Finom gravírozott üvegből: K. 50.

3 Vizes üveg	12 Söröstübler
3 Boros "	18 Vizes pohár
2 Likör "	12 Boros pohár
12 Cognac v. likör pohár	1 Gyümölcsállvány
12 Tokaji boros pohár	1 Befőttestál
12 Vörös boros "	12 üvegtányér

Legfinomabb minőségű porcellanok:

Étkészlet 6 szem. 26 db. Frt. 6.50-tól

	feljebb.	
12 személyes étkezészet	80 drból	Frt. 62.50
12 " kávészkészet	15 "	K. 125.
12 " teás	15 "	
12 " mokka	15 "	
Összesen 125 darab		

Rendkívül olcsó mosdó-készletek, Villany, légszusz, benoidgáz és egyéb csillárok. Esküvői ajándékok, Valódi nikkelfőző és díszedények stb. stb.

Gebhart Testvéreknel

ARADON.

Andrássy-tér 4. (Pannónia-szálloda.)

Üveg, porcellán, tükör, képkeret, lámpa és csillár tizlet — Üvegezési vállalat. Vidéki megrendelések pontosan eszközölköznek. 224

A kinek

ismeretség híján

házasra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárnőre, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszédőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
---	--

Aki

eladni kíván

bitort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy
--	-------------------------------------

Aki

bérbeadni kíván

birtoke, házat, vadászterületet,	halászatot, telket, kocsit, lovat.
----------------------------------	------------------------------------

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KOZLONY”
kís hirdetés
rovátát használja.

Szöllő!

A muszkai hegyen egy jó fekvésű 5 holdas termő szőlő, szép nagy épülettel, uri lakással, teljesen berendezve eladó. Cím a kiadóhivatalban. 819

Ügyes lapkihordó-pár

felvétetik kiadóhivatalunkban.

Eladó

családi lakóház Aulich Lajos-utca 6. szám. 911

Kiadóhivatalunkban nagyobb mennyiségű **filc (nemez)** ipari célokra jutányos áron eladó.

Üzletnek vagy műhelynek

alkalmas sarok utcai helyiség lakással együtt kiadó. — Bővebbet Aranykéz-utca 20. szám.

Lakás.

5 szoba mellékhelyiségekkel Jó-zsef-főherceg-ut 8. sz. földszint rögtön kiadó. 952

Egy jó házból

való leány vegyes kereskedésbe elárúsonőnek felvétetik. Ki már hasonló alkalmazásban volt előnyben részesül. Wittenberger vagongyár. 945

Motor

2 személyre legutolsó modell teljesen hibátlan eladó: Drogueria Nagykanizsa. 949

Sensáció!

A világ legkiválóbb egyedüli legjobb „ezüst tisztító”-szere, csakis **Weinberger Ferenc** ékszerésznél Arad, Andrássy-tér Fischer Eliz-palota kapható, egy doboz ára 1 korona. 957

Egy ügyes rikkancs, ki egy esti lap árusítását elvállalná, alkalmazást nyerhet.

Üzlethelyiség,

lakással együtt, Fejsze-utca 18. sz. alatt bérbeadandó. — Bővebbet ugyanott. 924

Házvezetőnek

ajánlkozik fiatal, ügyes, intelligens nő, a ki a háztartás minden ágában tökéletes jártassággal bír. Legjobban elfogad plébániát, esetleg középkori magányos férfi háztartását. Cím a kiadóhivatalban. 972

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Egy 20 év óta fenálló

jó forgalmu péküzlet azonnal kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 974

Szalonna

76 kr., tiszta sertés zsír 76 kr., friss sertés hus 72—76 kr., füstölt sonka 90 kr., boka 64 kr., apró füstölt husok 72 kr., füstölt karaj 90 kr., császár-szalonna 90 kr. és minden hentes áru a legjutányosab nap áron kapható **Garai Károly** hentes-üzletéből Aradon, Boczkó-utca 2. szám. Háltérrel szemben. 950

Több száz

rongált dobozu levélpapírt minden elfogadható áron árusítok. Veszek könyvtárakat. — **Kerpel Izab** könyvkereskedő. 856

Biztos existenzia!

Ügyes, jó beszélő tehetségű urak állandó alkalmazást kaphatnak egy könnyen eladható házi cikk eladására. Pénzbeszédők óvadékkal kerestetnek. Ajánlatok „K. G. 100.” jellel a kiadóhivatalba kéretnek. 465

Ház eladás!

Perényi-utca 4. és Orczy-utca 11. számú ház a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett betegség miatt eladó! Felvilágosítást ad Perényi-utca 4. szám alatt a háztulajdonosné. 973

Francia „Blouse Albu”

180 legújabb eredeti francia divatképpel 1 korona 50 filléért kapható **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad. Telefon 517. 361

Eladó

1 vadonat új 85 frtos Singer varrógép 28 frtért és egy 2 ajtós jég-szekrény. Bildhauer, Orczy-utca 19. sz. 1011

Teljesen elkülönített

földszinti 3 szobás lakás fürdőszobával, villanyvilágítással május 1-re, ugyanott 6 lóra istálló, kocsis-szoba és kocsiszin azonnal kiadó. Bővebbet Magyar-utca 28. 1010

20,000 drb. vegyes

borfajú I-ső osztályu fásgyökerez szőlőoltvány eladó Kovacevits György körjegyzőnél Ménes. 1016

Kerestetik

iroda helyiségnek alkalmas 2 szoba május hó 1-ére, esetleg egy 4—5 szobás lakás mellékhelyiségekkel. — Bővebbet a kiadóhivatalban. 1027

Vendéglői kerti asztalok

és padok eladók Gyár-utca 2. sz.

Eladó.

Közel 30 év óta fenálló élénk forgalmu fűszer- és vegyesára kereskedés korlátlan italmérséssel és trafikkal haláleset miatt, házzal együtt, méltányos áron eladó. Bővebbet özv. Kohn Náthánné Kurtics. 1030

KOSSUTH-utca 67. sz.**CZERNUCZKY MIHÁLY**

cipész-mester üzletében

a legjobb anyagból készült férfi, női és gyermek cipők nagy választéka. — Megrendeléseknél színes bőrök nagy választéka.

Saját készítés!

624 Olcsó ár!

Pontos kiszolgálás!

Pianinót

keresek megvételre jó karban levőt, esetleg egy rövid jó zongorát is. Cím a kiadóhivatalban. 1006

Fischer Ármin

szobafestő és mázoló

Arad, Vörösmarty-utca 3. sz.

Elvállal mindennemű

szobafestő és mázoló-

munkát,

azonkívül gipsz utánzatot és szobakárpitozást a legegyszerűbb és legdiszesebb kivitelben vidéken is. 837

Van szerencsém a nagyérdemű hölgy-közönség becses tudomására hozni, miszerint bécsi utamról hazatértem s

Salonomat

Szabadság-tér II. szám. I. emelet megnyitottam.

Modelleim a legszebb kivitelűek. Jutányos árakkal, pontos kiszolgálással igyekezn fogok a nagyérdemű közönség becses bizalmát kiérdemelni.

Vidéki megrendelések és alakítások gyorsan és pontosan eszközöltetnek. A nagyérdemű közönség becses partfogását kerí 927

Grünblatt Antónia.**Kiadó lakások!**

A Vörösmarty-utca 3. számú házban, a színházzal szemben, II. emeleti

utcai lakások

május hó 1-től,

illetve azonnal kiadók.

Ugyanott a II. emeleten **egy kisebb udvari lakás** azonnal kiadó.

Bővebbet a gondnoknál a házban 6. ajtó szám. 496

1231 - 1907. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottságánál megüresedett év 2200 korona törzsfizetéssel és megfelelő lakbér illetményen javadalmazott fogalmazói állásra és az annak betöltése folytán esetleg megüresedő 1400 korona törzsfizetéssel és megfelelő lakbérilletményen javadalmazott irodai segédtszti állásra pályázatot hirdetek és felhivom azokat, kik az 1883. évi 1. t.-c. 3. §, illetve az irodai segédtszti állásra ugyanazon t.-c. 19. §-ában megjelölt képesítéssel bírnak és a fenti állásokat elnyerni óhajtják, hogy pályázati kérvényeiket 1907. évi április hó 4-ig bezárólag hivatalomban nyujtsák be.

Aradon, 1907. évi március hó 21-én.

Varjaszay,
polgármester.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

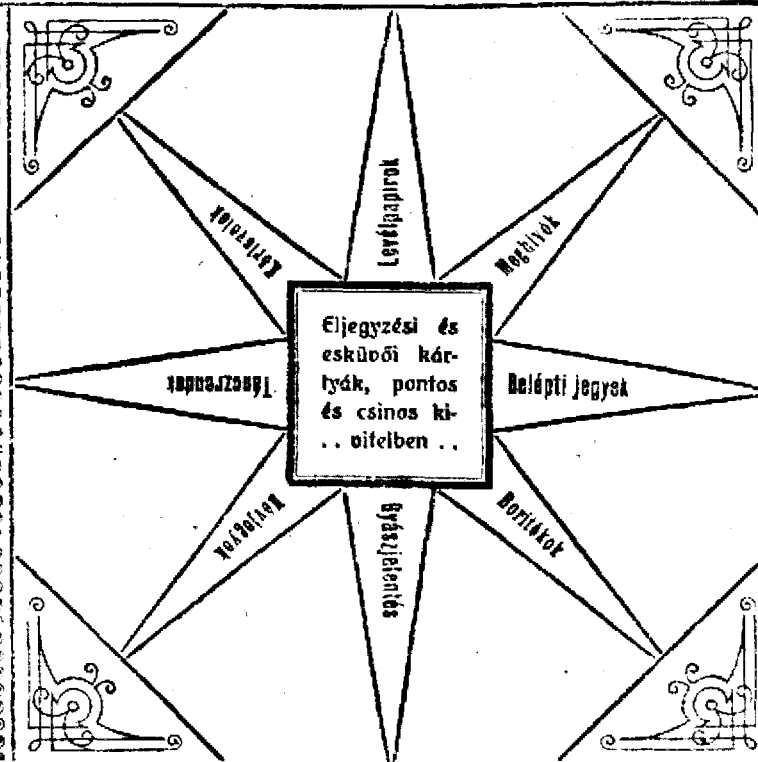
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befü-
tőmőntőde.Ajánlja
kitűnően berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hal mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.Eljegyzési és
esküősi kár-
tyák, pontos
és csinos ki-
... vitelben ..

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hóra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 28 korona.
1 hóra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 357.

Kiadóhivatali " 151.

235—1907. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében az aradi kir. törvényszék 1906. V. 17051. számú elrendelő és az aradi kir. járásbírósnak 1906. V. 2588/1. számú kiküldő végzése folytán dr. Köpf János végrehajtó javára Zenner Agoston aradi lakos ellen 51 kor. tőke és jár. erejéig foganatosított kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag le- és felülfoglalt 805 koronára becsült szoba butorok és egyéb tárgyakkól álló ingók a még fizetetlen összeg ki-

elégítésére a helyszínen, vagyis Aradon, Kiskarika-utca 2. sz. a. 1907. évi április hó 2. napjának d. e. 10 órájára kitűzött nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett becsáron alól is elfognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingókat mások is le- és felülfoglalták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Aradon, 1907. évi március hó 12. napján.

Najmányi Béla,
bir. végrehajtó.

1025

Arad hegyaljai h. é. motoros vasut.

649/907. szám.

Hirdetmény

(új) vonatok forgalombahelyezése, egynémely vonatok időszaki beszüntetése.)

Van szerencsénk közhirre tenni, hogy 1907. évi április hó 5-én az Aradról reggel 4 óra 35 perckor induló 2. sz.

a Gyorokról reggel 4 óra 14 perckor Aradra induló 1. sz.

a Gyorokról reggel 4 óra 16 perckor Pankotára induló

102. sz.

a Gyorokról reggel 4 óra 20 perckor Radnára induló

202. sz.

a Pankotáról reggel 4 óra 35 perckor induló 101. sz.

a Radnáról reggel 3 óra 2 perckor induló 201. sz. vo-

natainkat forgalomba helyezük.

Ezzel egyidejűleg azonban 1907. évi április hó 5 napjától 1907. évi április hó 19. napjáig bezárólag

az Aradról este 6 óra 7 perckor induló és Pankotára este 8 óra 19 perckor érkező 20/122. sz.

a Pankotáról este 6 óra 1 perckor induló és Radnára este 7 óra 53 perckor érkező 119/222. sz.

a Radnáról este 6 óra 27 perckor induló és Aradra este 8 óra 24 perckor érkező 219/21. sz. vonatainkat beszüntetjük.

Bővebbet az egyidejűleg kiadott falragaszok nyújtanak.

Arad, 1907. évi március havában.

1029

A vezérigazgatóság.

A tavasz beálltával

gyomorszenvedők

figyelmébe ajánlja

alulírott, mint Glasner Miksa cs. kir. udvari szállító képviselője, következő Glasner-féle kétszersülteket. Raktáron tart, u. m.: *Karlsbadi, Udvari, Herkules, Maláta-gyermektápszer, Théa, Pozsonyi és Glasner-féle Mandulás, Vanília, Biskvitt, Kétszersültek és Maláta-piskótát*, amelyek a hétfői kiflihiányt tökéletesen pótolják. † Kapható az aradi nagyobb fűszer és delikatesz üzletekben. — Rendeléseket naponta felveszek és pontosan házhoz szállítom. — Tisztelettel

KLEIN IGNÁC, sütőmester.

Karolina-utca 6. sz.

1014

Képvásárlók figyelmébe!

Jeles magyar festőművészek műveiből egy
képgyűjteményt
hoztam Aradra.

A festményeket rendkívül mérsékelt áron
arusítom el

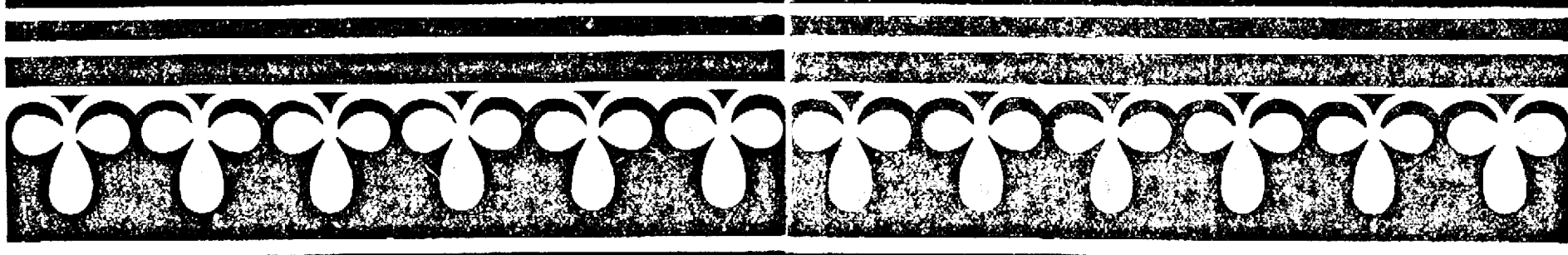
Aradon, a Központi Szálloda 32. számú szobájában.

Felhívom a kedvező alkalomra régi aradi vevőim szives figyelmét.

Tisztelettel

Sidler László

műkereskedő Budapestről.

BIZTOS ALAP

ANDREJNY SEC GARAD

ÜDÍTŐ FRISS SZAKEMBEREK ZAMAT. ELISMERÉSE.

HAGYOMÁNYOS FRANCZIA MÓDSZER. REMEK ILLAT. KIVÁLÓ APRÓ GYÖNGY.

NAGY GONDAL MEGVALOGATOTT BORK. SZAKSZERŰ KEZELÉS. GONDOSAS. SAJÁT MINTA-SZERŰ SZŐLŐBIRTOK.

THIERRY BALZSAM

ICH DIEN

Allein echter Balsam von der Schutzengel-Anstalt von A. Thierry in Pragrad bei Rohitoch-Sauerbrunn.

ÖVÁSI Egyedül valódi, törvényesen védett balzsam a vérelettel rendeléssel a különösen ismét elutasított. A büntető törvény 23 és 24 §-ai szerint mindenki, aki nem az én gyógyserumomból ered, tehát más, mint az egyedül valódi Andrejny Sec-jeggyel törv. védett Thierry-balzsamot rendel, vasatol, különösen árusít, büntetőbírósi kiemeltetlen üldözésnek és 4000 K.-ig, vagy 1 évtől terjedő fogházbüntetésnek van kitéve. Ugyanígy a vásári ereszakos módon kínál, más nevű pótlékokkal megcsaló, v. árszállás, melyek csak a közönség kizsákmányolása a közönség jogalomban, ugyanígy büntetés van nekik maguk után.

35 év óta Berger-féle kátrányszappant.

hasznájják a Ausztria-Magyarországon és minden művelt államban mosakodáshoz és fürdéshez bőrküültek és a bőr tisztálansága ellen.

Minden címkén rajta kell lennie a védjegynek és a gyári cégjelzésnek, különben nem a 35 év óta forgalomban lévő valódi.

Nagyban: G. HELL & Comp.

Wien, L. Biberstrasse No. 8. 845

ÖVÁSI Egyedül valódi, törvényesen védett balzsam a vérelettel rendeléssel a különösen ismét elutasított. A büntető törvény 23 és 24 §-ai szerint mindenki, aki nem az én gyógyserumomból ered, tehát más, mint az egyedül valódi Andrejny Sec-jeggyel törv. védett Thierry-balzsamot rendel, vasatol, különösen árusít, büntetőbírósi kiemeltetlen üldözésnek és 4000 K.-ig, vagy 1 évtől terjedő fogházbüntetésnek van kitéve. Ugyanígy a vásári ereszakos módon kínál, más nevű pótlékokkal megcsaló, v. árszállás, melyek csak a közönség kizsákmányolása a közönség jogalomban, ugyanígy büntetés van nekik maguk után.

A Dr. FORTI-féle SEBTAPASZ LEGJOBB

Még eddig semmiféle tapaszt nem érte el ennek a jó hatását!

FORTI LÁSZLÓ egyetlen gyártmánya. Rendkívüli gyógy- és fájdalom-csillapító hatása minnemeni sebeken, égéseknél, daganatoknál stb. azonnal csillapítja a fájdalmat, osztja a daganatokat és rugon gyógyítja a sebet, anélkül, hogy vágni kellene. A női emlígyuladónál biztos, tyukaszemre jó eredménnyel alkalmazható. Ára 2 kor., kisebb 1 kor. és: legkisebb 70 fill. Kapható a gyárban Forti László Budapest, II. Pala-u. 8 és a főraktárban Budapest Török J. gyógytárban, Király-u. 12. valamint Budapestben min. és a vidéken a nevezetesebb gyógytárakban. Az eredeti dr. Forti-féle sebtapaszt külső csomagolásán. F. L. betétl. van lepereselve és az itt is látható védjegy és sajátkezi aláírással ellátva. A szer. 4817/99. és 565/9/904. sz. a. miniszterileg engedélyezett. A számtalan értékelés és áralmás utazatok arra indítottak, miszerint az utazó ellen a törvényes lépéseket megiegem és ezek alapján a budapesti büntető bír. járásbírósa 1899. Junius hó 30-án kelt B. XI.2. számú végzésével a hamisítókát a tapaszt további készítésétől szigorúan eltiltotta és eltilte. Figyelm! Végül figyelmeztetem a t. c. közönséget, hogy semmiféle más névvel ellátott tapaszt, sem Forti K., sem Forty György, vagy névtelen el ne fogadjanak, mert az mind hamisítvány, hanem csakis egyedül az eredeti Forti László gyártmányát! De ha valaki nekem hamisítványt beküld, azt jutalomban reszesítem. 1961

Kapható az összes aradi gyógyszerészeknél.

Csak 5 Koronáért

küldök 1/2 kilo a préselésnél könnyen sérült, finom és szolid

Toilette-szappant

szépen sortirozva róza, moschus, patschoull, iholya, gyöngyvirág stb. illattal. Elárúsítási ára legatöbb kétszer annyi. Igen előnyös vétel minden háztartásban, pansiók, fürdők, szállodák részére. Ismét eladók és kereskedők nagy összegeket kereshetnek e cikk árusítása által. A küldés a pénz előleges utalványozása, vagy utánvét mellett történik. A megrendelések címzendők:

Ign. Kann, Depositeur
Wien VII., Burggasse 128.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

potleka

egy napjának bizonyult házisszer, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek ismertül. Készvényes, csúszlós és meghűléseket, bedorzásoképpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt borszerűsítő óvatossággal legyünk és csak olyan üvegeket használjunk el, melyek a „Horgony” védjeggyel és a keletre orozójeggyel ellátott dobozban van csomagolva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.- és a csomagolás minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. — Gyártó: Gyógyszerárú az „Arany orozásához” — Pragában, Klauzovstrasse 5 nos. —

8282—8283—1907. szám.

Hirdetmény.

I.

Az 1883. évi XLIV. t.-cikk 16. és 18-a értelmében közhírre tesszük, hogy a városi adóügyi osztály által az 1907. évre való érvénnyel kivetett I. és II. oszt. kereseti adó és az 1907. évre való érvénnyel kivetett házbér adó kivétési lajstromok 1907. április 1-én kezdődő 8 napi közszemlére kitétetnek az adóügyi osztály 1. számú helyiségében.

A netaláni felszólamlások azon adózók részéről, kik ezen adónemekkel már 1906. évben is meg voltak róva, a lajstrom kitételének napját, — azok részéről pedig kik első ízben róvattak meg, az adókönyvecskéjükbe történt bejegyzés napját követő 15 nap alatt — az aradi m. kir. pénzügyigazgatósághoz címzett bélyegtelen kérvényben előterjeszhetők.

Elkésetten beadott kérelmek mint tárgytalanok utasítottak el.

II.

Utalva 3797—907. sz. alatt közzétett hirdetményünkre, az 1880. évi XXVII. t.-c. alapján hadmentességi díjat fizetni köteles egyéneket újból felhívjuk, hogy ezen hirdetményben körülírt módon s az adóügyi osztálynál ingyen kapható nyomtatványon vallomásaikat 1907. március 22-től számított 8 nap alatt most már okvetlen adják be, mert ellenkező esetben az 1880. évi XXVII. t.-c. 20. §-a értelmében fognak szigorúan büntettetni.

Ismételten megjegyezzük, hogy ezen vallomásokat a városi adóhivatal előtt személyesen megjelölve tollba is mondhatják.

Arad, 1907. évi március hó 22-én.

A városi tanács.

ÉLŐKERÍTÉS.

Gleditschia, élősvény.

Bármily talajban gyorsan fejlődik, sűrű, nagy tövissel embernek és bármily állatnak ellentáll, kitart 70—80 évig, nevelhető oly sűrűn, hogy apró csirke, malac stb. sem mehet át: ez a legelősebb örökös áthatlan kerítés. Főelőnye még az is, hogy egész május hó közepéig a legjobb eredménnyel ültethető, mert a csemoték felasva jeges pinczeben tartatnak. Ezer darab 12 korona. rendezés után 50 méter kerítéshez elég. Nyomatott ültetés és kezelési képes utasítást minden rendeléshez adok. Akinek élőkerítés nem felel meg, szállíthatok **sodronyszövetet**, a legtekéletesebb gyártmányt, olcsón 100, 150 és 200 cm. szélessé.

Szőlőlugas
minden háznak legszebb dísz, egy gyűjtemény 8 fajból 20 tő, egy tő 2—300 furtót terem.

Szőlőültványok
táblás ültetések és hiányok pótlására, 60 legkiválóbb bor- és csemege-faj, szigorúan válogatott, tökéletes forradású és fajtázta duggyökerű példányok.

Delaware
sima vessző, minden szál megfakad, csak az a legnemesebb faj, melyből én 18 év alatt 40 holdat ültettem, 35 hektót terem holdanként, bora édes, erős, oltani, permetezni nem kell és kezeléséhez semmi tudomány sem kell, ezért ellen-sege sok tudományos szőlőintézet.

Bővebb leírást és KÉPES ÁRJEGYZÉKET tanulságos tartalommal és mindenhez teljes tájékoztatóval ingyen és bérmentve küld:

NAGY GÁBOR szőlőnagybirtokos, NAGY-KÁGYA.
Levelezés minden nyelven. 3992

Tüzelő anyagokban

bár a szállítási akadályok teljesen megszüntetve nincsenek, mindazonáltal igen tisztelt vevőinket értesíthetjük, hogy

raktár - készletünk

Zsilvölgyi Fütőkészén,
Porosz Salon-készén,
Porosz Légszész Pirszén
és Porosz Dió-Pirszénben

Legjobb minőségekben

jól el van látva.

Háztartási és ipari célokra száraz, darabos, jól kiégetett

Bükkfa-szén

állandóan nagy mennyiség készleten.

Jakaréktüzhelyben ajánljuk a kőszéntüzelést. Számos előnyök s jelentékenyen olcsóbb, mint a tűzifa.

A hazaszállítást saját kocsijainkkal, a miniszteri és főkapitányi rendeletnek megfelelően **plombázott zsákokban** eszközöljük. 168

Kneffel Károly és Fia

vaskereskedés szénosztálya.
Telefon 189. sz.

KI SZENVED?

gyomorban, székrekedésben, étvágytalanságban stb.? Az tegyen kísérletet, a több száz hirneves orvos által ajánlott **HORGONY** természetes keserűvízzel. Reggeli előtt fél ivópohár **HORGONY** keserűvíz 1—2 óra alatt meghozza a kívánt hatást, mire az étvágy és a jó közérzet beáll. A **HORGONY** természetes keserűvíz nem kellemetlen ízű, nem okoz kellemetlen érzést. Kapható minden ásványvíz, fűszerkereskedésben és gyógyszerárban. Vásárlásnál kifejezetten **HORGONY** keserűvíz kérendő. Tulajdonos: **Losor János** Budapest.

Palermo pörkölt kávé

Dürr Gusztáv fűszerkereskedéséből

Arad, a városházával szemben.

984

A kávé kedvelői körében — s ugyan kik nem tartoznak ezekhez — egyenesen feltűnést kelt egy zamatos ízű kávékeverék, mely Dürr Gusztáv fűszerkereskedéséből kerül forgalomba. Ez a kávé, amely úgy tejes, mint fekete kávénak valami fenomenális finom ízt és aromát kölcsönöz, igazán hivatva van arra, hogy minden ház asztalán ott legyen. Speciálitása, hogy az idegekre nem ártalmas, szapora és igen kiadó, ami maga a háziasszonyok szemében igen nagy előny, de tekintve egyéb jó tulajdonságait, hivatva van minden más kávé háttérbe szorítani.

A tulajdonos cégnek gondja van arra is, hogy ez a kitűnő kávékeverék hetenkint kétszer friss pörkölésben kerüljön a közönség elé

s hogy minden háztartás megszerezhesse, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{4}$ kilós csomagolásban a cég nevével ellátott ólompecséttel bezárva kerül forgalomba.

Az utóbbi időben, mikor a kávéban is, mint az élelmiszerben általában, a hamisítások napirenden vannak s a festett rossz és olcsó kávéból a közönség alig tudja megkülönböztetni a finom kávé, valóságos áldásnak nevezhető a Palermo pörkölt kávé, mert aki egyszer vásárolt és ivott ebből a kávéból, meg lehet győződve, hogy mindig ugyanazt a jó minőséget kapja.

Azok, akiknek még nem volt módjukban e kávéból fogyasztani, ajánlatos egy próbavásárlás, ez a legjobb meggyőződés-mód arra, hogy teljesen jó, az egészségre nem ártalmas,

még mindenki által, akik e kávéból vásároltak kedvelt cikket kap.

Dürr Gusztáv fűszerkereskedése óriási napiforgalma mellett jelentős üzletet tud kimutatni a Palermo pörkölt kávé eladásából s az, hogy a cégnél egész külön osztály foglalkozik a kávé pörkölése, csomagolása, osztályozása és kiszolgálásával, bizonyossága egyrészt a kávé kedveltségének.

Messze vidékre is szívesen és sokan hozatják a Palermo pörkölt kávé, azért Aradon, a megyében és a szomszédos megyék és azok közeli községeiben minden háznál főként ott kellene találni ezt a kávé, mert városunk eme specialis kávékeveréke megérdemli, hogy mindenki első sorban méltassa pártfogására.

Husvétii ünnepekre.

Bőjti napokra tisztelettel ajánlok teljesen friss **balatoni fogast**, kivágott **harscát, tokot és potykát**, zöld korai főzeléket, salátát, hónapos retket, sajtokat, új burgonyát, friss **Annanas, champignon gombát**.

Előjegyzéseket felveszek.

Sziszka, 926
Iőpóstával szemben.

Telefon szám 184. Mosóintézet átvétel! Telefon szám 184.

Van szerencsém a t. közönség tudomására adni, hogy a hosszú évek óta fenálló és teljes megalégedésre működő, legjobb hírnévnek örvendő

Bettelheim-féle mosóintézetet

Aulich Lajos-utca 2. szám átvettém és annak szakszerű kezelését személyesen fogom tovább vezetni. — Főelőnye intézetemnek, hogy a mosást és tisztítást **hársilag kezel**, minden **vegyszer mellőzésével, kizárólagosan kézműveléssel**, melynek következtében a ruha nincs kitéve időelötti romlásnak.

Sok éven át szerzett tapasztalataim remélni engedek, hogy kifogástalan munka szállításával ki fogom érdemelni t. megrendelőim feltétlen bizalmát.

Kiváló tisztelettel

753

FISCHER LIPÓTNÉ,

a Bettelheim-féle mosóintézet utóda **Aulich Lajos-utca 2. szám.**

500 koronát

fizetek annak, aki **Bartilla-fogvizének** használatát mellett, üvegje **70 Hl.** valaha ismét fogtájást kap, vagy a szája bűzlök. (Csomagolásért külön 20 fil.) **Bartilla A. Brökösel**, (B. Winkler) **Wien**, 19/1 Sommergasse 1. — Kapható **Aradon** minden gyógyszerárban, különösen **Földes Kelemenél**, Deák Ferencz-utca 11. sz. és **Hajós Árpádnál**, Andrassy-tér 22. Kérjük mindenütt határozottan **Bartilla-féle** fogvizet. Hamisítványok felelőseket díjaztatnak. 601

Hajdu tea
mell- és tüdőbetegnek számtalan esetben kipróbált szer.
Legjobb sikerrel használható köhögés, hurut, rekedtség, számarhurut, elnyálkásodás, minden mellbaj, a légső, a tüdő, a gége hurutos megbetegedései, légzési nehézségek, szűk-mellűség, asthma stb. ellen.
Ára 50 fillér. 28
Kapható Aradon,
Földes Kelemen
gyógyszerésznél. 288

Tisztviselők figyelmébe.

Az O. magy. I. ált. tisztviselőegylet kolozsvári képviselősege (Kolozsvár, Ferencz-József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknek, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti ügyben, ugyszintén

törlesztési kölcsön ügyekben

díjmentes utbaigazítással és tanácsokkal szolgál.

Válaszbélyeg csatolandó. 471

Zöldoltvány

eladó!

4-5000 legjobb fajok, vegyes: kadarka, mézes fehér, bakator és rizling 60 frt 1000 drb. 995

Feichthaler Márton

Thököly- (Halász) utca 31.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

Harisnya raktárunkat

kiváló gonddal felszereltük.

Teljes választék az évek óta ösmert legjobb gyártmányu **női, férfi és gyermek harisnyák** fekete, színes és legdivatosabb színekből.

Nagy elővételeink folytán az egész 336

1907. éven át minden áremelkedés nélkül.

Kirakataink megtekintése által mindenki legjobban meggyőződhet a pompás, dus választék és az áruk rendkívüli nagy olcsóságáról.

Rosenblüh H. és Társa.

Váci és nagyenyedi fegyházban kötött harisnyák.

Szőnyegmaradékok meglepő olcsón!

Szőnyegmaradékok meglepő olcsón!

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

Telefon szám 278.

GLÜCK JÓZSEF

József főherceg-ut 7.

Elvállal ugy helyben mint vidéken

szobafestő,**szobakárpitozó**

és könnyű súlyu

dombormű diszitési,mindennemű **mazolási** és fénymazolási munkát a leg-
egyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig. 946**Jovábbá ablakok diszitését****üvegfestési utázzattal,**

ugyszintén lakások léregmentessé tételét.

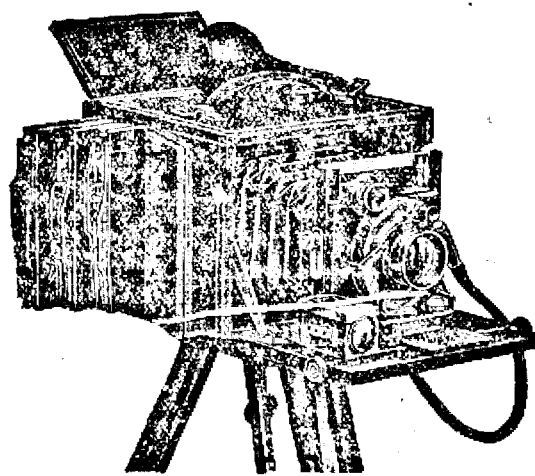
Nagy választék

dombormű diszekben,

bel- és külföldi kárpitokban.

Sehol

992

sem szerezhetők be
jutányosabban**fényképező gépek,****fényérzékeny**szárazlemezek, másoló papírok,
levelező-lapok, Brom papírok,
Pigment papírok,valamint minden, a fényképezéshez
tartozó vegyszerek, eszközök, lencsék
stb. — Eredeti gyári árak, bármely
gyári árjegyzék szerint. — Tekintettel
az „Aradi Fotoklub“ által rendezett,
folyó évi május hó 1-én megtartandó
Amateur-kiállításra raktáromat
ugy a rendes cikkel, valamint a mű-
vészies kivitelű Pigment- és gummi-
nyomáshoz szükséges anyagokkal
bőségesen szereltem fel.**BLOCH H.**

fénykép-cikkek raktára Aradon.

Van szerencsém a becses közönségnek tudo-
másul adni, hogy a**Deák Ferenc-utca 33. sz. a.**

uj modern

pék-üzletet

nyitottam.

Tudomásul adom, hogy itten minden nap tiszta
tejjel és bivaly-vajjal készült izletes **sütemények**
kaphatók. Minden nap friss, jóízű **krumpli-ke-
nyér** is, finom **teasütemény** és karlsbadi mód
szerint készült vajas, tejes és vizes **kétszersült**
is olcsón kapható. Ugyanitt lehet **minden dél-
előtt** kenyeret és kalácsot **sütni**. Kapható első-
rendű **tejes-kenyér**.A nagyérdemű közönség b. pártfogásáért ese-
dezem. 639

Tisztelettel

Ehrman Henrik.

Jelzalog

kölcsönök

valamint törlesztéses (Amortisatiós)

tisztviselői

kölcsönök közvetítettnek alólírott nál.

1021

HERZOG SÁNDOR

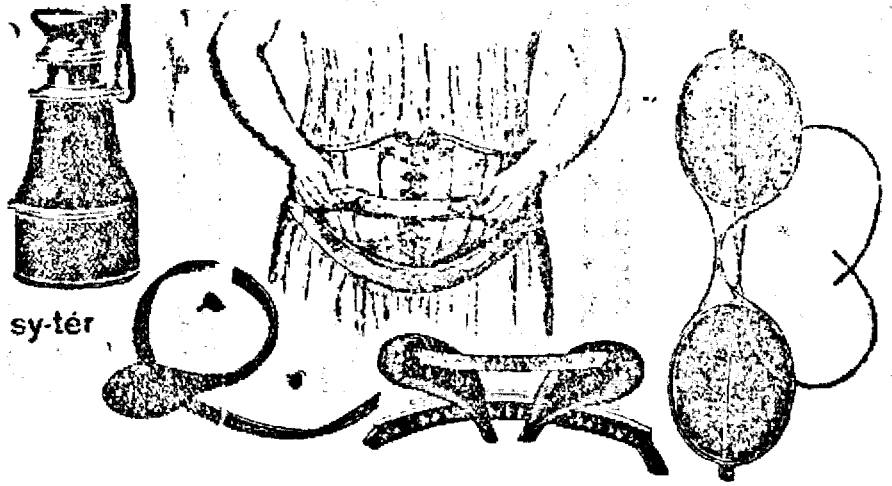
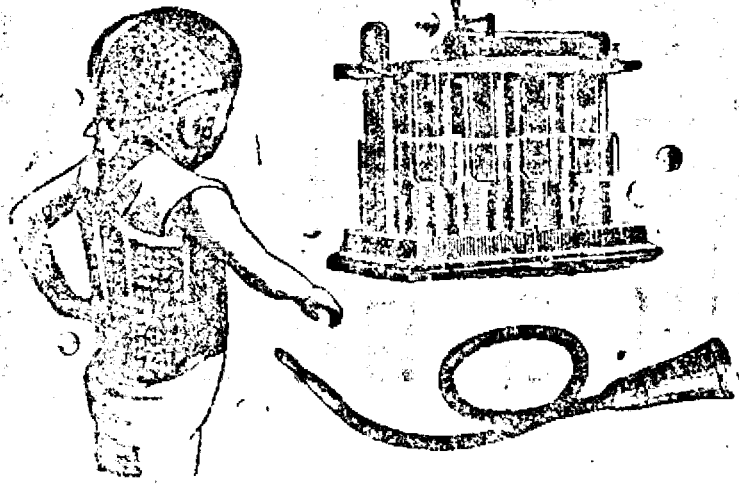
Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Uj!

Uj!

Uj!

Uj!

A nagyérdemű közönség tudomására hozom, hogy **Aradon, Andrásy-tér 22. sz. alatt** a mai kor igényeinek megfelelő **orvosi műszerek**, saját műhelyemben készített **kötészek**, ugymint: **sérv, haskötők, suspensoriumok**, valamint **látyszerészeti elkek**, ugymint: **színházi és tábori látcsövek**, mindennemű **szemüvegek**

nagy raktárát megnyitottam.

Szíves pártfogását kérve, maradtam alázatos szolgája

DEUTSCH MIHÁLY.

976

Saendler Mladár

mindennemű puha- és keményfa

termelése és kivitele.

977

Központ:

Budapest, V. Nádor-utca 17.

Gőzfűrészek:

Arad, Breznóbánya, Kisjenő, Polonka és Szcurovicze. (Galiczia.)

Erdőkezelőségek:

Beél, Nowostawce. (Galiczia.)

Kádártelepek:

Magyarországban, Slavoniában, Németországban.

Képviseletek:

London, Páris, Brüssel, Milanó és Stuttgart.

SZŐNYEGEKET

991

olcsón

nagy választékban

DOMÁN SÁNDOR NÁL

ARAD,

Szabadság-tér 2. szám.

A fizikai munka.

Írta: Ifj. Varjassy Lajos dr.

A francia forradalom kitörése előtt egész Európa társadalmi élete arisztokratikus felfogáson nyugodott.

Születési előjogok, vagy ezek hiánya állapította meg minden egyes egyének társadalmi állását és azt a szerepkört, melyet az életben be kellett töltenie. Kétségtelen, hogy ez kiáltó igazságtalanságokra vezetett. Az arisztokrácia mindinkább a tehetetlenség és szellemi szegénység védvára lett, melyet szorgalom, kitartás, nemes törekvés és lángész hasztalan ostromolt befogadásért. Az kérelhetetlen maradt minden törekvéssel szemben s rozsdás vaskapuját nem tárta fel azok előtt, kik születési egyenjogúság nevében kopogtattak.

Midőn e kiáltó igazságtalanság türhetetlenné lett s mikor ész, tudás, képzettség mindinkább a jogtalanok oldalán volt feltalálható, ezek az erények megostromolták a tehetetlenséggel és telhetetlenséggel párosult előjogok omladozó bástyáit s iszonyu vérengzés és kegyetlenség közepette hatalmukba kerítették azokat. Ez volt a nagy francia forradalom, melynek jelentősége abban foglalható össze, hogy a szellemi munka előtt megnyitotta az érvényesülés kapuit.

Egészen logikus az, hogy miután a szellemi munka vagyonhoz, befolyáshoz és kiváló társadalmi szerephez jutott, napjainkban a fizikai munka is szervezkedik, hogy szomorú sorsán javítson és azokból a javakból, melyeket a szellemi munka magának évtizedek küzdelmeiben biztosított, ő is kellőleg részesüljön.

Ilyen módon a jövedelemmegosztás terén szembekerült egymással a szellemi és fizikai munka. Mai, de különösen jövő társadalmi életünket ennek a két hatalomnak küzdelme fogja betölteni.

Kétségtelen az, hogy a fizikai munkának az emberiség szempontjából nem lehet a szellemi munkával egyenlő értéket tulajdonítani. Kétségtelen ennek folytán az is, hogy a rendelkezésére álló javakból többet kell a szellemi munka képviselőinek juttatni, mint a fizikai munkával fog-

lalkozóknak. Minden ellenkező törekvés visszafejlesztésre, civilizációnk rohamos hanyatlására vezetne. E tekintetben a bourgeoisie érvényesülése, vagyis a jelenlegi társadalmi állapot teljesen igazságos. Van azonban mégis valami, ami igazságtalan s amit a jövő századoknak okvetlenül orvosolniok kell.

Ha meggondoljuk ugyanis, mért foglalkozik a fizikai munkások legnagyobb része testi munkával s ennek következtében mért kell megelégedniök a javak egy kisebb tömegével, ennek főokát abban a kedvezőtlen helyzetben találjuk, melybe őket születésük sodorta. Igenis, a bourgeoisie társadalomban is vannak születési előjogok.

Ha valaki gazdag ember fiának születik, abba a kényelmes helyzetbe jut, hogy megszerezheti magának mindama előképzettségeket, melyek számára a társadalomban vagyont és befolyást biztosítanak. Szegény ember fia azonban, legyen hármily kiváló tehetséggel megáldva, a legtöbb esetben kénytelen kézművéssé lenni s tehetségeit, melyek talán egy egész országot boldogítottak volna, gerendák faragására pazarolni.

Bizonyos, hogy ez nagy igazságtalanság és itt kell törvényhozásilag segítyt nyújtanunk. Azt ugyanis, mint már említettük, józanul senki sem követelheti, hogy a fizikai és szellemi munkát egyenlő elbánásban részesítsük; az azonban egészen jogos, hogy a fizikai munkás gyermekének adjuk meg a lehetőséget pályájának tehetségei szerint való választására.

Vizont, kényszerítsük a szellemi munkást arra, hogy gyermekét adja fizikai munkásnak, ha azt képességei magasabbra nem minősítik.

Előbbi biztosítja a szellemi munka tökélyét, utóbbi megakadályozza egy teljesen képtelen, magát intelligensnek nevező proletáriátus képződését.

Magam részéről nem vagyok barátja a társadalmi viszonyok rohamos fejlődésének. Minél lassabb és észrevétlenebb az átmenet, annál kevesebb sebet tép fel, annál kevesebb érdeket sért és szenvedést okoz.

A fizikai munkások említett állami segélyezésénél is óvatosan kell eljárunk.

A radikális megoldás az volna, ha a gyermeknevelést, azok képességeinek megítélését és annak folytán megfelelő pályaválasztást állami közegre bízánk. Egyszóval, ha a gyermekneve-

lést közérdeknek minősítjük, melyet okvetlenül a közhatalom gondjaira kell bízunk.

Valószínű, sőt bizonyos, hogy ez az állapot néhány száz év múlva be fog következni. Most azonban korai volna még ily társadalomfelforgató megoldásra gondolnunk. Jelenlegi társadalmi életünknek a családi élet képezi alapját, melyet hirtelen megszüntetni a legvétkesebb könnyelműség volna.

Annyit azonban már most is megtehetünk, hogy általános tandíjmentesség és jó tanulók tömeges állami segélyezése útján a társadalmi egyenlőtlenséget enyhítsük.

Más oldalról pedig tegyük a tanügyi férfiak legszigorubb köteletségévé, hogy jómódu, de tehetségtelen tanulókat akadályozzanak meg a szükséges alaki kvalifikáció megszerzésében.

Ez az, amivel egyelőre a fizikai munkát, mint társadalmi osztályt segélyezhetjük s utódaiknak lehetővé tesszük, hogy születésük által meghatározott szűk keretből kiemelkedhessenek.

Nálunk, Magyarországon, fájdalom, ez a törekvés nem olyan világos, mint nyugat Európa műveltebb államaiban. Nálunk a társadalmi helyzet még nem tisztázódott annyira, hogy csak két ellenséges tábor: a bourgeoisie és a munkáselem álljon egymással szemben.

Nálunk még a bourgeoisie diadala sem teljes, középkori előjogok, melyekkel más országokban már csak szociál hisztórikusok foglalkoznak, nálunk még ugyancsak akadályozzák a polgári elem érvényesülését.

Mi még a francia forradalom előtt tartunk s első köteletségünk a polgári elem teljes diadalát kivivnunk.

Aradmegyei gazdák az arató-sztrájk ellen.

Véd- és dac-szövetséget kötöttek.

Nyolcvanezer hold a kartellben.

Idegen munkásokat hozatnak.

A gazdaközönség reménye; az elvetett mag jóformán még ki sem zöldelt, de azért

Felnőttek meséi.

Írta: Rubexescu Augusta.

I.

Az anyai szív.

A sátán összetörte a mesebeli varázstükröt, melyben minden szép jó és nemes összecsugorodott és láthatatlanná lett, ellenben ezerszeres torzításban látszott a csunya, gonosz és nemtelen. A tükör millió parányi szilánkká zuzódott széjjel, melyeket a szelvihar fekete szárnyán a földre sodort. Szálltak, szálltak a leheletfinom, csillogó üvegparányok és millió ember szemébe hullottak.

A földön rut kavarodás támadt és a sátán megelégedetten mosolygott. Nagygalléra rőt köpenyt terített magára, melynek rojtos csuklyáját bozontos fejére huzta és egy csipkészszerű felhőn leszállt egy hegyoromra, onnan pedig lesétált az emberek közé. Gyönyörködni akart gonosz munkájának hatásában és sorban megszólította mindazokat, kiknek szemében csillogni látta a tükörszilánkot.

Megismert így bírakat, akik könyörtelenül sújtották a bűnösöket, mert nem látták az enyhítő körülményeket, melyek irgalommal töltötték volna el szívüket. Művészeket, akik torzát alkottak s a rutát és ferdét dicsőítették képben és írásban; tudósokat, kik megtagadva multjokat tévtanokkal mételeyezték meg az ifjuság lel-

két; munkásokat, kik elvetették a józanságot s a mértéktelenség és bűn után jártak; hatalmasokat, kik elvesztették a tanácsadóikban való hitet, kikben csak a kapzsiságot, fondorkodást, önzést és szolgál meghunyászkodást látták meg; szerelmeseket, kiknek szívébe egymás gyarlóságainak megismerése után a megvetés, közöny, vagy gyűlölet költözött.

A sátán nevetett és elbizakodottan szegte hátra a fejét.

— Nincs halandó ember — gondolta magában — akit meg ne fogna az én tükröm varázsa.

Ekkor egy asszonnyal találkozott, kinek fekete fejét behavazta az idő és piros arcát farkóra mosták a könnyek. Szomorú szemében megcsillant a tükörszilánk és a sátán kaján örömmel szólította meg:

— Hova mész, te szegény asszony?

Az asszony csendesen felelt:

— A fiamhoz, aki beteg.

A sátán kárörömmel nevetett.

— A te fiad egy torzarcú fickó, akinél rutabbat magam sem ismerék.

Az asszony hallgatott.

— Talán bizony szépnek találod? kérdezte a sátán kihívó gunnyal.

— Nem — felelt az asszony — de az semmit sem határoz, mert az arc ugyanis csak muló köntöse a léleknek.

— O, azon nincs sok csodálni való, —

mondta ingerült hangon a sátán. — Nem látod hogy a fiad alattomos, hazug és gyáva?

— Látom és szánom érte.

— Hitetlen, pogány és buja.

— Az, mert a szenvedés nem seperte el lelke salakját.

— Megtagadta ismét.

— Imádkozni fogok érte.

— Összetörte szívét egy leánynak, Ot- szerette.

— Vigasztalni fogom a leányt.

A sátán dühtől szikrázó szemmel pillantott végig az asszonyon.

— Te együgyű teremtes — sziszegte vad haraggal — hát nem látod, hogy a haszonlesés és pénzvágty milyen magasra szítja fiad szívében a gyűlölet lángjait? Nem látod, minő gyilkos terveket forgat elméjében, hogy örökségét mielőbb magához ragadja?

Az asszony lassan emelte könnyázott pillantását a sátánra.

— Látom — felelt csendesen — de azt is látom, hogy homloka forró verejtékben fürdik és ki törli le azt? Szája cserepes a láztól és ki nyújt neki hűsítő italt? Didergő testén nincs lepel, ki takarja be? Én bemelegyek hozzá, hiszen a fiam.

Azzal hátat fordított a sátánnak és betépett az ajtón.

A sátán bosszusan huzta szemére csuklyáját, felkapott duzzadó vánkосу fellegbátárjára,

BRAUN MIKSA

Férfi-, fiu- és gyermek-ruha áruháza
Aradon, Szabadság-tér, gróf Nádasdy-palota.

A magyar szent korona országai
vasutas szövetségének szállítója.

már szerte az országban erősen szervezkedik a nemzetközi demagógok fekete serege, hogy az első tavaszi napsugárral együtt maguk is utnak induljanak — a mezei munkások között elégtelenséget szítani. *Achim L. Andrásék* kiadták már a jelszót, hogy aratómunkás az idén csak akkor szerződhet le a földesurral, ha *sárgul* a kalász.

Aradmegyében eddig minden csöndes. Az arató-munkások jóformán mindenütt leszerződtek, ami azt látszik bizonyítani, hogy Aradmegye józanul gondolkodni tudó, öntudatos mezei munkásnépe kezdi belátni, hogy a szocialista agitátorok lelketlen bujtogatása voltaképpen nem a munkaadó birtokosoknak, hanem éppen öneki: a munkásosztálynak van ártalmára, amely a teljes elszegényedés és elzülés útjára jutna a folytonos bérharcok folytán bekövetkező dolognélküliség miatt. Am annak dacára, hogy Aradmegye mezei munkásai körében ezidőszerint nyugodtak a kedélyek, a gazdaközönség megtette az óvintézkedéseket arra nézve, hogy egy esetleges arató-sztrájk készületlenül ne találja. Az *Aradvármegyei Gazdasági Egyesület* kebelében egy *szövetkezet* alakult, amely mintegy nyolcvanezer holdnyi szántóföld tulajdonosait egyesíti magában s amely szövetkezet már megtette a kellő óvintézkedéseket arra, hogy *arató-sztrájk esetén is zavartalanul folyni fog az aratási munka*. A szövetkezet ugyanis *idegen munkásokat hozat, akik feltétlenül minden körülmények között meg is érkeznek* s amint valahol kitor a sztrájk, nyomban munkába lépnek.

Ezeket mondják el különben az alábbi nagyérdekességű nyilatkozatok, amelyeket Arad és a megye néhány előkelő nagybirtokosától szereztünk be, akik arra a kérdésre, hogy van-e kilátás az idén arató-sztrájkra s ha igen, mily óvintézkedésekre készül a gazdaközönség? — a következő kijelentéseket tették egyik munkatársunk előtt:

mely előtt a szélvihar nyargalt s elhagyta a földet. Midőn hazaérkezett, felnyitotta vaskos jegyzőkönyvét, melynek egyik oldalán tűzbetűkkel pirosolt: Mivel lehet megtántorítani?

Az első oldalon, az „anyai szív” mellé beírta: semmivel.

II.

A boldogság útja.

A főangyal összehívta azokat a lelkeket, kik sorra kerültek, hogy a földre szállva, emiri testet öltsenek. Légies suhanással gyűlekeztek a lelkek a csillagkupolás felhőcsarnokba, melynek mélyében fehér angyal hatalmas könyvet tartott. A könyv fedelén aranybetűs felírás díszlett: Praedestinatio.

Az angyal aranyvesszővel jegyzetgetett a hófehér lapokra.

A főangyal maga köré gyűjtötte a földre bocsátandó lelkeket, akikhez így szólt:

— Mielőtt elhagynátok az égi otthont, megmutatom nektek az élet utait, hogy azokból tetszés szerint választhassatok.

Ujjának egy intésére kettéváltak a felhőkárptok s a lelkek kíváncsian pillantottak alá a mélybe, hol határtalan területen különféle utak kígyóztak egymás mellett.

A lelkek között halk moraj futott át. Álmélkodva tekintettek alá és kis ideig tanácstalanul álltak. Végre kivált közülök egy pohos körvenalu lélek és mohó mozdulattal mutatott a mélybe.

Károlyi Gyula gróf.

mácsi földesur, Aradváros és Aradvármegye főispánja.

Arra nézve, hogy az idén lesz-e arató-sztrájk, ezidőszerint korai volna, sőt egyszerűen *lehetetlen határozott formában nyilatkozni*. A helyzet ma az, hogy *Aradmegyében minden csöndes* s úgy tudom, hogy amint nálam, éppen úgy a többi megyebeli birtokosoknál is már régen *leszerződtek az idei aratásra a munkások*. Ez a helyzet persze még megváltozhat, feltéve, hogy a szocialista izgatónak sikerülni fog a mezei munkásokat munkaadóik ellen uszítani. Erre azonban, legalább is *Kurtiet-Mácsa vidékén aligha van kilátás*. Legfeljebb akkor, ha a mezei munkások körében folyó izgatások egyik főlétszékében, a szomszédos Csanádmegyében nagyobb mérvet ölt a földbirtokosok elleni agitáció, ami esetleg a határon tovább terjeszkedve, Aradmegye területét sem kimélné meg. Én azonban — ismétlem — bízom az aratómunkások józanságában s hiszem, hogy nem engedik magukat könnyelműen belesodortatni abba a veszedelmbe, amely *reájuk nézve a kenyér elvesztését jelentené*. Mert a hatóságok — mint tudvalevő — kénytelenek volnának a szerszódésszegőkkel szemben eljárni, sőt — mint értesültem — az *Aradvármegyei Gazdasági Egyesület is olyan óvintézkedésekre készül, amelyeknek foganatba vétele esetén csakis munkásaink lennének a vesztes fél*.

Vásárhelyi Józsi,

nagybirtokos, az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület elnöke-igazgatója.

Aradvármegye gazdasági életének minden mozzanatát figyelemmel kísérem s ez alapon határozottan állíthatom, hogy olyan jelenségek, amelyekből arató sztrájknak ebben az évben való kitörésére következtetni lehetne, *ezidőszerint egyáltalában nem mutatkoznak*. Ez a megnyugtató körülmény azonban nem mentheti fel a gazdaközönséget az alól, hogy egy esetleg bekövetkező arató-sztrájkjal szemben *már most védekezzenek*, mert a mai helyzet megváltozhat, hiszen messze van még az aratás.

A szocialista izgatások s ezzel szemben a mezei munkások ellenálló képessége, avagy hajlandósága, továbbá a politikai viszonyok hullámzása, a gazdasági élet folytonos át- meg átalakul-

— Én azt a napfényes utat választom, mely süppedő virágszőnyeggel van fedve s a mely fölött aranyeső szitál.

A főangyal intett, mire a fehérruhás angyal a pohos leiket jelző szám mellé ezt írta nagy könyvébe: tőkepénzes.

A második lélek hatalmas körvonalával tánt fel és komolyan mutatott le egy szürke sziklába vajt utra, melyen kenyérszeletek között itt-ott egy-egy fakó virág nyílt.

A fehér angyal beírta a könyvébe: munkás. A harmadik lélek szögletes mozdulattal mutatott alá egy száraz levelekkel borított utra, melyen poros főlansok, papirtekercsek és vas kos könyvek heverték.

Az angyal beírta: tudós.

A negyedik félenken bontakozott elő a lelkek csoportjából és szelíden intett egy fekete virágokkal szegélyezett ut felé, melynek göröngyei között halvány mécsék pislogtak, egy-egy fordulónál pedig fővisszorsorúval övezett kereszt állott.

Az angyal letekintett a szenvedés bánatos útjára s beírta a jelentkező lélek száma mellé anya.

Az ötödik elfordította fejét a keskeny és bekerített utaktól és egy határtalan területre mutatott, melynek szélei a messzeségbe veszték. A terület vad, kietlen táj volt, mélységekkel és éles szirtekkel teli. Az utatlan és szaggatott földkeréget tűzes lávafolyam szakította fel, mintha az anyaföld önönkeblét marcangolná. De a kiet-

lása, végül az ezeket előidéző okok és még számos egyéb körülmény mind-mind lényeges befolyással lehetnek az aratási munkálatok lefolyására s éppen ezért, a tapasztalatok azt a kötelességet rójják a gazdaközönségre, hogy *bár áldozatok árán is, de készen várja és sikerrel verje vissza az esetleges támadásokat*.

Éppen az előző évek tapasztalatai indították tehát az *Aradvármegyei Gazdasági Egyesületet* arra, hogy a közelmúltban, saját kebelében egy *szövetkezetet létesített*, amelynek célja éppen az, hogy a tagok *védelmet találjanak egy bárhol a megyében, a tagok birtokain netán fellépő arató-sztrájkjal szemben*. Ennek a szövetkezetnek tagjai az Aradvármegyei Gazdasági Egyesületnek csaknem összes tagjai, akik a szövetkezet előleges óvintézkedései révén már is abban a helyzetben vannak, hogy összesen mintegy nyolcvanezer holdat tevő birtokaikon *az aratási munkálatok idején sima, zavartalan lefolyása biztosítva van*.

Ezek az óvintézkedések pedig abban állanak, hogy a szövetkezet az aratás idejére *jelentékeny tartalék-munkás-csapatot szerződtetett, amely munkás-csapat minden körülmények között — lesz arató-sztrájk, vagy nem lesz — meg is fog érkezni*.

Ez jelentékeny anyagi áldozatot igényel, de meg kellett tenni. Sem a gazdaközönség, sem az ezt magában egyesítő szövetkezetünk korántsem akarja — és ezt készséggel hangsúlyozom, — hogy az Aradon és a megyében élő mezei munkásaink mindenképpen el legyenek vonva az aratási munkálatoktól s ezzel a kenyertől. Sőt kijelenthetem, hogy tartalék-munkásaink — noha it lesznek — nem fognak dolgozni *s csupán akkor kapnak kezükbe kaszát, ha rendes munkásaink, akik már jóformán az egész megye területén mindenütt régebben leszerződtek, a szerződésüket megszegnék s jogosulatlan munkabéremeléshez ridegen ragaszkodva, a sztrájk legyőveréshez nyúlnának*.

A gazdaközönség nem ellensége, de igaz barátja, jóakarója a józan gondolkodású munkásnépnek. Azt is megtehetnék a birtokosok s ez módjában állana a szövetkezetnek is, hogy *arató-gépeket hozatna és ezzel végezne a mezei munkát*. A gazdaközönség azonban, ha ezt megtenné,

len táj fölött aranyhaju asszony röpkködött, a Fantáziá, kinek mesés szép virágokkal és álomképekkel átszőtt fátyolruhája a vad szirtek fölött lebegett.

Az angyal a nyalánk lélekre nézett, kinek szeméből lobogó fény szűrődött át s beírta könyvébe: poeta.

A hatodik megmászhatatlan, meredek hegyet választott magának, melynek lábát zugó habok ostromolták s melynek oldalából az idő és az Enyészet lakmározta. A hegy tetején a halhatatlanság öröklámpájának titokzatos lilafénye derengett.

Az angyal beírta a könyvébe: bolond.

A következő lelkek egyenként és csoportosan válogattak a különféle utak közül, csak egyetlen ut volt, amelyre nem akadt jelentkező. A hosszú és egyenes utat titokzatos fehér ködfátyol takarta és a sejtelmes, finom leplen nem haladhatott át a fűrkésző pillantás. A lelkek bizalmatlanul, tartózkodva, közönyösen, félve, vagy szórakozottan tekintettek a rejtett utra s egyiknek sem volt kedve, vagy bátorsága rálépni.

Mikor már valamennyi lélek választott, a főangyal intésére mindnyájan a mélybe süllyedtek alá. A fehérruhás angyal pedig most is, mint minden előző alkalommal, a lap szélére írta:

— A boldogság útja töresen maradt.

Urak! öltöny és felöltő szövet újdonságainkat **Wétel nem kizárólagos posztógyárt raktár. Az árak nem emeltek fel.** **érdemes megtekinteni.**

Leichner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.

kénytelen volna a nagy tőkebefektetéssel járó arató gépeit később is használni s akkor a teljes és örök elszegényedés és elzúllás lejtőjére jutna az izgatók által elámitott és megtévesztett munkásnépünk. A szövetkezet tagjai tehát inkább jelentékeny anyagi áldozatot hoznak, semhogy a veszedelemben rohanni kész, megtévesztett munkásokat még radikálisabb óvintézkedésekkel csakugyan a tönk szélére juttassák. Mert ismétlem, hogy az a tartalék munkás-csapat — bár itt lesz — de dolgozni nem fog, csupán akkor, ha az aratósztrájk valahol csakugyan kitör.

Friebeisz Miklós,
kurticai nagybirtokos.

Az arató munkások nálam már régebben, még novemberben leszerződtek s biztos tudomásom van róla, hogy a legtöbb helyen egyebütt is létrejött az egyezség uradalom és aratómunkások között. *Nem hinném, hogy arató-sztrájkra Arad megyében bárhol is kilátás volna az idén s bár az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület kebelében létesült egy szövetkezet, amely az esetleges sztrájkjal szemben való védekezésre alakult, de nem hiszem, hogy az óvintézkedések fogantatására sor kerülne.* Kurticson és a környékén különben — ahogy én ismerem — öntudatos a munkás nép, amely nem igen lesz kapható a tulkövetelődésre s ha ez mégis így lenne, úgy a gazdaközönség a gazdasági egyesület szövetkezeténél keres oltalmat.

Szelle József sorsa.

A jövő évben hazajöhet.

Japán, Budapest, Pozsony.

Vádiratok és levelek a nagy perről.

Valósággal legendás hírek veszik körül annak az embernek alakját, aki valamikor, ismert manőverjei révén, szomorú hírvévre tett szert Aradon.

Évek sorok után bizonynyal sejtji a közönség, hogy Szelle Józsefről, a nyomtalanul eltűnt egykori aradi ügyvédéről van szó, kinek személye, az ő bonyodalmas, kriminális ügyei révén most újból, különösen aktuális lett nemcsak a törvényszéken, de a nagyközönség előtt is. Szelle József egyéniségével és viselt dolgaival máig sincs tisztában a közvélemény. Minden valamirevaló csalárd bukással kapcsolatban ott találták ezt a nevet, amely jóformán fogalomná vált abban a keretben, ahol a hitelezők kijátszásáról s egyéb hasonló üzleti spekulációkról volt szó.

A közönség szemében ő volt a hiána, ő volt az, aki a fiatal kereskedőket megrontotta, a bűn útjára, sőt a börtönbe juttatta. Előre bocsájtjuk, hogy ezzel korántsem akarunk Szelle József vaskos bűneiből egy makulányt is kislejtezni. Az ő lelkét bizonynyal számos és nagy véték terheli, mert ha ez nem így volna, akkor nem is lenne oka a nagyvilágban bujdosni.

Elvitázhatatlan tény azonban az, hogy amikor ő Aradról eltűnt, sokan siettek a nyakába sózni — még pedig tömegével — olyan ügyeket is, amelyekben éppenséggel nem volt bűnös. Azoknak, akik ezt megtették, úgy látszik, alapos okuk volt Szelle József nevével takarni a saját bűneiket. Erről — úgy látszik — maga Szelle is értesült. Erre vall legalább az a levél, amely két évvel ezelőtt érkezett Tokióból, Szelle József-

nek egy megbítt aradi barátjához. Szelle érdekes levelének idevágó passzusa különben így szólott:

... Hallom, hogy azok a hitványok, akik koldusként jöttek hozzám könyörögni segítségért és akiknek én pénzt adtam, akik engem vagyomilag tönkretettek, kijátszottak, azok vallanak ellenem a bíróságnál. Azt hiszem, hogy nem fog sokáig tartani az az idő, amikor én szemtől-szembe leszámolhatok velük ezért az aljasságért.

A levélnek többi részét — sajnos — nem áll módunkban nyilvánosságra hozni. Erről a levélről, már t. i. annak érkezéséről tudott az egész város s azóta beszélnek, hogy Szelle József most is Japánban van.

Azok a Szelle-ügygyel kapcsolatos tárgyalások, amelyek azóta az aradi kir. törvényszék előtt már lefolytak, némi hitelt adnak a levél-törredéknek. Egy egész sereg volt aradi kereskedőnek részben csalárd, részben vétkes bukása tárgyalásakor tűnt ki, hogy az illetők az üzlet alapításakor egy fillérrel sem rendelkeztek s hogy valamenyit Szelle finanszírozta, aki ilyen uton, másoknak felülve, jutott csödbe.

A rengeteg köteget kitevő Szelle-féle iratokat az aradi kir. ügyészség tudvalevőleg átanulmányozta s most, hogy az ügy kezelője, Fikker Károly dr. kir. alügyész a vádiratot elkészítette, tűnt ki csak, hogy a városszerte szenzációt keltő Szelle-bűnök tulajdonképpen csak két részből állanak. És pedig vádolva van: 1. hűtlen kezeléssel, 2. csalárd bukással.

Vádolva volt még csalárd bukásban való részességgel és sikkasztással is, de ez utóbbiakat — a vádirat szerint — még 1900-ban, sőt még előbb követte el Szelle s így ezek még régebben elévültek. „A nyomozó levél — mondja a vádirat — 1901. december 14-én adatott ki Szelle József ellen. Mint hogy a nyomozó levél kibocsájtása óta öt év eltelt, Szelle József ellen a büntető eljárás — a B. P. 472. §. alkalmazásával — elévült, miért is az be lett szüntetve s ebben az ügyben a vád elejtését vagyok kénytelen indítványozni.”

Az első két ügyre, a hűtlen kezelésre és a csalárd bukásra vonatkozólag, amelyben a vádat fentartották, így szól a vádirat: „Mint hogy ebben az ügyben a nyomozó levél kibocsájtása után is történtek oly bírói intézkedések, amelyek az elévülést a Btk. 108. §. szerint megszakították s az utolsó bírói eljárás csak 1903. december 28-án tétetett meg s így öt év még nem telt el, a megszüntetési kérelem elutasítását indítványozom.”

A vádirat szerint tehát: Szelle József összes bűnügyei 1908. december havában éválnak el s így csak akkor jöhet vissza ismét, övéi körébe Aradra.

Hol tartózkodik Szelle és mit csinál? — E körül szálhangznak a kalandos hírek. Sokan azt vitatják, hogy Szelle Japánban van s ott saját birtokán gazdálkodik. Vannak azonban olyanok is, akik határozottan állítják, hogy látták Szelle Józsefet fekebe-ál-szakállal Budapesten, ahol egy bizalmasa nevére utalva vezet. Végül azt is beszélik — s meglehetősen érdekelni helyen, — hogy Szelle József már évek óta Pozsonyban van, ahol különben két fia az iskoláit végzi.

Ezek azonban csak kombinálások. Biztosat senki sem tud, illetve nem mond. A perek teljes elővételének határideje azonban már egyre közeledik s az az egy bizonyos, hogy Szelle József visszatérével szenzációs ügyek kerülnek még a nagy nyilvánosság elé.

Nem lesz Lloyd-palota.

Rombadölt illúziók.

A bérlők szerződése.

Sok évi hallgatás után, önérzetesen, büszkén mondották ki a jelszót, az idei tél küszöbén, egy előkelő aradi társulat tanácskozó termében: *Építsük föl a Lloyd-palotát!* Zugó eljenzés, lelkes taps követte minden oldalról ezt a kijelentést, és szinte mindenki csodálkozott rajta, hogy egy olyan kaliberű, évtizedes társulatnak, amilyen az aradi Lloyd, nincs eddig még monumentális, modern székháza.

Az első fellobbanást nyomon követte a komoly elhatározás, majd a cselekvés. Sokat ígérő tervekkel állottak elő s a Lloyd palota — képzeletben legalább — már is teljesen meg volt konstruálva. Január óta építeték papíron a hatalmas épületet és ma, március végén összedőlt, semmivé lett a nagy klub ház. *A Lloyd-palotát nem építik föl,* még pedig azért, mert annak az ajánlatnak, amelyet már a rendkívüli közgyűlésen szótöbbséggel elfogadtak, nyakát szegte egy törvényes szerződés, amely három évig érvényes s amely azok kezében van, akiknek tulajdonát képezi a telek, amelyre a Lloyd-palotát kellett volna fölépíteni.

Az első s legértékesebb ajánlatot a Lloyd-palotára Fodor és Reisinger cég nyújtotta be. A terv szerint az új palota a Petőfi- és Vörösmarty-utcák sarkán álló ház helyére került volna, amelyben már harminc évvel ezelőtt volt a Lloyd. Az első emeleten egy nagy és két kisebb szobából állott a Lloyd egész helyisége. A földszinten a Király kávéház volt, amelynek kávésa abban az időben Scheinberger Mór volt. Emlékezetes, hogy a hírhedt adóhivatali sikkasztás bűnpörében Scheinberger védekezésére azt hozta föl, hogy vagyona még abból az időből származik, amikor a Lloyd nála volt, mert a Lloyd sokat jövedelmezett a kávésnak. Ebben az épületben volt később a járásbíróház mindaddig, míg az igazságügyi palota felépült.

Az épület magas mezzaninból és egy emeletből állott volna. A földszinten a Vörösmarty-utca és a Petőfi utca frontjában magas üzlethelyiségeket terveztek. Már a belső helyiségek tervrajzát is megállapították. Ezek szerint lett volna egy pihenőszoba, egy fürdőszoba, könyvtár, lítkári hivatalhelyiség, egy társalgóterem, mellette a 14 méter hosszú és 8 méter széles díszterem, írószoba, olvasóterem, billiárdterem és három nagy kártyaszoba, a vestibul, a ruhatár, a konyha és a szükséges mellék-helyiségek egészítették volna ki a pompás helyiséget.

Ez a terv a közgyűlés elé került, amely úgy határozott, hogy a Lloyd-tagok kebeléből egy részvénytársaság alakul, amely a telek tulajdonosaitól: Lusztig Ármintól és Vajda István dr.-tól a Vörösmarty- és Petőfi-utca sarkán álló egyemeletes házat egyszázharmincezer koronáért megveszi, a házat lebontja és a telekre, a tervek szerint, az új Lloyd-palotát felépíti, megfelelően berendezzi és a Lloyd-társulatnak

Női, leány és gyermek felöltők

legújabb kivitelben kizárólag jobban minőségben

Neumann M. cs. és kir. udvari szállító 196 ruhatelepe mellett

husz évre átengedi. A társulat ennek ellenében átengedi a részvénytársaságnak a játékokból folyó jövedelmeit és az évi *negyvennyolc* koronára felemelt tagsági díjakat.

A részvénytársaság számításain hatalmas keresztet huztak most azok, akiknek az épületben üzlethelyiségük van.

Az üzlettulajdonosok, nevezetesen *Holczer József, Kutányi J., Weisz Félix és Binéth Ignác* annak előtte hajlandónak mutatkoztak arra, hogy üzletükkel, az építés tartama alatt, bódékba költözzenek át. Ezt az elhatározást azonban a legutolsó pillanatban egyöntetűleg visszavonták s kijelentették, hogy szerződésük értelmében *még három évig a helyiségben maradnak.*

Ezt az időt s részvénytársaság nem fogja bevárni, s ilyenformán a Lloyd-palota felépítésének terve — legalább is egyelőre — meghiusult.

Husvét.

I.

Jártam a pihenők néma honát,
Hol fáradt fény libben a hantokon át.
Koróttam csend. Száll a szívemre béke . . .
Ez hát az ember végső menedéke,
Ha lelke szomjazik harmoniára?
Tulmagas váltság: az élet az ára.
Az élet, melynek koldusa vagyunk,
Vérünket issza, szikkasztja agyunk.
Nem élni könnyű, oh de élni szép,
Bár napról-napra vércse tépi szét
Szövedékét kisdéd játékaiknak.
De megmarad az öntudat. A kintpad
Gyötrelme közt is érzem, hogy vagyok,
Ez az, mi minden poklon átragyog.
Itt nincsenek! A senkik hona itt,
A valakiknek türelmet tanít.
Iszonytató a megsemmisítés!
A márványon ott fúrge pök ül és
Sűrű takarót szó cifra betűkre:
Temetőkre mi vár, ez a fatyol a túkre.
Kétszer halunk meg: mikor eltemetnek,
S amikor elfelednek!

Szelid napfény arannyal hinti be,
Mit kegyelet s hűség hord ide.
Merész obeliszk, műemreibe rács
Osztálygögrét hirdet az elmulás
Kapuán túl is . . . Libben az avar,
Mit március fuvalma felkavar.
Fán a rügg duzzad, hantok partja zsendül.
Keblem feszül mondhatlan rejtelemtől.
Agyamról a halálsejtes lepattan
S miként ha zsoldár csendülne alattam
Halottak ajkán, üdvözölni téged:
Diadalmas élet!

A nagy harmóniába, mely betölt,
A lélekharang élesen süvölt.
Közleg az uton egy gyászos menet,
Füstölöt visz a ministráns gyerek.
Közönyös arccal lép nyomán a pap,
Ajkan kenetes ígék omlanak.
Diszhintó előtt négy fekete mén
Fekete bobítával a fejen.
Kétfelől egyenruhás faklyahordók,
A koporsón cimerek, ordók.

Virágerdőnek egy külön szekér,
A sírba valamennyi be se fér.
Ki itt közleg! szerencse fia volt
A páter szépen is papolt.
Jó ujjabb vándor, disztelen csapat,
Virága sincs, nem jár előtte pap.
Féluton elmaradt a láb alóla,
Másik felére nem táplálta stóla.
Nem bucsuztatja bus kántori gége,
Füstölő tömjén nem segíti égbe.
Ha nem emeli jó erkölcs, tette,
A tulvilág üdvét elveszítette.
A menny kapujához kufárok ültek,
Az ember fia ezekért feszült meg.
Oh büszke vagyok, hogy számomra zárva
Az ilyen ég s a földi szűk határra
Szorul a multam, jelenem, jövőm:
Bölcsésé levék a temetőn.

Két hanttal több a csendesek során
Elkésve érkeztek-e vagy korán?
Oly mindegy az! A könnyár bármi nagy,
Betöltetlen rést vissza egyse hagy.
És hányszor ment el legjobb idejében
És hányszor kellett volna menni régen!
E csöndes országban ahány halom,
Megannyi villámos csapás, siralom.
S amennyi vallomást márványba írnak,
Hazugság, mit az élet mond a sírnak.
Hívják a temető költészetének:
S megbízható, mint a szerelmi ének.
Ma szöke lányért, sóvárog epedve,
Holnap barnáért jó meghalni kedve.
S végül is, ha dal és vágy kiapad,
Az élethez még mindig úgy tapad,
Mint viharverte szírthez a moha . . .
S nem halna meg soha!

Ez így van rendjén! Messze van az ég!
Ígért kastélynál jobb az omladék,
Melynek árnyán színes bokréta nyit.
Az erősnek a valóság a hit.
Ez a való szép! Ifju még a föld,
Himes nászfátyolt duzzadozva ölt
S pazar kézzel szór ajándékokat.
Övé a vágy, övé a gondolat.
Övé a sír, mit millió karja ás,
És az övé millió feltámadás.
Ujjongás, panasz, vágy, mely nagyra tör,
S a bus lemondás, amely elgyötör.
Megannyi változtatja az erőnek.
Kulturák omlanak és újra nőnek.
Hanyatlás, fejlődés, eszmék, korok
Minden, mi mozdul, fejlődik, forog,
Anyagot formál, táplál, éterít,
Egy nagy, közös forrásból merít:
És ez a föld!

A Husvét is a föld,
Nyugvó erőket új munkára költ.
A halhatatlanságnak bátor öre,
Virágos erdőt hint a temetőre.
A jó, a dus, ki nem gyötör, ki nem ver,
Ami átok él, úgy hozta az ember
S nevelte nagygyá önző kebelén,
Dul törvényül alorczázott erény.
Az ember hűtlen lett a föld anyához,
S nyomorról ordít, mit a föld reá hoz.
És a föld hallgat! De usjul a rét,
Kalászos róna ontja kenyereit.
Az égre vágyók közül az erősebb,
Tízszerez részt fog.

Szent feltámadás,
Eget ne ostromolj, a földre lass!
Hited legyen az ember, ez elég!
E hit nyomán a földre száll az ég.
Csak valld, bár lelked egyelőre szédül:
A föld támadt fel saját erejéből!
Az igazi husvétod ez! Nagyot
A szent keresztfa így regél neked,
Igazi hittel így követheted
Az ember fiát, ki feltámadott.

FARKAS FERENC.

II.

Együtt ülének a halászok,
A révész és vámszedő társuk
S a többi jámbor, igaz ember
— Akiket választott a mester
A nép közül, hogy őt követnék —
S mély hallgatásba' elmerülve,
Szomoruan tölték az estét;
Arcuk halvány, nézésük tétova:
Szívükön sujtá őket Jehova.

. . . A Jehova, akit imádtak
Parancsai ösvényén jártak,
S habár nekik a titkok titka,
Mi választottaké, nincs nyitva,
Csak hírből ismerik, vagy ugyse:
Mi a négy terített asztal étke,
És hogy hatszáztizenhárom
A parancs — s azt mindenáron
Megtartani hogyan kelljen,
— Gondolván a fejre, szívre,
Minden csontra, minden izre —
Hogy az ember *kudais** legyen; —
Mindez titok volt előttük;
Minderről ok nem hallottak, ámde mégis:
Imádkozni tudtak buzgón,
Tudtak hiven, tudtak forrón,
Nemcsak mint a betű mondja;
Ki született mint *Menáchem*;
Az volt, ki őket tanította.

Ő volt, aki így tanított:
Erősebb mindennél a törvény,
Mely földön, égen, ember lelkén
Örökkön él: hogy egy ura
A mindenségnek — Jehova!
Őt, ki van kezdet kezdetétől
Szeressük tőle származók:
Szívünk-lelkünknek erejéből!
S mint önmagunk' — parancsa int:
Szeressük embertársaink!

Ki született, mint *Menáchem*,
Ő tőle jött ez intelem.

És járt velük szerte, tanítván
A holt viznél, Livánon árnyán;
Hol égre néz a büszke Hóreb,
Hullámot vet a Genézaret . . .
S hol hős habjával fut a Jordán:
Meg-megpihentek nap leszálltán,
S merre csak járt Gabileában,
Csodák történtek nyomdokában.
. . . Halottaiból Jairus lányát
Fölkelté és a sírból Lázárt
Kihozta egyetlen szava:
Mert így akarta — Jehova.
Ő volt a bölcsesség, a jóság,
Napfényes, éltető igazság!

*) Szent életű.

Menyasszonyok figyelmébe!

12 személyes üvegkészlet 100 drb frt 25.
korona 50.

12 vizestveg	12 söröstanbier
12 borosüveg	18 vizeospohár
12 likörösüveg	12 borospohár
12 cigarett. üveg	1 gyümölcsalvány
12 ital. borospohár	1 befőttestál
12 vörösboros pohár	12 üvegágyár

Legfinomabb minőségű porcellánok.

Étkészlet 6 személyre.

25 drb — frt 6.50-141 teljebb.

12 személyes étkezlet	30 drb)
12 kávékészlet	15 ") frt 62.50
12 teakészlet	15 ") K. 125.—
12 mokkakészlet	15 ")

Összesen 125 darab.

Rendkívül olcsó mosdókész-
letek, villany-, légszees.,
Benoid-gáz és egyéb

csillárok.

Esküvői ajándékok. — Valódi
nickel fűző és
diszidények,
stb. stb. 64

Gebhart Testvérekénél

Aradon, Andrásy-tér 4. szám,
(Pannónia-szálló.)
Üveg, porcellán, tükör, képkeret lámpa és
csillár üzlete. — Üvegezési vállalat.
Telefon: 451. — Vidéki megrendelések pontosan
szakszerűtlenek.

PICKE ERNŐ

kelengye és női divatáru különlegesség nagy raktára

Arad, Andrássy-ter 17. szám alatt.

Telefon szám 221.

A közóhajnak eleget téve e idén az összes tavaszi és nyári újdonságaimt Berlinben és főképp hazai gyártmányait személyesen szereztem be, é. p.:

Különlegességek tavaszi Kosztüm kelmékben.

Ruha és blouse selymek. — Vászon, Batisztok, Zephyrek és Cretonok mek kivitelben.

Legújabb napernyők óriási választékban.

Allandó nagy raktár: hazai gyártmányu csomozott, velvet, tapesztri, kiderniszter szőnyegekben. Függönyök ágy és asztalterítők.

Dus választék férfi és női divatcikkekben.

Hazai gyártmányu zászlószövetek.

KISS ANDRÁS

férfi szabó

Arad, Deák Ferenc-utca 39.

Ajánlja magát mindennemű

úri ruhák elkészítésére.

Szolid árak.

Pontos kiszolgálás.

Hazai és angol szöveteket raktáron tartok.

